

**Sermones: Petri Hieremie Panormitani ex Sicilia: F.
co[n]uent[us] ordinis Predicatoru[m] bononiensiu[m]:
tam preclari q[uam] omnigene eruditio[n]is refertissimi.
omnibusq[ue] euangelica documenta ...**

Petrus <de Hieremia>

[Augsburg], 1514

VD16 P 1883

xxvii. sermones q[ua]dragesimaliu[m]. De p[e]c[ca]to.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70359)

Dñica in Quinquagesima

parris mei. Habeo em̄ quinqs fratres vt
cesset illis: ne z ipsi veniāt in locum hunc
tormentoꝝ. **V**ides ergo q̄ illa petitio fue
rit ex charitate. Respondeo q̄ in inferno
nulla est charitas: s̄z tota malignitas. Ad
auctoritatē dico. q̄ sic in h̄ mundo sunt so
ciji in peccatis: sic etiā in alio mūdo erunt
socij in penis. Et quia multi simul sociari
cū minor timore peccāt q̄ vnus solus: sic
pena maior est quādo sunt plures. z quā
to magis crescit numerus socioꝝ: rāto ma
gis augmentatur pena. Sicut de igne: in
quo quanto magis ponit de lignis: tanto
magis augmentatur flamma: z vnū lignū
incendit aliud. Ideo diues ille orauit: nō
ex charitate: s̄z timore: ne pena augetur
in aduentu fratru suoz: qui socij fuerāt in
peccatis. Hec tamē ratio videtur dubita
bilis: q̄ fm̄ hoc damnari nollent aliquē
damnari: ne pena eoz augetur. Quod est
fallum. quā immo vellent oēs damnari:
z sanctos ppter inuidiā z prauas affectio
nes: que cū eis descendēt in infernū. **V**n̄
super illud **Ma. xiiij.** Surrexerūt de solijs
suis dicit **Ho.** Solatium est damnaris so
cios habere sue miserie. Dic ergo s̄z **Tho.**
quodli. viij. ar. xviij. q̄ damnari inuidia sti
mulante vellent p̄p̄nquos suos cū omni
bus alijs esse damnatos: z dolebūt si sc̄iat
aliquos esse saluatos zc. Secundus loc⁹
est purgandoz: vbi habet fidem/spem/et
charitatē. Primo quidē habent fidē: quā
nondū vident p̄ speciem. Item habet spem
firmissimā z certissimā de tribus. **P**ri
mo de adiutorio amicoꝝ q̄ suffragia sibi

fient: z de hoc sperant. **V**n̄ dicit **Job. xli.**
Hieremi mei miseremini mei salte vos
amici mei: q̄ ma. do. te. me. **S**ecdo h̄nt
sem̄ exēdi de purgatorio. **T**ertio sp̄
habendi paradisiū/q̄ nō possunt peccare
q̄ anima separata se firmat in gratia vel
culpa mortali/fm̄ statū in quo egredif de
corpore. **V**n̄ **Grego. xvi. di.** Qualis hinc
quicq̄ egredif: talis in iudicio presentaf.
Et flagella dei pariter sustinet in purga
torio zc. Tertius locus est beatoꝝ. **P**ara
ditus: vbi nō est fides nec spes. sed p̄fecta
charitas soluz: z excellit. Fides em̄ habet
defectū essendi annexū: sed in celo omnia
videntur clare. **i. Loz. xv.** **E**idem nunc
speculū in enigmate: tunc aut facie ad fa
ciem. Spes habz etiā defectū essendi. **ps.**
xviij. Sattabor euz apparuerit gloria tua.
Charitas autē nō habet defectus essendi
bonoz: sed perficiet. **Iuxta illd qd̄ possunt**
dicere beati. **i. Jo. iij.** Deus in nobis ma
net: z charitas eius in nobis p̄fecta est zc.
Quartus locus pot̄ addi. **f.** locus puoz
z ibi nō est neq̄ fides: neq̄ spes: neq̄ cha
ritas. **Ad d̄ spe z charitate p̄stat q̄ ibi nō**
est: sed etiā fides nō est. tum q̄ aie puoz/
tum ibi nō habet cognitionē de deo. **Ro.**
x. Fides ex auditu zc. tum q̄a fides est de
nō visis. **f.** per rationē naturalem. **Heb. x.**
Fides est argumentū non apparentiū zc.
Deo gratias. Amen.

Finis sermonū de aduētū
dñi vsq̄ ad. xl.

Ad Lectorem.

Quisquis es/lecturus hos Petri Hieremie Siculi smones/admonem⁹/ne ali
qua cōfusione terreare: si qd̄ ex auctoris allegatiōe in hūc partib⁹ incertitudis occur
rerit. Nam sermonū diuisiones z ordinē abedariū adeo p̄sum accepim⁹: vt aut mu
tatiōe aut pari erroris inuolucro nobis opus esset: aliter medicriter spero p̄fecim⁹
vt nullus ex eo superet fastidio. (nulla em̄ ps̄ citaf nisi etiā titulus: que frōte gerit in
tabula/apponet: vtputa de pctō de p̄nia. de. r. f̄ceptis zc.) alterū omni studio conat
mur effugere. vt n̄ conat⁹ nō vbiq̄ incassuz cedat: nā in q̄drido ductos/vel eo am
pl⁹ errores ex archetypo in f̄legēdū exēim⁹: cui rei occasiōe eē diiudico icur tā gal
lice pubis sp̄ plus dedite nūmo q̄ vtuti. Quare h̄c in n̄ra editiōe obseruam⁹: cū nū
mero folioꝝ/tū ordine alphabetico: serie eā q̄ videbat aptioꝝ z ad tpa z ad ritum cas
tholice ecclie. **H**abet tñ queq̄ ps̄ q̄ ad fieri potuit: fronte z dorsum: vt eam facili⁹
tuo placito quo lubet ordinare poteris. Vale.

Sequit̄ alia pars sermonū de Peccato per. xl.

De Peccato Ber. I. Fo. XLIII

Incipit q̄dragesimalale de peccatis in genere eius dez fris Petri Hieremie Et p̄mo de diffinitioe peccati: Sermo. j.

Quasi a fa

cte colubri fuge peccatus. *Eccli. xij. Di-
cturus cū diuino pa-
trocinio de peccatis
in genere i hac sacra
q̄dragesima ante oia inuocandū arbitroz
spūs sancti gratiā. A quo oīe datū opti-
mū z omne donū p̄fectū originat. Jac. j.
Sed qz indignissimū me repuro: imedia-
te ipsum p̄cibz adire/ recurro ad aduocatū
nostrā potentissimā z gloriosam virginēz
Mariā dicendo. Ave maria zc. Quasi a
faae colubri zc. ybi s̄. Quia vt supra dixi
intendo in hoc sacro tpe p̄dicare de pecca-
tis in genere: tō talis ordo mihi assumen-
dus erit in hac materia: p̄ clariori audien-
tū intellectu z memoria renatiōis.*

Primo nāqz dicaz de pctō in genere
Secdo de pctō originali fm se. z de pe-
na eius z de remedijs ipsius.

Tertio de pctō actuali mortali: z de pe-
nis seu de effectu ipsius z de remedijs ei⁹.

Quarto de peccato veniali/ et de pena
ei⁹/ z de remedijs ipsius. Loquēdo ergo
de pctō in genere: querit p̄mo quidnam
sit pctm: Circa qd nota q̄ fm quadrupl-
cem causam rei datur quadruplex diffini-
tio de pctō. Sed attende q̄ infra scripte
diffinitiones nō dantur de pctō originali
in quo nō est cōuersio: sed de mortali actu-
ali/ in quo est cōuersio z auersio.

Primo quidē fm causaz efficientē pec-
catū sic diffinit ab Aug. lib. de duab⁹ nat-
uris. Peccatū est voluntas z sequēdi vel
retinēdi qd iustitia vetat. Voluntas autē
est animi motus ad aliquid. vel nō imita-
dum vel adp̄tendū fm Aug. j. lib. retr-
tationū. Et. xv. q. j. c. j. in p̄n. Voluntas
igit est causa efficiēs peccati: adeo vt sine

ipsa nullū peccatū cōmittatur. *In Aug.
in lib. de vera religione. z in li. retractatio-
nū. Et Gratianus. xv. q. j. ca. j. Quidē
peccatū voluntariūz malum est: vt nullo
modo peccatū sit si nō sit voluntariū. Eo-
dem modo nec pena eterna que consequit
peccatū meref quis cōdemnari/ nisi p̄p̄ia
voluntas adesser. Bern. Tolle p̄p̄ia vol-
untatē/ z nō erit infernus. Item Aug⁹.
xxij. q. iij. Nabuchodonosor. Tassis ire
punqz deus redderet inrentū si nō sp̄ta-
neū inuēntret homo habere pctm. Unde
si aliquis ignorātia inuincibili aliquid de
genere maloz faceret non reputaret ei ad
peccatū: quia h̄mōi ignorātia tollit vol-
untatē fm Tho. p. ij. q. vj. art. vij. Et in
decretis. xv. q. j. aliquos. z. c. se. Et Tho.
j. ij. q. lxxvj. ar. ij. Et sic ecōtra: nullus po-
test mereri sine voluntate. Nec obstat de
Salomone: q̄ dormiēs impetravit a deo
donū sapiētē: vt d̄. ij. Re. ij. z. ij. Paral.
j. Quia Salomon nō meruit in dormiē-
do sapiētā a deo: sed fuit signū precedē-
tis desiderij: p̄pter qd dicitur talis petitio
deo placuisse. vt dicit Aug. xij. sup. Gen.
ad l. terā. Et nota Tho. ij. ij. q. clxij. ar. v.
ad primū. Unde Chyff. super Bar. z in
decretis. xxij. q. v. Sicut em pctm opus
sine volūtate nō facit: ita z iustitia ex ope-
re non consumat nisi z voluntas affuerit
zc. Si autēz querat: que causa efficiēs
est male voluntatis: Respōdeo nullā esse
causam nisi quia ex nullo facta est: vt d̄
cit Aug. ij. de ciui. dei. c. vij. ybi sic inquit
Nemo igit querat efficiētē causam ma-
le volūtatis. Non em est efficiēs/ sed defi-
ciēs: qz nec illa effectio/ sed defectio. Defi-
cere nāqz ab eo q̄ summe est: ad id qd m̄-
nus est hoc incipere habere voluntatē ma-
lam. Porro causas defectionū istarū quā
efficiēs non sint vt dixi/ sed deficientes
velle inuenire: tale est ac si quisqz velit vi-
dere tenebras vel audire silentium: qd̄ tra-
men verūqz nobis notū est. Neqz illud nisi
per oculos: neqz hoc nisi per aures non
sane in specie nisi speciei priuatione. Dec
ille. Sed nota q̄ cū voluntas a deo sit nō
poteest esse nisi bona. Et ideo fm se nō est
nata dicere nisi bonū: qz vt d̄: Matt. vij.
Non pōt bona arbor fruct⁹ malos facere.
Dic ergo q̄ cū dicit/ volūtās est causa effi-*

De Peccato

eficiens peccati debet intelligi voluntas efficiens. i. deficiens seu defectus / seu inordinatio voluntatis / seu voluntas carnis directioe regule rationis et legis diuine. Que quidem si incedit aliquid bonum commutabile: est causa actus quidem peccati per se / sed inordinatio actus per accidens et per intentionem. Provenit enim defectus ordinis in actu ex defectu directionis in voluntate: et hoc sentit **Tho. j. ij. q. lxxv. ar. j.** Sed tunc instat quod cum omne malum sit per intentionem et voluntatem agentis: ut dicit **Dio. iij. de divinis nominibus. et pbat in. ij. contra gentiles. c. iij.** Videtur quod peccatum cum sit malum sit per intentionem agentis. ergo non videtur esse peccatum: quia de ratione peccati est quod sit voluntarium: ut hic dicitur. Et propterea omne quod est per intentionem agentis dicitur esse a casu vel a fortuna. ut nota in. ij. contra gentiles. c. ij. sed inordinatio peccati est per intentionem ut dicitur: ergo est a casu. Casualia autem non imputant nobis. ergo etc. Solutionem horum vide in. ij. contra gentiles. c. vj. Propterea videtur quod voluntas non sit causa efficiens peccati: quia non potest esse idem subiectum peccati / et causa efficiens: quia causa efficiens et materialis incidit in eisdem: ut dicitur in. ij. physicorum. Sed voluntas est subiectum peccati. ergo etc. Sed et nota quod ratio illa procedit in causis efficientibus: quarum actiones traesunt in materia exteriori: et quod non mouet se sed alia: cuius contrarium est in voluntate. et ideo ratio non sequitur. Et procedit ergo pars quod malum non est peccatum nisi sit voluntarium. et ideo si homo faceret aliquid ex violentia in nullo peccat. si vis inferatur facile vel absolute. i. di. per byteros. Secundo autem si sit condicionalis sicut mercedem: quia talis mercedem non totaliter excusat a peccato: quia non totaliter tollit voluntatem. **Un. et Glo. dicitur quod coacta voluntas voluntas est: vis non excusat a toto: licet excuset a parte. Et contra. quod merces causa. sacris. et de bapt. maioribus. Et Thom. idem vult pre. ij. q. vj.**

¶ Secunda diffinitio peccati datur ab **Aug.** per causam materiale. et contra **Faultum** sic. Peccatum est dicitur vel factum vel concupitum contra legem eternam. i. dei. In qua quidem diffinitione ponitur duo. Unum. i. quod pertinet ad substantiam actus humani: quod est quasi materiale in peccato: cum dicitur: Dicitur vel factum vel

concupitum. Aliud autem quod pertinet ad rationem mali: quod est causa formalis cum dicitur: Contra legem eternam. De hac autem diffinitione videtur datus per **Tho. j. ij. q. lxxj. ar. vl.** Tertia diffinitio peccati est secundum causam formalem: et datur ab **Amb. sic.** Peccatum est per uariationem legis diuine et celestium: inobediencia mandatorum. Quam quidem diffinitionem exponere omitto. Vel dicitur secundum **Aug.** Peccatum est per uariationem speciei / modi / et ordinis. Declara ut habetur in sermone septuaginta: quod incipit. Quid hic statis tora die otiosi. in introitu. Quarta diffinitio peccati datur ab **Aug.** secundum causam finale: et est ista. Peccatum est per uariationem incommutabili bono rebus mutabilibus adherere. Circa quam diffinitionem notandum quod in peccato duo sunt. Primum est auersio a creatore. Secundum est conuersio ad creaturam. Deus autem dicitur bonum incommutabile: et creatura bonum mutabile. Unde in sermonibus xl. de penitentia. ser. j. in introitu. Istorum autem duorum primum est quasi formale in peccato. Secundum vero est quasi materiale. Quod autem forma datur esse reuersione conuersio ad creaturam non habet rationem peccati nisi ex auersione in qua est deformitas et contemptus. Quod autem ratio conuersionis actus non sit peccatum / probatur. Quod quicquid sine aliquo peccato conuertitur quod ad creaturam: ut cum conuersio seu delectatio est naturalis secundum quod visus delectatur in visibili / gustus in dulci: et sic de alijs. Quoad quod etiam cum merito: quoniam illa delectatio refertur ad deum. **Un. ps. Delectasti me domine in factura tua. Da exemplum de contemptantibus creaturas ut cognoscant et diligant creatorem. Quoad quod cum peccato veniali tamen: ut cum quis delectatur in creatura plus debito: hoc tamen circa deum. Da exemplum de peccatis mortibus vel alijs peccatis venialibus: ut infra dicitur domino cecedente. Quoad quod cum peccato mortali ut quod conuersio est cum auersione a deo: ut dicitur est. Quod autem conuersio est ad aliquid et habet actum nature subtractum. i. subiectum: ideo peccatum accipitur in multiplicatione et numerum. Unde conuersio inordinata ad propriam excellentiam dicitur superbia. Conuersio vero inordinata ad bona temporalia dicitur auaritia. Conuersio vero inordinata ad delectationes venereas dicitur luxuria. Conuersio ad vindictam dicitur ira. Conuersio vero inordinata ad cibum et potum dicitur gula: et sic de alijs mortalibus.**

Sed nota q̄ cū actus morales accipiunt formā ex fine. i. ex intentione finis agētis: vt notat Tho. pre. q. j. ar. ij. videtur q̄ causa formalis z finalis pcti sit eadē. **S** r̄ide q̄ quantū ad actū pcti pctm accipit formā ex fine vt dicit in argumēto: sed fm hoc actus nō habet rōnem pcti. Quantū vero ad inordinatōez actus: forma actus pcti est ipsa puaricatio diuine legis: vt dicitur hic supra in p̄tima pre. j. diffinitōe. **V**el dic meli⁹ q̄ ipsius pcti in genere forma est inordinatio act⁹: sed ipsius pcti in specie forma est finis intent⁹ a peccante: q̄ finis est obiectū forme ipsius act⁹. **S**i igitur pctm in genere sortit formā ex auerſione a deo: sed pctm in specie sortit formā ex uerſione ad creaturā. **E**t p̄dictis q̄ p̄tz q̄ pctm formalit loquēdo nō est nisi priuatio q̄dā defectus z corruptela. **E**t q̄ defect⁹ sunt puaricōes bonoz: z puaricōes nihil sunt fm p̄bm. sic tenebra q̄ est puaricō lucis: s̄ pctm d̄ esse nihil. s̄ tñ alicui⁹ est: q̄z alicui⁹ q̄ boni puaricō est. **D**icit aut̄ pctm eē nihil triplici ratione: sed p̄ intellectu ho: u declarā. **P**rimo quō duo sunt in peccato. scz actus: z inordinatio rōnis actus. **V**erbi gratia in homicidio vel furto zc. **A**ct⁹ quidē nō est pctm fm se: sed ordinatio rationis facit illud esse pctm. **P**one exēpluz de iudice faciēte mori hominē suadēte iustitia. **I**tem in deo precipiēte Abrae occidere filium Gen. xij. z in rebus **E**gypti orū ablati p̄ **I**sraelitas precipiēte domi nō **E**zo. vij. **P**aret ergo q̄ actus de se non est pctm: sed defectus rationis: z hoc non est nisi priuatio sicut tenebra zc. **E**t iō nihil est ista. tamē inordinatio non p̄t esse sine actu: quia omne malū est in bono. **P**robatur ergo triplici ratiōe q̄ pctm nihil est. **P**rima p̄pter defectū: q̄ pctm vt dixi nō est aliqua res naturalis: sed defectus boni siue corruptio. **E**xēplū vt dicitū est p̄tz de tenebra que nihil aliud est nisi puaricō lucis: z sic nō est aliud nisi nō existētia lucis per modū priuatiōis. nō esse aut̄ nihil est: z hoc clari⁹ pbatur sic fm **B**oeriu⁹. **C**onstat deuz oia posse: nec esse aliud q̄d nō possit si velit: sed peccare nō potest: vt parz clare. ergo pctm nihil est: cū illud nec in se nec in alio possit de⁹. **N**ec est instātia si dicas q̄ currere: latrare: vel silia operari

nō possit. qz z si talia nequeat facere in se ipso: ea tamē facit in alio. qz imutabilis in se manēs. **T**errarum celiqz sator q̄ tps ab euo **I**re iubes: stabilitqz manēs das cuncta moueri. **S**ed pctm sicut nec in se/ita nec in alijs p̄t efficere. **E**t sic p̄stat pctm nihil esse. **A**d idē. **O**mne q̄d est: est a deo qz oia per ipm facta sunt **I**o. j. **S**ed pctm nō est a deo. **Q**uod pbatur: qz omne q̄d est a deo diligit de⁹. iuxta illud **S**ap. xj. **N**ihil odisti eoz que fecisti. sed pctm est exosum deo: iuxta illud **S**ap. xij. **O**dio sunt deo impi⁹ z impietas ei⁹. **E**t **P**s. **O**disti oēs q̄ opant iniquitatē. ergo pctm nō est a deo. **E**t h̄ p̄t esse vna alia ratiō q̄ pctm est nihil. **D**icit glo. **A**ug. **N**ihil. i. pctm. z sic posset zgrue exponi illud **I**o. xv. **S**ine me nihil potestis facere. **S**ecūda ratiō q̄re peccatū est nihil. est p̄pter effectū: qz facit hominē nihil esse. nō quidē quātū ad esse naturale: sed quātū ad esse spūale. qz per peccatū priuaf homo gratia z charitate: z ceteris virtutibz infusus z donis: p̄pter q̄d dicitur hō nihil z ad nihilū redigi. quātū ad esse spūale: vt dicit: cuz peccat mortalit. iuxta illud. i. **L**oz. xij. **S**i habuero ap̄ham z nouerim mysteria oia z oēm scientiā: et si habuero oēm fidē ita vt montes transisseram: charitatē aut̄ nō habuero/nihil sum **I**er. **H**iere. x. **C**orripe me dñe. veritatem i iudicio z nō i furore tuo: ne forte ad nihilū rediges me. **T**ertia ratiō est p̄pter despectū: qz vilissimū facit hojem z indignissimū omi p̄mio. **T**ñ d̄ **A**ug. q̄ pctōz nō meret panē quem māducat. **H**iere. ij. **Q**uā vilis facta es ni. ite. vi. r. **E**t h̄ p̄tz ex loco vbi pctōes ponūt: qz loc⁹ p̄portio nari d̄z locato. **V**ilior aut̄ loc⁹ vniuersi est in fern⁹. tū rōne sic qz est infim⁹. tū rōne feruoris qz zc. **E**t iō p̄tz ex h̄ q̄ ipsi pctōes s̄ vilissimi q̄ ibi ponunt. **I**re p̄tz ex d̄ditōe: qz seru⁹ efficit hō p̄ pctm. **D**icam⁹ aut̄ q̄ fuit⁹ est vilissima d̄ditio. z quāto vilior est patron⁹: tāto vilior ē seru⁹. **Q**uid aut̄ vilis est pctō: **N**ihil est. **T**anto em̄ vilior est res quāto mag⁹ distat a deo. nihil aut̄ tñ distat a deo q̄ illd est: qz p̄m⁹ gradus q̄ appropinquaf deo est eē: pctm autē est nihil. **E**t est vilissimū. **P**ctōz autē fit seru⁹ peccati. **I**oā. vij. **Q**ui facit pctm seru⁹ est peccati. ergo est vilissimus z plusqz peccatū cuius

De Peccato

est seruus: et hoc debz homo abhorre-
re peccatū. Aug. Appende te ex precio/ne ti-
bi vilescas. Seneca. Si scire deos ignoscis
turos et boies ignoraturos: adhuc tamen
abhorre peccatū. Idē phis. Maior sum
et ad maiora natus: q̄ vt stam mancipiuz
corporeis mei. Licet. iij. off. lib. suatum esse
debet. Si oēs deos hominesq; celare pos-
semus: nihil tamen quare/nihil iniuste/ni-
hil libidine/nihil incōtinē esse facien-
dum. Pater ergo ex p̄dictis q̄ peccatū di-
citur nihil. Sed restat modo quedā dubi-
tatio. Si peccatū nihil est/quare ergo di-
citur occidere hominē spūaliter. Constat
em̄ q̄ occidi est passio: ois autē passio est
ab actiōe. ergo occidere est actio: sed quod
nihil est nihil agere p̄t. ergo occidere ho-
minē potest. Quomodo ergo in scriptura
peccatores mortui appellātur? Ps. Non
mortui laudabūt te domine. Itez Jac. j.
Peccatū cum cōsummatū fuerit generat
mortē. Pterea si peccatū est nihil: q̄ est
diuina iustitia que p̄ peccato hominē eter-
naliter punit. Nam p̄ nihilo hominē eter-
ne pene tradere nō videtur opus esse iusti-
tię: vt patet ex se. Sed respōdeo q̄ ad agē-
dum semp̄ requirit̄ aliquid agens: sed ad
deficiendū nomē agens requirit̄: sed suffi-
cit q̄ ab actione cesset. Totus autē actus
peccati nō est actio: sed defectio: et ideo nō
requirit̄ q̄ peccatū aliud agat: quia nihil
agere p̄t cum sit defectus. Occidit ergo
peccatū hominē non agendo: sed deficien-
do seu nihil agēdo. Vel dic q̄ illud quod
est nihil nō potest esse causa alicui: per se
p̄t tamē esse causa p̄ accidens. sicut remo-
tio phibētis: sicut patet de ignorātia/que
est priuatio sciētie. Nihil em̄ est: tamē est
quādoq; causa peccati inquantū est priua-
tio sciētie qua phibetur peccatū. et ita dicit
Tho. j. q. lxxvj. ar. j. ad p̄mū. Et sic pec-
catū dicit̄ causa per accidēs occisiōis ani-
me et dānationis/inquantū. s. q̄ priuat ho-
minez gratia que est vita aīe. Et ad hoc
intelligendū nota tria exempla.
Primū est exemplū naturale
Secundū est exemplū morale
Tertiū est exemplū scripturale.
¶ Exemplū ergo naturale est istud. Non
m̄ aducare nō est aliud facere: et tamē si q̄s
nō comederet moreret: quia mori est a vi-
ta deficere. et iō mori quis p̄t nihil omni-
no agens: sed ab actiōe se subtrahēs. Sic
et nō ambulare nō est aliquid facere: et tal-
iter si diu quis in cippo teneret/perderet
ysum et sciētia ambulandi. Sic si diues
vidit pauperē fame vel frigore morietem
et nihil ei dat: dicit̄ ipm̄ occidere cū tamē
nihil faciat. Unde Amb. lxxxvj. dist. Pa-
ter fame morientē si nō paueris/fame occi-
disti. Pater ergo q̄ ad purū defectū nulla
causa agens requirit̄: sed sufficit q̄ ab eo qd̄
est faciendū cessetur. Patz ergo p̄mū ex-
emplū naturale. ¶ Secūm̄ exemplū est mo-
rale. Verbi gratia. si rex p̄ciperet q̄ quilibet
ber vadat ad ecclesiā vel cōiuiū: qd̄ ipse
facturus est sub pena capitis vel alterius
mēbrī: aliquis nō iuit. manifestū est q̄ nō
eundo nō facit aliquid: sed nihil facit: q̄
solū omittit: et tamē odium regis et penas
incurrit. Nec obstat si dīcas: q̄ hec plana
vident̄ esse in p̄ceptis affirmatiuis: sed q̄n-
tum ad negatiua p̄cepta questio nō videt̄
soluta. Nunquid em̄ fornicari/furari: et c.
Nō est aliud facere. Ad qd̄ respōdetur q̄
cum dico hominē occidere/duo dico: s. m̄
q̄ hominē occidere est peccatū. Nam dico
p̄mō actum. s. qui est occidere hominē. se-
cundo dico defectū circa actū. s. volūtatē
Dico ergo q̄ ille actus s. m̄ se nō est malus:
quinimo est a deo ille actus peccati. cuius
ratio est: quia cū ille actus peccati sit quidē
motus libert̄ arbitrij. deus autē est causa
omniū motionū: vt Aug. dicit. iij. de tri-
nitare. sequit̄ q̄ volūtas dei sit causa actus
peccati. et hoc vult Tho. j. q. lxxij. ar. ij.
Nec in hoc peccatū s. m̄ se: q̄ vt dicit̄ sup̄/actus
nō habet rōnem peccati ex p̄e cōuersiōis
ad creaturā. et hoc patz: q̄ aliqui quis p̄p̄t
trahit actū qui in genere nature erit malus
tū ex aliqua circūstantia erit bonus: vt puta
q̄ suadet iustitia: bene et meritoze p̄t q̄s
hoiem occidere si habet iurisditiōnē. Vn-
de q̄nq; a deo ille actus est iustus: vt patz in
Achtor Josue. vij. in Chananeis et ceteris
gentib; inimicis ppli isrl: quos deus p̄-
cepit occidi. sic et p̄cepit Sauli vt iterfice-
ret regē Agag cū omni p̄plo ei. s. A male-
chitaz: et inefficeret oēs a viro vsq; ad mu-
lierē: et puulū atq; lactantē. bonē et ouē ca-
melū et asinū. j. Re. xv. et in multis alijs lo-
cis scripture. Sicut etiā patz de Abrahā: cui

precepit ut occideret filium Gen. xij. Unde
 et opus dicitur quod non sine causa gladius portat
 Ro. xij. ergo actus peccati non est malum secundum se
 sed est a deo: sed deformitas circa actum quod
 est defectus voluntatis quod formaliter est peccatum
 nihil est: quod est tamen boni privatio. et ideo quod
 stis est soluta. ut patet. Ad tamen est procedendum quod
 fornicari et furari et cetera actus consules sunt
 a deo: quod talia nomina non dicuntur proprie actuum sed
 actuum deformatum aliqua deformitate. Unde
 quod filii israel spoliaverunt egyptum non fuit
 ibi rapina vel furtum: quod furtum est correctio
 rei ad alienum invito domino. sed ibi facta fuit
 translatio domini illarum rerum ab egyptiis ad he
 braeos ab eo cuius est terra et plenitudo eius.
 Tercium exemplum scripturale habet in mul
 tis locis novi testamenti. Primo habet Mat.
 xij. Amice quod duc intrasti non habes ve
 ste nuptialis: Et ille obmutuit. Tunc dixit
 rex ministris. Ligatis manibus et pedibus
 eius mittite eum in tenebras exteriores. Ibi
 erit fletus et stridor dentium. Quid per vestem
 nuptialis nisi charitas designat. Quia qui
 non habet nihil facit. et tamen dignus est pe
 na eo quod contra preceptum christi facit. Sicut etiam
 si rex pauperem quod quicquid ex seruis suis ta
 le non haberet vestimentum sed appareret nu
 dus: gnum traderet. certum est quod quicquid non
 haberet illud vestimentum: pene ignis sub
 iaceret. nec daretur iste per nihil: sed quod si
 gnum non habet amicitie regie quod tenet ha
 bere. vestimenta autem ante quid sunt nisi vir
 tutes et dona que homo quilibet tenet habere.
 Camilla significat castitatem que contingit
 carne. Diplois significat hominem signatur
 abstinentiam: que est necessaria ad castitatem ser
 vandam. Per tunicam significat charitatem: ut
 ibi dicit. Per chlamydem sive mantellum si
 gnificatur patientiam que defendit ab estu et a
 pluvia a verbis et contumelia. Et ideo si homo
 talia vestimenta virtutum non habet: meretur
 penam. Unde Apoc. xvij. dicit. Beatus qui vi
 gilat et custodit vestimenta sua. ne nudus
 ambulet et videatur turpitudine eius. Tur
 pitude autem huius est turpitude peccatorum que
 operis a vestimento charitatis. Prover. x.
 Universa delicta operis charitas. Unde i.
 Pe. iij. Charitas operis multitudinem peccato
 rum. Ps. Bui quoque remissis sunt iniquitates
 et que recta sunt peccata. Sic et secundo habet ex
 emplum in ficulnea in scriptura. cui maledi

xit dominus: quod fructus in ea dum querebat non inue
 nit: ut legitur Mat. xxi. Sic et tertio habet
 exemplum de ficulnea: quia quidam plantatam
 habebat in vinea sua: et venit quere fructu
 tum in illa et non invenit. Dixit autem ad cul
 torum vinee. Ecce anni sunt tres ex quibus venio
 quere fructum in ficulnea hac et non invenio
 Succide ergo illam. Et quid ergo terram
 occupat: Luc. xij. Igitur etiam sic pro nihilo
 arbor humana a deo succiditur: quod fructus in ea
 debitus nullatenus invenitur. Nullus est enim
 homo qui vineam haberet in qua plurimum ex
 pendisset et in ea excolenda plurimum labo
 rasset: nihilque de contingentiis omisit. et
 si illa fructus non afferret: quoniam ea tuberet in
 cidit et omnia eius igni tradit. Sed quis homo
 unquam tantum laboravit in modo in vinea sua
 quantum christus in sua: que est anima humana: Quis
 unquam sic vineam excoluit: quod in ea tanto labo
 ravit labore: Quis per vineam suam in morte
 se tradidit nisi christus: Unde in figuris huius
 Naboth figuratus christus per vineam suam est mortuus
 tu. iij. Re. xxi. eo quod ea Achab regi diabo
 lum significati tradere noluit. Ergo homo
 vinea est iustissime icidenda ignique tradenda
 si post tantos sudores et tanta amplas expensas
 nullum suo domino fructiferat. Igitur tota sollicitudo
 citudine laborem per christum in vinea anime
 nre fructus debitos suo tempore recipiat: ut sic
 habeam denarium diurnum: que ex condigno la
 borantibus est promissus. Mat. xx. Hoc autem
 faciemus si totis viribus peccatum quasi a facie
 colubini fugiamus. Formaliter ergo ad argu
 mentum respondendum: cum dicitur: quod si peccatum est
 nihil: quod peccator datur per nihil: quod est incon
 uenienter. Rideo quod datur peccator per nihil
 accipit dupliciter. Uno modo per nihil. i. sine
 causa. et sic nullus datur peccator per nihil.
 Alio modo per nihil. i. non per aliquid positum. et sic datur
 peccator per nihil: non tamen sine causa. s. per aliquid
 uia. ut patet in similitudinibus supra positis.

Quare deo fecit hominem peccabilem.
 Sermo ij.
Quasi a facie
 colubini fuge peccatum. Eccl. xxi.
 Hoc mane domino cedete conti
 nuando materia primi articuli de peccato in ge
 nere intendo predicare de peccabilitate ho
 minis: que. s. deo fecit. homines tales quod peccare
 s. ij

De Peccato

posset: siue quare de^o fecit hoīem peccabi-
lem: ubi etiā soluet questio quorūdam cu-
riose q̄rentiū/quare de^o euz p̄sciret ip̄m
cōtinuo peccaturū creauit: Nā in statu in-
nocētie nō stetit homo nisi per spaciūz cir-
citer sex horaz/ a mane. s. usq; ad meridiē.
Salutes primo virgo zc. Pro hui⁹ ergo
materie intellectu clarior est notādum/
q̄ cluso vera est in sacra theologia/ q̄ di-
uina sapientia qua oia creata sunt creauit
oēs creaturas in quibus p̄t cadere p̄ctm
cū defectu peccabilitatis. i. possent pecca-
re: in cui⁹ signū peccauerūt aliq̄ue ipsarū.
Et vide prius de angelis qui s̄m naturaz
suā in qua creati sunt peccare potuerunt.
z sic potuit p̄ effectū de Lucifero/ et alijs
angelis apostatis zc. Sed qui fuerūt fir-
mi: vt Michael/ Gabriel/ et reliq; fuerūt
postea p̄firmati in gratia. adeo vt peccare
amplius non possint/ ex gratia non ex na-
tura. Primi autēz. i. rebelles fuerūt retru-
si ad infernū. sicut p̄z Apo. xij. Ratio autē
q̄re angeli sunt peccabiles creati/ est: quia
de nihilo creati sunt. z hec etiāz ratio p̄t
cōpetere siue assignari in hoībus q̄re sunt
peccabiles. Vide per Tho. sup. ij. sent. di.
xxxij. q. i. ar. j. z. ij. z di. ij. q. i. ar. j. Sic etiā
p̄z de hoīb. qui licet fuerūt a deo creati a
principio in grā: tñ peccabiles fuerūt z de
facto peccauerūt. qz grā nō habet cogere
sed p̄ficere liberū arbitriū. p̄pter qd dicit
scriptura. Inueni q̄ fecerit deus hoīez re-
ctum: z ipse se infirmū miscuerit q̄stionib.
Eccles. viij. Nota Rectū. hec rectitudo cō-
sistebat principalit̄ in tali subiectōe ante
humane ad deū. vt infra patebit lati⁹ euz
de pctō originali agef. Nota Infi. se mis.
q̄stionib. Et hoc p̄pter pctm: p̄pter qd ha-
bet questione hō cū deo/ z cū primo/ et cū
se ipso. Aug. In illi dñe et sic est: vt pena
sibi sit ois inordinat⁹ anti⁹. Et Job. vij.
Posuisti me cōtrariū tibi/ z fact⁹ sum mi-
bimer ipsi grauis. Et hoc q̄ defectu pecca-
bilitatis. p̄cessit pctm primoz parentum.
ex quo ita est p̄strata hūana natura. et ad
malū inclinata: q̄ exceptis dñs z virgine
Marta/ nullus hō mūdi q̄ntūcūq; fue-
rit sanctitatis/ fuit a pctō imūnis. Un. j.
Jo. j. Si dixerimus qz pctm nō habem⁹:
ipsi nos seducim⁹: z veritas in nobis non
est. Et Aug⁹. in lib. de natura et grā. Si

oēs sancti z scē dū hīc viuerēt interrogati
fuisent/ vtrū sine pctō essent: oēs vna vo-
ce p̄sissent. Si dicit. q. pec. nō ha. ip. nos
se. z ve. in no. nō est. Un. Aug. xiiij. de ci.
dei. c. ix. Punc. i. in vira p̄sentī satis dñ vi-
uitur si sine crimine viuit. Sine pctō autē
q̄ se viuere existimat: non id agit vt pctm
nō habeat: s; vt veniā nō accipiat. Ratio
autē hui⁹ peccabilitatis in hoīe habet per
regulā p̄hic/ q̄ dicit. Qd a natura est sp̄ in
est. Da exēplū de nigredine corū/ z de ali-
bedine cygni/ z de pictura pauonis/ z yri-
ditate papagalli/ z de risibilitate hoīs zc.
Dodo ad p̄positū p̄ scripturā noui z vete-
ris testamēti clare habet q̄ peccare est boi
mītib; a natura. nō quidē q̄ntū ad cōsum-
mationē pcti/ sed q̄ntū ad inclinationē z
mediationē. Nā in pctō cōcurrūt tria seu
tres gradus: sc; principū/ mediū/ z finis.
Principū peccati p̄cedit a sensu. i. a sensu
alitate. a quo sensu ois nra cognitio origi-
natur. Verbi grā. vider hō mulierē/ et ex
hoc incipit pctm. sic de auditu/ odoratu/ ta-
ctu zc. Deinde p̄cedit ad cogitandū. Sic
ergo sensus hoīs est principū pcti/ z cogi-
tatio est mediū. sed sensus q̄ est principū
pcti/ z ipsa cogitatio q̄ est mediū: sunt na-
turalit̄ inclinati ad malū potius q̄ ad bo-
nū. Auctoritas. Sensus em̄ z cogitatio
humani cordis. pna sunt ad malū ab adol-
lescētia. Gen. viij. Pater q̄ principūz et
mediū pcti sūt a natura. Et hoc p̄cedit ex
corruptōe pcti originalis: qd est cōtra na-
turale nobis. ex quo p̄cedit p̄ntas ad ma-
lum z difficultas ad bonū. Ro. vij. Lōd
delector em̄ legi dei s̄m interiorē hoīem:
sed finis. i. p̄sumatio pcti est a voluntate.
que si assentit principio z medio: p̄ficat
pctm morale. Pctm autē cū p̄sumarū fue-
rit generat morē. Jac. j. Et q̄ntū ad hoc
.i. p̄sumationē pcti pctm est cōtra naturā
hoīs. Ratio: q̄a natura hoīs est a forma.
forma autē hoīs est ania rōnalis. z iō que
cūq; sunt cōtra rōnem naturalem hoīs/
sunt cōtra naturā hoīs. hōi autē est vitū
z pctm. ergo hoc respectu vitū z peccatū
sunt cōtra naturā hoīs. virtutes autē sunt
naturales hoī. Unde dicit Tul. in r̄bero-
sua. q̄ p̄tus est habit⁹ in modū nature ra-
tioni cōsentaneus. Qd quō intelligit/ vt
de Tho. j. ij. q. lxxij. ar. ij. z. q. lxxij. ar. j. Pz

ergo q̄ pctm̄ inest a natura homini quātū
ad principiū z mediū. Sed pbemus hoc
p̄ auctoritates clariores. Prima habetur:
qm̄ in veteri testamēto. Requā est nō
eozū: z naturalis malitia ipsoz non pote-
rat mutari cogitatio eozum in perpetuū.
Sap. xij. Grez Eccl. xj. Error et tenebre
p̄cōzū cōcreta sunt. Itē ps. lvij. Aliena
ti sunt p̄cōres a vulua: errauerūt ab vte-
ro zc. Nota i auctoritate supiori Requaz
.i. nō equa. qz a principio fuerat formatus
hō a deo z nullus in magna equitate: itē
tantū q̄ sensus z cogitatio cōcordabāt cū
rōne. Un̄ cuz essent nudi in paradiso z illa
la esset pulcherrima mulierū q̄ vnq̄ fue-
runt in mūdo / excepta virgine Marta: tñ
nō erubescbāt: nec insurgēbāt motus sen-
sualitatis: z hec vocabat originalis iusti-
tia. Sed postq̄ peccauerūt: abstulit de-
in penaz pcti dicta equitate z remaserunt
in puris naturalibz: z statim fuit i eis mo-
tus sensualitatis zc. Intantū q̄ fecerūt si-
bi perizonata. i. brachas de folijs ficus:
et postmodū sine vlla equitate nati sunt
oēs hoies mundi: p̄ter ch̄m z virgine. tō
subdit. Naturalis malitia. i. pctm̄. Et sic
p̄z q̄ pctm̄ quantū ad principiū et mediū
ē naturale homini. Alia auctoritas in no-
uo testamēto habet ab aplo. Nos omnes
aliqñ querati sumus in desiderijs carnis
nre: facientes voluntate carnis. i. sensuali-
tatis: ecce principiū pcti. z cogitationū: ecce
mediū. z eram⁹ natura filij ire sic z ceteri.
Eph. ij. P̄z ergo q̄ pctm̄ est naturale ho-
mini: vide Tho. j. q. q. lxxj. ar. ij. Et hoc q̄
sequit q̄ semp est in oibz hoibus p̄ regula
supradicta. Sed diceret aliq̄s. Ego bene
acquiesco p̄ auctoritates predictas q̄ pctm̄
sit hōi a natura: p̄t supra dictū est. Sed
quero q̄re diuina sapiētia naturā hois sic
creauit vt esset peccabilis: Circa qd̄ nota
q̄ multe rōnes assignantur a theologis de
hoc: sed p̄ fundamēto in parū quattuor ra-
tionū: suppono q̄ deus creauit mundū
p̄ncipaliter p̄ter ostensionē excellētie sue
iuxta illud Prover. xvj. Vniuersa p̄t se-
metipm̄ opatus est dñs. ¶ Prima igit̄ ra-
tio est p̄t potētie diuine ostensionē: qz de⁹
est solus inuictibilis z imutabilis. Mal-
ty. Ego dñs z nō mutor. In q̄ ostēdit ma-
xima potētia dei. qz cū sic ipse imutabilis

est tñ causa oim̄ mutationū z motionū in
vniuerso. iuxta illud Boetij. Stabilisq̄
manēs dans cūcta moueri. Creature autē
oēs sunt ex natura mutabiles: tā pure spi-
rituales: sicut angelij: q̄ mixte ex spiritu et
corpe: sicut hoies: q̄ etiā pure corpales: si-
cut celi z alie. Ps. Initio tu dñe terram
fundasti: z opa manū tuarū sunt celi. ip̄
p̄bunt: tu autē p̄manes: z oēs sicut vestē
mētū veterascēt. z sicut opozū mutabis
eos z mutabunt: tu autē idē ipse es z annū
tui nō desit. ps. x. Nota ibi penbūt: h̄ intel-
lige q̄ntū ad q̄litates accidentales. q̄ntū hō
ad subaz nota ps. cxiij. Statuit ea i eter-
nū z in seculū seculi. Itē Eccl. j. Genera-
tio p̄terit z generatio aduenit: terra autēz
in eternū stat. Itē Ro. vij. Vanitati em̄
creatura subiecta est. Vanitati. i. mutabili-
tati. Et h̄ ibi exponat de creatura hūana:
nihilomin⁹ ver⁹ est de oī creatura. qz sicut
oīs creatura ex nihilo a deo creata est: ita
ad nihilū naturalit̄ tendit: nisi a deo cōser-
uetur. Ps. Aperiete te manū tuā. oia im-
plebunt bonitate. auertēte autē te faciem
turbabunt. auferes sp̄m̄ eozū z deficiēt ex
in puluere: z sicut reuertētur. Declara si vis
lati⁹ hāc rōnem sicut scripsi in dñica. ij. ad
uent⁹ in fmone q̄ incipit. Scitote qm̄ p̄
pe est regnuz dei. p̄t. j. ¶ Scda ratio est
p̄ter diuine sapiētie manifestationē: q̄ ex
malo scit elicere bonū. Un̄ Aug. in ench.
dicit: q̄ deus est ita bonus: q̄ nullū malū
sineret fieri nisi ex eo eliceret aliq̄d bonū.
Datus em̄ bonū fuit secutū humane na-
ture p̄ter peccatū Ade: q̄ si nō peccasset.
Nam p̄ter pctm̄ suū incarnatus est filij⁹
dei: z sic de⁹ fact⁹ est homo: z excellentissī
me magnificata ē humana natura supra
naturā angeloz. Nusq̄ em̄ angelos app̄e-
hendit. sed semē Abrae app̄bēdit. Heb.
ij. Et hoc q̄ntū ad vtrūq̄ sexum. vt p̄z in
ch̄o z in p̄gine matre ei⁹. qz Exaltata est
sancta dei genitrix sup choros angeloz ad
celestia regna. Jō cantat ecclia in benedi-
ctione cerei pal. O felix culpa q̄ talem ac-
tantū meruit habere redemptore. O cerei
te necessariū Ade peccatū. qd̄ christi mo-
te deletum est. Hoc autē nō euenisset: nisi
homo esset peccabilis. Un̄ sup illud sbuz
j. Tim. j. Christus venit in hunc mundū
peccatores saluos facere dicit Glo. Huly

De Peccato

la causa veniēdi fuit ch̄o d̄ho/nisi pecca-
tores saluos facere. Tolle morbos/tolle
vulnera: et nulla causa est medicine. De h̄
vide Tho. pre. ij. q. j. ar. ij. Tertia ra-
tio est ppter diuine clemētie declarationē
que tāta fuit vt filiū suū vellet mori ppter
peccatōz dimissionē: et quotidie etiaz merito
passiōis ch̄i remittit peccā penitentibz, qd̄
est maximū opus dei. In sup illud Jo.
p̄ij. Ratio horum faciet, dicit Aug. q.
Saus est op̄ dei ex impio facere iustū
q̄ creare celū et terrā. In ps. Miseratio
nes eius sup oia opa ei⁹. Et in collecta vi-
citur. Deus q̄ oipotentiā tuaz parendo
maxime et miserādo manifestas, qd̄ inrel-
liget quantū ad magnitudinē eius qd̄ fir-
nō aut quātū ad modū agendi. In Tho.
j. q. c. xij. ar. ix. ex q̄ manifestat maxime
clemētia dei: que maiorē utilitatē cōtulit
hūane nature q̄ peccm̄. Ade damnū: vt p̄-
bat apls Ro. v. Naz ex peccō Ade infecta
est natura humana quantū ad peccm̄ origi-
nale tm̄ qd̄ ex natura contrahit. Peccata
aut actualia non ab ipso cōtrahunt: sed a
nra voluntate causant. sed gr̄a ch̄i libera-
uit humanā naturā ab omni peccō: et origi-
nali et actuali. Tercz peccm̄ Ade fuit causa
per quā humana natura peccm̄ contrahit:
gr̄a ch̄i est nō solū causa remissionis pec-
catōz: sed etiā collatiōis fructus et donoz.
Tercz peccm̄ Ade fuit tpale vsq; s. ad mortē
ch̄i: quo mortuo liberant oēs q̄ baptizan-
tur, sed gr̄a ch̄i est eterna/q̄ semper dura-
bit. Jo apls Ro. v. Non sicut delictū ita
et donū. Si em̄ vnus delicti multi mori-
tū sunt: multo magis gr̄a dei et donū in
gr̄a vnus hoīs iesu ch̄i in plures abūda-
uit. Nota in plures, i. multos: vt nō suma-
tur cōparatiue: sed absolute. Nota em̄ plu-
res iustificātur p̄ ch̄i: ituz q̄ cōdemnant
p̄ Adā. In nō fit p̄pariō respectu nūcri
sed respectu abundātie boni in quo donuz
ch̄i delictō Ade preferit. Jo dicit Gul-
to magis zc. In Hugonē cardinalē. Vel
pōt dici q̄ gratia ch̄i in plures ē nata de-
scendere q̄ culpa Ade. quia si aliquis nō
fret nō per viā seminālē: s̄ alio mō virtu-
te diuina sicut ch̄us: vel de manu: vel de
alio mēbro hominis sicut Eua: nō cōtra-
heret et ginalē. et sic culpa Ade ad istū nō
extenderet: sed bene extēderet gratia ch̄i

sti. et necessariū esset hunc baptizari/ tum
ppter charactere/ tum ppter pceptū ch̄i
sū adimplendū. De quo Jo. ij. Nisi quis
rebat⁹ fuerit ex aqua et spiritu sancto zc.
Daret ergo quō magnificata et manifesta
ta est maxima clemētia dei ppter peccatū
Ade: qd̄ nō contigisset si homo nō peccat-
bilis fuisset. Quarta ratio est vt osten-
datur diuina iustitia: que p̄sistit in hoc vt
bonos p̄mier et puniat malos. Nullus au-
tem homo fuisset malus si peccabilis non
fuisset: imo neq; bon⁹. vt infra parebit in
proxima ratioe. Et id ad hoc vt diuina iu-
stitia ostenderet in redditiōe premioz q̄
debetur bonis: et in redditiōe supplicio-
rum q̄ debent⁹ malis: fuit expedies/ vt hō
peccare posset. Et hanc rōnem tangit apo-
stolus Ro. ix. Quinta ratio est ppter hu-
mane laudis ostensionē seu p̄ virtutis lau-
dationē. Que em̄ esset laus hoīs si peccat-
re nō posset: Nulla. Et sequēter hō non
fuisset dignus premio nec pena: et sic non
esset paradisi nec infernus zc. Vide in-
fra ar. ij. ser. ij. in introitu. in secūda rōne.
Laus ergo viri iusti est quādo habz opo-
tunitatē peccandi et abstinere se a peccato.
Unde dicit scriptura. Beatus vir qui in-
uentus est sine macula. Et infra. Qui po-
tuit trāsgredi et nō est trāsgressus, facere
malū et nō fecit. Eccl. xxij. Sexta ra-
tio est: vt boni exercitētur per malos, et sic
meritum bonoz augeatur per patiētiā
et benignitātē, quia boni nō solū patien-
ter sustinent, sed etiā diligunt malos: iux-
ta cōsilium domini Marti. v. Audistis
quia dicituz est: diliges proximū tuū: et o-
ba. iiii. tu. Ego autēz dico vobis: diligite
inimicos vestros zc. Nota euāgeliz. Et
hanc ratiōem confirmat Aug. i. ij. de ciui-
tate dei: circa finem loquēs de casu p̄imi
hominis. Cum igit (inquit) futurū casus
humani deus non esset ignarus: cur cum
non sineret inuidi angeli malignitate ten-
tari: Nullo modo quidē q̄ vinceret in cer-
tis: sed nihilominus p̄ficius q̄ ab eius se-
mine adituro sua gratia/ idem ipse diaboli
lus fuerat sanctorz gloria maiore vincen-
dus. Hec ille. Si enim nō essent mali ho-
mines: multa merita et virtutes deessent
bonis, quia Daret sine aduersario viri-
tus: vt ait Sene. Vali ergo cōculcāt

bonos: sicut occasio fabricandi coronas bonis: sicut occasio fructus et augmenti pmi orum. Verbi gratia: si non fuisset Pilatus et Herodes et Layphas et Judas non fuisset clarificatus filius hominis pro morte: pro quam meruit gloria corporis: nec humanum genus fuisset redemptum. Item si non fuisset Quintilianus non fuisset Agatha gloria martyrii coronata: sicut de aliis. Item si non fuissent tyranni: non fuissent sancti viri martyres. Ideo de christis. Item estis cum maledixerint vobis homines et persecuti vos fuerint: et dixerint omne malum aduersus vos merentes: propter nomen meum. Gaudete et exultate: quoniam misericordia vestra copiosa est in celis. Mat. v. Septima ratio est propter vniuersi de eodem seu decorationes: quod opposita: supra se posita: magis elucescunt. Nota similitudine de campo quod in vere apparet pulchritudine: propter diuersitatem florum et colorum et odorum et formam partium. Assitit regina a dextris suis in vestitu deaurato circumdata variis speciebus et malis bonos commendat: adiuuante comparati. Sic e contrario mali magis vituperantur bonis comparati. Nec exultatione aliquid quod prederere possunt propter fragilitatem aut propter uiscentiam aut aliam causam. nam et hec fuerunt apud bonos qui tamen represserunt passiones medianibus virtutibus. contra quos dicit dominus. Viri inuicite surgent in iudicio cum generatione ista et condemnabunt eam: quia penitentiam egerunt in predicacione Ione et ecce plus quam Ionas hic. Mat. xij. Si enim in iudicio excusare se uellet homo de peccato luxurie propter concupiscentiam innatam: dicit christus. Et que for for gines uiri et mulieres abstinerunt se: et sic si excusaret se de peccato commisso propter timorem mortis: opponet ei christus martyres. Sic de quilibet statu dicitur peccate. Octaua est propter creaturarum conditionem scilicet ut homo non sit peccatoris conditio: nisi quod alie creature: quas omnes sic deo administrat: ut agere propriis motibus sinat. vnde etiam hominem arbitrio proprio relinquere debuit. Unde dicit Theodosius. iij. sententia. dist. xxij. q. i. ar. i. in corpore quod sunt: quod nulli creature edicatum est nec communicabile fuit: quod peccare non possent propter conditorem nature sue: nec hoc contingit ex imperfectione diuine potentie sed ex imperfectione creature: que hoc recipere non potest: et etiam ex hoc quod quedam

impossibilitas coningeret ex implicatione contradictorius secundum Theodosium. Debit igitur relinquere hominem arbitrio proprio: ideo de scriptura. Deus ab initio constituit hominem et reliquit illum in manu consilij sui. id est in libertate arbitrij. Eccl. xv. patet ergo ratio que deus fecit hominem peccabilem.

De nouem causis quibus agitur grauat per peccatum. Sermo iij.

Quasi a facie

colubri fuge peccati et ubi supra. Prosequendo materia: ad huc primi articuli: scilicet de peccato in genere secundum considerandum de grauitate ipsius. et secundum quod attendat: et ex quo vniu dicat grauius altero. Circa quod nota. quod quod sit in sacra theologia. Utrum vniu peccati sit grauius altero. Circa quod notandum quod opinio fuit stoicorum quod omnia peccata erant paria: et ex hoc etiam veritatem ueritatem est fundata hereticorum error: quod ponentes omnia peccata esse paria: dicit etiam omnes penas inferni esse pares. Huius autem ipsi ut refert Theodosius. i. q. lxxij. art. ij. et hoc quod considerabant peccatum ex parte priuationis tantum: prout scilicet est recessus a ratione. Vnde sicut existimantes quod nulla priuatio suscipere magis et minus: posuerunt omnia peccata esse paria. Et pro istis facit: quod peccatum in scriptura quandoque dicitur mors spiritualis: iuxta illud psalmi. Non mortui laudate domine. Et Iacobus. i. peccatum cum summum fuerit generat mortem. In morte autem non cadit magis et minus cuius sit pura priuatio. Non enim nunquam mortuus est aliquis primo die mortis: et tertio vel quarto: post annum quando cadaver fuerit resolutum. Et sicut non est magis tenebrosa domus si lucerna sit operata pluribus velamentibus: quam si sit operata vno solo velamine: rotundum lumen intercludere. Sed hec opinio est contra veritatem et reprobat ratione et auctoritate. Ratione quidem quod secundum Theodosium. vbi supra. Si quis diligenter consideret inueniet duplex priuationum genus. Est enim quedam simplex et pura priuatio: que consistit quasi in corruptum esse: sicut mors est priuatio vite: et tenebra est priuatio luminis: et tales priuationes non recipiunt magis et minus

De peccato

nus: quod nihil residuum est de habitu opposi-
simo: et de his privationibus peccat ratio stulti-
corum. Sed peccatum non est talis privatio ut
infra patebit. Est autem alia privatio non simi-
plex sed aliquid rectius dicitur habitu opposito. quod
quidem privatio magis consistit in corrumpi-
tione in corruptum esse: sicut egritudo quod privatur
debita mensuratione humorum ita tamen quod
aliquid eius remanet: alioquin non remaneret
animal vivum, et similiter est de turpitudine et
alijs huiusmodi. Huiusmodi autem privationes re-
cipiunt magis et minus ex parte eius quod remanet
net de habitu contrario. Multum enim refert
ad egritudinem vel turpitudinem: utrum plus
vel minus a debita commensuratione humorum
vel membrorum recedat. Et similiter dicitur
dum est de vitijs et peccatis. Sic enim privatur in
eis debita commensuratione rationis ut non tota-
liter rationis ordo tollatur: alioquin si totaliter
rationis ordo tolleretur: non esset peccatum: sicut est
in furiosis et freneticis: infantibus et arrepti-
tibus et huiusmodi. Est autem notandum quod peccatum
mortale potest dupliciter considerari scilicet quod
quos effectus vel defectus producit. Uno
modo peccatum in quantum est gratie divine pri-
vaciuus et in hoc modo potest peccatum mortale
dici pura privatio. Unde ex illo respectu
non dicitur dari magis vel minus in peccatis: quia
sicut privatur homo gratia propter unum peccatum
mortale minus graviter: sicut pro magis grave
et sic pro unum sicut per centum. Iacobus. ij. Qui
totam legem servaverit: offendat autem in
uno factus est omnium reus. Et hoc respectu
peccatum assimilatur morti ut dicitur est.
et dicitur mortale eo quod auferit ab anima radi-
cem vite spiritualis: quod est gratie et charita-
tis. Item sicut non potest homo mortuus
resurgere per se nisi ex potentia dei: sic nec
peccator nisi per misericordiam dei. Iacobus. iij.
Perditio tua iustitiae ex te: tunc modo ex me au-
xilium tuum. De quo vide. I. articulus. iij. sermo. x.
pre. j. Alio modo potest considerari peccatum mor-
tale in quantum est rationis deordinatum: et
sic non est pura privationis: nec assimilatur mor-
ti: sed infirmitati rationis sancti Thome. quod hic
ponitur: et isto respectu unum peccatum est gra-
vius altero: in quantum magis deordinatur or-
dinem rationis: et sequenter magis facit contra pre-
ceptum dei et contra charitatem. Et ideo dicit
Glossa super illud Iacobus. iij. Qui totam legem ser-
vaverit offendat etc. Cur ergo non dicamus

paria peccata: nisi forte: quod magis facit contra
charitatem quod gravius peccat. igitur ut dicitur est
in vitijs et peccatis sic privatur debita com-
mensuratione rationis ut tamen non totaliter ratio-
nis ordo tollatur. alioquin malum si sit inter-
grum seipsum destruit: ut dicitur in. i. iij. Et ibi.
Peccatum ergo mortale cum sit egritudo spiri-
tualis non est pura privatio sicut nec egritudo
do corporalis. et ideo recipit magis et minus.
Quod autem peccatum comparet infirmitati
non solum in sacra scriptura sed frequenter hoc
dicitur: iuxta illud psalmus. Misereri mei domine quoniam
infirmus sum etc. Sana me domine quoniam tur-
bata sunt omnia ossa mea etc. sed etiam ex do-
ctrinis gentilium ut ponit Thome. j. ij. q. lxxv.
vii. ar. ij. Tullius et Seneca vitia appella-
bant egritudines. Pareat ergo ratio quare
peccata non sunt paria: sed unum tanto magis
est gravius altero: quanto magis recedit ab
ordine rationis. Auctoritate probatur per illud
quod dicit dominus per Pilatum. Iacobus. xix. Qui me
tradidit manus peccati habet. Et Hieronymus. dicit.
Quis dubitat acceleratus esse commissum
quia gravius est puniri. Pareat etiam hoc
exclusi penitus taxatis a iure civili et canonico:
eo scilicet quod diversam gravitatem peccatorum: et sic
pater conclusio. Diceret aliquis: satis miseri-
clarum est ratione et auctoritate quod unum peccatum
est gravius altero: sed vellem scire ex
quibus causis unum peccatum est gravius altero.
Circa quod nota: quod ex multis attenditur gravi-
tas peccatorum: prout late ponit Thome. j. ij. q. lxxv.
iij. per totum. sed ego recolligo causas istas
in novem que continentur in hoc versu. Quis
quid. ubi. pro quos. quotiens. cur quomodo. quan-
do. et habentur hec ab Augustino in libro de penite-
tia. et in decretis. de penitentia. dist. v. c. j. et in. ca.
Sicut dignum de homicidio. Et per Thome. j. ij.
q. vij. ar. ij. Et ponit etiam iuris consultus
in. l. Aut facta. de peccato. canonizata. de pe-
dist. j. Aut facta.
Prima causa est magnitudo persone a qua
peccat: hoc nota in verbo. quis.
Secunda causa est dignitas persone in qua pec-
catur: hoc potest notari eodem verbo.
Tertia causa est gravitas peccati quod com-
mittitur. Quid.
Quarta causa est irreuerentia loci in quo
peccatur. Ubi.
Quinta causa est multitudo personarum a
quibus ad peccatum inducuntur. Per quos.

Sexta causa est consuetudo peccandi quae peccatum multiplicat. Quotiens.

Septima causa est moriū peccandi quae peccatum mouetur. Cur.

Octaua causa est modus quo peccatum committitur. Quō.

Nonā causa est species incongruitas. quo peccatum peccatur. Quādo.

Prima causa aggrauationis peccati est magnitudo personae peccantis. Circa quod nota sunt tria. i. h. q. lxxij. ar. vi. Duplex est peccatum: quoddam ex subreptione. pueniens propter infirmitatem humane nature: et tale peccatum minus reputatur et hoc est maior in frute eo quod minus negligit hoc peccatum reprimere. quod tamen omnino subterfugere infirmitas humana non sinit. Alia species sunt peccata ex deliberatione. precedentia: et ista peccata tanto magis alicui imputantur: quanto maior est. Unde Hieronymus in ii. lib. de summo bono. Tanto maior cognoscitur esse peccatum: quanto maior quod peccatum habet. Item Hilarius papa. xxv. q. j. Nulli fas: ubi sic ait. Si quidem maior reatu delinquit quod potiori honore frui. et grauiora facit vitia peccatorum: sublimitas peccantium. Et Juuenalis satyra. viij. Omne animi vitium tanto respectius in se crimen habet: quanto maior quod peccatum habet. Et hoc potest esse propter quatuor. Primo quod facillime possunt resistere peccato maiores: puta quod excedunt in scientia et frute. Unde deus dicit Luc. xij. q. Seruus sciens voluntatem domini sui et non faciens digne plagis vapulabit multis. Nota hic contra theologos: iuristas et philosophos. qui sciens committunt peccata. et sic religiosi qui aunt regulam: et constitutiones magis peccant. Tales sunt siles demonibus etc. Item nota quod ignorantia excusat a toto interdum. quado totaliter causat in voluntate: interdum autem a tanto. quando minus voluntate: de hoc tangitur super sermone. j. pre. j. Et nota quod primi ex scientia peccantes efficiunt peiores postea quam prius erant: quod ipsi nequa reuertitur cum septem alijs spiritibus nequibus se. De hoc. xij. Secundo propter ingratitudinem: quod omne bonum quo quis magnificatur est dei beneficium cui homo sit ingratus peccando: et quantum ad hoc quilibet maioribus et lazin temporalibus bonis peccatum aggrauatur: secundum illud Sap. vi. Potentes potentiorum menta patient. Tertio propter specialem re-

pugnantiam actus peccati ad magnitudinem personae: sicut si princeps iustitiam violat qui ponit iustitiam custos. et si sacerdos fornicet qui castitatem vovit. Quarto propter exemplum siue scandalum quod ut dicit Gregorius in pastorali. in exemplum vehementer culpa excelsior honoratur. Nota contra religiosos tenentur res banderiam in campanili in carnisputio. Item de rectoribus civitatis qui tempore natalis dominici ludunt ad aleas et tempore carnisputii sunt principales ad ludendum ad plurius etiam notitias pueniunt peccata magis: et magis homines ea indigne ferunt: sicut Theobaldus ubi supra. j. h. q. lxxij. ar. x. Secundo grauius peccatum propter conditionem personae in qua peccat. Quanto enim persona in qua peccat: siue cui infertur iniuria est excellentior: tanto grauius est peccatum. Quia ergo persona diuina seu essentia eius est infinite excellentior. ideo peccata quae immediate committuntur contra ipsam diuinam sunt grauissima: sicut idolatria in infidelitas delitas peritium fractio voti/heresis et diuinatio et heresia. Secundo post illa est grauius peccatum si offendit personam que est coniuncta deo. Deo autem tanto magis alijs coniungitur quanto est virtuosior: vel deo sacratio et ideo iniuria illata tali personae magis redundat in dominum: iuxta illud Zach. ij. Qui vos tangit quasi tangat pupillam oculi mei. Et ps. Nolite tangere oculos meos. Nota hic contra blasphematores christi et beate virginis et sanctorum dei. Nota etiam hic contra sacrilegos seu corruptores monialium. Item contra peccuplicitas sacerdotum. Tertio grauiatur peccatum ex conditione personae coniuncte ipsi peccanti. Tanto enim grauius quis peccat: quanto in magis coniunctam personam peccat: seu naturali coniunctione seu beneficijs seu quacumque coniunctione: quod videtur in seipsum magis peccare et pro tanto grauius peccat: secundum illud Eccl. xij. Qui sibi nequit est: cui alij bonus erit. Quarto grauius peccatum ex parte dignitatis personae in quam peccat. Et ideo peccatum quod fit in personam publicam: puta regem vel principem qui gerit personam totius multitudinis est grauius quam quod committitur contra vnā personam priuatam eo qui plures tangit. Unde specialiter dicitur. Erod. xxij. Principi populi tui non maledices. Et similiter

De peccato

iniuria q̄ fit alicui famose p̄sone videt esse
gravior: ex h̄ q̄ in scandalū z turbationez
plurimoz redūdat. fm̄ sententiā Tho. i. ij.
q. lxxij. ar. ix. Et cōcordat lex humana q̄
gravi⁹ puniunt delicta q̄ comittunt in p̄
sonā principis q̄ alia: vt ptz L. ad le. iul.
maiestas. l. Quisquis canonizata. vj. q. j.
Siquis. ¶ Tertio graui⁹ pctm̄ ex quā
ritate pcti qd̄ comittit. qd̄ tanto graui⁹ est
q̄ro maius nocumētū ex pctō inferi. Et
siquidē nocumētū sit p̄uisus et intentū:
et tunc directa quāritas nocumētū adau⁹
get grauitatē pcti: qz tunc nocumētū est
p̄ se obiectum pcti. ¶ In homicidiū est gra
uius detractio: qz p̄ primū infertur no
cumētū vite corporali: p̄ fm̄ fame q̄ est mi
nus bonū. ¶ Itē detractio est graui⁹ furto
eadē rōne. ¶ Item pctā spūalia. i. p̄ que p̄n
cipalr̄ inferi nocumētū anime sunt graui
ora p̄dictis: sicut seditio hereticoz. Si ve
ro nocumētū nō sit intentū: nec p̄uisus
siq̄dē sequit p̄ se ex actu pcti directe pec
catū aggrauat: puta si aliq̄ publice forni
cat: sequit scandalū primoz: qd̄ quis tpe
nō intendat nec forte p̄uideat directe p̄
h̄ aggrauat pctm̄. Si autē nocumētū nō
p̄ se: sed p̄ accidens sequat ex actu pcti nō
aggrauat pctm̄ directe: sed p̄pter negligē
tia p̄siderandi nocumēta q̄ cōsequi pos
sent: impurant homini ad penā que mala
euentū p̄ter eius intentionē si dabat ope
ram rei illicitē. ¶ In exēplū demādate aliq̄
quē verberari solū. si sequat occasio verbe
rati vel p̄berantis impurant mandati: vt
ca. vl. de homicidio li. vj. ¶ Item alia exem
pla potes videre sicut scriptū in sermonibz
q̄dragesimalibz de p̄ceptis in. v. p̄cepto.
¶ Nō occides in sermo. de homicidio casua
li. P̄dicta sunt de mēte Tho. p. ij. q. lxx
ij. ar. vij. vbi latius ponit. Est etiā pctm̄
spūale graui⁹ q̄ carnale. ceteris paribus.
¶ Licet pctā carnalia sint maioris infamie
q̄ spūalia s̄z Big. z ponit Tho. f. ij. q. lxx
ij. ar. v. Sunt autē pctā spūalia: superbia:
auaritia: ira: inuidia z acedia. Pctā vero
carnalia sunt luxuria: z gula. Illud etiā
notandū q̄ pctm̄ graui⁹ ex actu. Nā gra
uius est pctm̄ quod a voluntate deducit in
actu: q̄ qd̄ in sola voluntate p̄sistit. Ratio
est: qz cū fm̄ pctm̄ in deordinatiōe volun
tatis p̄sistat. tanto graui⁹ est pctm̄ quanto
act⁹ est mag⁹ inordinat⁹: magis autē inor
dinat⁹ est: cū ad opus deducit a voluntate.
¶ Cū i sola voluntate p̄sistat ceteris paribz.
¶ Itē dñs dicit Dar. v. Qui viderit mliē
rē ad p̄cupiscendā eam tam merbar⁹ est in
corde suo. tamē graui⁹ peccat cū actu lux
uriat cū mliere: qz ip̄e actus exterior cō
munit adanger voluntatē in malis opet
ribz: z s̄ magis deordinat voluntas. z p̄
quēter act⁹ exterior pcti efficit q̄ntoz. Est
autē notandū fm̄ Dar. q. si voluntas z op⁹
pcti sunt sepata s̄z diuersa tpa/ sunt diuer
sa pctā: qz sunt diuerse auersiones z p̄uer
siones: sed si voluntas z opus sunt cōiun
cta vt causa z effect⁹. sic sūt vnū peccatū
formalit/ licz plura materialit/. ¶ Quarto
to graui⁹ pctm̄ ex circūstātia loci. s. si fiat
pctm̄ in loco sacro. Nā si nō sit furtū in lo
co sacro sed extra: dicit furtū. Si autē in lo
co sacro: dicit sacrilegiū. Simile de forni
catōe. Bene d̄ text⁹ in. ca. Siquis. xvij. q.
lij. q̄ sacrilegiū est siue sacri de sacro: siue
nō sacri de sacro: siue sacri de nō sacro au
ferat. ¶ In z violat templū vl̄ ecclia p̄ san
guinis vl̄ seminis effusione: vt in. ca. j. de
p̄c. ecclie vel alt. li. vj. p̄pter qd̄ dñs zelus
reuerentiā dom⁹ dei facti flagello de sub
niculis expulit vendēt es z ementes de tē
plo: vt legitur Dar. xxj. iuxta illud ps.
Quoniam zelus domus tue comedit me.
¶ Hora hic contra illos qui vagantur multi
eres in ecclesia/ vel aliud turpius faciunt
in ea. ¶ Item contra illos qui faciunt in ea
contractus vel parlamenta vel iudicia et
litigia: contra q̄ haberunt in. ca. Decet do
mum domini: de immuni. ecclie. li. vj. Dic
vt expedit. Et ideo. ps. Domū tuam dol
mine decet sanctitudo zc. Et si contra fiat
processus iudicum secularium: ac sentent
ie in eisdem locis prolare non valent vt
ibi dicitur. ¶ Item non debent fieri in ec
clesiis confabulationes. ¶ Quinto gra
uatur peccatū ex multitudine personarū
z c. puta si adhibentur mediatores vel im
ternunci: qz oēs tales sunt principes z cri
minis z etiā damnationis: sicut etiam si
adhibētur socij criminis vel fautores seu
cooperatores in delicto. Dic de rufianis zc.
¶ Sexto grauatur ex iteratione seu cō
suetudine delinquendi: qz vt dicit canon.
Cōsuetudo nō minuit pctm̄ sed auget: vt

in. c. Non factus de limo. Et tanto grauiora sunt peccata quanto diuina infelicitas aiam detinet alligata: vt dicit rex. in. c. vlt. de p̄suetu. Et p̄pter h̄ difficultas peccator respicitur peccatis p̄suetis. Et p̄firmat hoc p̄mo rōne naturali. Secōdo rōne moralī. Tertio rōne legali. Quarto auctoritate scripturali. P̄mo quidē rōne naturali: q̄ ea que in p̄suetudine deducunt efficiunt q̄si naturalia. Vñ cōmunit dicit q̄ p̄suetudo est altera natura vt dicit Arist. lib. de memoria &c. Et in peri. 30 sicut a cibo et potu & alijs naturalib; ita a peccatis p̄suetis cuz difficultate recedit. Propter q̄d dicit Hier. xiij. Si mutare pot̄ ethyops pelle suā, aut pardus varietates suas: & vos poterit̄ bene facere cū didicerit̄ malum. Et cōcordant p̄ius isti. Qui nō auerit̄ se a peccatis dum tu uenerit̄. A vitijs nescit̄ discedere q̄si senescit̄. Itē Aug. in. viij. confessionū. Uelle meū tenebat inimicē. & idē mibi carthenā fecerat & p̄strinxerat me quippe ex voluntate peruersa facta est libido: & duz seruif libidini facta est p̄suetudo: & dum p̄suetudini nō resistit, facta est necessitas: quib; q̄si ānulus sibi inerat innoxia carthenā appellauit. p̄bos morales ex iteratōe actū acq̄ritur. Secōdo rōne moralī: q̄ fm quidē habitus similis actib; nature ex p̄suetudine peccandi acq̄ritur habitus: victor q̄ est cōquilitas de difficulti mobilis. Propter h̄ dicit Aug. q̄ vulnus iteratū tardius sanat: vt habet de peni. di. iij. Inanis. Tertio rōne legali: q̄ peccatū in cōsuetudine ductū acq̄rit quasi quoddā ius dñi sup̄ peccatōem ex p̄scriptōe quadā sicut de iure ciuili hō p̄scribit rem mobilē vel imobilem p̄ diuinitate t̄pis a lege diffinit: p̄pter quod peccator dicit seruū peccati. Joā. viij. Qui facit peccatū seruus est peccati: ideo dicit Quidi. in li. d. remedio. Principijs obsta sero medicina parat. Cum mala p̄ longas cōualuerit moras. Exemplū habem⁹ de illo sene i peccatis inueterato noie Nicolao q̄ p̄pter cōtinuū vsum quē habuit in peccō carnīs nō poterat ab ipso abstinere. legit̄ in legenda b̄ti Andre. Quarto auctoritate scripturali. p̄batur figuratiue in suscitacione Lazari. Nam ch̄s tres mortuos suscitauit p̄ quos tres gradus seu differentie peccatorū designant. Unde Aug. de peni. di.

ij. Sicut tribus gradib; ad peccatū puenit: suggestiōe/ delectatiōe/ p̄sensionē. ita ip̄i peccati tres sunt differentie & in corde: & facto: & in p̄suetudine tanq̄ tres mortes. Vñ quasi in domo. i. cum in corde cōsentitur libidini altera q̄si prolata iam extra portā: cum in factū p̄cedit assensio. tertia cū vi p̄suetudinis male tanq̄ male terrena p̄mit̄ animus. quasi in sepulchro iam putres. q̄ tria genera mortuorū dñm suscitasse quisq̄s euāgelii legit agnoscat. Hec ille. Plurimos aut̄ mortuos ch̄s solo imperio suscitauit: sed Lazariū q̄ d̄riduanū sentē nō nisi p̄cedentib; precibus Martie & Marthe. Item cū oratione sua ex steru & clamore dñs eum suscitauit: q̄ postea p̄cepit apostolis vt soluerēt ipsum: vt legit̄ Joā. xj. Septimo grauiat̄ peccatū ex mortuo q̄ peccator: mouet̄ ad peccandum: q̄d notat̄ cuz dicit̄ Cur. q̄d declarat̄ frat̄ Jo. in sum. confe. lib. iij. titu. xxxij. Rubrica de p̄fessione & absolutione. q. lxxvij. de q̄bus sint interrogatiōes faciende &c. dicit̄ Cur. s. quali tentione h̄ facit: & vtrū p̄uenit̄ ip̄am tentationē vel fuerit p̄uenit̄ ab ea. vtrum sp̄ote: vel coactus. & quali coactione. p̄ditionali: vtz an absoluta. Itē vtrū cupiditate vel paup̄tate: vtrū ludendo vel anio nocendi & silia. Hec ille. Vel p̄t̄ intelligi cur. i. q̄ sine inductus est ad peccandū: q̄ cū actus morales recipiant speciez / ab obiecto obiectum aut̄ formale actus fit. finis aut̄ in moralib; habet se / cur p̄ncipiū in speculatiuis: q̄ mouet̄ a genere: ip̄e act⁹ recipit speciez a fine & etiaz grauitatē: que quāto peior fine mouetur tāto graui⁹ est peccatū. Et quādoq; vnū peccatū materialit̄ est vnus speciez s; formalit̄ alter⁹ p̄pter finē sicut q̄n quis tuc̄ atur ad finē luxuriādi. De q̄ dicit̄ Tho. j. ij. q. j. ar. iij. & q. lxxvij. art. iij. Octauo grauiat̄ peccatū ex modo agendi: q̄ quanto peior mō cōmittit̄ peccatū tanto est grauius: q̄ fornicat̄ cum femina mō naturalit̄ peccat̄ graui⁹ sed graui⁹ qui p̄tra naturā xxxij. q. vij. Adulteriū malū. Nono q̄ uatur ex tempe: q̄ grauius est peccatū q̄ fit in festis precipuis vel. xl. vel alijs ieiunij q̄ in alio tempe nō sacro. Item grauius est peccatū q̄d fit post penitentiā ac ceptū: q̄ ante frangēdo ip̄am penitentiā:

De peccato

quia maior est ingratitude post peniten-
tiam q̄ ante. Predicta oia p̄ maiori parte
ponit Aug. in li. d. pe. 2. h̄ in decre. dist. v.
Cōsideret. Vel dic q̄ q̄ndecim circūstan-
te sunt peccatū aggrauātes. Unde p̄sus.
Aggrauat ordo: locus: mora: causa: scien-
tia: tempus: Lucra pusilla: modus: culpe
genus: et status altus. **Conditio:** nume-
rus: etas: et scandala: sexus: **Ordo:** quē te-
nuisti. s. circa peccatum. **Locus:** quia gra-
uius in ecclesia q̄ extra. **Mora:** q̄rum in
peccō stetit. **Causa:** qua peccauisti. **Scien-
tia:** cum quāta malitiā peccasti. **Tempus**
q̄ grauius in festo q̄ in feria. **Lucra pusilla:**
q̄ grauius cū pauca tentatiōe q̄ ecōtra.
Modus et quō peccasti. **Culpe genus:** q̄
grauius est homicidiū q̄ fornicatio. et illa
quā furtū. **Et status altus:** q̄ grauius pec-
cat sacerdos q̄ laicus: et magis p̄latus q̄
subditus. et grauius papa. **Conditio:** s. p̄
sone offēcie. **Numerus:** sc̄ q̄rens pecca-
sti. **Etas:** q̄ grauius peccat senex fornican-
do q̄ iuuenis. **Scandala:** q̄ grauius peccā
est. si ex eo mlti scādalizant ex malo exem-
plo. **Sexus:** quia grauius vir q̄ mulier ce-
teris paribus.

**Ex quibus causis p̄cedit pec-
catum.** Sermo. liij.

Quasi a facie
colubū. zc. Prosequendo hūc
primū articulū inrendo do-
minō p̄cedente h̄ mane p̄e-
dicare d̄ causalitate peccati. i. q̄bus ex causis
p̄cedit peccatū. Pro cuius introductiōe mate-
rie: est notandū q̄ sit q̄stio in theologia.
Vt deus sit cā peccati: hanc materiā diffu-
se tractat. s. Tho. in q̄stionib; de ma. q. iij.
ar. j. z. ij. z. dubiū est p̄pter hoc q̄ videt p̄-
ma facie q̄ sic. p̄ aliq̄s auctoritates scri-
pturę z veterę z noui testi. Vteris q̄dem
sicut Esa. xlv. Ego dñs z nō est alter. for-
mās lucē z creans tenebras faciēs pacē z
creans malū ego dñs faciēs oia hec. Itē
Amos. iij. Si erit malū i ciuitate: qd̄ do-
minus nō fecerit. Itē Eccl. vj. Bona z ma-
la vita z mors. paupras z honestas a deo
sūt. In nouo etiā testamēto videt esse au-

toritas clara. Nā ap̄s Rom. j. de q̄busdā
sup̄bis loquēs dicit. Tradidit illos de-
probū sensu. vt faciāt ea q̄ cōueniūt reple-
re. Os om̄i iniquitate. malitia: fornicatiōe: auaritia:
neq̄tia: plenos inuidia. homicidijs
p̄tētiōe: dolo: malignitate. susurrone. de-
tractore. deo odibiles. p̄tumeliosos. sup-
bos: elatos. inuētores malozū: paritib; nō
obediētes zc. Sup̄ q̄ ter. d̄ glo. Aug. qd̄
deum opat̄ in cordib; hoim inclinādo vol-
untates eoz in q̄d̄cūq̄ voluerit siue i bo-
nū siue in malū. Facere autē q̄ nō p̄ueniūt:
z inclinari fm̄ voluntatē ad malū: est pec-
catū: q̄ videt q̄ hoibus de-
sit causa peccati. Ad idē facit ratio: q̄ q̄ p̄hibere de-
licitū z nō p̄hibet: videt fauere z facere de-
licitū: vt habet infra in sc̄da pte fm̄onis.
sed de-
p̄ p̄hibere peccā ergo si nō p̄hibet
videt esse causa zc. sed in h̄ rōde vt infra.
Pro clarioz q̄ intellectu materie z soluti-
one q̄stionis est notādū q̄ theologi distin-
guūt tripliciter malū. s. malū culpe: malum
pene: z malū dāni. qd̄ opponit triplici bo-
no. s. honesto. delectabili z vtili. Nā bono
honesto opponit culpa. bono delectabili
pena: bono vtili dāniū. Est autē diffe-
rentia mltiplex: inf̄ dāniū culpe. z alia duo
mala: q̄ malū culpe est in agēdo. q̄ peccatū
nihil aliud est q̄ dicitū vel factū vt p̄cup-
tū p̄tra legē dei fm̄ Aug. z scripsi sup̄ scri-
mone p̄mo pte prima. Malū p̄o pene et
dāniū p̄sistit in patiēdo. Itē malū culpe
est voluntariū. malū p̄o pene z dāniū sunt
p̄tra voluntatē. Itē differt malū pene a
malo dāniū: q̄ malū pene habet respectū
ad culpam sine q̄ nūq̄ debet pena: s; malū
dāniū secus: sicut p̄ z in Job z Tobia vt
infra dicit. Hoc q̄ p̄supposito ad q̄stionē
p̄positam est dicendū q̄ loq̄mur de malo
pene: dicendū est: z firmit̄ tenēdū: q̄ de-
est causa mali pene. Ratio q̄ pena est ius-
ta: oēs autē iusti sicut z boni entis est cau-
sa deus. p̄ penā em̄ reducit in ordine iustitie
quicqd̄ ordinatū fuit in culpa: z sic lo-
quūtur auctoritates p̄dicte veterę testamē-
ti: z p̄firmat̄ hec conclusio p̄ auctoritatē ec-
clesiē: q̄ reprobat opinione q̄rundā hereti-
coz dicentū q̄ de-
nō faciat mala pene vt
refert Gratianus in decretis. xliij. q. iij. ca.
Quidē autē. s. Coliciani. Un̄ ad h̄ p̄posi-
tū habes notabile auctoritatē. Eccl. xliij.

q̄ dicit. Sunt ipsi qui ad vindictā creati
 sunt et in furore suo confirmaverūt tormēta
 sua et in ipse summationis effundent vi-
 tute: et furore eius q̄ fecit illos confundent.
 Ignis/gradus/fames/et mors: oia hec ad
 vindictā creata sunt. bestiarū dētes: et scor-
 pū: et serpentes: et rumpē ea vindicans in
 exterminū impios. **De practice de malis**
 pene p̄tinentibz hoibus quō patienti su-
 stinere debent eo q̄ a deo iustissimo sint in-
 flicta. Et sicut dicendū est de malo dāni
 sicut p̄t̄ in Job et Tobia et Paulo quibz
 nō p̄t̄ demeritū peccati: sed pro augmēto
 meriti vel p̄ p̄servatione a peccō deus inru-
 lit multa mala damni. **Uñ nō dicit Job.**
Dñs dedit. caldei abstulerūt: s̄ dicit. Do-
min⁹ dedit dñs abstulit. Job. j. et s̄ sentit
Tho. pre. j. q. xix. ar. ij. Ad idēz facit ter.
in. c. Remittunt. s̄. hinc. Nota. xxij. q. v.
 vbi sic dicit. Hinc notandū est q̄ aliquā-
 do punit de⁹ peccā p̄ nescientes: aliquādo p̄
 scientes. Per nescientes peccā punit sicut p̄
 Sennacherib: p̄ Nabuchodonosor: p̄ An-
 tiochū. et p̄ principes romanorū. et p̄ non
 nullos reges gentiliū populū israeliticūz
 delinquentē aliquñ afflixit. aliquādo capri-
 uavit. **Uñ ipse dñs ait per p̄ham Esa. x.**
Virga furoris mei affur. i. Sennacherib: ipe
aut nō cognovit. Affur erat virga furoris
dñi: q̄ per eum innumeras gentes diuina
 iustitia flagellare disposuit. Ipse vero nō
 cognovit q̄ in supbiaz elat⁹ victoria quā
 affecit fuerat nō diuine potētie: sed suis
 viribz attribuit. **Uñ p̄tra eius supbtam**
dñs loquit dices. Nunqd gloriabit serra
p̄tra euz q̄ secat in ea: aut nunqd exaltrabit
tur securus p̄tra eum qui cedit in ea. Qui
 bus similitudinibz satis p̄pctue ostendit q̄
 sicut serra et secur⁹ nec secare. nec cedere li-
 gna possunt nisi ab aliquo regant. ac ideo
 p̄tra regentē se supbire nō debent: sic illi p̄
 quos punit deus absq̄ nutu diuine dispo-
 sitionis nihil agere valent. ac ideo contra
 regentē se supbire eis nō licet etc. **Exem-
 plū ponit ibi de Nabuchodonosoro: supbtis**
enē qui q̄t bestia iter bestias vixit septē
annis. Item patz exemplū de Sennache-
rib supbiente p̄tra dñm: cuius exeret⁹ ab
 angelo exterminat⁹ est. Sed si tertio loq̄-
 mur de malo culpe. tunc nullo modo de⁹
 est causa culpe. nec directe nec indirecte.

Pro cui⁹ declaratione no. Nam dicit Tho.
 j. q. q. lxx. ar. j. homo pōt esse causa peccati
 et vel sui vel alteri⁹ dupliciter. Uno mō dicit
 recte inclinando. s. voluntate suā vel aliter
 rius ad peccandū. Alio mō indirecte dicit
 sed nō retrahit quādo debet: et quō debet
 aliquos a peccō. **Ezech. iij. Si dicente me**
ad impiū morte morieris nō annūciaueris
ei nec locut⁹ fueris: vr auertat a via sua im-
piā et viuat. ipse impi⁹ in iniquitate sua mor-
ietur sanguinē autē eius de manu tua req̄-
ram. Similit dicit canon. Negligere euz
 possis perturbare pueros: nihil est aliud
 quā fouere: nec caret scrupulo societatis
 occulte. qui manifesto facinorū desinit ob-
 utare. ij. q. vij. Negligere. **Concor. ca. Et**
fame. de sen. excō. r. c. Quāto. de offi. or.
Uide etiā infra pre. ij. sermonis. de⁹ autē
 nō potest esse directe causa peccati vel sui
 vel alterius: quia omne peccatū est per res-
 cessum ab ordine qui est in ipm sicut in fin-
 ne. deus aut omnia inclinat et p̄uertit in se
 ipsuz sicut in vltimū finē sicut Dionys. dicit
 in. ij. c. de diu. no. **Uñ impossibile est**
q̄ sit sibi vel alijs causa discedendi ab or-
dine qui est in ipm. vnde. ij. Tim. ij. De⁹
 fidelis p̄manet: seipm negare non potest
 et negaret aut seipm si ipm ordine iustit-
 ię sue auferret. **Uñ nō potest esse dire-**
cte causa peccati. Sicut etiā nec indirecte.
Contingit em q̄ de⁹ aliq̄bus nō p̄bet auxi-
liū ad vitandū peccā q̄ si p̄beret nō pecca-
rent: sed hoc totuz facit fm ordinē sue sa-
 pientie: et iustitie: cū ipse sit sapientia et ius-
 titia. **Uñ nō imputat ei q̄ alius pecc-**
cat: sicut causa peccati: sic gubernator q̄
 nō dicit causa submersionis nauis ex hoc
 nō gubernat nauim nisi qñ subtrahit gu-
 bernationē potēs et debens gubernare. et
 sic patet q̄ de⁹ nullo modo est causa pec-
 cati: fm Tho. cōcor. Tho. j. q. vj. ar. iij.
Quod aut dicit. Rom. j. q̄ deus tradidit
illos in reprobū sensuz: ex ipso textu patet
solutio. Si em de⁹ tradidit in reprobū sen-
sum: tam ergo reprobū sensum hñt ad fa-
ciendū ea que nō cōueniūt. Dicitur ergo
 tradere eos in reprobū sensum inquantuz
 nō prohibet eos quin suum sensum repro-
 bū sequātur: sicut dicitur exponere illos
 quos nō tuemur. **Uñ aut Aug. dicit in lib.**
 de grā et libero arbitrio vñ sumpta est illi

De peccato

la glosa q̄ de inclinā hoim volūtares in bonū z malū: sic intelligendū est: q̄ in bonū quidē directe inclinā volūtatē in malū autē in quātū nō p̄hibet: sicut dicitur est. Et tñ hoc etiā p̄tingit ex merito p̄cedentē p̄cti s̄m Tho. q. ybi. s̄. in r̄s̄ione ad p̄mū. p̄z s̄ r̄s̄p̄sio ad q̄stionē q̄ de nullo mō est causa p̄cti. Videam⁹ q̄ s̄r causa p̄cti. Ubi nota. yñ. causas: nō in cogentē sed inducētē ad peccatū ex q̄bus peccatum procedit.

Primo a demone suggerente.

Secundo ab hoie instigante.

Tercio a p̄ctō demerente.

Quarto a p̄cupiscētia inclināte.

Quinto a malitia inficiente.

Sexto ab ignorātia obcecante.

Septimo a fragilitate impellente.

¶ Primo ergo r̄c. A demone suggerente Sed quō hoc p̄tingat p̄ declaratione nota p̄mo: q̄ demon nō p̄t quidem directe mouere voluntatē ad peccandū. q̄ h̄ solū vel est/vel ip̄ius voluntatis: sed indirecte mouet: z hoc m̄ultipliciter. Primo obiectū p̄ponendo. Secundo intellectū decipiendo. Tertio imaginatiōes offerendo. Quarto appetitū sensitīuū excitando. Primo q̄dem p̄ponendo vel offerendo obiectū appetibile sensitīuū. Exemplū in Dauid videntē Berabeē. Possit em̄ forte dici q̄d diabolo p̄curante obiectū illud. i. mulier fuit oblata oculis Dauid. ij. Reg. ij. De hac materia videas sermone. xij. j. Ubi agitur de q̄tuor causis p̄cti: z est prima causa. Secundo modo p̄suadendo obiectū p̄positū habere rōnem boni: vt sic voluntas moueat ad illud: sicut diabol⁹ fecit Eue quādo dixit Eue. Nequaquā moriemini. Scit em̄ de⁹ q̄ in quocūq; die comederit ex eo ap̄ient oculi vestri z eritis sicut dij scietes bonū z malū Gēn. ij. Sic volebat suadere ch̄o quādo ip̄m tentauit Mat. iij. sic etiā hodie p̄suadet infinitis hoibus. Nazauaro p̄suadet summū bonū eē diuitias/ sup̄bo honores. luxurioso delectatiōes venereas/ iracundo vindictas r̄c. Sic interdum p̄suadet homini diabol⁹: vt vitā cōmune pluriū sequat: sicut quidā hodie dicit. Ego nolo renouare mundū sicut ip̄m inueni sic volo dimittere. Hoc mō diabol⁹ deceptit. quēdam ducē fr̄isonum uoie

Richardum de q̄ legit in Cronica maritana sub tpe Leonis. iij. imperatoris qui ad p̄dicationē Golfrāni ep̄i senonensis adduct⁹ esset vt baptizaret. cui vni pedē lauacro imposuisset/ alterū retraxit: quērens ybi plures maiorū suoz essent in inferno vel in paradiso. z audies q̄ in inferno in fixum etiā pedem retraxit. Satius est inquit vt plures q̄ pauciores sequar. et ita ludificat⁹ a diabolo cum sibi multa bona in annos p̄rimos p̄mitteret tertia die subita morte defunct⁹ est. Hec ibi. Tertio mō p̄suadet imaginatiōi aliquas formas imaginarias p̄tendendo z illas imagines quādoq; tanq̄ res veras p̄suadendo. Sic decipit istas strigas siue imaras. quas tra dementat vt nocturnis silentijs credat se multa terraz spatia p̄transire vt in medio mulierū esse quas vulgarit̄ appellat dony ne da for. vel cum viuis vel cum mortuis loqui: q̄ totū sit a demone p̄ponente hęc imaginatiōi. Uñ nō in corpore sed in spiritu hęc p̄tingunt. sicut z dormientib⁹ solet accidere. Et ideo ecclesia p̄cepit ne talib⁹ fides detur vt habet in c. Epi. xvi. q. v. ybi etiā reprobat falsus error: q̄runda cre dentū q̄ m̄lites cōuertant in garas. vñ dicit ibidem in fine. Quisq; credidit post se fieri aliquā creaturā aut in melius aut in deterius imutari. aut transformari in aliam speciem vt in aliā similitudinē. nisi ab ip̄o creatore qui omnia fecit z p̄ quē omnia facta sunt. p̄culdubio infidelis est z paganus deterior. Hec ibi. Sic etiā decipit diabolus mulieres vel viros cunctes ad vniū nos p̄ oculis cognoscēdis. vel p̄ sanctitate habenda. Quarto modo p̄suadet diabol⁹ peccatū excitando appetitū sensitīuū ad aliquā passionē inflammando p̄cupiscibilem vel irascibilem. Nota de illo q̄ erat infāmarus p̄tra p̄mū. q̄ dixit modo. Quod etiā si sciret se p̄demnandū in inferno p̄pter homicidiū ill⁹: tñ nō desistere ab eo r̄c. Predicta plenius declarat Tho. i. q. q. lxx. ar. j. z. ij. Illud tñ notandū est q̄ diabolus nō p̄t necessitate inferre ad peccatū: licet possit p̄p̄tia virtute si non resistat a deo aliquē inducere ex necessitate ad faciendū aliquē actum q̄ de suo q̄s̄e peccatū est. nō autē p̄t inducere necessitate peccatū dī. Quod p̄z ex hoc: q̄ homo motiu⁹ ad

peccandū non resistit nisi p rōnem: cuius
 ysum totalit' demō impedire pōt mouēdo
 imaginatiōez z appetitū sensitiuū. sicut i
 abreptiū piz. sed tūc rōne sic ligata: qd
 qd hō agat nō imputat ei ad pccm. Sile
 etiā dicit de furiosis/demeribus. q siqd fa
 ciat qd sit de genere malorū: nō imputat
 eis ad culpā. vt pbat. xv. q. j. aliquos. z c.
 illa. z in cle. Si furiosus. de homicidio si
 cur de ebrijs. sic piz exēplū de Loth Gen.
 fir. z habet. xv. q. j. inebriauerūt. z c. sane.
 Si si ratio nō sit totalit' ligata ex ea parte
 qua est libera pōt resistere pccō. fm Tho.
 vbi s. ar. iij. Ideo si homo resistit diabolo
 nō pōt ab ipso cogi: maxime in principio
 tentationis. Ps. cxly. Deus q tenebit z
 allidet puulos. s. ad petra. Jo. i. lib.
 j. de reme. amo. Principi' ijs obsta: sero me
 dicina parat. Cū mala p longas cōualue
 re moras. Resistit aut' p fides iuxta illud
 j. Pe. vi. Aduersari' vester dia. tanq' leo
 ru. cir. que. que deuo. cui re. for. in fide. et
 Ja. iij. Resistite diabolo: z fugiet a vob.
 Illud etiā norandū: q licz diabol' sit cau
 sa pccī eo mō quo dicitur est: nō tamē oia
 pccā hoim sunt ex suggestiōe diaboli. Naz
 vt pbat Aug. z refert Tho. q. vbi s. ar. iij.
 iij. etiam si diabolus nō esset/hoies habe
 rent appetitū cibi z venereoz: z similituz.
 q possēt esse inordinatus. nisi rōne ordina
 retur: qd subiacet libero arbitrio. z sic pa
 ter pccm. ¶ Scda causa pccī est ab hoie
 zc. Pōt aut' homo esse causa pccī quadru
 pliciter. Primo quidē inclinādo volunta
 tē alteri' ad peccandū. puta ostēdendo vri
 litatez que sequit' ex pccō. vel zultando.
 Nota cōtra cōsulores principū: qm vidēt
 animū eius inclinātū ad vnū/nō dicūt ei
 qd dicat cōsiliā. nec querūt quid velit
 sus: sed quid velit princeps. z sic nunq' di
 cunt sibi veritatē. Nota qm Seneca dixit
 Aeroni: q nlla re indigebat nisi hoie qui
 dicit sibi veritatē. Nota contra dños vel
 patronos qui mādant seruis vl' famulis
 aliqd iniustū. puta homicidiū/vel furtū/
 vel lenociniū zc. Scdo modo obiectū ap
 peribile pponendo: sicut faciunt mulieres
 ostēdētes māmillas hoib/ornātes se vt
 appareāt pulchriores zc. satis debz suffice
 re zupificēte malitia sua. Tertio alios a
 pccō nō retrahēdo: qz vident' fauere pccō

z esse causaz ei'. Glide auctoritatē Ezech.
 iij. q habet supra. Un' z dicit canoniste: q
 nō defendēs clericū verberatū/cuz possit
 sine periculo sui: incidit in excoicationē. p
 batur in. c. quāte. de sen. excōi. z in. c. dile/
 cto. e. ti. li. vj. Un' dicit canon. Negligere
 cū possis pcurbare gueros: nihil est aliū
 q fouere. nec caret scrupulo societatis oc
 culte: q manifesto facinorū desinit obula
 re. ij. q. vj. negligere. z. lxxij. dist. error. z
 xxiij. q. ij. qui pōt. Nota cōtra rectores ci
 uitatis nō puniētes manifesta pccā. Tres
 cōtra dños seu patronos qui pmitteūt ser
 uos vel ancillas fornicari scietes. Item cō
 tra dños Sicilie: q nō soluz nō phibent a
 pccō. sed fauēt delinqnti. qz si vn' occidit
 hoicm vel pcurt: cōfugit ad dños z tuen
 tur eū. Quarto mō homo est causa pecca
 ti alteri'/malū exēplū dando. qz sicut pōt
 mū infectū corripit alta: ita hic zc. Una
 infecta pecus inficit oē pec'. Un. j. Loz.
 v. Dodiū fermentū totā massam corū
 pit. ¶ Tertio pcedit pccm a pccō de men
 te/ ppter demeritū peccati pcedentis: vel
 ppter inclinationē remanentē/ vel disposi
 tionē ex pccō cōmissō ad similia ppetran
 da. Un' nota q vnū pccm pōt esse causa al
 terius pccī. Naz vt dicit Tho. j. ij. q. lxxv.
 ar. vlti. cū pccm habeat causaz ex preact'.
 hoc mō vnū pccm pōt esse causa alterius:
 sicut vn' actus human' pōt esse causa al
 terius actus. Cōtingit aut' vnū pccm esse
 causa alteri' fm quattuor genera causaz.
 ¶ Primo quidē fm modū cause efficiētis
 vel mouētis/ z p se z per accidēs. Per
 accidēs quidē sicut remouēs/ phibens di
 citur mouēs p accidēs. Cū em pynnū actū
 peccati hō amittit gratiā/charitatē vl' ve
 recundiā: vl' qdēqz aliud retrahēs a peccā
 to: incidit ex h' in aliud pccm. Et sic pccm
 mū pccm est causa secūdi pccī p accidēs: z
 dicit scdm pccm z culpa z pena. Culpa q
 dē rōne actionis pcedētis a volūtate. Pe
 na pō rōne passionis. Et hoc patz p aplm
 Ro. i. vbi loquēs de phis dicit. Qui cum
 deū cognouissent: nō sicut deum gloriafica
 uerūt/ sed eua in co. s. z ob. est. in si. cor eo.
 di. em se esse. fa. stul. fac. sunt zc. Et infra.
 ppter qd tradidit illos de' i dñderia cordis
 eoz z in imūditā zc. Itē Bre. sup Eze.
 Pccm qd p pniām citi' nō delet: pccm est

De Peccato

et causa peccati. Hoc etiam modo potest dici peccatum
primorum parentum fuisse eam peccati originalis
sicut sic. Peccatum quod per penam non diluitur
motu suo pondere ad aliud trahit, per se autem
sicut cum ex uno actu peccati homo disponit ad
hoc quod alium actum committit facilius committat.
et actibus enim causantur dispositiones et habi-
tus inclinantes ad illos actus. ¶ Secundum ve-
ro genus est materiales. unum peccatum est causa al-
terius in quantum preparat ei materiam sicut aua-
ritia preparat materiam litigio: quod plerumque
de diuitiis congregatis, in compendio theolo-
gie sic dicitur lib. ij. c. de effectu peccati. quod autem
unum peccatum nascatur ex alio apparet. Superbia
vult omnes excellere: vult si aliquid ei equetur: et
sic ex ea nascitur invidia. Inuidus homo quia
defacili irascitur et cui invidet: et ideo ex ea na-
scitur ira. Si ira cui non potest se vindicare tri-
statur: et ideo ex ea nascitur acedia. Acedia homo
solatione querens in exterioribus facit aua-
ritiam. Avaritia autem quod in temporalibus abundat: per
magis exercere gula. Gula homo per ventris
repletionem de facili spumat in libidinem.
Hec ibi. ¶ Secundum homo genus est causa finalis/
unum peccatum est causa alterius in quantum propter fi-
nem unum peccatum aliquid committit aliud peccatum.
sicut cum aliquis committit homicidium propter fi-
nem ambitionis vel propter furtum vel propter
fornicationem: sicut domini temporales et milites com-
mittunt rapinas/expoliaciones iniustas ad
finem viuendi honorare etc. Et quia finis dat
formam in moralibus: ex hoc etiam sequitur quod
unum peccatum sit causa formalis alterius in
actu enim fornicationis quod propter furtum comit-
titur. est quod de fornicatione sicut materiale: furtu-
m vero sicut formale: secundum Theophrastum ubi supra.
¶ Quarta causa peccati est concupiscentia in-
clinante. Probat hoc auctoritate apostoli di.
Radix omnium malorum est cupiditas. ij. Tim.
vj. Item super illud verbum Romanorum. vij. Occasio-
ne autem accepta peccatum per manus operis est in me
omnem concupiscentiam. de Gal. Bona est lex: quod
vult concupiscentia prohibet omne malum prohibet.
Est autem notandum quod triplex est concupi-
scentia: secundum quod dicitur Jo. in. j. canonica sua
epistola. ij. c. Omne quod est in mundo aut est
concupiscentia carnis aut concupiscentia oculo-
rum aut superbia vite. ¶ Prima ergo con-
cupiscentia dicitur carnis: et hoc dicitur concupi-
scentia naturalis. que est eorum quibus natura
corporis sustentat: sive quantum ad conser-
uationem individui: sicut cibus et potus et
alia huiusmodi. sive quantum ad preservationem spe-
ciei: sicut in venereis. et horum inordinatus
appetitus dicitur concupiscentia carnis secundum Theophrastum.
j. ij. q. lxxvij. ar. v. Hec concupiscentia ergo
hodie multorum peccatorum est causa: nam con-
cupiscentia eorum que pertinet ad sustentationem
individui facit multos frangere quadraginta
gesima et ieiunia ecclesie: quod est graue pec-
catum. Dicunt alii. Quod peccatum est hoc: quod
quidem intrat in os non inquinat boientem.
Mat. xv. sed errant: quod non cibus et potus
coinquinat animam que est spiritualis: sed
inobedientia precepti domini et ecclesie. de quo
habetur in c. quadra. de consuet. dist. v. Hic
exemplum de pomo verito a primis parentibus
comesto. Quid enim fuit unum pomum: certe
nullius valoris etc. Et tamen a deo grauis
sunt fuit peccatum eorum quod totum humanum ge-
nus infectum. Hic hoc non propter pomum: sed
propter inobedientiam eorum etc. Concupiscentia
etiam venereorum multos infligit adeo: quod
vix pauci sunt qui abscondant se a calore
eius: ideo etiam habet vixorem tenet etiam publici-
ce concubina. Nota de illo qui mortuus est
ex morsu canis infirmitate rabiei. qui dum
veniret ad mortem ait. Rogo dominum ut tale
mortem faciat quicunque tenet concubina cum
vixorem qualem ego facio: qui hoc peccatum
etiam commisit. Ideo dicit scriptura. Post con-
cupiscentias tuas non eas: et a voluntate tua
auertere. Si putes anie tue concupiscentias
etc. faciet te in gaudium inimicis tuis. Eccl.
clxi. xvij. ¶ Secunda concupiscentia dicitur ocu-
lorum: non intelligitur hic secundum Theophrastum ubi supra
concupiscentia omnium rerum que oculis videntur: propter
alioquin non diuideretur a concupiscentia car-
nis: que maxime ex visione oculorum causa-
tur. secundum illud Daniel. xij. Spes decipit re.
Sed intelligitur hic concupiscentia oculorum
solum eorum rerum in quibus non queritur delecta-
tio carnis que est secundum tactum: sed solum delecta-
tio oculi. i. cuiuscumque apprehensio visus
tutus. sicut sunt pecunia ornatus vestitus et
huiusmodi. Quia autem sensus visus est excellen-
tior inter omnes alios sensus et ad plura se exten-
tens. ut dicitur in principio Metaphysice. in
nomen eius transfertur ad omnes inferiores. ut
Augustinus dicit in libro de verbis domini. secundum Theophrastum
ubi supra. et hec concupiscentia pecunie et diuitiarum
et demergat in profundum inferni

mo est q̄ nesciat. Nam dñi r̄pales/pr̄lati clerici/religiosi/udices/advocati/mercatores. & breuiter oēs pene sunt hac concupiscētia infecti. Antiquitus nullus erat usurarius: h̄ hodie r̄c. In veritatis hodie dicitur Hier. vi. A minore vsq̄ ad maiore oēs auaritie student, & a p̄p̄ta vsq̄ ad sacerdotē cuncti faciūt dolus. Hier. vi. Et v̄tinā esset finis & mensura lucrādi. Sed creuit amor nūmi quātū ipsa pecunia creuit. Intra Iuuenale sary. xliij. In & Baruch. iij. p̄tra auaros loq̄ns dicit. Qui argentū thesaurizant & aurū: in quo p̄fidūt hoies: & nō est finis acquisitiōis eorū. Et de aliquas auctoritates quas scripsi p̄tra concupiscētia siue cupiditate/post festū trinitatis dñica. vj. ser. iij. pre. ij. in additiōibus. Auditi in Sicilia esse quandā cōsuetudinē/q̄ patietes naufragiū spoliānt r̄c. qd̄ est p̄tra omne ius: & quidē p̄tra naturale. Nam & natura equū est neminē lo cupletari cū aliena tristitia. ff. de p̄di. inde. l. nam & natura. Itē cōtra diuinū: qd̄ p̄hibet furta & rapinas. Exo. xx. & Deut. v. Item p̄tra ius humanū/canonici & ciuile: qd̄ specialit̄ reprobat hanc cōsuetudinē. vt in autē. nauigia. l. de fur. c. ex cōmuni cationi. de rapto. ybi tales spoliātes sunt ip̄o iure excoicati: si post admonitiōes vel morā nō restituūt cū possunt. Ratio: quia cōsuetudo p̄tra ius diuinū vel naturale nō valet. viij. di. frustra. et de cōsuetu. c. si. Cōsuetudo autē in talibus nō minuit peccatū sed auget. de simo. c. nō satis. Dic vt expedit. Tercia concupiscētia est supbia vite. que est appetitus inordinat⁹ extollēdo: & sic p̄tinet sub concupiscētia. Quorū autē in hoc p̄cto corrūat⁹ patz: qz quilibet vult ascendere ad superiōrē gradū: nec vnq̄ est finis ascensionis. Si em̄ est artifex/ vult ascendere r̄c. Si est notari⁹/ vult esse legista. Si est legista/ vult effici baro & vocari dñs. Si ē baro/comes r̄c. Ps. lxxij. Superbia eorū qui te oderūt ascendit sp̄. Dic vt expedit. Quinta causa peccati est a malitia inficiēte. Quando autē dicitur quis ex certa malitia peccare. Nota q̄ vt d̄ Tho. j. q. q. lxxij. ar. iij. volūtas aliter se habet ad bonū & aliter ad malū. ex natura enim sue potētie inclināf ad bonū ratiōis/ sicut ad p̄p̄tū obiectū. Et omne peccatū dicit

esse p̄tra naturā. q̄ si in aliq̄d malū volūtas eligēdo inclinēf: oportet q̄ aliūde cōtingat. Et quādoq̄ quidē p̄tingit ex defectu rōnis: sicut cū aliq̄s ex ignorantia peccat. Quādoq̄ autē ex impulsu appetit⁹ sensitui: sicut cū peccat ex passione. sed neutrum horū est ex certa malitia peccare: sed solū tunc aliquis ex certa malitia peccat/ quādo ip̄a volūtas ex se mouet ad malū. Qd̄ pōt p̄tingere dupliciter: Vno quidē modo ex hoc q̄ homo habet aliquā dispositionē corruptā inclināntē ad malum: ita q̄ fm̄ illā dispositionē sit homini quasi cōueniēs. & simile aliquod malū. & in hoc ratione cōueniēte tendit voluntas quasi in bonū: quia vnū qd̄q̄ fm̄ se tendit in id qd̄ est sibi cōueniēs. Talis autē dispositio corrupta: vel est aliquis habit⁹ acquisitus ex p̄suetudine que vertitur in naturā. vel est aliqua egritudinalis habitudo ex pre cor poris: sicut aliquis habēs quāsdā naturāles inclinātiōes ad aliqua peccata p̄pter corruptionē nature in ipsis. Alio mō con tingit q̄ voluntas per se tendit in aliquod malū/ per remotionē alicuius phibētiā. puta si aliquis phiberet peccare: nō quia peccatū ei fm̄ se duplicēat/ sed p̄pter spem vite eterne/ vel p̄pter timorē gehenne: remota spe p̄ desperationē: vel timore per p̄sumptionē. sequit̄ q̄ ex certa malitia/ q̄a absq̄ freno peccet. Tho. ybi s̄. Et hoc dicitur peccatū in sp̄m̄ sc̄m̄. vt no. Tho. ij. q. q. xliij. ar. j. & nota infra. ar. iij. ser. ij. p. j. r. ij. Sic peccauit diabolus: q̄ non ex defectu intellectus vel rōnis. i. ignorantia peccauit: nec ex impulsu appetit⁹ sensitui/ qui nō est in angelis: s̄ ex certa malitia peccauit. et iō nō meruit penitentiā nec remissionē peccati sui: fm̄ Greg. Sexta causa peccati est ab ignorantia obsecāte. Quis em̄ cōtingit q̄ hō peccat ex ignorantia. q̄ causa peccati & causa act⁹: alioqn̄ si sciret. nō peccaret. Ecce quō ignorantia est causa peccati. Pro latiori t̄m̄ declaratiōe hui⁹ materie ē notandū q̄ ignorantia multip̄t̄ distinguit̄. Primo fm̄ ea q̄ ignorant. Secūdo fm̄ modū ignorant. ignorantia em̄ distinguit̄ fm̄ ea q̄ ignorant. Quis em̄ ignorantia est eorū que sunt iuris naturalis: quādoq̄ iurē d̄m̄unt: q̄nis iuris positui generalis: q̄nis est iuris p̄cularis siue sinodalis: quādoq̄

b ij

De Peccato

ignorantia facti. Hec prima distinctio peccati
ner ad legistas. Secunda distinctio ignorantie
pertinet ad theologos: et est ista. quod ignorantia
quicquid non est causa peccati: sed habet se
comitans ad peccatum. Verbi gratia. si quis for
nicat cum virgine putans eam esse corruptam: ni
hilominus idem facturus si eam sciret virginem.
vel si quis occidit clericum credens ipsum cle
ricum esse laicum: idem facturus si sciret esse cle
ricum. Quis ignorantia est causa peccati: et tunc
tripliciter distinguitur. Quedam enim est oino
involuntaria, et hec dicitur inuincibilis: quod si
studio superari non potest: de qua exempla po
nantur infra. Quedam dicitur voluntaria voluntate
directa. puta quod homo vult ignorare et
libere peccat: et talis dicitur ignorantia affecta
crata. iuxta illud Job. xxij. Scientiam via
rum tuarum nolumus. et ps. xxxv. Noluit in
telligere ut bene ageret. Quedam dicitur vol
untaria voluntate indirecta: sicut cum aliquis
propter laborem vel propter alias occupationes
negligit ad discere illud: quod a peccato retra
heretur. Talis enim negligentia facit ipsam
ignorantiam esse voluntariam et peccatum: dum
modo sit eorum que quis tenet et potest scire. ut po
nitur Thoma. i. q. lxxvj. ar. iij. Hanc materiam
diffusius vide in questionibus de materia. q. iij. ar.
vi. vii. et viij. His presuppositis sunt notan
de in hac materia quatuor conclusiones. Pri
ma est quod quicquid ignorantia excusat a toto si
ue formaliter a peccato. Secunda conclusio est quod
quicquid ignorantia minuit seu alleviat peccatum.
et sic excusat a tanto non a toto. Tertia con
clusio est quod quicquid ignorantia aggravat pec
catum. Quarta conclusio est quod quicquid nec auget
nec minuit. Prima conclusio est quod ig
norantia quicquid excusat a toto siue formaliter.
et hec est quod ignorantia est causa actus: et est in
vincibilis. et hoc quod fit inuincibilis potest contingere
re tripliciter. Primo ex parte rei ignorate: puta
quod non cadit sub cognitione humana: sicut est
numerus stellarum vel numerus arene. Tertio co
gnitio rerum occultarum oino. Secunda con
tingit ex parte persone ignorantis seu nescientis
puta quod infans vel furiosus. tales enim nec
intuitu partem peccati nec facere. ut habet. xv.
q. j. illud. et. c. aliquid. et. c. illa. quibus illa di
catur potest nescientia quod ignorantia. ut ponit
Thoma. i. q. lxxvj. ar. ij. Tertio contingere
potest quod permissa diligentia ad sciendum aliud
illud ignorat: et ideo illud agit. sicut cum aliquis

diligentia adhibita nesciens aliquid transire per
via peccati sagittam: qua interficit transcurrentem:
talis enim ignorantia causat involuntarium simi
licitate: et propter excusatur formaliter a peccato: ut
ponit Thoma. i. q. lxxvj. ar. viij. et. q. lxxvj. ar.
iij. sicut potest poni exemplum in ignorantia iu
re: ab idiota seu iuris positum ignorat: quod
post misit diligentiam ad sciendum: consulendo
peritiores: a quibus tamen aliter habuit quod veri
tas esset. ratio est: quod illa ignorantia dicitur in
vincibilis et. q. talis ignorantia excusat a
toto: ut nota. glo. in. c. dura. de fal. ¶ Se
cunda conclusio est quod ignorantia quicquid minuit
peccatum. et hoc contingit quod ignorantia est causa
peccati et voluntaria indirecte. quod enim est volu
ntaria ideo non excusat totaliter a peccato: sed quia
indirecte siue per accidens: sic alleviat peccatum.
puta cum aliquis non vult laborare in studio
et hoc sequitur esse ignorantem. vel cum aliquis
vult bibere vinum imoderate: et hoc sequitur
esse inebriari et discretione carere. Talis enim
ignorantia diminuit voluntatem et per consequens
peccatum. Cum aliquis non cognoscit esse peccatum:
non potest dici quod voluntas directe et per se ferat
in peccatum: sed per accidens. Unde ibi est minor
contemptus: et per consequens minor peccatum: sicut Thoma.
i. q. lxxvj. ar. iij. Unde dicit Ambrosius in li. de
patriarchis: et habet in decretis. xv. q. j. sane.
Si quis ebrius per vinum deliquerint: apud sapie
tes iudices venia quidem facta donatur: sed
leuitatis dantur auctores. Exemplum de
Loth inebriato committente incestum et.
Gen. xix. De hoc vide quod scriptum in sermone
de. r. preceptis precepto. v. ¶ Tertia conclusio
est quod quicquid ignorantia aggravat peccatum. et hoc
est quando est voluntaria directe: quod est causa
peccati: quod dicitur ignorantia affectata. sicut super
dictum est. talis enim ignorantia videtur auget
voluntatem et peccatum: ex intentione enim voluntatis
ad peccatum pervenit quod aliquis vult subire ig
norantie vanum pro libertate peccandi. Nota
moraliter de illos qui nolunt ire ad predicatio
nem: ut non instruantur de agendis: sed libere
corruunt ad peccata. Ps. Noluit intelligere
ut bene ageret. ¶ Quarta conclusio est
quod quicquid ignorantia nec auget peccatum nec
minuit. et hoc est quando ignorantia commi
tanter se habet ad peccatum. puta quando non
est causa peccati: sicut in exemplis supra pos
itis. Et nota hic Thoma. i. q. lxxvj. ar. iij.
Talis enim ignorantia non facit involuntarium

pur pbs dicit. qz non caulat aliquid qd sit repugnans voluntati. Sed facit no voluntariu: quia non pot esse actu volitu qd est ignoratu: vt ponit Tho. j. ij. q. vj. art. v. Sicut in casu pposito aliquis occidit clericu/putas eu esse laicum: occisurus etiā si sciret eu clericu: peccat qde ac si sciret eu clericu: z hoc qntu ad culpā. sed quaru ad penā excoicationis dic vt no. in. c. si ho. ij. de sent. excoi. vbi distinguit. Aut fuit p/babilis ignorantia: z tunc no incidit in canonem excoicationis, aut no: et tunc incidit. De quo dic vtribi.

De octo mal' q' facit peccatus Sermo. v.

Quasi a facie

Scolubri zc. Sequit de effectu peccati in genere pdicare: primuz articulu psequendo. Pro cui' introducti one pmo queri pot: Utrū peccm possit ali que effectu pducere: Et dubiu est ppter hoc: qz cu ipsum peccm sit priuatio ordinis rōnis, z psequetur est. Nihil videt qd nū bil agere possit. Sup quo dic vt scripti su pa ser. j. in. iij. pte. ver. Ex pdictis g patz zc. Vbi dicitu est q' peccm inf ceteros effectus sine defect' hoc operat' qz facit hoiez esse nihil. iuxta illud. j. Loz. xij. Si charitate nō habuero, nihil sum. Sz est sciendū q' peccm aliquos effect' malos pducit sicut mala arbor. Mar. vij. Nā primo qui dem nocet ipsi faciēti: vt infra latius pate bit. Propt' qd dicebat David postq' peccauit. Peccm meū ptra me est semp. Secō nocet primis viatorib: tum p eo q' actus eoz cōtra demones munūtur, quāto em plures sunt boni/rāto facilius demonib' resistunt. iuxta illud. Frater q' iuuat a fra tre quasi ciuitas firma. Prover. xviij. Et facit' a deo grām impetrat: multiplicatq' intercessōib: tum p eo q' peccōz alios ma lo exēplo corripit z scādalizat. iuxta illd' Bodici fermenti rotā massam corripit j. Loz. v. Sic pomū infectū cetera poma inficit. z Una infecta pec' inficit oē pec'. Tertio nocet his qui sunt in purgatorio: qz nō pot peccōz iuuare taz efficacit sicut si esset in grā. Ro. qz nec oīones sue/nec tel'

lunia: nec aliq' bona opa a peccōre facta vt recte pdest illis/ eo q' sit mortu'. Sic. Lus bis q' displicet ad intercedendū mittitur: irati anlm' ad deteriora puocat. Quarto nocet dānatis in inferno: z hoc p modum cōiunctōis. Quāto em plures sunt in in/ferno/rāto maior est ibi horroz z pena. sic si titioit q' comburit addant alij rōiones/ magis auget ignis zc. Fallit bec regla ibi Solartū est miser' locos hōe penaz. Pro prer h' diues Epulo perebat ab Abraā vt fratres sui nō descēderēt in infernū. Luc. xvj. Quinto nocet saluatis: z h' in modū subtractionis. nā ex sortio ac societate gll ficatorū auget eoz gaudiū accidentale spūa liter si suo bono exēplo ducat: vt disciplina alij saluant. Sic maxime letat brūs Dni cus si vn' frater pdicator saluat. z beat' Frācise' de fratre minore saluato: z sic de aljs scitis. Sexto isert iniuriā deo inqntū nō obedit ei cui oēs creature obediunt ad nutū. Ps. cxxiij. Dia q'cumq' voluit de' fecit in celo z in ter. z in o. abyssis. Septi mo isert iniuriā chō inqntum ylipedit passionē ei' z merita. Octauo pot dici q' peccm inferat nocumentū agris latīs z ar' bonib' ordinariis ad vitā humanā. qz ppter peccm de' imittit siccitates et caumata in penā peccati. Ps. cvj. Posuit flumina in des' sertū: z erit' aquarū in siccū: terrā fructū ferā in salugine a malitia inhabitatū in ea. z ex h' etiaz bestie patiūtur. Nota quō tpe Helie nō pluit trib' annis cum dimis' dio. ij. Re. xvij. Et Jac. vl. Loquēdo cū specialit' de nocumēto/qd specialit' z pntu cipaliter patit peccōz: ex ipso peccō. Nota q' peccm multa mala facit peccōz. z ante moz tem/z in moze/z post moze.

Primo em peccm hoiez inimicū deo facit Secō a corpe ch'ī mystico abscondit. Tertio intellectu obcecat. Quarto affectū obdurat. Quinto naturalia vulnerat. Sexto bona opera mortificat. Septio in bestialē naturā trāiformat. Octauo ad penā eternā obligat. Et pmo videam' de malis ante moze illatis p peccm. Primo g peccm hoiez inimicū deo facit. Sicut em q' negat deū est inimicus dei: sic qlibet peccōz est inimic' dei. qz videt negare deū. iuxta illd' ap'li Titū. b ij

De Peccato

I. Cōfitem se nosse deū: factis autē negār. Sup quo textu dicit Hieron. et habet in decretis. xj. q. ij. existimant quidā rē. Quid de infra de articulis fidei ser. ix. pre. iij. in fine. Et q̄ sequēter sequit̄ q̄ grā dei hō p̄luat. p̄ quā p̄uatiōe grē inferretur quē dā macula spūalis anie: p̄ quā p̄didit nō totum luminis gratie et sapiētie diuine ex cōtractu: et cōsequēter incurrit p̄cōr̄ odium dei. iuxta illud Sap. iij. Similiter odio sunt deo impij et impietas eorū. et ps. Odisti oēs q̄ operant̄ iniquitates. qd̄ intelligo q̄ntū ad culpā. q̄ntū vero ad naturā/deus omnia diligit. iuxta illud Sap. xj. Diligis oia q̄ sunt: et nihil odisti eorū q̄ fecisti. Et hoc odio cōsequit̄ mors anie spūalis: que est p̄ separationē dei ab ania. Jaco. j. Peccatū cū summariū fuerit generat mortē. Quantū vero deus habeat odio peccatū et cōsequēter peccatōrē/ptz per effectū: qz p̄p̄ peccatū delendū et occidendū: voluit filius suū vnigenitū perimere et occidere. iuxta illud Eccl. liij. Propter scelus patris mei percussit eū. Et Ro. viij. De filiū suū mittēs in similitudinē carnis peccati. et d̄ pec. dam. peccatū. Itē etiā matrem suam rē. Luc. ij. Et tuā ip̄iū aīaz p̄transibit gladiū. ¶ **S**ecundo a corpe ch̄ri mystico abscindit. qd̄ est ecclesia q̄ est corpus ch̄ri: et quilibet ch̄rianus est princeps omnium bonorum q̄ sunt in ecclesia. Da similitudinē de corpe vero: cuius mēbra p̄cipiāt bona collata corpori in potu et cibo rē. Sic in p̄posito: ecclesia ē corpe ch̄risti/ et nos sumus mēbra. Ro. xij. Sicut enim in vno corpe multa mēbra habemus. oia autē mēbra nō eundē actū habent: ita multi vnū corpus sumus in ch̄risto. singuli autē alter alteri mēbra. Vñ quilibet ch̄ristianus in grā p̄stitutus est princeps omnium bonorum ecclesie. ps. Particeps ego sum. om. ti. re. et cu. mā. tua. Si autē mēbrū p̄cidit a corpe tanq̄ mortuū: nullus boni princeps est. sic etiā ch̄rianus p̄cidit ab hoc corpe ecclesie p̄ gladiū peccati: iuxta illud. j. Co. xvj. Si quis non amat dñm iesum ch̄m: sit anathema/ et separatus ab ecclesia. Et iō est expers omnium bonorum q̄ sunt in ecclesia/ donec sanetur p̄ p̄nias. ¶ **T**ertio intellectu obcecat. et hoc p̄tione/ exēplo/ et experientia/ et figura. ¶ **P**rimo quidē ratioe: quia p̄ peccatū tollitur lumen gratie/ p̄ qd̄ illud

luminat ania. Itē etiā obscurat lumen rationis naturalis: hoc enim duplici lumine illuminat intellectus. De hoc ultimo dicit ps. iij. Signatus est super nos lumen virtutis tui dñe. Contra hoc autē lumen rationis agit peccatōrē peccatō: quā sicut virtus est nature cōsentanea: ita virtus est nature contraria. Ido de peccatōrē dicit ps. lxxij. Nesciunt neq̄ intel. in te. am. Itē Sap. ij. Et cecauit illos malitia eorū. Vide Ebo. ij. q. ij. vbi ponit de cecitate mentis. Itē Prouer. iij. Via impiorū tenebrosa: nesciunt vbi corruat. ¶ **S**ecundo idem patet exēplo in Adam: q̄ tūc erat in statu similitudinis. Tūc sapiētie et sciētie erat: q̄ oibz animalibus noia impositū: et diuinarū et humanarū rerū cognitōes habebat. tū p̄ peccatū in tantā cecitate deuenit/ q̄ abscōdit se/ et se putabat a facie dñi: cum oia nuda et aperta sint an̄ oculos eorū. sicut legit Gen. ij. Cum audissent vocē dñi dei deambulantis in paradiso ad aurā post meridie: abscōdit se Adam et vxor eius a facie dñi dei in medio ligni paradisi. Sic de Salomone legit: q̄ fuit cecatus p̄pter peccatū luxurie. iij. Reg. xj. et Eccl. xlvij. ¶ **T**ertio idē p̄tione experientia. nam p̄culdubio factus esset ille/ q̄ verbis et factis puocaret illum ad iram q̄ haberet gladiū nudā ad gurrur eus rē. Sic in p̄posito: quia omnes sumus in manu dñi. Deut. xxxij. Ego occidam et ego viuere facia: p̄cu. ego et sa. et nō est qui de ma. mea pos. erueret. et tamē peccatōrē non veretur ip̄m offendere. Vñ hoc/ q̄ cecus est nec cōsiderat rē. cū tamē hoīem timebit offendere: et offensuz placare conabit. ¶ **Q**uarto apparet iō per figurā que habetur Tob. ij. vbi legit q̄ oculi Tobie fuerūt cecati stercore hirūdinis cū dormiret iuxta parietē. Per stercore hirūdinis: qd̄ est calidū: significat peccatū inflāmans aīaz/ vltipalia: q̄ sunt causa peccati. p̄ qd̄ cecantur oculi intellectus/ hoīs dormieris. i. quiesceris in lecto delectatiōis tp̄alis. Ad idē de Sansone cecato a Philisteis Judic. xvj. Itē figura de Sederchia rege: cuius oculos erui fecit Nabuchodonosor rex post q̄ ante oculos eorū fecit occidi filiū eorū. Et iō peccatōrē nō p̄pendit de grauitate peccati/ sicut canis submergedus nō sentit lapidē in collo/ donec in aquā extra nauē p̄cipiat

tur. Sic peccator q̄ delectat in culpa non
 sentit nec cognoscit gravitatem peccati do-
 nec demergat in pfundum inferni. **S**eg.
 Oculos quos culpa claudit/pena aperit.
 Et ideo de peccatore dicit Job. lxxj. Cor
 eius indurabit. **Q**uarto affectu obdu-
 rat quasi lapis: et stringet quasi malleato-
 ris incus. **V**ide in sermonibus de pnia: ser-
 mone qui incipit. Dic vt lapides isti rē.
 in introitu, his affectus sequit ad superi-
 orem primū: nā actus voluntatis sequitur
 ad intellectū. q̄ quādo homo putat aliqd
 bonū: inclinatur affectus ad illud. **P**er pec-
 catū autē hō reputat melius bonū creatu-
 ram q̄ creatore: ex quo sequit inclinatio
 et obduratio voluntatis ad bonū. **V**nde de
 Pharaone dicit. Induratum est cor: Pha-
 raonis. **E**rod. iij. **V**nde puenit q̄ nō dele-
 ctat peccatō de verbis: nec d̄ libris sanctis: si-
 cut sunt biblia/ep̄le Hieronymi/moralia
 Hieronim: et h̄mōi. sed **V**irgilio/Tullio.
Sicut de Tristano et **L**actoro: de centū no-
 tellis: de **P**hilostrato. Tales sūt filij istī:
 qui desiderabāt in deserto pepones/cucu-
 meres/et alca/et porros **E**gypti: cuz habe-
 rent māna. **N**um. xj. **N**ota exēplū de **H**ie-
 ronymo rapto in spiritu: et corā iudice pre-
 sentato rē. **Q**uinto naturalia vulne-
 rat. **B**ona aut nature possunt tripliciter di-
 ci s̄m **T**ho. i. ij. q. lxxvj. ar. j. **P**rimo q̄des
 ipsa principia nature et quibz ipsa natura
 cōstituit et proprietates et his causate: sicut
 potētie anime. et h̄mōi. **S**ecdo q̄ homo habz
 a natura inclinationē ad virtutē: ipsa incli-
 natio ad virtutē est quoddā bonū nature
Tertio nō pōt dici bonū nature/bonum
 originalis iustitię: q̄d fuit in p̄mo homie
 collatum toti humane nature. **P**rimū bo-
 nū nature/nec tollitur/nec diminuit per
 peccatū. **R**atio: q̄ etiā in demonibus bona
 naturalia manēt integra post peccatū. vt
Pionij. dicit. iij. c. de diu. nomin. b. **T**er-
 tiū vero bonū nature totaliter est ablatū
 p̄ peccatū p̄mi parētis. sed mediū bonū na-
 ture. s̄ ipsa naturalis inclinatio: ad virtu-
 tē diminuit p̄ peccatū. nō quidē per modū
 subtractionis: alioquin possit totaliter tol-
 li huius? inclinatio ad virtutē per multiplicā-
 tionē peccatorū: q̄ hic inclinatio est finita
 Diminuit ergo p̄ modū additionis im-
 pedimentū: quia per hoc q̄ hic peccatū ad-

ditur modo/additur impedimētum anime
 per q̄d hic inclinatio ad virtutē diminuit
 infra posita. **D**eclara hoc s̄m **T**ho. i. vbi
 supra. q. vbi s̄. ar. ij. ad primū. **N**aturalis
 igit inclinatio ad virtutē diminuit p̄ peccatū
 actus em̄ humanos s̄ q̄daz inclinatio ad
 similes actus. **P**otest autē q̄ ex hoc q̄ ali-
 quis inclinatur ad vnū cōtrariorū: dimina-
 tur inclinatio eius ad aliud. **V**nde cuz pec-
 catū sit cōtrariū virtutis: hoc ipso q̄ ho-
 mo peccat diminuit bonū nature: q̄d est
 inclinatio ad virtutē. **V**nde **L**u. x. **H**o-
 mo descendēs ab **H**ierusalem in **H**ierico.
Tho. i. in defectus peccatū: et angustia ḡe
 expoliatur. s̄ gratias: et vulnerat in natu-
 ralibus: s̄m **T**ho. vbi supra. **E**t ideo liber-
 tas arbitrii dimittit in peccatore: et hinc
 est q̄ peccator dicit se non posse penitere/
 nec portare cilitiū in carne rē. cuz tamē p̄
 rebz mūdi et p̄ luxuria maiora faciat: q̄
 libertas arbitrii a peccato ligat rē. **I**deo
Prouerb. v. Iniquitates sue capiunt im-
 piū: et funibus peccatorū suoz vnusquisq̄
 astringitur. **R**atio est: quia a peccato vin-
 citur. **R**o. vj. **A**n nescitis: q̄ cui exhibet
 vos seruos ad obediendū: serui eius estis
 cui obedistis. **E**st em̄ notandū q̄ quia pre-
 dicta naturalis inclinatio ad virtutē: con-
 uenit homini hoc ipso q̄ rationalis est: ex
 hoc em̄ habet q̄ s̄m rationē operē: quod
 est agere s̄m virtutē per peccatū: alio non
 potest totaliter ab homine tolli q̄ sit irra-
 tionalis: quia tam nō esset capax peccati.
Ideo nō est possibile q̄ predictum bonū
 nature/et totaliter tollatur. s̄m **T**ho. i. ij.
 q. lxxvj. ar. ij. q̄d declara vt ibi. **V**nde etiam
 in damnatis manet naturalis inclinatio
 ad virtutē: alioquin nō essz in eis mortuus
 cōscientie. sed q̄ nō reducat ad actū cōtrariū
 git: quia deest gratia s̄m diuinā iustitię.
Sicut etiam in ceco manet naturalis
 videndū in ipsa radice nature inquāt un-
 est animal naturaliter habēs visum: sed nō
 reducit in actū: q̄ deest causa que reduce-
 re possit formādo organū: q̄d requirit ad
 videndū s̄m **T**ho. q. vbi sup. in responsio-
 ne ad tertū. **S**exto bona opera mortifi-
 ficat. **D**e hoc effectu deo dāte dicit infra
 cū de effectu peccati mortalis agitur ser-
 mone. iij. **S**eptimo i b. stiale naturaz
 transformat. **R**atio: q̄a non est differētia
 b. iij

De Peccato

aliqua inter hominem et bestiam: nisi ratio naturalis. Peccator autem postponit rationem/necessaria ut debet. ergo efficitur ut bestia quia cessat differentia specifica et formalis inter boiema et bestiam, que est ratio naturalis: ut dicitur in *Lecci. iij. Dixi in corde meo de filiis hominum: ut probaret eos deus et ostenderet similes esse bestiis. Tres ps. Homo enim in honore esset non intel. compara. est iumentum. Insi. et fac. est si. illis. Seneca. Quid interest in bellum transformari/aut sub hominis figura animi belue gerere: quinimo si fas est dicere: peior et deterior est peccator quam bestia. tum respectu sui: tum respectu proximi. Respectu sui: quia imputat sibi ad culpam/si non videtur ratione quam naturaliter habet: quod non est bestia. Item respectu proximi: quia dolum habet quo nocere magis possit quam bestia. et ideo bestie post mortem corporis non iunt obnoxie alicui pene: sed homines sic. ut in sequenti effectu patet. In felix peccator: minus malum tibi foret esse bestiam quam peccatorem: quia bestia non damnatur post mortem: sed peccator sic. *¶* Octavo peccatum hominem ad penam seu mortem eternam obligat: iuxta illud. Anima que peccaverit/ipsa morietur. *Ezech. xvij. Item Dat. xxv. Ibi hi in supplicium eternum/et sententia iam data est: sed differet executio quo ad usque iustitia uerretur in iudicium. Item Gen. ij. Quacumque die comederitis: morte morietur inini. De quo dicitur *Thom. ij. q. lxxxvij. ar. iij. ¶* Sequitur de malo quod homini infligit peccatum in morte: quod est turbatio: quia turbabitur peccator in morte quando videbit multitudinem demonum aduenisse ad animam eius accipienda. sicut leones paratos ad predam. *¶* In *Thom. j. Ques inimici eius apprehenderunt eam inter angustias. Hora hic duodecim nouiss: ma que currunt in morte: que sunt memoranda diligenter. Vide in *domica. xxv. post festum trinitatis: in sermone magistri Vincetij: qui incipit. Ecce dies venturunt. pre. j. ¶* Tertio videndum qualiter peccatum puniat hominem post mortem. Primo namque confusione habebit ex operum denudatione: quia libri aperientur. *¶* *Hier. xx. Confundentur uehementer: quia non intellexerunt opprobrium sempiternum. quod non que delectabit. Secundo exprobatione: christi audiverit in iudicio. Esiurui enim et non dedistis mihi manducare. Dat. xxv. Que erat eis****

intolerabilior quam ipsa gehena. *¶* *Apo. vj. in fine. Tertio rege et luce priuat. Dat. xxij. Agatis manibus et pedibus mir. cum in te. etc. ¶* In non poterit ei cibus: Requie eterna dona etc. Non gaudebit. *¶* *Etia. ylti. Termis eorum non morietur. Quarto suffragium ecclesie: et ignis eorum non extinguet. Quinto in infernum precipitabit. Exemplum de lapide materiali. que peccat angelus in mari diluens. Hoc imperu mittet babilon in infernum. *¶* *Apo. xvij. Sexto a deo et mebris ecclesie eius separabit. Dat. xv. Item maledicti in igne eternum. Septimo inimicitiam omnium creaturarum incurret. Sap. xvj. Creatura enim tibi factorum deseruiens exardescet in tormentum aduersus iniustos: sicut que est inimicus regis efficitur inimicus omnium ualulorum eius. et sic patet materia ista.**

De peccato originali in quo est Sermo vij.

Quasi a facie colubri etc. Sequitur scilicet articulus: ubi dicendum est de peccato originali: in quo est quadruplex consideratio.

Primo quod dicitur quod est peccatum originale formaliter humanum genus.

Tertio: de penis siue effectibus peccati originalis.

Quarto de remedijs eius.

In hoc sermone domino concedere dicemus de prima consideratione: per cuius introductionem querit utrum sit necesse ponere peccatum originale: Ad quod dicendum est sic. et probatur auctoritate scripture et ratione. Et primo ratione: per qua assumendum est quod dicitur *Gen. ij. Tulit ergo deus hominem et posuit eum in paradiso: precepitque ei. Et omni ligno paradisi comedet: de ligno autem scie boni et mali non comedet. In quocumque autem die comederis ex eo: morte morieris. Sed quia Adā nec eodem die que comedit mortuus est: operet sic intelligi. morte morieris: necessitati mortis eris additus: quod quidem frustra diceret. si homo ex institutione seu nature necessitatem morietur haberet. operet ergo dicere quod mors et necessitas morietur sit pena homini per peccatum inflata. Pena autem*

non insignif iuste/nisi p culpa in quibus/ cūqz iuenit: necesse est yr in oibz inuentat aliqua culpa: sed in hoie inuenit bec pena etiā a principio sue natiuitatis: z tunc em nascitur necessitati mortis addit. Quid z aliq mor post natiuitatē moriunt d vtey ro translati ad tumulū: ergo in eis est aliq quod pctm/ sed nō pctm actuale: qz nō habent pueri vsum liberia: bitrij sine q nihil imputat hoī ad pctm: vt ex his q dicta sūt in lib. iij. apparet. necesse est ergo dicere/ q in eis sit peccatū p originez traductū, bec Tho. in lib. iij. tra gentiles. c. l. Sed nos tandū hic: quod ppe loquēdo mors non videt pena peccati originalis duplici rōe. Pmo qz originali nō debet pena sensus sed tantū damni: mors autē est pena sensus z c. Scdo qz si mors esset pena originalis sequeret q sublato originali p bapnismuz tolleretur z mors q est fallum, dic ergo q mors est pena originalis p accidens: quia pctm originale est causa mortis tanqz remouens phibens: qz remouit iustitiā originalē q phibeat morte: sed p se mors puenit ex principijs nature: qz natura cōpositus est homo ex quattuor elementis cōtrarijs. vt nota. j. ar. ij. sermo. iij. parz ergo rōne: q necesse est ponere pctm originale. Scdo pbat scriptura q tam in veteri q in nouo manifeste pbat pctm originale. In veteri quidez habet auctoritas Gen. xviij. die practice. Quomō deus apparuit Abiaam/ z pcepit ei circūcisionē vi. Circūcidetis in vobis omne masculinū z circūcidetis carnem pputij: caro que circūcisa nō fuerit: delebit aia illa de plo suo: qz pactū meū irritū fecit. Hora pactū meū irritum fecit, de q pctō loquat hic de? dubitari p̄. Nā si intelligit de pacto circūcisionis inter deū z Abiaam intro. non videt cōuenire rōni. Quō em per. x. diez. vel. xx. potuit di ci irritare h pactū dei/ cū nō habeat vsum rōnis z c. Sicut em hui? eratis hō non p̄ mereret sic nec demereri p̄ defectū vs? rōnis. Pporter qz intelligatur de pacto intro/ inter deum et Adam de elu pomi. Quō autē diceret aliqs/ irritare potuit huiusmodi puer h pctm cū eadē rō sit/ q sup̄ dī. Rūdeo: q talis puer irritauit pctm illud in Adā/ in q oēs peccauerūt. Ro. v. vt infra declarabit fm̄ de sequēti. Nō autē i se,

si igit puer non circūcidebat/ deleri merebat de plo suo Glo. i. de cetū scōz. qz pactū dei irritū fecit. i. qz peccauit in Adā. si aut circūcidebat: nō debebat de plo dī: qz p circūcisionē purgabatur. illō pctm Ade in ipō puero. Et ex h textu pbat q oēs cōz trahūt originale, alioquin cur deleri merebat puer de cetū scōz/ si nō fuisset circūcīsus nulla esset rō. Et hoc exp̄sse ponit Augusti. xvj. de ciuit. dei. c. xxx. vbi ait. Ppez pōt mouere quō intelligi oporteat/ qd hic dicitur est: masculū q non circūcideret carnē pputij sui octauo die: interibit anima illa de genere suo: qz testm̄ meū dissipauit. cū hic nulla culpa sit paruuli cui? dixit aiam perturā: nec spē dissipauit testm̄ dei: sed maiores q eū circūcidere non curarūt: nisi qz etiā paruuli nō fm̄ sue vite p̄prietatē: s; fm̄ cōem humani generis origine oēs in illo vno testamētū dī dissipauerūt/ in quo oēs peccauerūt. z infra. si em dixisset: qz h testm̄ meū dissipauit/ nō nisi de illa circūcīsione intelligi cogeret. nūc vero qm̄ nō ex p̄ssit cuiusmodi testm̄ puulus dissipauit/ liberū est intelligere de illo testamēto dictū cui? dissipatio p̄tinere possit ad paruuluz. Hec ille. igit zc. Alia auctoritas h̄ Gen. xxxvij. q Jacob audita morte Ioseph: scissis vestibz indutus est cūctio lugēs filiū suū mltro ipe. Egregatis autē ceteris liberis ei? vt lenirēt dolozē patris noluit solationē recipere: sed ait: descendam ad filiū meū lugens in infernū. Hora in infernū cū Ioseph esset sancrus hō z Jacob pater ei? dixit de. ad. si. me. lu. in infer. ergo etiā sanc? hō ibat ad infernū. Dicit iudei q cū dixit Jacob in infernū/ debz intelligi in sepulchzū: sed h manifeste pz esse fallum: qz Jacob putabat q bestia comedisset Ioseph: z sequenter putabat q corpus Ioseph in stomacho bestie esset: nou in sepulchro. Nū die rex? Gen. xxxvij. Fe ra pessima comedit filium meū. i. bestia deuorauit Ioseph. oportet qz intelligat de ho inferno: z de aia Ioseph: nō d corpe. z p̄sequit oportet dici: q Ioseph fuerit in inferno. i. in limbo p̄p̄ pctm̄ nō qdē actuale mortale, qd nō erat in eo: nec veniale: qd meruiss; purgatorū: s; originale p̄pter qd merebat esse i limbo scōz patrū. z sic p̄z idēz. Alia auctoritas p̄ David. ps. l. Ecce

De peccato

em in iniquitatibus conceptus sum: et in peccato conceptus mater mea. non loquitur David de peccato commisso a parentibus in actu matrimoniali: quia illud sine peccato exerceri potest: licet sine peccato raro exerceatur: ut dicit Gregorius. xxxij. q. iij. c. **U**t cum propterea incertio David erat accusare se et peccata sua, non autem peccata parentum suorum, oportet quod de alio peccato loquatur et hoc nihil aliud esse potest preterquam originale: et sic etiam habet propositum. Et nota quod dicitur in iniquitatibus in plurali numero: non quod sint plura peccata originalia: sed loquitur secundum morem scripture: que frequenter ponit plurale nomen pro singulari: sicut **S**apientia. ij. Defuncti sunt qui querebant animam pueri: vel quia in peccato originali spiritualiter perierunt omnia peccata actualia: sicut in quodam principio. **U**bi est multiplex virtus: vel quod in peccato primi parentis quod per originem traducitur: fuerunt plures deformitates. scilicet superbie/inobedientie/gula: et alia huiusmodi: vel quod multe partes anime inficiuntur per originale: secundum **T**heodorem. j. q. lxxxv. vij. ar. ij. ad primum. **A**lia etiam auctoritas eiusdem David. ps. lxxxvij. **Q**uis est homo qui videtur et non videbitur morte: eruet animam suam de manu inferi: quasi dicat nullus: ergo et mali et boni homines non poterant eruiere animas suas de inferno: quod non poterat contingere semper nisi propter peccatum originale et cetera. Item alia auctoritas habet **J**ob. xij. **Q**uis potest facere mundum de in mundo conceptum semine nonne tu qui solus es: et qui manifeste accipis potest: quod ex immunditia humani seminis aliqua immunditia ad hominem ex semine conceptum perveniat. quod oportet intelligi de immunditia peccati: pro quod sola homo ad iudicium deducitur. pro mittitur ei. et dignum ducit super butulcem: et aperit oculos tuos. et adducere eum tecum in iudicium. sic igitur aliquid peccatum est: quod homo contra habit ab ipsa sui origine: quod originale dicitur. hoc ponit **T**heodorus. in. iij. contra gentiles. c. l. **A**uctoritates autem novi testamenti multae sunt: sed per nunc sufficiat una **A**pocalypsis. Ro. v. **P**er unum hominem peccatum intravit in mundum: et per peccatum mors: et ita in omnes homines mors pertransiit in quod omnes peccaverunt. nota per unum hominem peccatum intravit in mundum: quod non potest intelligi per modum imitationis: propter hoc quod dicitur **S**apientia. ij. **I**nvidia diaboli mors introiit in orbem terrarum. Restat igitur quod per originem a primo homine peccatum in hunc mundum intravit: ut

dicit **T**heodorus. j. q. lxxxv. ar. j. patet quod auctoritate scripture: quod est necesse ponere peccatum originale. Et sic patet peccatum originale esse: et ratione et scriptura. **P**ro evidentiis questionis iam propositae videtur: quod est peccatum originale est notandum: quod cum omne peccatum sit privatio quedam: privatio autem opponatur habitui si potest ipsa privatio de se habere cognitionem nisi per cognitionem habitus contrarij: cum privatio secundum se nihil sit. peccatum igitur originale est quedam privatio originalis iustitie formalis: ut dicitur **T**heodorus. lxxi. oportet ergo ut prius videamus quid erat iustitia originalis: ut veniamus postea ad cognitionem peccati originalis: quod dicitur eadem est disciplina. et rectum est iudex sui et obliquus: ut dicitur in primo de anima. **E**rat autem iustitia originalis quedam rectitudo: per quam corpus erat anime subditum et vires inferiores rationi: quod dicitur anima subdita esset suo creatori secundum **A**ristotelem. de ly. super **R**om. j. **I**ustitia originalis erat quedam donum supranaturale datum homini a deo: per quod ipse homo erat totaliter subiectus deo quantum ad rationem. rationi vero erant subiecte vires inferiores. irascibilis et concupiscibilis: et anime corpus que non erant rebelles rationi nec movebantur: nisi secundum imperium rationis. **I**deo non erubescerent de nuditate secundum **G**en. ij. **E**rat autem uterque nudus. **A**d. i. et vixit? **P**rima autem subiectio erat causa. ij. et ij. **Q**uandiu enim ratio manebat deo subiecta interiora ei subdebant: et hac iustitia originali vocat **S**alomon rectitudinem. **E**ccl. vij. **I**nveni quod deus fecit hominem rectum: cuius rectitudinis inter omnes fuit quasi quedam signaculum rectitudo exterior corporis humani: quod recte respicit celum cum cetera animalia ad terram: per quod animalia sunt: supra illud **Q**uidam. j. meta. **P**rima quod cum spectaret animalia cetera terram. **Q**uius homini sublimis dedit celum videre. **I**ussit: et erexit eos ad sidera tollere vultus. **H**oc autem deo num rectitudinis sue iustitie originalis dedit etiam de angelis omnibus simul: sed homini dedit unum per omnes posteritas: ita quod si non peccasset **A**d. i. fuisset per originem illud donum traductum ad posterum. et ad hunc per adam haberet suam meriti acquirendi per actus obedientie: dedit eis deus preceptum: ut de ligno scientie non ederent **G**en. ij. **E**t nota ulterius: quod deus dedit tria precepta **A**d. i. **E**t **L**uce. **P**rimum per conservationem speciei. **G**en. j. **E**t cetera et multa

quando dixit de omni ligno paradisi comedere. Tertium per acquisitionem vite eterne: quando dixit de ligno scientie non comedes. Habebat autem hoc verbum iustitie originalis: multos effectus.

Primo erat gratie infusio

Secundo erat intellectus illuminatio

Tertio erat a culpa preservatio

Quarto erat virtutum omnium repletio.

Quinto immortalitas adeptio

Sexto creaturarum omnium dominatio.

Et primo effectus iustitie originalis: erat gratie infusio. oportet enim dici quod primus homo fuerat creatus in gratia. Nam videtur dicitur Thob. par. j. q. xcv. ar. j. illa subiectio corporis ad animam in inferiori virtutum ad rationem non erat naturalis. alioquin post peccatum mansisset. cum etiam demonibus data naturalia permanserunt post peccatum: videtur Dionysius. de divinis nominibus. Unde manifestum est quod et illa prima subiectio: quae ratio deo subdebatur non erat solum secundum naturam: sed secundum fraternalis gratie donum. Non enim potest effectus esse potestio: causa. Unde Augustinus. de civitate dei. Hieronymus. xij. q. postea quam precepti facta est transgressio: presertim gratia divina deserente de corporum suorum nuditate profusi sunt. senserunt enim mortis inobedientiam carnis sue tanquam reciproca pena inobedientie sue. Et quod datur intellectus si deserente gratia: soluta est obedientia carnis ad animam quod per gratiam in animam existentem: inferiora ei subdebant secundum Thob. ubi supra. Nam Adam habuit intellectum. Sed effectus erat intellectus illuminatio: ita clarum quod habuit scientiam omnium que naturaliter per boies cognosci possunt: et ratio est: quod res in primo statu fuerunt a deo instituite: non solum videlicet essent in se ipsis: sed etiam aliorum principia. Et ideo omnia producta sunt in statu perfecto: in quo possent esse principia etc. Sicut patet in plantis: et piscibus: et alijs. homo igitur debuit formari et creari a deo in statu perfecto: sicut alie creature: videtur posse esse principium aliorum hominum. Potest autem esse homo principium aliorum hominum dupliciter. Uno modo per corporalem generationem. Et ideo fuit instituitur in statu perfecto quantum ad corpus: videtur statim potest generare. Alio modo per instructionem et gubernationem: quoniam aliter nullus potest instruere alios: nisi ipse prius fuerit instructus: ideo oportuit ut homo instrueretur in statu perfecto:

etiam quantum ad animam ut posset alios instruere et dirigere seu gubernare. Et ideo oportuit quod ipse prius homo instrueretur a deo. sic ut haberet scientiam omnium in quibus homo natus est instrui. et hec sunt omnia illa: que virtualiter existunt in primis principijs per se notis: quecumque: scilicet homines naturaliter per se cognoscere possunt. et hoc patet ex eo: quod pater Adam imposuit nomina omnibus animalibus: ut dicitur Genesim. j. Nomina autem debent naturalis rerum cognoveret sic Adam scivit naturalis omnium animalium: et pari ratione habuit omnium aliorum scientiam: quia autem ad gubernationem vite proprie et aliorum non solum requiritur cognitio eorum: que naturaliter sciri possunt: sed etiam cognitio eorum que naturalem cognitionem excedunt. eo quod vita hominis ordinatur ad quendam finem supernaturalem: sicut nobis ad conservandam vitam nostre necessarium est cognoscere que fidei sunt. Heb. xj. Oportet enim accedentem ad deum credere: quia est et qui inquitur se remuneraturus sit. et ibidem. Si ne fide enim impossibile est placere deo. Unde et de his supernaturalibus tantam cognitionem primus homo accepit quanta erat necessaria ad gubernationem vite humane secundum statum illum. Unde dicitur Thob. ij. q. ij. ar. vij. q. primus homo ante statum peccati cognovit mysterium incarnationis filij dei secundum quod ordinabatur ad consummationem glorie. non autem secundum quod ordinabatur ad liberationem a peccato per passionem et resurrectionem: quia homo non fuit prescius peccati futuri. Alia vero que nec naturaliter studis homo cognoscere potest: nec sunt necessaria ad gubernationem humane vite: primus homo non cognovit. sicut sunt futura contingentia et cogitationes hominum: et quedam singularia: puta quot lapilli faceret in flumine: et alia huiusmodi secundum Thob. pre. j. q. xcij. ar. ij. Omnis enim culpa comitatur ab aliquo. Tertius effectus erat a culpa preservatio trium. Unde propter intellectum male tu dicantem: vel propter voluntatem male eligentem: vel propter appetitum sensitivum male inflammantem. Unde supra sermone proximo pre. v. Hoc autem non potest esse in primo statu. non intellectus non potest decipi: ut dicitur Thob. p. j. q. xcij. ar. iij. nec obstar. quod dicit apostolus. j. Tim. ij. q. mulier seducta fuit in perditionem

De peccato

q: vt dicit Tho. xvi supra in responsione ad primū illa seductio mulieris / et si p̄ceserit p̄c̄m hoīs / subsecuta est tñ p̄c̄m in terne elarioris: iuxta illd. **C**ontritoz p̄cedit supbia: et añ ruina exaltat spūs. Proverb. xvi. et hoc idē ponit Aug. xiiij. de ciui. dei. c. xiiij. dicit em Aug. xj. sup Gen. ad kram. q: mulier verbis serpentis nō crederet / nisi iam inesset mēti ei? amor p̄p̄ie p̄fecta / tis: et quedā de se p̄sumptio. Patet q̄ in intellectu p̄mo parentū in statu innocētie decepti nō poterat q: erat informat? o? scientia. Itē nec volūtas poterat male eligere: q: erat informatā originali iustitia: p̄ quā subdebatur totaliter ipsi dō: vt dicitur est supra. Itē nec appetitus sensitū poterat male inflāmare: q: vires inferiores ipsi appetitus sensitū: id est irascibilis et concupiscibilis erant totaliter subditæ rationi: vt dicitur est. Et ideo nō erubescēbat de nuditate: quia non mouebatur concupiscentia / nisi ad appetitū rationis: et sic ipsa originalis iustitia a p̄c̄o p̄seruabatur. Et si diceret tu quare q̄ peccauerit: R̄spondeo. q: gratia illa originalis nō cogebatur liberū arbitrium. **U**nuz q̄d em recipit fm modū recipientis: mod? at nāe intellectualis et rōnalis est vt libere feratur in ea que vult. et ideo inclinatio gratie non imponit necessitate: sed habens grām potest ea non vti et peccare: vnde lz hō haberet hāc gratiam / tñ peccauit sicut et angeli: lz etiaz fuerint creati in gratia tñ peccauerūt: vt ponit Tho. i. pre. q. lxij. ar. iij. ad scdm. **Q**uart? erat effectus virtutū oīm collatio: quia durāre iustitia illa originali oīm virtute decoratus erat Adā et Eua: et hoc patet ex p̄dictis. nam vt dicit Tho. pre. j. q. xcvi. ar. iij. dicitur est supra. talis erat rectitudo primi status qd non erat deo subiecta: inferiores vires rationi. virtutes autē nihil aliud sunt q̄ p̄fectiones quedam / quib? ratio ordinat in deum. Inferiores vires disponunt fm regulā rationis. **U**n rectitudo p̄oris status exigebatur: vt hō aliq̄liter oēs virtutes haberet. Sed p̄siderandū est: q: virtutū qdā sūt q̄ d sui rōne nullā impfectionē ipozit vt charitas et iustitia / et hōmōi p̄tes fuerūt in statu innocētie simplr / et quantum ad habitū et q̄ntū ad actū. sed qd de p̄seuerantia: R̄spondeo. Perseuerantia p̄ dupliciter accipi. vno modo tanq̄ virt? / et sic fuit in primo hoīe. Alio modo tanq̄ circūstantia / et sic non fuit. Quedā hō sunt q̄ de sui rōne impfectionē ipozit: vel ex parte actus: vel ex parte materie: et hōmōi impfectio nō repugnat p̄fectioi primi stat? / nihilomin? hōmōi virtutes esse poterāt in primo statu: sicut fides est eorū que non vident / et spes est eorū que non habent. p̄fectio em p̄mi status nō se extendebat ad hoc: vt videret deum p̄ essentiā: et vt haberet eū fruitione finalis britudinis. **U**n et fides et spes esse poterant in p̄mo statu: et quantum ad habitum / et quantum ad actū. si vero impfectio q̄ est de ratione p̄tes alicui? repugnat p̄fectioni p̄mi status: poterat esse hoc virt? sibi fm habitū / sed nō fm actū: vt patet de penitētia / que est dolor de p̄c̄o commissō / et de misericordia que est dolor de miseria aliena. p̄fectioni autē primi status repugnant tam dolor q̄ culpa et miseria. **U**nde et butismodi virtutes in primo homine fm habitum erant / et non fm actum. **E**rat enim primus homo sic dispositus: vt si peccatū precessisset doleret / et similiter si miseriam in alto videret eam p̄posse repellere / sicut phus dicit in. iij. ethicoz. q: verēcundia que est de turpi / corrigit studio soluz sub p̄ditione: est em sic dicit? q: verēcundia daret / si turpe aliqd p̄mitteret. **T**ho. xvi. **Q**uintus effectus est immortalitas adeptio. nam mors per p̄c̄m intravit in munduz: vt dicit apostolus Ro. v. **E**rgo ante p̄c̄m homo erat immortalis / nō qdē per naturā: sed per quoddā supnale donū. **P**ro cuius materie clarior intellectu nota q: sicut dicit Tho. pre. j. q. xcviij. ar. j. aliquid potest dici incorruptibile tripliciter. **U**no modo ex pre materie: eo. i. q: vel nō habet materiā: sicut angel? / vt h? materiā que non est in potētia: nisi ad vnā formā: sicut corpus celeste. et hoc dicit fm naturā incorruptibile: et hoc modo hō non erat incorruptibilis: vt nota. infra eo. ar. fmo. in parte. ij. q. iij. **S**ecōdo modo dicitur incorruptibile ex parte forme: q: sicut incorruptibile per naturā inheret aliqua dispositio per quā totaliter a corruptione p̄hibetur. et hoc dicit incorruptibile fm gloriā: q: vt dicit Aug. in eplā ad Thimotheū. potent natura deus fecit aiām: vt ex eius

britudine rediader in corp^o plenitudo san-
 tatis. i. y. g. i. incorruptibil. **T**ertio mo-
 dicat aliqd incorruptibile ex pre cause est
 cients. z hoc mo in statu innocencie fuisset
 ho incorruptibilis z immortalis. qz vt dicit
 Aug. in li. de qstionibz noui z veteri testi.
De^o boiez fecit qd qdnu no peccaret imor-
 talitate vigeret: vt ipe sibi auctoz esset aut
 ad vita aut ad morte. Non em erat corp^o
 ei^o indissolubile: p aliquo immortalitaz vt
 gorz in eo existente: sed inerat anie vis qd
 da supnaturalit diuinit^o data p qua pote-
 rat corp^o ab omi corruptioe pseruari: qdnu
 ipi deo subiecta mansisset. q ronabilis fa-
 ctu est: qz em ania ronalis excedit portu-
 one corpalis materie: coueniens fuit vt in
 principio ei virt^o daret: p qua corpus con-
 seruare posset sup natura corpalis marie
 rie Tho. vbi supra. vñ licz corp^o humanu
 esset dissolubile p natura: tñ de^o dedit ho-
 mini triplex remediū sicut triplicis pot de-
 ficere corpus humanu. **P**rimo em pot
 deficere p fame z ptra hoc erat primū rem-
 mediū qd dedit de^o picipiendo Ade: qz co-
 mederet de omi ligno paradisi pter quas
 de ligno scientie zc. **S**ed exēplū de oleo in
 lucerna zc. **S**edo pot deficere ex fene-
 ctate qz causat ex defectu seu debilitate vi-
 gestiu z actiu virtut^o: licz em p abū rei
 stauraret humidū deperditū p actione ca-
 lidi naturalis. inde ista restauratio nō fit
 fm equalentia: fm qd dicit pbs in primo
 de gñā. qz caro generata ex alimento im-
 purio: est quā prima: sicut vinū mixtū cū
 aqua zc. vide infra eo. ar. ij. smone. iij. p.
 iij. **A**d hoc qz p dicitā restauratio fieret
 fm equalentia: z psequis impediret fene-
 ctas. indigebar ho estū ligni vite. **U**ñ dicit
 Aug. xliij. de ciui. dei. c. xxvj. qz cibus ad
 erat homini ne esuriret: potius ne sitiret li-
 gnū vite ne illū senecta dissolueret. z hēti-
 am vult Tho. pre. j. q. xcvij. ar. iij. **T**er-
 tio pot deficere corp^o humanū p infirmis-
 tate: z ptra hoc de^o dedit tertiu remediū.
Nā ante ptem erat vis quedā anie supna-
 turalit data diuinit^o: p qua vt dictū ē po-
 test corpus ab omi corruptioe pseruari
 quā dū deo subiecta mansisset. **C**hrū autē
 lignū vite pferret hoī immortalitā. **D**ic qz
 nō simplr: qz virt^o cuiuscūqz corpis est fi-
 nita. vñ nō poterat virt^o ligni vite ad hoc
 se extendere vt daret corp^o durandi virtutē
 tē rpe infinito: sed vsqz ad rēpus determi-
 natū q finito vel homo trāstat^o fuisset ad
 spūale vitā: vel indiguisset itez sumere d
 ligno vite: vt not. Tho. pre. j. q. xcvij. ar.
 iij. **S**extus effect^o iusticie originalis
 erat creaturaz dñatio. **U**ñ Gen. j. fa. ho.
 ad ima. et si. no. et pfit pil. ma. z vo. ce. et
 be. vniuersiqz terre: omiqz reptili qd mo-
 uet in terra. qd intellige d creatura q non
 est ad imaginē dei. naz sup angelos ho nō
 habuisset dñium: sed de alijs creatur^o: sic
 sunt oia anialia vt dicit^o vbi sup. vt not.
 Tho. pre. j. q. xcvj. ar. j. z. ij. q. dicit vt ibi q
 eū late ponit. **U**ñ ad pceptū Ade ania q
 lia sibi obedissent z qd mix: **L**ū etiā in vi-
 tis patrū legat idem de qbusdā patribz qd
 bus bestie qdam fere obediebāt: sicut cro-
 codyli: vñ: leones: draco nes: z alie huius
 modi. **E**t pmissis q habem^o qd erat iustit
 tia original z quos effect^o habebat: ex q
 psequet clare sequit qd sit ptem originale
 qd opponit iusticie originali puatiue. **E**t
 ideo theolog^o dñt: q ptem originale nihil
 aliud est qz carētia illi^o originalis iusticie
 cū debito habēdi eam. **P**riuatio autē sola
 hz potius rōnez pene qz culpe cū sit pot^o
 passio qz actio. **Q**uare q dicit esse culpaz
 Rñ. qz huic puatiōi adiuncta est volun-
 tas Ade: z psequet oim ab eo p rōnez sem-
 nalē descendentiū: qz oēs in eo peccauerūt
 vt ait Aplos. Rom. v. **I**deo q habuit rō-
 nem culpe ppter actū volūtatē adiunctū.
Quia aut null^o est culpabilis: si nō habet
 illud: qd nō tenet habere. **I**deo adiungit
 in diffinitōne cū debito habēdi eā. **H**oc
 aut qz hic sup dicit q puatio sola hz pot^o
 rōnem pene qz culpe: intellige formalr: qz
 materialit est pceptū. vt no. Tho. j.
 ij. q. lxxxij. ar. iij. **E**t declaro hoc q dicit.
 q est carētia zc. **N**ā postqz Adā peccauit
 fuit soluta rectitudo illa: q erat ratio deo
 subiecta. **C**um aut esset causa aliaz subie-
 ctionū. s. vñ in inferioz. ad rōnez: z corpis
 ad aiam: z aialit ad hoīem: psequeter fuit
 subsecuta etiā illaz dissolutio. **E**t sic disso-
 luta hac armonia: incōtinenti vires infe-
 riozes rebellauerūt ptra rōnem: ita vt sen-
 tīret mor^o pceptū. **E**t pterea: erubū-
 erūt de nuditate: vt dicit^o est. s. pre. j. hui^o
 fūonis: z sic corp^o rebellabit se ptra aiam

De peccato

z bestie homi. Pars ergo. qd sit peccm origi-
nale. Quomodo aut istud peccm traducatur
ad posteros: z quare: z vñ traducat. dicit
dno pcedere. j. pmo pno sequenti Amen.

Peccatū originale a septem
causis traducit. Ser. vii.

Quali a facie

Colubri zc. Prosequendo scdm
articulu de pctō originali: seqt
videre de scda p̄sideratiōe: videlicet de tra-
ductione pcti originalis in posteros. Sal-
lutez vgo maria zc. ¶ Pro introduciōe
ergo z cōplemento materie querit: vnde:
z et quibz causis pctm originale traducat
ad posteros: z p clarioze intellectu videf
q a nulla causa neq aliqua ratiōe possit z
debeat traduci. Nam primo nō imprimis
a deo in aiām create: qz deus nō pot esse
autor mali culpe: nec causa pcti: vt dicitur
est sup. ar. j. ser. iij. de causalitate pcti. Cū
em deus sit ipa bonitas: nō pot esse causa
mali: qz bona arbor non facit fructus ma-
los. Dat. vij. ¶ Secūdo videf q nec ab
Adā peccante possit traduci. Scriptū est
em. Fili⁹ non portabit iniquitatē patris:
nec pater portabit iniquitatē filij. Eze. xvij.
z pfirmat ratio. Nam quidā fecit penite-
tiam: p quā recupavit gratiā dei: supra il-
lud Sap. x. Hui⁹ s. sapiētie illud q prius
formatus est a deo. pater orbis terraz cū
solus esset creat⁹ custodiuit z eduxit illuz
a delicto suo: sed penitentia Ade non pro-
fuit posteris: nec traducta fuit. Ergo mul-
to minus peccatū Ade debuit traduci: qz
potentio: est gratia qz culpa: vt pbat apo-
stolus Ro. v. ¶ Tertio: nec a primo pa-
rente generante: quia iam fuit mundatus
ab originali per baptisimū. Nemo aut dat
q nō hz. ¶ Quarto nec amore recipiente:
qz mater tantū p̄stat materiā. Vñ si Eva
tantū peccasset: nō haberem⁹ originale pec-
catū: fm illud Ro. v. Per vñū hoiez pctm
intrauit i mōm. Et nota Tho. j. q. iij. ar. v.
¶ Quinto nō ab actu m̄fōdiali. qd
ille act⁹ n̄ fiat cū debitz circūstantiis sine
pctō sit. imo cū merito: qz ē act⁹ religiois:
vel obedientie ad mandatum dei. Gen. ix.
Rescite z multiplicamini: licet dicat Bre.

Quod vix sine pctō fiat. xxxij. q. iij. vñ cū
p̄p̄ta. Sexto nō ab aiā nostra: quia a do-
nata est pura: z tanqz tabula munda: qz
ois creatura bona est. Et p̄reera de ratiōe
pcti est: q sit voluntariū. Vñ dicit Aug⁹.
q. j. c. j. Vñ adeo pctm voluntariū ma-
lum est: vt si non sit voluntariū: destinat
esse pctm: vt dicit sup. art. j. sermo. j. pte. j.
Septimo: nec videf posse traduci a carne
inquinare. Ratio: qz ois carnis inq̄natio
est corporalis. Nō em potest caro subiectū
esse peccati: sed solū aiā. Nullū aut corpe-
rale inq̄nat aiām: sic dicit saluator. Dat.
xv. Vñ pot semen corruptū vel defectiū
esse causa corruptiōis corp̄alis: sic lepro-
qz generat leprosus: z podagricus poda-
gricū. z etiā spūalis q tamē non sit culpa:
sicut fatū⁹ generat fatū: s. nō potest de-
fectus corp̄alis esse causa directe defect⁹
spūalis: qui sit culpa: p̄sertim in alio: cum
vt dicit idem rōne culpe est q sit voluntariū
z ipsa voluntas sit causa effect⁹ culpe. Luz
q fides catholica teneat/ et est veritas/ q
pctm originale traducat. querit: vnde ba-
bear peccatū originale: q traducat: L. iij.
ca q est notandū: qd a septē causis habet:
qd traducat diuersis tamē respectibz.

Primo quidem a diabolo primo: dicitur
z suggestiue

Secūdo a muliere originali z incitatiue

Tertio ab Adā principalit z cōp̄ctiue.

Quarto a parentibz proximis instrumē-
talit̄: z causatiue

Quinto a carne n̄ra carnalit̄ z effectiue

Sexto a deo precipiente occasionalit̄
et permissiue

Septimo a deo puniente iusticialit̄ z
inordinatiue

¶ Primo q traducit hoc pctm a diabolo
z c. qz ip̄e decepit mulierem: sicut habetur
Gen. ij. Si em diabolus non fraudasset
mulierē: nō peccasset mulier/ z cōsequēter
nec Adā zc. Propter hoc dicit Sapiēt
tie. ij. Inuidia diaboli mors introiuit i or-
bem terrarū. Vide sup. sermone primo in
tertio effectu. Nota cū dicit diabol⁹ Eue
Cur p̄cepit vt nō comederetis d omni lū-
gno paradisi zc. qz si Eva fuisset sapiēs z
obediens debuisset respōdere: vade male-
dicte nō em debem⁹ q̄rere rationē p̄cepti
diuini: sed debemus simpliciter deo obedē

re rē. sed nō fecit sic: sed voluit disputare eū diabolo. r. ideo incepit dubitare dices. ne forte rē. r. idcirco diabolus eā decepit di. Nequaquā mortemini. Ex quo nota nō ralerit. q. his q. nobis pponunt a deo agenda vel credēda: simpliciter debem? crede re. Glide in sermōibz de articulis fidei: sermone. v. pre. j. non excusat homo: q. p. alio alterius fecit: q. debuit r. potuit explorare apud semetipm/ an expediret ei tale consiliū. ff. māda. l. ij. in fi. r. si q. dubitat debz p. sulere peritiores. hoc notat glo. in. c. j. de sum. trini. sup. p. bo. suggestione. ¶ Scdo p. cessit mulier minus p. ncipaliter: q. ipsa fuit seducta in p. uari caritōe: r. nō homo. ¶ In ap. s. j. L. ij. q. Adam nō est seduct? mlier aut seducta in p. uari caritōe fuit. Nota. Nō est seduct? ¶ Glo. eo modo q. mlier er. ¶ In dicit sanct? ¶ Tho. s. Gen. ij. super p. bo. Deditq. viro suo. Hec fuit occasio mouēs vix ad comedendū. Putabat em eam tabescere si solatio viri destitueret. sic dicit Augusti. r. ideo comedit ad suggestiōe ipsi. ¶ Itē q. vidēs eā comedere r. nō mori: putabat nō tñ esse p. tm. ¶ Promissio q. diaboli nō mouit ipm ad comedendū. ¶ In Aug. r. iij. de ciui. dei. c. xj. Sicut em Aaron erranti p. po ad idolum fabricādū nō p. lenit inductus: sed cessit astrict? nec Salomonē credibile est errore putasse idolis esse seruendū: sed blanditq. femineis ad illa sacri legia fuisse cōpulsū. ¶ Ita credendū est illi vtrum sue femine: vni vniuz boiem homini/ cōiugē contugi. ad dei legem transgrediendū: nō tanq. verū loquēdi credit: ille seducti: s. sociali necessitate paruisse: nō em frustra dixit apostolus: s. Adā nō est seduct?/ mulier aut seducta est q. illa q. d. ei serpens locut? est tāq. verum esse accepit rē. Et nota q. quantū ad aliqd vno genere peccati peccauerit vir r. mlier. q. quantū ad actū exteriorē. scz p. ti gule r. inobediētē: r. quātū ad aliō nō scz effectū interiorē. ¶ In Aug. Alio mō decept? est vir/ q. mlier: q. falsū vep. putauit. ¶ In adā nō credit esse vep. q. diabol? suggererat nec aperit q. mlier aperit: scz excellentiaz diuisitaz. licz gradū aliquē ex comestioe pomi putaret se cōsequi. hec Tho. vbi sup. Si q. mlier fuit eā peccati: viri nō aut ab ipsa p. ncipaliter r. cōpletue peccatū origi/

nale contractū est: q. si ipsa sola peccasset: nō fuisset p. tractū originale: sed q. fuit cā p. ti viri. ¶ Jo. d. etiā a muliere p. tm origi/ nale origine traxisse. min? tñ p. ncipaliter. ¶ Jo. d. Eccl. xxy. A muliere initū factū ē p. ti: r. p. p. ipum oēs morimur. qd est verū initiatue: sed nō cōpletue r. terminatiue vt dixi. ¶ Tertio p. cessit ab Adā p. ncipal/ liter r. cōpletue: sicut em donū iusticie origi/ ginalis fuit collatū. primo homini nō fma le: sed vt erat via p. pagationis r. p. ncipal/ totius humani generis: ita q. tale donum p. p. pagationē r. origine deriuatū fuisse ad omnes posteros. Ita similiter Adā peccante facta fuit carētia talis rectitudinis. et talis iusticie in ipso: non solum fm se: s. vt talis carētia debebat per origine et p. pagationē in omnes posteros deriuari: sicut si rex dedisset vni castrum vel ciuitatem cuiā militi pro se et suis hereditibus in p. p. tuū: sed postea miles ille cōmisiisset crimē rebelliois vel lese maiestatis in regem: iuste p. uaretur castrū ipse r. heredes sui: r. si postea veniret ad regem: diceret. Domine dare nobis castrū. Diceret rex: nō debetis habere: q. estis filij p. ditoris. Domine nō cōmisi? nos culpaz: s. pater noster. Respōderet. Et ideo non do vobis penam sensibilem seu positiuam: s. p. uatiuam sic: quia castrum non habebitis: quia sicut ipse miles habuit castrum. p. se r. filijs. ita ipse perdidit. p. se r. filijs. Sic in proposito rē. Notandū tamen q. hec si multitudo bene probat quomodo peccatū originale traducitur ad posteros: in quantum est pena peccati primi parentis: sed nō probat q. habeat rationem culpe. de cuius ratione est q. sic voluntaria. ¶ Postter ergo huic rationi addere rationem sancti Tho. que infra statim ponitur. de quartu/ or locis animarū in eodē secundo articulo vbi agitur de limbo puerozum. sermōe. ij. Et si dicatur quare Adā non recuperauit gratiam iusticie originalis p. penitentiam: sicut recuperauit gratiam ad remissionem culpe: et meritum glorie: iuxta illud Sap. x. Eduxit illum a delicto suo: ex q. videtur quod debuit recuperare gratiam etiam ad amissionem immortalitatis effectum. Sed respondeo q. ratio est: quia hec referuabatur cōiusto per quē nature d. fecerit in

De peccato

melius reparand⁹ erat vt not. Tho. j. p. q. xcvij. ar. j. ad tertiu. Ire si dicat quod punitur filius ex culpa patris: respondeo. Filius non punitur pro peccato patris nisi sit princeps culpe. et sic est in proposito. derivat enim peccatum originale a patre in filium: sicut et peccatum actuale per imitationem. Quomodo autem omnes nos dicitur peccasse in Adam: est declarandum. Pro cuius intellectu. fm Tho. j. q. lxxxj. ar. j. est notandum. quod omnes homines qui nascuntur ex Adam possunt considerari vt vnus homo: in quantum conueniunt in natura: quia a primo parente accipiuntur. secundum quod in ciuitatibus omnes: qui sunt vni⁹ ciuitatis reputantur quasi vnum corpus: et tota communitas quasi vnus homo. si igitur omnes homines ex Adam derivati sunt tanquam multa membra vni⁹ corporis. Actus autem vni⁹ membri corporis pura manus non est voluntari⁹ voluntate ipsius manus. sed voluntate anime que primo mouet membra. Vnde homicidium quod manus committit non imputatur manus ad peccatum: si considerat manus secundum se: vt dicitur a cor. pe. sed imputatur ei in quantum est aliquid hominis quod mouet a primo principio motus hominis. Sic igitur inordinatio que est in ipso homine ex Adam generato: non est voluntate ipsius: sed voluntate primi parentis: que mouet motione generatois omnes qui ex eius origine derivant: sicut voluntas anime mouet omnia membra ad actum. Vnde peccatum quod a primo parente in posteros derivat dicitur originale: sicut peccatum quod ab anima derivat: ad membra corporis dicitur actuale: et sic peccatum actuale quod per membra aliquid committit non est peccatum illius membri: nisi in quantum illud membrum est aliquid ipsius hominis: propter quod vocatur peccatum humanum: ita peccatum originale non est peccatum huius persone: nisi in quantum hęc persona accipit naturam a primo parente. Vnde vocatur peccatum nature secundum illud Ephe. ij. Et formam naturam filij ire. fm Tho. vbi s. Et per hoc patet quod peccatum originale habeat rationem culpe in omnibus hominibus descendentes ab Adam per seminale rationem. et per viam actus in generatione. Et per hoc respondet ad omnia argumenta: que possent fieri in contrarium per que probatur quod vnus punitur non debet. primum pena spirituali que est punitio gratie. que formatur infra in finonibus de quatuor locis. ar. ij. vbi agitur de limbo puerorum: quibus hęc homines puniuntur quidem punitio originali iustitie. et gratie propter peccatum patris quod commiserat in Adam ratum. Tunc iam dicitur. Sed si peccatum originale non haberet rationem culpe in nobis: adhuc non esset incongruum filios puniri pro peccatis parentum pena positua corporali: vel temporalis vel etiam spirituali punitiua. Sicut habet gratia patris de iure diuino. Exo. xx. Ego sum deus zelotes visitans iniquitatem patrum in filios: in tertijs et quartis generationibus. Sicut etiam de iure ciuili. patet in crimine lese maiestatis. L. ad. l. iul. ma. l. Quisquis canonicizata. in deerer. ii. q. vj. quisquis. sic etiam de iure canonico patet in hereticis. de hereticis. ca. Vergentis. Ire in scismaticis. De scismaticis. ca. vnico. libro sexto. Ire in psecutoribus cardinalium. de penis. ca. felicitas. li. vj. Item in alio casu. de penis. c. in quibuslibet. facit quod not. Glo. Joan. and. in regula. non debet. li. vj. Sic etiam quod facit collegium ciuitatis imputatur toti ciuitati: et quod facit princeps etiam imputatur populo. Vnde propter delictum principis potest ciuitas interdicti: vt in. c. si inia. s. j. q. d. sen. ex. col. li. vj. not. in. c. Quod nonnullus. de prin. 2. in. c. j. de vsu. li. vj. 2. in. c. roma. s. fi. de sen. ex. col. li. vj. Quarto peccat a parentibus per rimis et. Nec obstat si dicatur quod ipsi non habent illud originale peccatum: quia. Rn. q. ipsi non habent illud reatu: sed actu: si actus peccati originalis est careria ipsius originalis iustitie siue fames seu concupiscentia et. Et declarabit infra cum ageretur de remedio peccati originalis. Exemplum habemus seu similitudinem: sicut iudex circulatoris generat filium cum preputio et granum mundum seminat: preceat granum cum palea. et ratio hominis est: quia pater generat filium cum preputio non secundum quod curatus est in mente: sed secundum quod corruptus est in carne: non secundum quod est spiritualis: sed secundum quod est carnalis. Et hoc vult Tho. j. q. lxxxj. ar. ij. ad. ij. Est autem notandum quod vt dicit Tho. in. ij. sen. 2. ragit in. ij. di. lxxxj. q. ij. ar. ij. q. corruptio originalis quantum ad illud quod est culpe transit in prolem a patre: quantum vero ad illud quod carnis est pene: sicut sunt corporis passibilitates etiam sit in prole a matre: quia materia ministrat secundum Tho. Et patet in christo qui quod non fuit acceptus a semine viri: ideo non contraxit

De Peccato

de iuretu, c. cuz infirmitas. de pe. z remis. c. cu cessante. de appel. Causa aut penari q er pcto inferitur originali/est pctm ori ginalis. sed pctm originale tollit per bapri smu: q operat remissionem omniu pctoy in virtute passiois chri. q videt q post bapri smu nulla pena originalis debeat rema nere. Ad qd dicitur q mediate virtute pas sionis chri ex qua pcedit virt bapri smal: ois pena pcti originalis delet. tñ dicitur si mode: q quedā pene delect statim per ba pti smu: sicut pena spūalis. s. macula anie z pena dānatois q debet originali. Iste ei pe ne psequitur pctm p se: z nō oēs hmōi pe ne sunt sublata sublata culpa p bapri smu: sed passibilitas/et mortalitas/z fames/et sit: z hmōi. z etiā pcupiscētia siue fames sūt pene culpe originalis nō p se: sed p ac cūs: pctm ei originale cauauit has penas tanq̄ remouēs/ phibēs. Remouit em tu/ stitū originale: p quā cōseruabat hō ex tu pernaturaali dono dei in immortalitate: cuz tñ fm naturā mortalē esset. sublata aut tu/ stitū originale p pctm remāsit hō in natu raliu puris/z iō remāsit mortalis. q est a natura p se: s. ex pcto originali p accūs. sub lato q pcto originali qntū ad culpā p bapri smu. cōsequēter auferuntur pene cōsequētes p se: nō aut tollunt pene contrabentes p ac cidēs. Et si q̄at: quare: Rūdeo. quadru/ phici rōne: vt infra subdit. sed principalis ratio est: q̄ ille nō sunt pene pcti origina lis. de quo sūt q̄nc̄ rōnes. Et est sexta ra tio. q̄ etiā si hmōi essent pene pcti origi nalis: tñ nō tollunt/ eo q nō totaliter tol litur pctm originale p bapri smu nisi qntū ad culpā: tunc em tolleret pctm originale q̄ recuperaret iustitiā originalis. qd non fit: ergo zc. Et si dicat: quare q̄ tolluntur macule anie z pene damni/z iste alie pene nō: Rūdeo: q̄ ille cōsequuntur pctm origi nale ex pre culpe. q̄a ergo culpa auferuntur p bapri smu/ cōsequēter auferunt/ z ille. iste aut pene. s. mors z hmōi: nō psequuntur ori ginalis ex pre culpe/ sed ex pre pene. s. pūa rionis iustitiē originalis. que q̄ etiā post bapri smu remanet: p̄ter etiāz pene iste. Quedā p̄o pene nō statim/ sed tpe a diuī na sapiētia ordinatē: sicut ē passibilitas et mortalitas: fames/ sitis: z hmōi: q nō nūc p̄ter cām iā dicit: sed post resurrectionēz

corpoz tollentur. p̄it etiā iustitiā originalis que cāe morales q̄ dicit penalitates etiā pene: nec nō dimitunt. ¶ Prima est vt mēbra capiti: p̄formēt. Caput em nō est est chris. Eph. j. Ip̄m. s. chrim dedit caput sup oēm ecclias q̄ est corp⁹ ip̄s. Ro. vii. Quos p̄seuit z p̄destinauit cōsomes sic ri imaginis filij ei⁹ zc. Et iō opoz q̄ ip̄s faz ipassibilitatē z immortalitātē cōsequit eo mō q̄ chris cōsequutus est. Nō em erit cōgruū q̄ mēbrū caput excederet. Ipe au tem chris licz esset plen⁹ oī ḡa z virtutū habuit corp⁹ passibile in q̄ salutē nrām ex eruit. Impassibilitatē autē corpis nō habuerit nisi merito passiois z crucis z post resurrectionē: iuxta illud Phil. ij. Habuit semetip̄m zc. Sic etiā z nos vt sibi cōse memur acq̄sumus grām post bapri smu q̄ntū ad aīaz: corp⁹ tñ debem⁹ hīc passibi le: sic chris passus est p nob. Et hāc rōnem videt ponere ap̄lus Ro. v. vbi dicit. Ip̄e em spūs testimoniū reddet spiritui nro q̄ sum⁹ filij dei. Si aut filij z heredes: here des quidē dei: coheredes autē chri: si tñ cō partimur/ vt z simul glificemur. Impassibi litatē autē psequemur sic chris. Et hāc etiā habet Ro. vi. Si em cōplantati sumus mortis ei⁹ simul z resurrectionis erim⁹. Et ibidē premittit. Iustificabit mortalitā cor pora nrā: p̄t inhabitantē sp̄m ei⁹ in nob. P̄z p̄ma rō. ¶ Secūda ratio est vt hō p̄u gnando p̄tra cōcupiscētiā ad alias passi ones vincendo mereat coronāz. Vir⁹ em in infirmitate p̄ficiat. s. Lōz. xij. Quē autē esset virtus hoīs meritoria vite eterne: si nō peccaret nō habēs occasionē peccādē certe nulla aut modica. Sene. Virtus si ne hoste marecessit. vñ z diuina p̄identia nunq̄z voluit aliquā creaturā necq̄ angeli cā necq̄ humanā sine certamine et pugna acquirere coronā. Nā z angeli q̄ nuncian eti z b̄i anteq̄ beatitudinē acq̄rerent pu gnauerūt: iuxta illud Apoc. xij. Factū est pluz magnū in celo. Michael pugnant cum dracone: z draco pugnant z angeli ei⁹/ z nō p̄ualuerūt zc. Sic voluit q̄ nulli us hō sine pugna intraret vitā eternam. Et iō voluit de⁹ vt hōi post bapri smu red maneret mortis z cupiscētiē z ceterē passi ones: vt merito victorie coronā acq̄reret. j. Timo. ij. Non coronabit nisi q̄ legitime

certauerit. Patz scda ratio. **T**ertia ro est. qz si baptilm^o auferret passibilitatem corpis magis qreret hoies baptilm^o p^o gaudiu pntis vite q^o p^o vtilitac^o aie: ad qua pncipalib^o baptilm^o est ordinar^o. Et sic patz tertia ro. **Q**uarta ratio est: ne si des q habet de baptilmi effectu perderet meritū: qd pculdubio pderet si humanis sensib^o baptilmi effect^o q est ipassibilitas z imortalitas pateret: dicte Heg. Fides nō habz meritū/cui hūana rō sber experi mentū. Fides em̄ est argumentū nō appa rentū. vt dicit Heb. xj. Patz ergo p rōnes que diuina sapiētia ordinauit: q licet culi pa originalis p baptilm^o tollat: tñ aliqui defecer^o remanet i vita sicut: in futuro tñ post resurrectiōez tollendi p virtutē baptilmi operatis in virtute passiois chū. Et sic p bec dicta patz rēspōsio ad articūlū: videamus q̄ quas penas incurrim^o ppter origi nale pccm contractū a primis parētibus. **P**rima pena est illatio macule spūalis. **S**ecda est corruptio boni naturalis. **T**ertia est inuicē laboris corpalis. **Q**uarta est afflictio prius penalis. **Q**uinta est subiectio pātis hūanalis. **S**exta est incurlio mortis corpalis. **S**eptima est puatio visionis natural. **P**rima ḡ pena est incurlio macule spiri tual. Dices tu qd est macula: Rēspōdeo s^z Tho. j. ij. q. lxxvj. ar. j. q macula pncie dicit in corpaltib^o: qñ aliqd corpus nūtidū pdit suū nitore zc. Dic vt ibi: sed qntū ad ppositū pncie. Nitōr aie est duplex. **U**n^o quide nitōr causat ex refulgētia luminis naturalis rōnis. alter s^o ex refulgētia di uini luminis s. sapiētie z grē diuine. p con tactū aut pmi vetiti ania Ade pdidit ni torē luminis grē diuine: z cōsequēter etiā anie oim ex eo descendentiū sine hoc nito re creant. alius s^o nitōr luminis rōnis na turalis nō quide totaliter pditur: sed val de obtenebrat p contractūz carnis infecte inqntū infundit^o intantū q nō est apta in gredi vitā eternā: qz nihil coinquinatū in trahit in illā. **A**po. xij. Nota silitudinez de imagine chū vel virginis argentea vel aurea. q̄ dum portat ad eccliam cadit in lurū: maculat quide a luro/ adeo q nō por tat ad eccliam nec ponit in altari nisi pus lauetur zc. Sic in pposito ania q̄ est ima/

go dei. Gen. j. Faciamus boiem ad ima. zc. cadit in lutum carnis infecte: z tō ma s cula incurrit/ adeo q non est digna sup al tari celestis ecclie poni/ nisi prius lauetur p baptilm^o. Patz igitur quid est macula. **S**ecda pena est corruptio boni natura lis. **U**bi notandū q̄ vltra ea q̄ dicta sunt supra ar. j. ser. iij. de effectu peccati pte. v. vbi vide sicut dicit Tho. j. ij. q. lxxvj. ar. ij. Per iustitiā originalē pfecte rōnis con tinebat ania vires inferiores/ z ipsa ratio a deo pficiebat et subiecta: bec aut origi nalis iustitia subtrahit est ppter pccm pmi parētis. z tō oēs vires aie remanēt: z quo dāmodo distince ppro ordine q̄ naturalr ordinatur ad virtutē. Et ipsa deficiutio yul neratio nature dicit. Sunt autē quattuor potētie anie q̄ possunt esse subiecta virtu tū. scz ratio in qua est puidētia volūtatis/ in q̄ est iustitia irascibilis/ in q̄ est foritudo cōcupiscibilis/ in q̄ est tēperātia. Inqñ tū igit ratio destituit suo ordine ad veruz est vulnus ignorātie: inqñtū s^o voluntas destituit ordine ad bonū: est vulnus malf tie. **G**ene. vij. Sensus z cuncta cogitatio humani cordis pna sunt ad malū ab adolescētia sua. inqñtū s^o irascibilis destituit suo ordine ad arduū: est vulnus infirmita tis. inqñtū s^o cōcupiscibilis destituit suo ordine ad delectabile moderatū rōne: est vulnus pcupiscētie. **U**n^o sicut dicit Aug. xij. de ciui. dei. c. xij. Postq̄ pcepti facta trāsgressio est: pfectim grā deserere diuina de corpōz suoz nuditate cōfusi sunt. **U**n^o in folijs ficulneis: q̄ forte a pturbatis pri mo cōperta sunt: pudēda tēterūt/ q̄ prius eadē mēbra erāt: sed pudēda nō erat. len se runt em̄ nouū motū inobedientis carnis sue: tanq̄ reciprocā penā inobediētie sue. **E**t infra. Et qz supiorē dñm suo arbitrio deseruerat/ inferiorē famuluz ad suū arbi trium nō tenebat/ nec oino habebat subdē tā carnē sicut semp habere potuisset si deo subdita ipsa mansisset zc. Sic igitur ista quattuor sunt vulnera inflicta toti huma ne nature ex peccato primi parētis. **T**ho. vbi supra. Donec in practica de ignorātia humana: cuz qua nascitur homo adeo: q̄ bestie nascuntur cum minor ignozantia q̄ homo. Sicut patz in pullo galline: qui natura cognoscit miluū. et agno: q̄ instin/

De Peccato

ctu naturali lupū z etiā matrē ad vocem ei: sed puer nihil cognoscit. Itē bestie in stinctu naturali discernūt cōuenientiā nature a discōueniētibz, s. herbas venenosas / z bonas. Itē aquā venenosā zc. Sic etiā de alijs vulneribz nature zc. Dic vt expedit. ¶ Tertia pena est iniūctio laboris corpalis: sicut habet Gen. ij. Maledicta terra in opere tuo: z comedes ex ea cū cū diebz vite tue spinas z tribulos germinabit: comedes herbas terre. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Nota q̄ deus sic fecit Adē: sicut facit cōfessor peccati quādo inūgit sibi p̄niam zc. Nota male dīcta terra: nō maledixit dñs Adē sicut fecit Cain. q̄a ille ex malitia: sed Adam ex ignoziātia et fragilitate peccauit. Nota in sudore zc. Cū sudor fames / infirmitates z passibilitates / sunt pene originalis peccati. ¶ Quarta pena est afflictio partus. vñ dicit de? Euc. In dolore paries filios zc. Gen. ij. ¶ Quinta pena est subiectio vñ subdit. Et sub viri p̄tate eris. z h̄ fuit sibi iniūctum in penā: q̄ als fm naturam nō debuit eē subdita viro. In cui? figurā deus formauit mulierē non de pede viri: nec de capite viri: quā nō fuerat instituta mulier vt esset dñā viri: nec seruā: s. de latere viri vt eēt sociā et eq̄lis viro. h̄ notat Glo. xxxij. q. v. c. fi. Sed q̄ ipsa fuit causa peccati viri: z sic male vsa est paritate et equalitate illa. id in penā sui fuit subdita viro. s. subiectioe seruitutis: fm quā p̄sentiens vti sibi subdito ad sup̄p̄tū vtilitatē. Hac em̄ subiectione nō erat subdita mulier viro ante peccatū: q̄ talis subiectio fuit introducta post peccatū. Sed est alia subiectio economica: fm quā p̄sentiens vti subiectis ad eoz bonoz: z illa subiectio fuisset ante peccatū: q̄ alioquin defuisset bonū ordinis in humana multitudine: siquidē p̄ alios sapiētores gubernati nō fuissent. Et ex tali subiectioe naturalit̄ mulier subiecta est viro: q̄ naturalit̄ in viro magis viger z abundat discretio rōnis: nec ineq̄litas hoīm excludit̄ per innocētie status. h̄ vult Tho. p. i. q. xxi. ar. ij. z. q. xvi. ar. ij. z. iij. et p̄ h̄ fuit subdita viro: q̄ p̄uilegiū meret̄ amittere / q̄ concessa sibi ab utitur p̄tate. xj. q. iij. p̄uilegiū. Cū nota

q̄ sicut cōfiteō nō facies p̄niam a sacerdotē sibi iniūctam: peccat̄ sic mulier que nō vult esse subdita viro / sed dñari / peccat̄: q̄ trahit cōtra penitentia sibi iniūctam a deo p̄pter demeritū peccati sui. Rogemus dñm zc. De alijs duabus penis dicit̄ dño concedente in proximo sermone.

De causis ex quibz procedit mors corporalis: et ideo nota Sermo ix.

Quasi a facie
Colubri zc. Prosequēdo ad huc scdm articulu: sequit̄ predicat̄ re de duobz reliquis penis p̄t originālis q̄ supra tacite sunt in sermone. primo p̄cedenti. i. de pena mortis corporalis: z de vno mino p̄natiōnis iustitiae diuinalis: hoc mane dicemus de morte: z si r̄ps patietur de limbo pueroz aliquid tangā: vel in se quēt̄ sermone. Pro introductione z coplemento hui? materie querit̄ Cū z ex quibz causis p̄cedit mors corporalis: Et dicendū q̄ ex sex. quāz tres sunt rōnes theologice: z alie tres naturales. nā prima / quia z terra sunt rōnes theologice. scda vñ / terra z quarta sunt ratiōes p̄hice: alias propter beatitudinē eternalem.

Primo p̄pter iustitiā diuinalem.
Secdo p̄pter cōpositionē naturalem.
Tertio p̄pter distantia localem.
Quinto p̄pter fructiōne diuinalem.
Sexto p̄pter punitiōne iustitiae.
¶ Primo quidē p̄pter iustitiā diuinalem. i. impunitiōez peccati Adē / in quo omnes peccauerūt. De? em̄ p̄tulerat Adē / in morte / talitatem ex quodā dono spiritali: que erat effectus quidā iustitiae originalis: vt dictum est supra eo. ar. ser. j. parte. v. z sic ex gratia erat. Peccate autē Adā / fuit ei sublatū illud donū. z cōsequēter fuit effectus mortalis: id ē morte necessitati subiectus Gen. ij. In quacūqz die comederis ex eo: morte morieris. In pena h̄ hui? peccati Adē dicit̄ Rom. v. Per vñū hominē peccatus intrauit in mundū: z per peccatū mors: z sic mors a deo est punitiō: non autē p̄ncipalit̄ intendēte. z sic cōcedit̄ dñs aucto

ritates in scriptura. Na Eccl. ij. dicitur. **B**ona et mala vita: et mors pauperis et honestas a deo sunt. Nota mors ideo quod deus est auctor mali pene: ut dicitur supra. ar. j. f. m. d. v. d. causalitate peccati in introitu: mors autem est pena. ergo etc. **U**n. j. Reg. ij. Dominus mortificat et vivificat etc. Item Deu. xxxij. Ego occidam et ego vivere faciam. Alia vero est auctoritas: quod videtur huic contraria. Sap. j. Deus mortem non fecit: ratio est: quod mors est punitio peccati: et sic nihil est. Et ideo non est a deo: quod intelligitur per se intentum: ut ponitur Thob. in. j. pre. q. lxx. ar. ij. **S**ecunda causa mortis: est compositio naturalis: et quantum ad hunc modum est ex natura. Na in corpore humano sunt quatuor elementa: ex quibus corpora componuntur. et ista quatuor elementa afficiuntur quatuor qualitatibus contrariis: scilicet frigidityte/caldiditate/humiditate et siccitate. Et ideo ad modum quatuor inimicorum sunt in continua pugna et discordia: ex quo discordia dissolvit concordiam armoniam. Na similitudinem de incarceratione: quod nocte et die nituntur frangere carcere et fugere et ad propria loca redire. Sic igitur quatuor inimici corporis frangunt et destrunt ut ad loca propria revertantur: ut levitia vadant sursum/gravia vero deorsum. et ex hac causa mors naturalis est homini. De qua videtur Thob. j. ij. q. lxxv. ar. vlt. et vide infra. ar. ij. sermoe. j. pre. ij. **T**ertia causa est pro distantia localis: eo quod multum distans a deo: et propter hanc distantiam sancti patres ex desiderio essendi cum deo appellabant se peregrinos et advenas super terram. ps. Heu me quia incolam. meus prolonga. est. Nam licet deus sit ubique: iuxta illud. ps. Quo tibi a spiritu tuo: et quo a facie tua fugias: si al. in ce. tu. il. es: si descen. ad infer. ades. precipue tamen est in celo ubi residet per gloriam: sicut anima licet ubique sit in corpore: precipue tamen est in facie dei: dicitur Gen. ij. Formavit igitur deus hominem de limo terre: et inspiravit in faciem eius spiritum vivum. Nota in facie eius etc. Ratio quare dicitur desola facie est: quod ibi relucet operatio: quantum ad omnes sensus. sic deus etc. Thob. ps. Ad te levavi oculos meos: quod habet in celis. Et huius signum est: quod quantum ad boves et cetera creature participant aliquid: levant oculos in celum naturali instinctu: quod autem ipse deus: qui est in celo: est principium fontale omnis esse et in-

corruptionis. quanto magis creatura distat a deo: tanto est magis corruptibilis: sicut generabilia et corruptibilia que sunt sub celo: que autem magis appropinquat deo perpetuo solidentur. sicut patet de corporibus supercelestibus: que nulla alteratione mutantur: quod autem quantum ad istum mundum in hac vita/multum distans a deo: et peregrinamur ab ipso: ideo sumus subiecti mortalitati et miserie. **Q**uarta ratio: propter deficientiam virtuale. Nam virtus naturalis semper debilitatur in agendo. Humidum enim rationale consumit semper a calore naturali: nec posset habere vivere: nisi suppleret hunc defectum per cibum corporalem. sicut est similitudo de cany dela olei sive lucerna accensa: in qua semper ignis consumit oleum/adeo quod extinguatur: nisi suppleret per oleum. et cetera. sic in proposito etc. Repletio autem cibi est necessaria adolestentibus usque ad. xxx. annum ad duo. Pro quidem ad restorationem deperdit. Secundo ad augmentum secundum Thob. pre. j. q. lxxij. ar. ij. Sed postea solum ad restorationem deperdit quod restauratio ista non fit equaliter: quod impurior est cibus quam illud quod deperdit: propter admixtionem contrarium vel extraneum. Thob. paulatim virtus naturalis deficit: sicut ponitur sapiens exemplum de vino: cui semper admisceatur aqua: quod tamen fit aquosum: quod aqua inualebit et virtus vini debilitatur: et secundum hunc modum boves senescunt: quod multum sunt comestiones: et sic fit mixtio multum extranei: et est in eis defectus virtutis naturalis: que non potest extraneum convertere et assimilare. Et propter hoc in senibus multe sunt superfluitates. Et ideo boves senescunt et naturaliter moriuntur. ideo dicit apostolus ad Hebr. vij. Omne quod antiquatur senescit prope interitum est. **Q**uinta ratio est propter frustrationem diuinalem. Deo enim ad hunc finem creatus est: ut deum cognosceret et cognoscendo diligeret et diligendo possideret. Sed vita eterna est finis vitam bovis: iuxta illud Thob. xx. Hec autem scriptura sunt: ut credentes vitam habeatis in nomine ipsius. et hinc est quod homo non faciat in vita presentem quantum ad bonis equalibus replet. Nunquam enim aliqua res quietescit: nisi perveniat ad finem proprium. Et sicut plura de navibus que non quietescit: donec perveniat ad portum. Item lapis nunquam quietescit: donec sit in terra: aqua etiam semper nititur ad locum proprium pervenire in mare. Item sagitta

De peccato

numq̄ quiescit donec sit insigno: sic gratia
deo: lum / r leuia sursum. hui⁹ signū est: qz
oēs res extra p̄m locū corrupunt: s; in
loco p̄mo p̄seruant: sicut aqua in fonte cō
seruat: sed in vegere corrupit: sicut etiaz
planta i terra p̄seruat: sed si euellat siccat.
Hū locus p̄m est causa cōseruatōis lo
cati: r hec ratio sumit a loco: sed p̄dicta lu
mit a fine. finis aut̄ noster de⁹ est. Apoc.
j. Ego sum alpha r o. p̄ncipiū r finis. iō
nunq̄ mens nostra q̄scere nec beata esse
potest: nisi pueniat ad deum per visionē
r fructiōem. Aug. j. lib. p̄fel. Fecisti nos
dñe ad te: r inquietū est cor nostrū donec
requiescat in te. Et ideo nō satiat homo
bonis sp̄alibus: ideo quanto plus habet
tanto plus desiderat habere: r hoc est ma
xima pena: qz homo semp comedat r sem
per famelcat: semp bibat r semp sitiat. Et
ratio est etiā alia: qz nunq̄ hō satiatur de
rebus exteriorib; nisi res intrent in aiām.
Da exemplū de pecunia posita in capsā q̄
bene implet bursam v̄ caplam: sic r cib⁹
bene implet corp⁹ siue stomachū in quez
intrat: sed aiām nō: qz nō intrat in eam. iō
zē. Prop̄ hoc d̄r dñs Joā. iij. Qui bibe
rit ex hac aq̄ sitiet iter. Nota ex hac aq̄
.i. cupiscencia bonoz sp̄aliū. qui autē bi
berit ex aqua quas ego dabo ei. i. de fonte
vite q̄ inebriant electi in resurrectione non
sitiet iter. i. nullū defectum vel angustia
rē patiet. aiā ḡ donec est in mō isto ē va
cua: cū igit̄ deus ita naturā ordinauerit:
vt nihil sit vacuū in natura ad diuinā pro
uidentiā p̄ner animā vacuā replere: sed
impleri non pōt nisi visione dei fruaf. p̄s.
Satiabor: cū apparuerit gloria tua. Ad
videndū autē deum hō non pōt puenire:
ita vt in eternū sit beatus nisi p̄ mortem:
iuxta illud. Quod dixit dominus moysi.
Exod. xxxij. Non me videbit homo et vi
uet. Ergo necessaria fuit mors p̄ter frui
tōne diuinale: ideo dicebat apostolus ad
Phil. j. Cupio dissolui r esse cum ch̄: isto.
Ista tñ ratio pat̄ instantiā: quia in statu
Innocentiē homo fuisset translāt⁹ ad dei
visionem sine morte corporali: ex quo vi
deret qz mors corporalis nō sit necessaria
simpliciter ad hoc vt homo fruaf deo nisi
post peccatū. ¶ Sexta ratio est. p̄ter pu
nitionē iustitalem. Nam peccōes nō pos
sunt congrue puniri nisi per mortē. Quō
r iura ciuilia multis delictis imponit pe
nam mortis. Diuina aut̄ puidencia ordi
nauit: qz vt plurimuz peccōes in hac vita
non puniant. quinimo p̄sperant in malis
suis. de quo mirās Hier. dicebat Iust⁹
quidē tu es dñe si disputem tecum quare
via impioz p̄speratur: r bene ē omnibus q̄
p̄uaricant r iniq̄ agūt: plācasti eos r radi
cē miserūt p̄ficiūt r faciūt fructū. Hier.
xij. Boni aut̄ econtra in hoc mūdo aduer
sitatib; molestant. r ido deus esset iustus
si alibi non puniret iniustos r premiaret
iustos. p̄ter hoc ḡ diuina puidencia mot
tē induxit: vt post mortē punir̄ iniustos.
qñqz tñ diuina iustitia in hac vita exarde
scit aduersus iniustos mortē coz: orale pa
rit̄ r spiritualē infendo. Nam p̄ter pec
catū luxurie boies perierūt in diluuiō: qz
sicut d̄c ali⁹ magister historiāz. Herodot
dus in tñ inualuit luxuria: qz mieres su
per gradiebant viros: p̄ter hoc dixit de⁹
ad Noe: repleta est terra iniquitate a facie
coz r ego d̄: perdam eos cū terra: p̄nter
em me fecisse hominē: Gen. vij. Item: pro
pter peccatū contra naturā perdidit Sol
domam r gomorā. r super eas pluit ignē
r sulphur vt pena tota respōderet culpe:
quia in peccō illo est ardor r fetor. Itē hab
etur in auren. vt nō luxu. contra naturā
in prin. colls. vj. Item p̄ter peccatū sup̄
bie r blasphemie: angelus dñi percussit cal
stra assiriorū r occidit vna nocte centum
octoginta dñqz milia viroz. ij. Reg. xij.
Similit̄ de Herode Agrippa rege q̄ ves
titus veste regia sedit p̄ tribunali r cōtra
nabatur ad populū. Populus aut̄ clama
bat dei voces r nō hominū. Actu. xij. Et
exhibebant ei honore deo debitum: et nō
homini: r statim percussit euz angelus dñi
eo qz nō dedisset honorem deo r p̄sump
t̄ vermibus expirauit. sic habetur de pueris
blasphemantib; siue deridentib; Helyscū.
iij. Reg. iij. Patet ergo qz fuit necessaria
mors p̄ter punitionē peccōz. Ideo ap̄s.
Statutū est hominib; semel mori et post
hoc iudiciū. Heb. ix. Nota post hoc: quia
iudiciū est post mortē: nō ante. ideo peccō
bat dauid d̄cēs. Exaltare q̄ iudicasterā
redde retributiōez sup̄bis. Quisq̄ peccōes
dñe v̄sq̄ peccōes gloriabunt̄: estabunt̄ r

loquent iniquitate loquent omnes qui ope-
 rant in iusticia etc. Et infra: qz no repellit
 dñs plebe suam: z hereditate suā non de-
 relinquet quoad usqz iustitia conuertat se
 iudiciū. Ps. xciiij. Nota iustitia dei est sp
 hic z ubiqz: qz est ipse deus: sed iudiciū
 est actus iusticie: et non est hic semper: sed
 post mortē: qz tunc iustitia dei cōuertitur
 in iudiciū reddendo p̄miationē bonis z
 p̄nitionē malis. Et sic patz: quare mors
 fuit a diuina p̄uidencia ordinata. Sequi-
 tur videre de pena damni: quā infligit pe-
 na originalis: vbi nota qz p̄m originale
 minus punitur in alio mundo q̄ actuale
 mortale. Pro cui? declaratio sciēdū: qz vt
 suspicūm est: pena debet correspondere
 culpe: qz p̄ maioritate vel minoritate cul-
 pe debet infligi maior vel minor pena: ut
 xta illud. Deut. xxv. Iuxta mensurā deli-
 cti erit z plagarū modus. z Epoc. xviij.
 Quantiū glificauit se in delictis tū date
 illi tormentū z luctū. Culpa autē actualis
 mortalis p̄tinet duo. i. auersionē ad crea-
 turā z auersionē ab incōmutabili bono:
 sic z in inferno damnatorū est duplex pena.
 vna est pena sensus q̄ p̄sistit in gehēna: in
 visione demonū: in repositū p̄sientie que
 vocat yermitis: vt infra dicit: cū de inferno
 ager. Et hic rōdet quēstioni ad creaturā.
 Dignū em̄ ē vt q̄ iordnate declarat? ē in
 creatura ordinare p̄ creaturā. Quā
 Sap. xij. creatura ei tibi factorū defuies
 exardescit i tormentū aduers? iniustos p̄s.
 Ignis sulphur z spūs p̄cel. pars cal. eoz
 Item Sap. v. Pugnabat orbis terrarū
 contra insensatos. Nam quia inordina-
 te vltus est creatura peccator: iustum est
 p̄ creaturā puniat: quia per que quis pec-
 cat p̄ bec z torquet. Sap. xj. Alia pena ē
 priuationis visionis diuine essentie. z bec
 dicit pena damni. iustum est em̄ vt q̄ auer-
 tit faciem suā. i. lumen rōnis naturalis a
 deo: qz p̄ auertat facie suā ab eo: z bec pe-
 na respōdet auersioni: z sicut in pctō mo-
 tali auersio est p̄ncipalior: qz formaliter
 dat esse peccato: sic pena damni est p̄nci-
 palior in inferno. in pctō autē originali nō
 est conuersio ad creaturā: sed solum auer-
 sio: z ideo nō meretur vtrāqz penā. Et qz
 in inferno damnatorū est vtrāqz pena vt
 dicitur: ideo nō meretur anima p̄pter deme-

ritum pcti originalis detruē in infernū:
 sed portat ad limbum pueroz/ vbi solum
 est pena dāni siue pena sensus/ nec de hac
 pena priuationis siue damni dolent: sic nō
 displicet rustico qz nō habeat regnū fran-
 cie: qz sibi i nō competit: s; filio regis displicet
 ceret. Nec obstat si dicatur qd̄ pueri sunt
 creati ad beatitudinē consequendā: ergo
 nō potest nō dolere si carent: quia illud ve-
 rum est d̄ beatitudine q̄ ex natura possūt
 consequi q̄ consistit in contemplatiōe p̄-
 ne cause. hanc autē penam damni Augu-
 vocat ignem: sicut scribit ipse ad Petrū: z
 habet de conse. di. iij. Firmissime tene. nō
 solū homines ratione vrentes/ verum etiā
 paruulos: qui siue in vteris maternis vi-
 uere incipiūt z ibi moriantur: siue iam de
 matribz nati si sine sacramento baptismi
 qd̄ dat in noie p̄ris z filij z spūscti: de hoc
 seculo trāsūt sempiterno igne punitēdos:
 qz si pctm̄ p̄rie actionis nō habeant: ori-
 ginalis tamē pcti damnationē carnali cō-
 ceptione ex natiuitate traxerunt. bec ille.
 Nota sempiterno igne. Glo. j. pena dāni:
 qz semp erūt i tenebris: vt. j. c. nulla. Con-
 cordat L. bo. in. iij. sen. di. xxiij. q. ij. ar. j.
 ad primū. Et ideo pro talibz nō sunt faci-
 ende elemosine: qz frustra fierēt. Sed que-
 rit L. bo. i. iij. sen. di. xlvij. q. j. ar. ij. ad. ij.
 Nunquid tales pueri non baptizati dece-
 dentes resurgunt in iudicio? Respondet qz
 sic: cū corporibz integris i etate. xxx. anno-
 rum: etiā si mo: tui fuerit in vtero matris:
 post tū infusione aie rationalis. Quā apls
 Ephe. iij. Omnes resurgem? in similitu-
 dinem etatis plenitudinis christi: s; nō re-
 surgent ad gloriā: qz nō habuerūt gratiaz
 per baptismū: sed ad penaz nō sensus/ que
 datur p̄pter peccatū actuale: sed damni. et
 istud est generale in omnibus paruulis de-
 cedentibz ante vsū ratiōis sine bap̄tismo
 tam filijs christianozū q̄ iudeoz et paga-
 norum. nō stabunt ergo ad dexterā ch̄i in
 iudicio: nec ad sinistram. Dices tu/ ad qd̄
 resurgent? R̄ ideo. ad petendum vindictā
 de illis qui fuerūt causa quod nō fuerunt
 baptizati/ z clamabunt voce flebili dicen-
 tes. Iustissime iudex dñe iesu ch̄iste vin-
 dictam petimus a te de nostris parentibz:
 qui fuerūt causa nostre damnatiōis: qz cū
 essem? in vtero male traxerūt matres

De peccato

nostras verberando dando calces: fatigādo eas zc. a deo q̄ necati sumus in ytero. Aliqui alij dicēt. Iuste iudex vindica nos de nostris matribus: que ppter eaz i discretione seu vanitate seu iniquitate nos necauerunt: scz nimis laborando/vel stringendo eaz indumēta/vel chorizādo/z priua uerunt nos tāto bono. Alij dicent. Iuste iudex: vindica nos de patribus z matribus/ q̄ cōtra voluntatē tuā luxuriauerūt z genuerunt nos/ z timētes verecundiā mūdi/vel penam occiderūt nos in ytero patronādo matres grauitas. Hora de illa moniali/ q̄ fuit impregnata a quodā nobili siue cuiusdam ciuitatis/ mater autē illi? montalis requisita ab ea q̄ daret sibi portionē p̄abor su faciendo/ dedit ei portionē uenenatā/ vt z ipsa simul cū puerperio necaret/ z sic necata est zc. Alij clamabūt dicētes. Iuste iudex: vindica nos de medicis z aromatarijs/ q̄ consulerūt matribus nostris: vt acciperent medicinas p̄aboris/ siue fienda/ z sic matres deserrate genuerūt mortuos z sine baptismo zc. Alij querent vindictā d̄ māmonis ex quarū defectu pueri nascuntur mortui/ vel ignorauerunt scientiaz baptismi: z sic sine baptismo decesserūt: quia māmonē debent scire h̄mōi formam zc. Alij de sacerdotibus/ qui ignorātes formaz baptismi baptizauerunt eos zc. Et sic de singulis: dic vt expedit. parz ergo ad quid tales pueri resurgunt in iudicio.

De remedijs peccati originalis. Sermo. x.

Quasi a facie

Scolubri zc. Adhuc psequendo scdm ar. l. de pctō originali restat predicare de remedijs institutis a deo ppter pctm originale/ q̄ erit q̄tra p̄sideratio. Salutel' p̄go maria zc. Pro introductione igit' fmōis/ q̄rit: nunqd sit institutū aliqd remediū ptra pctm originale? Et dubius hui? q̄stionis p̄sistit in h̄ q̄ videt' p̄ma facte q̄ nō. Rō: qz puatio nō tollit nisi p̄ habitū p̄trartū: qz nihil tollit nisi a cōtrario: sic macula pcti mortalis: nō tollit nisi per gram q̄ p̄trariat ei. Peccatū autē originale est puatio quedā iustitie originalis: vt sup̄

dictū est. q̄ videt' q̄ nūq̄ tollat nisi p̄ iustitiā originale: sed iustitiā originalis nunq̄ reddet' aie: qz semp̄ remanet in aīa vltice. P̄antia illi? armonie/ in qua p̄sistebat originalis iustitia: ppter qd d̄ Beñ. viij. q̄. sen? z cogitatio hūani cordis prona sūt ad malum ab adoleſcētia sua: ergo zc. Pro huius q̄stionis solutiōe est notādū: qz pctm originale z est culpa z est pena: in quātū ē culpa pctm originale est in aīa: sicut i subiecto: s̄ in quātū est pena est i carne: vt notat Tho. j. ij. q. lxxij. ar. j. Pctm em̄ originale nō dicit solū puationē originalis iustitie: qz h̄ habet potius rōnez pene q̄ culpę: sed dicit puationē h̄mōi: cū debito habēdi iustitiā originale. z fm̄ h̄ habet rōnem culpę: qz h̄ ex suo defectu carz illo qd tenetur h̄re. z hoc fac ipsaz puationē originalis iustitie esse pctm. Sic dicim? in pctō actu ali mortali/ qd dicit puationē ordinis rationalis: nec tñ hoc solū facit esse pctm/ nisi in illo q̄ rōnis ordinē sequi tenet: sicut sume oēs habētes vsū rōnis. Si autē nō tenet sequi ordinē rōnis: nō esset pctm in ipso: sic patet in furiosis/ vel infantibus/ vel dormientibus: vt in cle. Si furiosus. d̄ homicidioso: igit' p̄ remedia a diuina bonitate instituta/ tollit originale: in quātū h̄ rōnez culpę/ nō tñ in quātū est pena. Nā licet illa discrepantia armonie z puatio iustitie originalis remanent: tñ tollit obligatio: qz prius tenebat h̄o habere iustitiā originale: z p̄sequenter tollit culpa: qz nemo culpabilis reputat' si careat aliq̄ re quā nō tenet h̄re: sic z dicimus in fili' de ignorantia q̄ est puatio scie: que interdū est pctm mortale: vt notat Tho. j. ij. q. lxxvj. arti. ij. Et tñ quātūcunq̄ h̄o agat p̄niam de omnibus pctis suis: remanet tñ ignorantia: pur est puatio scie: nō tñ remanet negligētia fm̄ quā ignorantia d̄: pctm: vt nō. Tho. j. ij. q. lxxvj. ar. ij. in r̄sōe ad quartū. Et hoc est qd dicit mgf in. ij. sen. z alij doc. theolo. qz pctm originale tollit reatu: s̄ remanet actu sumpto remedio ipsi? Act' quidē peccati originalis est carētia iustitie originalis: aut remanet: s̄ tñ hec carētia nō reputat' culpa post sumptionem remedij: vt dicit. Contra p̄o pctm actuale remanet reatu: sed transit actu ante penitentia zc. Patet ergo r̄sō ad q̄stiones zc. ¶ Videmus

ergo q̄ remedia sunt a diuina puidētia in
 stituta p̄ p̄m originale. **Ubi** nota. q̄ fm
 diuersitate tēpor̄ diuina puidētia reme-
 dia istituit. **Hā** in lege nature fuerūt tria
 sicut d̄ Hugo de serō **Victoriz**. in lege p̄o
 scripta fuit vnū. 2 in lege gr̄e vnū. 2 sic sūt
 q̄nq̄. In lege q̄dē nature p̄mū remediū
 fuit oblatio. 2 hoc incepit ab **Abel** et du-
 rant̄ vsq̄ ad **uilluū**. **Uñ** d̄ **Gen. iiij. q̄**
Abel obrulit de p̄mo genit̄is greḡ sui et
 dedit de adipib̄ eor̄. **Lain** p̄o de fructib̄
 terre. **Secd̄m** remediū fuit sacrificiōr̄ ob-
 latio. 2 istud incepit ab **Noe** 2 durauit vsq̄
 ad **Abraā**. **Nam** vr̄ d̄ **Breg.** **Ista** sacrifi-
 cia erāt p̄tra originale p̄m. **Tertū** reme-
 diū fuit decimatio. 2 istud incepit ab **Abra-**
am 2 **Helchisedech**. sicut d̄ **Gen. xij. q̄**
Abraas dedit **Helchisedech** decimas ex
 oib̄. **Hā** fm **Aug.** decimabat q̄d curaba-
 tur. In lege aut̄ **Leuit. i.** **Hosayce** fuit
 instituta circūcisio: licet pp̄rie loquēdo añ
 lege **Moysi** fuerit data. **Ipsi** **Abrae** cir-
 cūcisio: sicut legit̄ **Gen. xvij. Jo d̄ Jo. ij.**
Propt̄ea **Moyses** dedit vob̄ circūcisio-
 nē. **Non** q̄a ex **Moyses** est. sed ex patrib̄
Dei ergo circūcisio esse tpe leḡ scripte
 i. **Hosayce**. nō q̄ illo tpe fuerit instituta
 sed q̄ fuerit illo tpe pmulgata per **Mo-**
ysen. 2 nouiter sibi a d̄no imperata. 2 a pa-
 trib̄ coprobata. **Tunc** em̄ d̄ lex instituta
 cū pmulgat̄: firmat̄ tunc cū moib̄ vren-
 tiū approbat̄: ait **Aug.** in li. de vera religi-
 one. 2 in decre. iij. di. leges. **Hoc** aut̄ re-
 mediū circūcisiois dabat soluz illi p̄lo et
 masculis: sicut p̄t̄ **Gen. xvij. Joq̄** mulie-
 res p̄t̄ 2 etiā viri aliaz gentiū sine illo re-
 medio saluari poterāt: nisi aliqd̄ obstar̄.
 sicut p̄t̄ in **Abimelech** 2 **Job.** **Sz** rema-
 net hic dubitatio: cū p̄ ista q̄ttuor remedia
 tollebat̄ olim originale. **Querit̄** q̄re anie
 nō intrabāt in parad̄um vel innocentū vel
 aperta erat ianua parad̄i. in cui⁹ signū q̄
Adā 2 **Eua** fuerūt expulsi a parad̄o: collo-
 cauit de⁹ ante parad̄um voluptatis cheru-
 bin 2 flāmeū gladiū atq̄ versatīle: ad cui⁹
 sfodiendū v̄tā ligni vite. **Gen. ij.** **Diceret**
 aliquis. **Nihil** claudēbat ianua nisi p̄m
 originale: sed h̄ sublatū erat p̄ remedia su-
 p̄ra dicta. **q̄** **Rñ.** q̄ p̄m originale infi-
 cēbat 2 inficit naturā 2 p̄sonā: 2 q̄ p̄lo

na **Adē** infecta ifecit naturā: et natura in
 fecta infecit p̄sonā. inq̄ntū q̄ p̄m origina-
 le erat infectiū p̄sonē: tollebat̄ per reme-
 dia supra dicta: h̄ nō tollebat̄ inq̄ntū erat
 infectiū nature fm q̄d impediebat aper-
 turā ianue: q̄ nōdū erat solutū p̄ccatū per
 mortē **ch̄i**. **Et** iō ip̄e **ch̄s** solus est q̄ habz
 clauē **Dauid**: q̄ aperit 2 nō claudē: clau-
 dit 2 nemo apert. **Apo. ij.** **Et** in hui⁹ s̄
 gnū **Jo. bap.** licz esset sc̄ificatus in v̄ro
 n̄ris et postea circūcisus: tū dixit **ch̄sto**
Dat. ij. **Ego** a te debes baptizari: et tu
 venis a me baptizari. **Glo. i.** a p̄tō origi-
 nali mūdari. **Et** h̄ est de mēre **Tho. in. iij**
sen. di. iij. q̄. iij. ar. ij. q̄. iij. 2 ad sc̄dm. In
 lege aut̄ gr̄e. i. post **ch̄m** q̄ dedit legē gr̄e.
Jo. i. **Lex** p̄ **Moysen** data est: gr̄a 2 veri-
 tas p̄ **iesum** **ch̄m** facta est. **Instituit** aut̄
 ip̄e **ch̄s** legislator baptisimū. **Jo. ij.** **Nūq̄**
qs renat⁹ fuerit ex aqua et sp̄it̄o: nō p̄c-
 itoire in regnū dei. **Distinguit** aut̄ **doct.**
thcolo. triplicē differentiā baptisimatū q̄
 bus tollit̄ p̄m originale.
Prim⁹ est baptisim⁹ de aqua sacramē-
 tal: 2 vocat̄ baptisimus fluminis.
Secd̄s est baptisim⁹ de gratia spirituali
 2 vocatur baptisimus fluminis.
Tert⁹ est baptisim⁹ de sanguine marty-
 riali: 2 vocat̄ baptisimus sanguinis.
Primus h̄ baptisim⁹ 2c. **Et** iste p̄ncipa-
 lior̄ baptisim⁹ 2 cōmuniōr̄ alijs: ē ianua sa-
 cramentor̄. **Hoc** baptisimo mūdant̄ ab ori-
 ginali: nō solū pueri: s̄ etiā adulti: infide-
 les: iudei: saraceni: tartarei 2c. ab omnib̄
 p̄ccis q̄ntū ad culpā et q̄ntū ad penā: nec
 requirit̄ in suscipiēte cōtritiō: nec cōfessio:
 iuxta illud **Apo. xx.** **Sine** p̄nia em̄ sūt do-
 na 2 vocatio dei. q̄d p̄bz exponēs **Am̄b.**
ait: 2 habet̄ in d̄re. de **plē. di. iij.** sine p̄nia
 sūt dona 2 vocatio dei: q̄ gr̄a dei in bapti-
 smate nō requirit̄ gemitū: nō requirit̄ plancū
 vel op⁹ aliqd̄: sed solā fidē 2 oīa grat̄ cō-
 donat. **Hec** ille. **Requirit̄** tñ attritio de pec-
 catis actualib̄ in suscipiēte: q̄ est dolo: in
 formis. **Uñ** dicit̄ **Petr⁹**. **Quiam** agite: 2
 baptizet̄ vnusq̄sq̄ v̄m in noīe **iesu** **ch̄i** in
 remissionē p̄ccor̄. **Act. ij.** **De** h̄ baptisimo
 loquit̄ articl⁹ fidei d̄cēs. **Cōfiteor** vnuz
 baptisima in remissionem p̄ccor̄. **Diceret**
 aliq̄s. **Vos** p̄dicatores dicitis q̄ tria bap-
 tisimata sūt: sed articl⁹ fidei nō ponit̄ n̄ss̄

De Peccato

vnū rē. Itē Ephe. iij. Vnus deus / vna fi-
des / vnū baptisma. Rūdeo q̄ articulus fi-
dei solū loquit̄ de baptismo aque / q̄ dicit̄
esse vnū triplici rōne. Primo p̄pter vnita-
tem materic. Secūdo p̄pter vnitatez forme.
Tercio p̄pter vnitatez vsus. Primo q̄dem
p̄pter vnitatez materic q̄ est vna. s. aqua na-
turalis / nō aut̄ artificialis: puta aqua ros-
facea vel limpha / vel aqua vitis. hic osten-
dit ch̄ris in suo baptismo: q̄ aqua naturali
nō aut̄ artificiali baptizari voluit: sicut se-
gitur Mar. iij. et Luc. iij. De h̄ baptismo
loquit̄ Zach. iij. In die illa erit fons pu-
reus domui Dauid et habitantibz hierlm̄
in ablutionem peccōris et mēstruate. Nota
peccōris q̄ntū ad peccā actualia mēstruare.
hoc significat originale q̄d est naturale / si-
cut et mēstruū. Secūdo dicit̄ vnus a forma:
q̄ est vna. s. Ego te baptizo: in noie p̄ris et
f. et sp̄i. san. quā formā docuit ch̄ris Mar.
vlti. Vtq̄ olim in p̄mitiua eccl̄ia baptiza-
rēt apli in noie iesu ch̄ri / vt habet Act. xij.
sed illud fecerūt apli ex speciali instinetu
sp̄sūleri: vt amorē iesu ch̄ri infingerēt cordi-
bus fidelū. Vñ eccl̄ia non posset hic vti
illa forma: vt ponit Tho. i. iij. di. iij. ar. ij.
q. ij. ad tertiū. quicq̄d dicit̄ Innocē. in. c.
j. de bap. Nota de illo magro in theologia
q̄ fuerat baptizatus a quadā yehu: a q̄ igi-
norabat formā baptismi. q̄d cōpertens di-
ctus magr fecit se baptizari. Tercio dicit̄
vnus p̄pter vnitatez vsus: q̄ semel tm̄ con-
ferri debet. Ratio. q̄ respicitur passionez
mortis / et sepultura ch̄ri. cui⁹ passionis esse-
ctus applicat̄ suscipiēti / et p̄ instrumentum
baptismi: q̄ tm̄ semel mortu⁹ est. Hanc ra-
tionē ponit apls Ro. vi. dicens. Consepul-
ti em̄ sum⁹ cū ch̄ro p̄ baptismū in morte.
et infra. Ch̄ris resurgēs ex mortuis itā non
morit̄: mors il. vltra nō dō. q̄ em̄ mor. est
pe. mor. est se. q̄d aut̄ viuit vi. deo. Nota h̄
de puulis q̄ exponunt̄ ad hospitalia: quia
exponētes debent p̄ aliq̄d signū innotescē-
re vtrū sint baptizati vel nō: ne contingat
iterari baptismū. Si aut̄ h̄ non fit: et igno-
retur vtrū sint baptizati: debet cōferri ba-
ptismus sub p̄ditōe. Si tū nō es baptiza-
tus: ego te baptizo in noie pa. et filij et sp̄i.
san. amē. vt habet de p̄le. di. iij. puulis. de
baptismo. c. ij. P̄ter ergo baptism⁹ primus
aque sacramentalis. ¶ Secūdo baptism⁹ vi-
citur gr̄e sp̄ualis: vt q̄ infidelis cupit ba-
ptizari et nō habet oportunitatē / nec ipse
desiderat p̄ se baptizari. q̄ sicut nullus potest
ipm̄ generare / sic nec regenerare: vt dicit̄
xrus in. c. debitu⁹. de bap. die casum illius
et d̄ illo iudeo rē. Talis ergo si morit̄ sine
baptismo aque / nō tamē morit̄ sine bap-
tismo gr̄e diuine: q̄ baptizatus est in fonte
sp̄ualit̄. Da exemplū de Socrate: q̄ recessit
de barbaria cū animo suscipiendi baptismū
et mortu⁹ est p̄ viā. De h̄ baptismō loquit̄
dñs Act. j. Joānes quidē baptizauit aq̄.
Vos autē baptizabimini sp̄sūro: nō post
multos hos dies. Iste tñ baptismus licet
sufficiat ad salutē / nō tñ est tante efficacit̄
sicut p̄m⁹. Nā p̄m⁹ nō tñ est tante efficacit̄
quidā ornar⁹ / inuisibilis in anima existens.
sicut stella in fronte p̄ quem in paradiso con-
gnoscunt̄. et sic in inferno. Item p̄m⁹ re-
mittit oia peccā / et q̄ntū ad culpā et q̄ntū ad
penā. Iste autē dat remissionē a culpa / s.
nō a pena. nisi tñ fm̄ q̄ntitatem fidei et de-
uotionis. Sicut exemplū de catecumino
mortuo et suscitato a sc̄to Martino: q̄ dicit̄
se fuisse ductuz per vias tenebrosas ad
purgatoriu⁹ / et tñ baptizatus erat a bap-
tismo flammis. i. gr̄a sp̄ualit̄ p̄pter fidē et de-
uotionē. Ex quo patz q̄ hic baptism⁹ nō li-
berat ab oia peccō et pena: sed p̄ b̄m̄ Marti-
nū fuit suscitatus: qui p̄ eo siens orabat du-
bitado ne esset dānatus. Iste baptismus
dat nobis magnā solationē et securitatē.
Nā si aliq̄s nostrū nō esset vere baptizatus
Primo baptismō baptizatus istō. Secūdo
q̄ si sciret se nō baptizatu⁹: faceret se bap-
tizari. Et hoc approbat p̄ auctoritates apli
ij. Co. viij. Si em̄ volūtas p̄p̄ra est: fm̄
illud q̄d habz accepta est. nō fm̄ illud q̄d
nō habz. Iste aut̄ baptismus habet tantū
mō locū in adultis: nō aut̄ in pueris in quibz
nō cadit fides. nec deuotio p̄pter de-
ctū vsus rōnis. Vñ si puer qui portat̄ ad
baptismū morit̄ in via nō saluat̄: sicut etiā
si natus in deserto moriat̄ sine baptismo.
¶ Tercio baptismus et c. p̄ta q̄ quis nō
baptizatus primo baptismō occiditur p̄o
p̄ter ch̄rim: ralis saluat̄. vt patz de q̄nqua-
ginta iherozibz beate Catarina. die hybro-
riā: et quō sine dolore mortui sunt. De ta-
li baptismō dicit̄ ch̄ris martyribz. Calicē
quidē quez ego bibo bibetis: et baptismū

quo ego baptizor baptizabimini Dar. r. Hic baptizatus est minor primo. z maior in aliquo. minor est in hoc qz no dat characterē vt primus. Sed est maior in hoc quia nō solū vt baptizatus aque liberat a culpis z penis sed etiā sanctificat creaturā vt de ea fiat festus. Unde Aug. xij. de ciu. dei. c. viij. Quid est p̄ciosus q̄ mors: q̄ quā fit vt etiā delicta om̄ia amittant et merita cumulatiuē augeant. Neg enim tantū sunt meriti / qui cū mortē differre nō possent baptizati sunt: delentq̄ oib⁹ peccatis ex hac vita emigrāt. Quāti sunt hi qui mortē differre cum possent ideo nō distulerūt: qz maluerūt ch̄m p̄fitēdo finire hāc vitā q̄ cū negando ad eius baptizatiū puenire. Ad vitā si fecissent: etiam hoc eis in illo lauacro dimitteretur / qz timore mortis negauerūt ch̄m. in quo lauacro et illis facinus tam imane dimissum est qui occiderūt ch̄m. De hoc baptizatiō loq̄tur Jo. Apoc. xij. dicit. Beati q̄ lauant stolas suas in sanguine agni: vt sit porta eoz in ligno vite z p̄ portas intrent ciuitatē. Nota stolas suas. i. corpa. q̄ sicut vestis cooperit corpus / ita corpus in sanguine agni. Quid si aliquis occidatur p̄ christo suffocatus: vel alio modo nō effundendo sanguinē: pura fame vel aqua zc. Nunqd̄ est martyr: Dic qz sic: q̄a in sanguine agni. i. p̄ fide ch̄m mori. Bre quare nō dicit in sanguine p̄rio: R̄spondeo. quia modicus valet effundere sanguinē p̄riū: quia cum sit infectus peccatis / nō possit lauare animā: ideo lauat anima a peccatis ex vi sanguinis agni. i. ch̄m. Ideo de martyrib⁹ dicitur Apoc. viij. Hi sunt q̄ venerūt ex magna tribulatiōe z lauerūt stolas su. in sanguine: vt sit p̄as eoz i ligno vite. supple ad accipiendū fructus eius. Lignuz vite est christus: qui p̄ducit fructus gaudij z letitie / charitatis z sanctitatis: et p̄ portas. i. virtutes intrent ciuitatē. i. celestē. Ad dicit p̄ portā in singlari / sed p̄ portas in plurali. Ad innuendū qz non solū sunt martyres illi qui occidūt p̄ fide christi: sed etiā p̄ quacūqz vrute seu iustitia manu tenēda. Vñ Joanes bap. est martyr p̄ potēs marty. heremiqz cultor: non tñ p̄ fide / qz nullā sibi fiebat questio de fide: sed p̄ virtute castitatis vel iustitie occisus est. Quot

martyres essent hodie in mūdo si vellent. Verbi gr̄a. Si q̄s hoīem audiret blaiphe mantē: z aliquis reprehēdēs cum occidit p̄pter reprehēsiōne h̄mōi martyr est. Brez de illis q̄ occidunt p̄pter defensionē reipublice: vt iudex p̄pter sententiā. vel si notarius occidet / qz nō vult facere cōtractum vsurariū. vel si sacerdos occidat / quia non vult celebrare corāz ex cōsecrato vel in loco interdico zc. Vel mulier p̄pter castitatem suandā nō occidēdo seipsam / sic fecit Lucretia: sed ab alio: qz nō vult frangere castitates zc. Ecce q̄re dicit p̄ portas in plurali. Per hunc ergo baptizatiū sanguis tollitur originale etiā in pueris: vt dixi. Sed nota casum de quo nup̄ cōsultus fui. Quis daz Pyrata ch̄m? q̄ narrauit mihi hūc casum exerebat artē pyratice cōtra Teucros z alios infideles. Accidit p̄ semel: rapuit quosdā Teucros inf quos erant quedā mulieres teucree / inf quas erat quedaz pregnās. Cūqz venisset tps partendi / perit masculū alijs mulierib⁹ paganis presentib⁹ z obstetricantib⁹. Timētes autē ille mulieres ne Pyrata ch̄mā patronus earū illū puerū baptizaret / suffocauerūt illū puerū. Querit vtrū puer talis salu⁹ sit: Qd̄ videt prima facie: qz p̄ter ch̄m occisus fuit: q̄ videt baptizatiōe sanguinis baptizat⁹: sic dicit⁹ de innocētib⁹ ab Hero de occisus zc. Ecōtra qz nō: qz sicut filij iudeoz z paganoz nō sunt iuitis parentib⁹ baptizati baptizatiōe aq̄. q̄nimo si de facto fuerit baptizati: baptizatiōe nihil valet: nec character im̄p̄mit: sic ponit Petr⁹ de pal. in. iij. sen. di. iij. q. iij. ar. iij. z seps̄ in p̄bo baptizatus: chara. Sic z h̄ videt qz sanguis effusio vel mors p̄ ch̄m illaca nō p̄sit huic puero q̄n parentes sui sunt pagani: eo qz in h̄mōi pueris non habētibus vium rōnis. cōsentus parentū reputat cōsentus ipsoz / z sic etiāz dissensus. Nec obstat si dicat qz mulier erat ancilla illi? Pyrate ch̄mā: z ideo nō est querenda voluntas sua filij baptizandū: quia etus est velle cuius est nolle: nec habet in potestate fillū cui⁹ sit ancilla. quānimo etiā mater libera non habet in potestate de iure ciuili. insti. de nuptijs. In prim. d̄ adoptio. §. se mine. p̄sertim cū etiā ipse filius sit seruus expertus sequitur ventres. i. partum. c. de

De Peccato

reivendi. qz in his q̄ p̄tinēt ad necessaria ad salutē anie z etiā corp̄is: qz p̄t seruus etiā inuito patrono comedere z bibere. Nō est seru⁹ neqz liber barbarus neqz sc̄l̄ra. Nō sicut seru⁹ inuitus baptizari nō d̄z q̄ntūcūqz patronus ip̄m cogat baptizari: sic etiā inuito patrono baptizari p̄t z debet si ip̄se velit. Et cōfirmat ratio: z uidet sunt fuit ch̄rianoz, vt dicit text⁹. eos. in c. z si uidet. extra de iudeis. z tñ nec ip̄i inuiti nec eoz filij ip̄s inuiti debēt quōlibet baptizari. xl. di. q̄ sincera. j. c. d̄ iudeis. S̄tra h̄ facit: qz m̄res innocentū occisorum ab Herode fuerūt inuite et male cōrente de morte: z tñ martyres reputātur. Et si dicat q̄ ille m̄res erāt fideles: non obstat. nā Herodes erat infidelis: z tñ vt d̄z inter illos pucros fuit occisus quidā fili⁹ ip̄s⁹ Herodis: q̄ tñ cū alijs martyrib⁹ innocētibus reputat. In h̄ dubio puto primā p̄tiorē: videt q̄ talis puer saluat p̄ baptisimū sanguinis: sicut z de innocētibus dicit mus. z hoc etiā videt tenere Tho. in. iiij. sen. di. iiij. ar. iiij. q. iiij. vbi agit vtrū baptisimus sanguinis suppleat vices baptisimi. vbi cōcludit in fine solutiōis p̄mi articuli: q̄ si pueri q̄uis vsūm liberi arbitrij nō habeāt occidūtur p̄ ch̄risto: in suo sanguine baptizari solūtur.

De peccō mortali. s̄ qd̄ est peccatū mortale. Sermo xi.

Quasi a facie

Quasi a facie. Colubi zc. Sequit̄ p̄dicare de mortali: vbi sunt q̄nqz p̄siderāda. Primū est qd̄ est peccm̄ mortale: z q̄re dicit̄ mortale. S̄cōm̄ est de distinctiōe pecc̄ mortalis vbi videbit̄ de peccō in sp̄m̄sc̄m̄. Tertium est de causis pecc̄ mortalis. Quartū est de effectib⁹ eius. Quintū est de remedijs ei⁹. Hoc q̄ mane videbim⁹ de p̄mo: vtz qd̄ est mortale peccm̄. Salutes virgo zc. Pro declaratiōe ergo z introductiōe norādū: q̄ peccm̄ mortale dicit̄ a morte: mors autē est priuatio vite. v̄ stinguif ergo mors fm̄ q̄ d̄ stinguif vita anie: qz cōtrariōz eadez est distinctiō. Vita autē aie est duplex: vna quidē nature: altera gr̄e. Vita anie naty-

ralis est illa: qua essentialit̄ viuūt in se: et hoc nunqz p̄ditur: qz anima est infinita ex p̄te post: licet sit finita ex p̄te ante. qz creatura est a deo. Nec obstat qd̄ dicit̄ Eccl̄s. iij. Dixi in corde meo de filijs hoim̄ vt p̄baret eos de⁹ z ostēderet̄ filies esse bestias: Idcirco vn⁹ est interit⁹ hois z iumētoz: z equa vtrinqz cōditio. sicut motif homo: ita illa moriūtur. Sicut sp̄s̄r̄ant̄ hec oia: et nihil habet hō iumēto amplius. qz illa vera intelligūtur q̄ntū ad corpus: nō quātū ad aiām. qz ania iumētū est mortalit̄ cum corp̄e cū sit educta de potētia materie. Et tō sequit̄ naturā materie: que cū sit cōposita ex q̄ttuor elementis est corruptibilis. Ania v̄o hois est immortalis: cū sit de nouo creata a do: z sit supra oēm naturā materie. Et hoc innuit̄ Eccl̄s. j. Nā cū formaret de⁹ bestias z iumēta dicit̄. Producat̄ terra aiām viuētes in genere suo: iumēta z reptilia z bestias fere: terra fz sp̄s suos. z sic d̄ auit̄ z piscib⁹ dicit̄ erat in q̄nta die. Producat̄ aq̄ reptile aie viuētis z volatilis sup̄ terrā sub firmamento celi. Sed q̄n formauit de⁹ hoies nō est v̄ius hoc modo loquēdi: p̄ducit̄ terra hoim̄: sed ait. Faciamus ho. ad ima. z similitudinē nostrā zc. Per qd̄ innuit̄ q̄ ania hūana non est educta de potētia materie sicut anie bestiarū: autū z pisciū: z aliaz creaturaz vegetabilū: s̄ sup̄ oēs mām de nouo creata a do. P̄t etiā intelligi p̄dicta auēitas Eccl̄s. vel sicut exponit̄ Greg. in. iiij. dial. q̄ vbi loquit̄ Salomon cōcionando z disputando: aut diffiniēdo. Vñ Eccl̄astes dicit̄ peccator. z p̄z h̄ qd̄ in fine ill⁹ libri diffinit̄ sic ait. Fine loquēdi oēs parit̄ audiam⁹: deū time z mādata ei⁹ obserua: z h̄ est ois hō. Hoc. l. p̄ter h̄: z subdit. Cūcā q̄ fuit adducet de⁹ in iudiciū p̄ oī errato siue bonū siue malū. Eccl̄s. vi. P̄z q̄ ania hūmana q̄ntū ad vitaz nature est immortalis: sed altera vita anie est gr̄e q̄ est p̄ter v̄mō nē ip̄am gr̄e diuie ad aiām q̄ dat esse z viuere sp̄ualit̄. Et q̄ntū ad hoc aiām dicit̄ in hoc mūdo mortal. Ratio: qz sicut ania est vita corp̄is: ita ch̄ris siue de⁹ est vita anie. Jo. iij. Ego suz via veritas z vita. z Jo. j. Qd̄ factū est in ip̄o vita erat. Per peccm̄ autē mortale sep̄at de⁹ ab ania p̄ p̄uatiōē gr̄e q̄ nō cōpatit̄ cū peccō mortali in eodē

Subiecto eo qd p gram diliget ania a deo: p pccm vero mortale odit. Ps. Odisti ocs q operantur. Et c. Pccm ergo p qd offe dicitur de? / separa aiaz a deo: et qua lepatis ne cōtingit mors ipsi anie: et hoc est pccm mortale. Ptz ergo qd est mortale pccm: et qre dicit mortale. licet latius h scripserim supra articulo pmo: vbi posui qd duplitez diffinitione pccm mortalis. Sed yr clarit? z latit? hāc materia intelligatis: notādum qd pccm mortale infert qtuor mortes ho/ mini: vt ponit Hieron. in scdo plogo sup Dar. dicēs. Gen^o humanū quadrifaria morte parentū / quatuor euāgelioz erat p dicatione vtuificandum.

Prima mors est spiritalis: et hanc de demus fugere.

Secunda mors est corporalis: z hanc de demus prouidere.

Tertia mors est gebennalis: z hanc de demus timere.

Quarta est mors eternalis: et hanc de demus abhorere.

Prima g est mors spūalis. Nā p pccm mortale pditur gra/p quā anima viuebat spūaliter. qua pdita dicit homo mortuus spūaliter. z licet homo lere/ comedat / z bibat / z oznet exterius: ania in interi? tacet mortua / corrupta z fetida / sicut corp^o mortuū in sepulchro. Jō dicit chris peccatoribus. Ne vobis q similes estis sepulchris dealbatis: q a foris apparent hoibz speciosus: intus vō sunt plena ossibus mortuoz / z omni spurcitia. Dar. xxiij. De hac ergo morte do vobis auctoritates z similitudines. Auctoritates quidē habent in veteri testamēto z in nouo. In veteri quidē / sufficiat p nunc vna q habet Ezech. xvij. Ania q peccauerit / ipsa moriet. Nota peccauerit / s. mortuū: qd pccm veniale nō dat mortē hanc anie / nisi dispositiue. yr infra dices in materia pccm venialis. Itēz in nouo testamēto: pccm supple mortale cū cōsummatum fuerit / generat mortē. Jac. j. Non loquitur de morte corporis: qd nō statim moritur pccō: de morte corporali: sed loquitur de morte anie. z dicit / cū cōsummatū fuerit. s. p cōsensum. Pccm em habet principiu in cogitatione: mediū in delectatōe. finē vō seu cōsummationē in pccsu. Principiū. i. sola cogitatio est veniale. Mediū est veniale.

Cōsummatio autē cū cōsensu / est mortale: si ille actus de genere suo est mortale: etiā si non pcedat ad opus exterius: z generat mortē anie de iure diuino / licet de iure pōsitiuo in foro cōtrentioso talis cōsensu nō sit punibilis: si nō pcedat ad actū exteriorē. qd cogitatiois penā nemo patiat: yr dicitur textus. l. cogitatiois. ff. de penis. z de peni. di. j. cogitatiois. z occultoz siue secretorum cogitator deus iudex est. yr dicitur textus. xxxij. di. erubescat. z extra de simo. c. tua. z. c. sicut. Nota hic ptra aliquos q male sciunt pccm: qd nunc cōstent de cogitationibz malis: qd ex q homo non pcedit ad actū exteriorē credit se nō peccasse. Cōtra qd dicit Dar. v. Qui viderit mherēz ad cōcupiscendū cā: iā mechatus est cā in corde suo. Similitudo autē p quā ostendit qd p pccm mortale hō dicit mortuū? qntuz ad aiam / siue a morte corporali: nā ppter duo si gna ostendit hōiem esse mortuū corporali.

Primū est imobilitas. Scdm ē insensibilitas. sic in pctōre: qd p pccm mortale efficit hō immobilis sicut lapis. Exo. xvi. Fiat imobiles sicut lapis. Sic em lapis nū q mouet / neq minuit / neq auget: sic peccator excusus a deo cū gladio pccm mortal / intrantū sit dur? in corde et ania / q neq a terrenoz effectū eleuat / neq i sua malitia minuit: nec auget in bono s. in malo. Sicut ps. Supbia eoz qui te oderūt ascēdit sp. Jō sicut lapis dicit qd ledens pedē: sic pctōr est ap? alios ledere. p scandalū et malū exēplū: a quibz orabat David libere rari di. Custodi me a laqueo quem statuerūt mihi: z a scan. opan. int. zc. Scdm signū est insensibilitas: qd oēs sensus in eo pdunt. Carer em spūali visu / p ignorantiā: qd oēs pctōr ignorās est. Un Sap. ij. Excecauit illos malitia illoz. Itēz caret auditu p inobedientiā: z efficit ita dur? q nō vult audire vocē dei cōtinue vociferantis p scripturas / p p dicationes / p exēpla mortuoz. Nā de pctōre dicit Job. Cor ei? indurabit sicut lapis zc. Job. xij. Nōne dur? est lapis q nō possit frāgi / nec p malleū / nec p piconē / vel p scarpellū / vel mōlū liri p igne zc. Sic cor pctōris impenitēs nō frāgit p malleū verborū dei / q dicitur malleū z etiā ignis. Hiere. xxiij. Nūquid pba mea sunt qd ignis ardet / dicit dñs: et

De peccato

quasi malleus cōterēs petrā. Itē nō frangitur p̄ p̄conē et scarpellū creplo aliorū quos p̄tinue videtis migrare de hoc seculo fraudatos a desiderijs suis: q̄a desirū p̄tōz p̄bit et tñ estis ip̄ in eodē statu omni die venitis ad p̄dicatiōes et ad m̄sas et tñ nō mouemini modo nec vsurarius ab vsura nec supbus ab honorib⁹ et officijs nec luxuriosus a voluptatib⁹: imo qd̄ peius est m̄lti vadūt ad eccl̄ias vt videāt mulieres et. Hora de mercato quod fit in maiori eccl̄ia et. Ecce quō p̄tōz p̄dit auditū. Eccl̄ia de hoīe bono dicitur. In auditu auris obediuit mihi. Item caret olfactu p̄pter inuidiā: que nō p̄mittit bonū odore habere nec cōplacētā in bonis primi. vel p̄ odore intelligo famā quā p̄tin facit p̄dere. Itē caret gustu p̄ aciditā que nō gustat bona sp̄ualia: qz nō vacat nec videt q̄ suavis est dñs. j. Cor. ij. An malis homo non p̄cipit ea q̄ delectant. sicut et porcus magis delectat de luto q̄ de agmūda. et les magis delectat de carnib⁹ q̄ de florib⁹. Quo p̄tra dicit Esa. vj. di. Ne qui dicitis malū bonū et bonū malū: ponentes tenebras lucē et lucē tenebras: ponentes amarū in dulce et dulce in amarū. Itē caret tactu p̄ inertā: q̄a nō extendit manus ad bona opa. Vñ de talib⁹ p̄sser dicit illud. Oculos h̄nt et nō videbūt: Aures h̄nt et nō audiēt: Nares h̄nt et nō odorabunt: Manus h̄nt et nō palpabūt: Pedes h̄nt et nō ambulabūt et. ps. Itē Esa. vj. et Bar. xij. Auditū audietis et nō intelligetis et. videtes videbitis et nō videbitis. Incastatū est cor ppli hui⁹ et auribus grauit̄ audierūt et oculos suos clausērūt: nequādo videāt oculos et auribus audiant et corde intelligāt et cōuertant et sanem eū. Et. v. c. p̄cipit diabolo dicens. Et ceca cor ppli hui⁹. s. p̄pter demeritū peccatorum: aures ei⁹ aggraua et oculos ei⁹ claudem: forte videat oculos suos et auribus suis audiat: et corde suo intelligat et cōuertatur et sanē eos. Et. Hier. v. Audi p̄le stulte q̄ nō habes cor: q̄ habetis oculos et nō videtis: aures et nō auditis. Et Esa. xlij. Educ foras pplm̄ cecū et oculos habentē: surdū et aures ei sunt. Itē ergo mortē debem⁹ fugere: qz potius oīa mala debemus pati q̄ peccare. Hora exēplū de Susanna q̄ dixit. Si em̄ hoc egero mors inest: si autē nō egero: nō effugiā man⁹ v̄ias. s. meli⁹ mihi est incidere absq̄ opere in manus v̄ias: q̄ peccare in p̄spectu dñi. Dan. xij. S; heu hodie pauci sunt q̄ effugiūt istā mortē: sed mortē corpale multū et. cum tñ hec fugi et cuitari possit: illa p̄o non. Itō dicit Eccl̄. xij. Quasi a facie colubī fuge p̄tin et in fra. Dentēs leonīs: dentes ei⁹ interficientes aīas hoīm. ¶ Secda mors est corporalis. Heb. ix. Statutū est hoīb⁹ semel mori et hec mors p̄cedit ex prima: qz nisi fuisset mors aīe ex p̄tō nō fuisset mors corporis. nō quidē ex natura: s; ex gr̄a. vt supra dictū est. Vnde supra ar. ij. ser. j. pre. v. Postq̄ em̄ homines diu vixerent in paradiso terrestri: vixissent de? Michaeli vt collocaret in paradiso celesti: et sine dolore et morte fuissent in paradiso celesti collocati: sed ex morte aīe p̄cessit mors corporis. vt p̄ Gen. ij. qñ de⁹ dedit p̄ceptū ipsi. Ade videns. In quacūqz die comedetis mortē morietis. De⁹ dedit hoc p̄ceptū Ade vt cognosceret sup se dñm et superiorē: alioquin foris grauit̄ corruisset p̄ superbiā. Nota morte morietis. s. aīe et etiā corporis. Dicitur aliq̄s: quō est verū hoc cū Adā postq̄ peccauit vixerit nongentis annis et. x. sicut habet Gen. v. Rūdeo. hoc dixit p̄ necessitatē moriendi et cōtinuū curū ad mortē. Est em̄ differentia int̄ mortē et mortuū esse. Nā nos oēs nō sumus mortui: et tñ cōtinuū morimur dū viuim⁹: qz media vita in morte sumus. ij. Re. xij. Mēs morimur et qñ aque in terra obliuimur: que nō reuertunt. Sic lapis dū cadit de alto dicit lapis cecidit: sed qñ s̄ est in terra dicitur lapis cecidit: sed qñ s̄ est in terra dicitur lapis cecidit. Itō qñ aliq̄s interrogat quid facit: p̄t̄ respondere mortor: sicut qñ fur ducit ad furcas: potest dicere. Itō ad mortem. Sic et nos ducimur ad mortem: cum quadriga solis qui habet quatuor rotas. i. quatuor tempora anni. scilicet ver/estate/autumnū et hyemē. et sic fit ex eccl̄ia et inia iā lata: est est cōformatus p̄o cessus. De quo p̄cessit norari? dicit David scribit di. ps. xxxvij. Imp̄fectū meū viderūt oculi tui: et in li. tuo om̄. scri. di. for. et. S; niaz aut̄ scripsit alius norari? dicit. Eccl̄. di. Aīa q̄ peccauerit: ipsa morietur. Eccl̄. xvij. Itō debem⁹ totis vitibus dū

na miscdiam scilicet flexere/ vt mutet
sententia in nobis zc. Et sic nota q mors
dicit naturalis z penalis diuersis respec-
tibus. Nam si consideret respectu cause effi-
cientis principalis q est deus/ hō est imor-
talis: et sic etaz ex parte cause formalis q
est anima immortalis. z sic non est mors natu-
ralis/ sed est pena illata ppter culpā. si autē
puderet homo ex pre cause materialis/ est
naturalis mors. vt dixi supra ar. ij. ser. iij.
pre. ij. iij. z. iij. Et idēz si considerat homo
ex pre cause finalis que est visio dei: potest
dici mors naturalis. Exo. xxxij. Non me
videbit homo z viuet. vt dixi smone vbi
supra pre. v. Et tangit Tho. j. q. lxxxv.
ar. vii. Sed vide latius hoc inferi in hoc
sermone imediate in questione q incipit:
Quero vtrum mors zc. Pz ergo quō ex
pctō mors pcessit: mors nō solū anie/ sed
etiā corpous. Jo Ro. v. Per vniū hoiem
pctm intravit in mundū/ et per peccatum
mors. Et qz illa mors incerta est quadru-
plici incertitudine. scilicet quādo/ vbi/ quō/ z in
q statu. Declara. licet certissima sit. Et iō
deberem? puidere/ qz fugere eā non possu-
mus. Jo dicit ecclia. Emendem? in me-
lius q ignoranter peccauimus: ne subito
pccupati die mortis queram? spatiū pe-
nitētie z inuenire nō possumus. Ideo in
die cineruz datur cinis/ z dicit Demēto
homo qz cinis est in cinere reuertēs. Ho-
ra practice ptra multos q fugiunt mortē
corpis/ sed nō anie zc. Prouideam? ergo
cōfitendo de peccatis p tpe/ z nolim? exi-
pectare ad mortē: qz nemo scit vtrū homo
moriat cū lingua vlt sine lingua zc. Ecclij.
xij. di. Ne demoreris in errore impiorū.
ante mortē cōfitere. a mortuo em quasi ni-
hil perit p fessio: cōfiteberis viues. vii? z
sanus cōfiteberis z laudabis dñm/ z glo-
riaberis in miserationibz eius. Item dñs
dicit Luc. xij. Jōqz estote parati: qz qua
hora nō putatis filius hois veniet. Nota
hic d testamētis sciendis a viuīs zc. Nota
contra illos q debet restituere mala ablata
z dicunt. Ego dimittā in testamēto. Pri-
mo em nesciūt si moriant cū lingua. Nota
de dño Nicolao spēali zc. Secdo dico q
etiā si faciāt testamētū in morte/ tūc nō
pnt bene facere. tū ppter molestiā infirmi-
tatis/ tū ppter horrore mortis. qz mens te

statoris mortis/ cogitāde turbat. tum qz
vider cōrouerfias cōfanguineoz de res-
tamēti factiōe. Tertio dico q hō non suffi-
cit/ qz tenet statim restituere si pōt. Jō de
ber vnūqzqz vīm se pparare. Primo p cō-
fessionē. Secdo p testamēti factiōne ieiun-
nando/ opa misc die exercēdo: z alia bona
opa faciendo. Tercia mors dicitur gehēna
lis vel infernalis: z hō in alio mdo. Postqz
em aia trāsit de corpe cū pctō mortali/ sta-
tim detrudit ad infernū. vt pbat Job. xxi
Tenet tympanū z cytharā/ z gaudent ad
sonitū organi: ducūt in bonis dies suos et
in pūcto ad infernū descendūt. Nota tym-
panū feat pctm luxurie. cythara peccatuz
auaritiē. organū pctm supbie zc. Declara
vt habet p mgtm Ulucē. dñica. ij. post fes-
tū trini. ser. v. p. iij. Jte Luc. vij. Mortu-
us est diues z sepult? ē in infer. Probat z ra-
tiōe. qz sicut bonis pmiū/ sic z malis pena
debet. Sz de bonis puz/ q statim ad padū
sum euolat si sint pfecte boni. vt puz Luc.
xxij. cū dñs pendēs in cruce dixit latroni.
Hodie mecū eris in paradiso. q zc. Ad idēz
facit qd dicit apls. ij. Lo. v. Scim? em qm
si terrestr? do. no. hu. ha. vil. q edit. ex deo
habe. do. nō ma. sz eternā in ce. Per hoc q
excludit error qrudā grecoz: q dicit aias
an corpōz resurrectionē neqz ad celū ascē-
dere/ neqz ad infimuz demergi. De quo p
Tho. in. iij. cōtra gentil. c. xj. De hac igit
tur mortē gehēnali loquit David dicens.
Mors peccatōz pessima. ps. xxxij. Da-
la est mors q priuat hominem vita corpa-
li. peior qz priuat vita spiritali grām def
ab anima auferēdo. sed pessima est hec ge-
hennalis: qz priuat vita eterna mors eter-
nalis: q differt a tertia morte hic sup pō-
ta. Quarta est hec: qz illa mors est so-
lum in aia: sed hec etiā post diē iudicij in
ania z in corpe. De hac morte dicit Jō.
Timidis z incredul? et execrat? z homi-
cidis/ et fornicatoribz/ et nepharijs/ z ido-
larris/ z oibz mēdaelbz: ps illoz est in sta-
gno ignis ardētis/ qd est mors. Apo. xxi.
Nota hic. vij. genera pctōz zc. Dic vt ha-
bet in smone pdicto allegato sup pima
pre. iij. Et nota dū dicit q est mors scda.
Diceret aliq: quō dicit q scda mors est
qta? Nota q dicit: qtuor mortes iurrit
hō ppter pctm. quarum due prime sunt in
k iij

De Peccato

hoc mudo: alie vero due. s. tertia z quarta sunt in alio mundo. s. mors gebennalis z mors eternalis: q est scda alterius mudi: z est quarta coputando moztis hui? mudi z alterius. vel dic q est scda mors qntu ad corp? de hac vita debemus semp orare dominu dicentes. Libera me domine de moztie eterna zc. Quod nobis concedat ipse dominus. Amen.

¶ Quero circa pdictam materiam vtrum mors copalis sit natural' homini: Et videtur pmo q no: qz natura est instituta a deo. Jo. j. Oia p ipm facta sunt. s. mors no est a deo. Na dicit Sap. j. De? moztie no fecit. s. zc. Preterea illud qd est h' natura no est pena hoi: qz naturalia sunt conuenientia hoi z cuiuscuq: sed postea visco uentis est. sed mors fuit pena originalis. Sen. j. Quocuq: die comederis moztie morieris. Ro. v. Per vnu hoiem pctm intravit in mdm. z post pctm moztis: s. zc. Sed zera: quicqd est copositu ex materia quat tuoz elementoz est corruptibile p naturaz: sed ho est hmoi. ergo zc. Preterea quicqd ponit in diffinitione rei est de natura rei: s. moztal' ponit in diffinitione hois. ergo zc. Preterea si mors hois no esset naturalis: s. naturalit' esset ho immortalis. s. pctm eetera immortalis. Non em fuisse sublata p pctm hoi immortalitas: sic no immortalitas angeli: qa angelus no pdidit naturalia p pctm vt dicit Damasc. ergo nec ho. Dicitur dum q mors aliquibz respectibz z ratio nib? est homini naturalis: aliquibz ho no. Pro cu? intelligetia est notandū q in homine est consideranda quadruplex causa.

Prima est causa pncipalis z effectiua.

Secda est causa formalis z pfectiua.

Tertia est causa materialis subiectiua.

Quarta est causa finalis coplectiua.

¶ Quantū ergo ad primā causaz moztis no est homini naturalis: z sic credo debet intelligi dictū Aug. xij. de ciui. dei. ca. xij. in fine. vbi sic dicit. Qñ constar inter christianos veraciter catholicos tenetes fidem: etiā ipsam nobis corpis moztie no lege nature / qua nullam moztie homini deus fecit: sed merito inflictā esse peccati: qm pctm vindicās / deus dixit homini: In quo tūc oēs eramus. Terra es z in terraz ibis. Pro cu? intellectu notandū q deus

est pncipalis causa effectiua hois sicut et allarū creaturarū. Sciendū aut q agens intendit eligere materiam pportionatā formę. Si aut aliqua materia no pportionata fuerit hoi: hoc no zringit ex intentione agentis sed ex pditione materie. Sic faber ad faciendū culcellū eligit materiam durā z ductilem q subtiliari possit vt sic fit apra incisioni: z fm hęc incisionē materia ferri est pportionata forme culcelli. Sed h q ferri sit fragile z rubiginē zrabens: consequit ex naturali cōditione ferri: nec hoc eligit artifex in ferro / s. magz repudiaret si possit. Sicut natura eligit corpus humanū vt sit materia cōueniēs forme hūane: q est anima qntū ad hoc q est temperate cōplexiois vt possit esse cōueniēs organā tactus / z aliarū pntū sensitiuaz z motiuz. Sed q sit corruptibile hoc est ex cōditione materie nec est electū a natura quin pot? natura eligeret materiam incorruptibilem si possit. De? ergo cui subiacet ois natura in ipsa suppletōe hois suppleuit defectū nature z dono iustitie originalis dedit corpū incorruptōez qndā. Et fm h dicit q de? moztie no fecit. Sap. j. z q moztis est pena pcti. vt dicitur Ro. v. Et h vult Tho. j. q. lxxv. ar. v. Deus s non fecit moztie qntū p se in tentā duplici rōne. Prima p hęc z natura licz vt dixi / intētio agentis est eligere materiam pportionatā forme. anima autē hūana q est forma hois est incorruptibilis: sed q sit incorruptibilis / est ex cōditione materie vt dixi: z sic intelligit illud. Deus moztie no fecit. Sap. j. s. p se intentā: vt exponit Tho. p. j. q. xlii. ar. ij. scripti supra: licz aut potuisset deus eligere materiam incorruptibilem homini: tñ noluit / qz no erat cōuenientior materia ad talē formā. Item vt ordo vniuersi cōseruaret: q ordo requit q adam sint q possint deficere: qz corruptio vnius est generatio alteri. Et fm h vt pseruaretur bonū vniuersi / de? ex cōsequenti z qm p accis causat corruptioes rez. iuxta illud j. Reg. ij. Et oīs mortificat z viuificat. Et h vult Tho. p. j. q. xlii. ar. ij. Tē est tertia rō qre de? copoluit hoiem ex materia corruptibili / vt iustitia dei pseruet: p quā hō qz peccabilis erat z peccaturus puniri potuisset / em? pcti pfer? erat de?. No e deca

va ut scripti sup ar. ij. smone. liij. pre. f. Jre
 est. liij. ro vt possit ho pmiari p dei fructi
 onē vt habet infra in. liij. parte. ¶ Sed
 ratio qd non fecit mortē p se intentā est
 theologialis: qz deus dedit donū iustitie
 originalis p qd pseruari poterat ho a cor
 ruptione. Ideo Tho. in pre. j. q. xcvij. ar.
 j. Dicit qd ex gre cause efficientis qd est deus
 instatu innocētie erat ho incorruptibilis
 z immortalis. z sic etiā est. liij. ratio qz mors
 cū sit pura puatio est nihil. qd nō est a deo
 pncipalit intendente sed pmissiue. Et sic
 habes p̄mū. Item sc̄tus Tho. in. liij. cō
 tra gen. c. liij. ¶ Quātū aut ad sc̄dam cau
 sam formale etiā erat ho immortalis. z hoc
 siue loq̄ntur de forma essentiali siue acci
 dēntali. De forma qdē essentiali qd est ania
 rōnalis. Pater p̄mo qdem: qz ania est i
 corruptibilis fm naturā. Un̄ z q̄tum in
 se est appetit materiā incorruptibile. Pre
 terea si forma corp̄is celestis ppter suā no
 bilitatē z pfectionē ita lariat appetitū ma
 terie. vt nō appetat aliā formā ppter quod
 dicim⁹ materiā corp̄alem: celestiu esse in
 corruptibile/multo magis ania rōnalis q
 est nobilior forma: q̄ forma corp̄orū cele
 stiu debet h̄ facere. Nō q̄ ex defectu sp̄itus
 anie est qd corpus sit corruptibile. sed pos
 titus q̄ntū est in ipa eēt incorruptibil. z cō
 firmat rōne: qz in om̄i re natura p̄riculari
 qd habet a forma ei⁹ est p̄tia virt⁹ actiua
 z p̄seruatiua sp̄itus. z fm hois corruptio z
 defectus est p̄tra naturā p̄ricularē cuius
 cūqz rei: vt dicit. in. ij. de celo. z no. Tho.
 j. ij. q. lxxv. ar. vlf. Un̄ dicit ibi Tho. qd
 ex gre sue forme naturalior est homini in
 corruptio: q̄ alijs rebus incorruptilibz
 eo qd nulla forma rei corruptibilis potest
 assequi p̄teritātē sui p̄ter animā rōnale:
 eo qd ipa nō est oīno subiecta materie cor
 ruptibilis: sicut alie forme: q̄nimo habet p̄tia
 opationē imateriale. De forma vero acci
 dēntali loquēdo etiā nō est mors homi
 ni naturalis: qd p̄tz z instatu innocētie z
 in statu gl̄ie. Nam instatu innocētie est i
 mortalitas data hoī ex dono gr̄e iustitie
 originalis. Inerat etiā aie vis quedā sup
 naturalit̄ diuinit⁹ dara p̄ quā poterat cor
 pus ab om̄i corruptione pseruari quā dū
 ipa subiecta deo mansisset: qd rōnabilit̄ fa
 ctum est: vt ipa forma accidēntalis esset cō

formis forme essentiali. Quia em̄ anima
 rōnalis excedit p̄portionē corp̄alis mate
 rie. cōueniens fuit vt in principio ei virt⁹
 daret p̄ quam corpus pseruare posset/sup
 naturā materie corp̄alis. Istam aut̄ vim
 pdidit ipse homo p peccatū: z q̄ntū gr̄am
 recuperauerit ad remissionē culpe z meri
 tum gl̄orie: nō tamen ad amisse immortalit̄
 tat⁹ effectū: hec em̄ reseruabat̄ th̄o p quā
 nature defectus in meli⁹ reparand⁹ erat:
 vt d̄r Tho. pre. j. q. xcvij. ar. j. ad. ij. in sta
 tu etiā gl̄orie inhereret anie dispositio qd
 dam p quā formalit̄ a corruptione p̄hibe
 tur. qz vt dicit Aug. in epla ad Diocoz.
 Tam potenti natura de⁹ fecit aiam vt ei⁹
 beatitudine redundet in corpus plenu⁹
 do santratis. l. virt⁹ incorruptionis et fm
 hoc dicit homo incorruptibilis ex gre cor
 poris. vt no. Tho. pre. j. q. xcvij. ar. vbi. s̄
 Quātū ad tertiu. s̄. cām materialē mort⁹
 est hoī naturalis triplici rōne. Prima p̄
 cōpositionē materialē. Sc̄da p̄ter distan
 tiā localē. Tertia p̄ter deficientiā virtua
 lē. De q̄bus dic vt scripti sup ar. ij. smone
 liij. vbi agit de morte: qd est pena pcti ori
 ginalis pre. ij. ij. er. liij. Quātū ad q̄rtaz
 cām finalē etiā videt̄ mors esse naturalis.
 Finis em̄ p̄ter quē creatus est ho vt frua
 tur deo: frui aut̄ deo non p̄t ho: nisi post
 mortē. ergo zc. Declara latius hanc rōnē
 sic scripti sup art. ij. smone. liij. pre. v.

De pctō in spirituz sanctum. Sermo xij.

Quasi a facie
 colubz. zc. Sequit̄ predicare
 hoc mane de sc̄da p̄sideratione
 pcti mortalis: vbi videbit̄ de pctō in sp̄m
 sc̄m. Matera est vtilis z deuota. Salu
 terur̄ n̄go maria. Pro introductōe z cōple
 mento sermonis est norandū qd inter cere
 ras diuisiones datas a theologis de pctō
 mortali quas longū esset enumerare lon
 gius de eis p̄dicare: vna distinctio datur
 qd est talis: qd pctm̄ mortale cōmittit: aut
 p̄tra deum: aut p̄tra seip̄s: aut p̄tra pro
 ximū. De hac aut̄ distinctiōe trinit̄bit̄ res
 linquam duo vltima mēbra: z p̄dicabo de
 primo mēbro: vitz de pctō cōmissō in deū
 sub quo cadit pctm̄ in spirituz sanctū: de q̄

k v

Id est propter impulsus passionis timor: quia
 timens mori negavit eum magis diligens
 corpus suum quam christum. Non enim peccabat
 ignorantia quia confessus fuerat corde et ope
 dei. Tu es christus filius dei vivi. Dat. vi. Et
 sic ex fragilitate peccavit et sic dicit peccas
 se pro patre: cui appropriat potentia. Sic
 etiam david peccavit ex fragilitate cum Ber
 sabee. ij. Reg. xj. Et ideo christus miser est
 sibi. Nam sicut dicit. Luc. xxij. Converteris
 dominus respicit Petrum et recordatur est Petrus
 quibus dominus sicut dixerat: quod prius antequam gal
 lus caneret ter me negabis: et egressus for
 ras fleuit amare. Paulus autem peccavit ex
 ignorantia: quia credebat bonum facere prosequen
 do ecclesiam dei: et sic dicebat peccare contra
 filium: cui appropriat sapientia. Et ideo neces
 saria fuit sibi medela scientie quam prulit si
 bi christus cum irer damascum et cere. Sicut legi
 tur. Act. ix. ubi dicitur quod circumfulsit illi lux
 de celo quod non solum fuit verum de luce vis
 bili: sed etiam de luce sapientie invisibili: quod
 illuminavit intellectum eius de sapientia et sci
 de vera. Iohannes dicit ipse de se. Primum fuit blas
 phemus et persecutor et crudeliosus: sed mihi
 misericordia peccatorum: quia ignorans feci in
 incredulitate. j. Tim. j. Sic etiam Trajanus
 imperator ex ignorantia peccavit prosequens
 christianos: ideo misericordiam prosequutus est
 orante pro eo Gregorius. Quamvis illud fuerit
 specialissimum prosequi ventis. Sic etiam pec
 cavit Adam in filium. Quamvis enim Adam
 non fuerit seductus in hunc in quo mulier sicut
 dicit Augustinus. j. Tim. ij. Tamen in hoc se
 ducit est: quod creditur veniale quod mortale
 erat. ut dicit Augustinus et post Theodosium. vi. xlij
 ar. vi. Argumento. Judas autem peccavit ex
 malitia: non enim ex infirmitate: nec ex igno
 rantia: quia iam noverat quod ad invocacionem
 nominis Jesu christi: ipse faciebat miracula sicut
 ceteri apostoli sicut legitur. Dat. x. Ideo pecca
 vit in spiritu sancto: cui appropriat bonitas.
 Et quia hoc peccatum est gravissimum: ideo non
 meruit remissionem quibus multis modis
 dominus voluerit ipsum convertere: sed amore: quoniam
 laus sibi pedes: timore: quoniam dixit: ve homi
 ni illi etc. Bonum erat ei si natus non fuisset
 homo ille. Dat. xij. Dolore: cum dixit tradit
 ionem dei. Unus vestrum me traditurus est ex
 proteritatis vale. etc. ut. Numquid ego sum rabi
 gus. Pudore: cum dixit Iude: Tu dixisti etc.

Sed non fuit possibile: quia peccatum quod ex ma
 litia peccerat erat adeo gravissimum quod cor
 suum fecerat lapideum: et sic etiam peccatum diaboli
 non ex ignorantia: nec ex infirmitate peccas
 sit. Et ideo quod nullo impellente peccavit: ve
 niens non meruit nec merebit in eternum. Et
 his quod patet: quod est peccatum in spiritu sancto: illud
 scilicet quod ex certa malitia committit quod opponit
 bonitati quod approbat spiritum sanctum. et hunc vult ma
 gister sententia. in. ij. dis. xlij. Tertio modo
 accipit Augustinus peccatum in spiritu sancto: quod dicit
 esse finale impietatis. De quo dicit infra
 ij. pre. finonis. ij. puncto. Et sic patet prima
 pars: videlicet quid est peccatum in spiritu sancto
 quantum ad secundum: scilicet de speciebus suarum
 diversitate: est notandum per ponit Tho.
 ij. q. xliij. arti. ij. quod accipiendo peccatum
 in spiritu sancto. Secundo modo supra videtur
 peccatum quod ex malitia committitur. dividit hic
 peccatum in sex species: quae sunt iste videtur.
 Prima est desperatio.
 Secunda est presumptio.
 Tertia est finalis impenitentia
 Quarta est obstinatio.
 Quinta est impugnatio veritatis agnitione.
 Sexta invidia fraterne gratie.
 Et per sufficientiam istarum specierum est rati
 onandum: quod sicut supradictum est peccatum in spiritu
 sancto: dicitur quod voluntas hominis ex malitia
 premit illa remedia a bonitate spiritus sancti
 instituta: per quod homo retrahit a peccato vel ad pen
 nitentiam provocat. hec autem remedia sunt sex
 quorum duo pertinent ad ipsum dominum remittentem
 et in quibus sunt duo per quod homo retrahit a peccato:
 et ad penitentiam provocat. Primum est misericordia:
 de qua datur homini spes quod remittantur sibi
 peccata. et quod promittunt bona. et propter hanc
 peccat per desperationem. et ideo desperatio est
 peccatum in spiritu sancto. Exemplum habetur
 de Cain etc. De historia: quando occidit
 Abel fratrem suum videns enim se depre
 hensum a deo etc. Dixit maior est iniquitas
 mea quam ut veniam merear. Gen. ij. ij.
 Graviter peccavit desperando quod fratrem
 occidendo: sic et iudas desperans laqueo
 se suspendit. sic et multi interficiunt se ex de
 speratione. sed forte talium desperatio po
 tet est circumstantia peccati quod peccatum specia
 le in spiritu. quia voluntas eorum non direc
 te fertur contra spem divine venie per con
 temptum eius. Secundum quod est in deo res

De peccato

trahens a peccato hominē et puocans ad penitentia. est iustitia, de qua insurgit homini timor de punitione peccati: quanto magis differt tanto magis infert. iuxta illud ps. vij. Deus iudex iust. for. et patiens nunquā d. tra. per. sin. di. nisi cōuer. sue. gla. suoz. vi. ar. lu. re. et pa. illum etc. Et Valerius. j. ca. d. neglecta religione. Lentō em gradu ad vindictā sui diuina peccat ira tarditatēq. supplicij grauitate cōpensat. Et ptra hoc peccat homo p psumptionē dūz aliquis se psumit glāam adipisci sine meritis: vel vniā sine penitētia: qd qdē est magna blasphemia ptra deū: qz facit deū iniustū. et h pccm psumptionis videt incidisse Origēnes: qd dicit omnes etiā damnatos saluandos esse. Et ideo post mortē anatemarizatus est. di. xliij. q. ij. c. fi. Si quis autē peccat cū spe venie meditante pnia quā putat vel intendit agere: nō peccat in spm scdm. Alia vero duo remedia pinent ad pniaz p quā mittunt peccatū in qua requiritur duo. Prīmū est dolor de peccato. Scdm est ppositum abstinendi de futuro. Sic em diffinitur pnia ab Ambro. Penitentia est peccata mala plangere et plangēda itez nō comittere. Contra primū ergo. i. ptra dolore d. peccato cōmisso peccat p finale impenitentia que accipit nō eo mō quo dicit pmanētia in peccato vsq. ad mortē: sic em nō esset spēa. le peccatū: sed quedā peccati circūstantia et videt idem pccm esse cum obstinatione: vt dicit Tho. in. ij. sen. dist. xliij. sup litterā in fi. Et sic accipit pnia ab Aug. Sed hic accipitur impenitentia fz q. importat ppositum nō penitendi fm Tho. Talis ergo impnia dicit spēale pccm in spiritū sanctū q. nunq. remittit neq. in hoc seculo: neq. in futuro. Unde Hierony. sup Amos. ij. et habet in decretis. de pe. dist. j. Sup tribus sceleribz damasci et sup quattuor nō eductam eum: iuxta tropologiā hoc possumus dicere. Prīmū peccatū est cogitare q. mala sunt. Scdm cogitationibz acq. uisse pueris. Tertium q. mente decreueris ope complere. Quartū post pccm nō agere pniā. et suo sibi cōplacere delicto: hcc ille. Un puerbiū est. Humanū est peccare diaboliū pseuerare: sed angelicū emendare. Contra scdm. i. ptra ppositum abstinendi a peccis futuris peccat p obstinatio nem qn. homo firmat sui ppositū in hoc q. peccō inheret qnimo studet inuenire viarios modos patrandi peccatū: exultat cū inuenient: ptra quos dicit. letant cū male fecerint: et exultant in rebus pessimis. Pro uerb. xxxij. Et alibi. non em dormiunt nisi malefecerint: nec capiunt somnum ab eis nisi si suplātauerint: comedunt panē impietatis. et vinū iniquitatis bibunt. Pro uerb. vij. Nihil est q. agar pniā de peccato suo di. quid feci. ecce pnum. Omnes cōuersi sunt ad cursum suū quasi equi: impetu vadens ad plūm: ecce secundū. Hic p. practice sicut expedit. Nota hic exemplū d. illo armigero q. dixit Abbatī sancte Justine. Quid feci: ego nunq. feci passus ad derobandū boies: nunq. boies occidi etc. Qui respondit abbas. Redat frater m. qd vni peccatū mortale damnat an. sicut sicut p vni paruum forāne pditur natis licz sit alias noua et fortis. Alia vero duo remedia quibus voluntas hois retrahit a peccato et ad pniā puocatur sumunt ex parte donez. ipsius dei. quoz. vni est cognitio veritatis fidelit. per quā illuminat ad cognoscendū spiritualia. et ptra hoc op. nitur impugnatō veritatis agnite: dum scz aliquis veritatem fidelit agnite impugnat vt liberius peccet. Sed nota q. veritas et sapientia et hmoi possunt dupliciter cōsiderari. vel fm p.iam rationem: et sic appropriant filio: et sic impugnant veritatem peccat in filium. vel fm quod habent rationem boni. et sic appropriatur spiritū sancto: q. est primū donū in quo omnia dona donant: et sic aliquis impugnant veritatem agnitā ex certa malitia in spiritū sanctū peccat fm Tho. in. ij. sen. dist. xliij. Et nota. hic ptra doc. legistas q. scientes cūnt ptra ius. Aliud est auxiliū interioris grē ptra qd ponit inuidia fraternelit. sed dum scz nō solū inuidet p.ione fratris. sed etiā inuidet gratie dei crescenti in inuidia qd vellel q. nullus haberet gratiā dei vt rotus mūdus esset se eius culpe sue. et voluntas diaboliā: nō ergo inuidia fratris est pccm in spiritū sanctū. Pura quando q. inuidet de p. speritate v. exaltant hois: sed inuidia fraternelit gratie est peccatum in spm sanctū: scz qn. quis inuidet

De exaltatione gfe: sicut q' multi puer tan
 tu, vel aliqd hmoi. fm Lho. in. ij. sen. vi.
 xlij. Nota hic practice ptra aliquos pdi
 catores q' emulant alijs pdicatos: s' faci
 entib' fructu' zc. Lum tamē debet gaude
 re si verā charitate haberet. sicut letat hō
 qñ habet alijs coadiutores exercitio seu
 labori suo. Sed tam implet verbuz apli.
 Phil. j. Quidā quidē ppter inuidiā z cō
 tentionē, quidā aut ppter bonā voluntatē
 cōm pdicabāt qdā ex charitate zc. Cōtra
 hanc aut inuidentiā fraterne gfe siue cha
 ritatis. Nota exemplū qd legit de quodā
 eremita: legit nāq' de eo q' tpe asperrimā
 vitā vī fecerat ad quē cū quidā latro ve
 nisset q' multos spoliauerat: facta p'fessione
 cū nullā pniām ab eo veller recipere: nec te
 iunū: nec oratōz: nec elemosynā zc. Tū
 deq' eremita ab illo qd poruit accepit. Et
 inuixit ei q' dicit: iuxta viā crucē aliqūā
 videret sero genu orationē dicerz aliqūā.
 cūq' latro hanc solā penitentiā acceptasset
 remor' paululū a cella eremite videns ho
 stes suos quoz cōsanguīneos occiderat:
 fugere cepit: q' fugiente crux supra viā ere
 ca illuc occurrit: et statim sero genu ce
 pit orationē dīcam dicere z crucē adora
 re. z cū euadere potuisset si p' tūc cucur
 risset maluit mori quā penitentiā sibi in
 functā p'ferire. Luz q' ab hostib' fuisset oc
 cūsus vidit dicit' eremita angelos cū gau
 do portates aiām latronis v' pot' mar
 tyris: quo vīso cepit diabolica instigatiōe
 valde dolere z indignari q' p' mltos ānos
 durissimā pniām fecisset: z tamē latro ille
 q' nunq' pniām fecerat eū in gloriā p'cessit
 ser z sic relicto eremo ad selm redijt. Dia
 bolus aut accepta iusta a dño potestate ti
 mens ne aliqñ ad pniāz rediret: posito in
 viā obstaculo in qd corruit z collo cōfrat
 ero mortuus est: in iferno aiām ei' sepeli
 uit. In dicit. Finis nō pugna coronat. z
 sic p'z iusticiā istaz speciez pcti in spl
 ritum sc'm. Quantū ad tertiu. l. de res
 missibilitate ipius pcti in sp'itū sc'm: est
 notandū q' triplic' pōt accipi pctm in spi
 ritū sc'm. Uno modo fm Aug. p' finali
 impententiā. fm q' est circūstantia quedaz
 peccati. Et sic dicit' p'prie irremissibile: qā
 nō modo remittit' pctm mortale in quo
 homo p'seuerat vsq' ad mortem: q' in hac

vita nō remittit' p' penitentiā nec etiam in
 futuro dimittet. In dicit' Eccl's. xj. Si
 ceciderit lignū ad austrū aut ad aquilonē
 in q'cūq' loco ceciderit ibi erit. B're Greg.
 z habet in decretis. xxy. di. Qualis hinc
 quisq' egredit': talis in iudicio p'sentatur.
 Secdo modo pōt accipi pctm in sp'itū
 sc'm p' qualibet blasphemā dicta contra
 diuinitatē patris vel filij vel ipūs sancti.
 vel p'ra opera eius: z hoc dicit' eo modo
 irremissibile q' peccati sequens. Vel dicit'
 meli' qd tunc dicit' irremissibile: q' de dif
 ficili remittit': nō tñ est difficile sic sequēs
 Tertio modo pōt accipi p' pctō ex ma
 litia cōmissa: put dicit' est sup qd z diu
 ditur in sex species sup positas. Et fm h
 dicit' irremissibile: nō q' nullo mō remittit'
 taf: sed q' quantū est de se habet meritum
 vt nō remittat'. Et hoc duplic' vno quā
 dē modo: quantū ad culpā. sicut em aliq's
 dicit' morbo incurabilis fm naturā morbi
 p' quā tollit' illud p' qd morbus pōt curari
 puta cū morbus tollit' virtutē nature: vel
 inducit fastidiū cibi z medicīne: licet etiā
 talē morbū deus possit curare. Ita etiam
 pctm in sp'itū sc'm dicit' irremissibile:
 fm naturā suā inquantū excludit ea p' que
 fit remissio pctōz. Per hoc tñ nō precludit
 tur vīa remittendi z sanandi oipotentiē z
 misericōdie dei: p' q' aliqñ tales quasi m'ra
 lose sp'ituali' sanātur fm Lho. ij. q. xxi
 iij. ar. ij. Et sic intelligit' qd dicit' dñs Bar.
 xij. z Bar. iij. q' hoc pctm nō dimittit' nec
 in hoc seculo / nec in futuro. Lum q' dicit'
 pctm in spūm sc'm esse irremissibile. nō in
 telligit' p' hoc qd p'vies potentia absolute
 ad remissionē: nec ex pte dei remittētis: qz
 potentia ipius infinita zc. Nec ex pte ei'
 cui fit remissio: cui inest natura liberārb
 tritū in statu vie existēs: qd etiā post pec
 catū in spūm sanctū manet. P'vies q' per
 hoc portus apertudo vel facilitas quedaz
 ad remissionē. fm Lho. in. ij. sen. dist. xliij.
 ar. iij. in vl. ar. Et h' p'z in exemplo Pe
 tri: Pauli z Jude. de quib' dicit' est sup
 gre. j. sermonis. Quantū verō ad penam
 dicit' irremissibile. i. habere meritū vt non
 remittat': qz qui peccat ex ignorantia vel
 infirmitate minorem penam meretur: qui
 autē ex certa malitia peccat nō habet ali
 quā excusationē: vnde eius pena minuat.

herfari cū vitis rēligioſis vel clericis: et
quāro ſunt ſcīozes, tanto graui⁹ corru⁹
Da ſilitudinē de his q̄ currunt: q̄ facili⁹
r graui⁹ cadūt q̄ qui ambulāt affatim:
ſic r viri ſancti et mīeres qui currunt ad
vitam eternā, p̄ viam mādatoꝝ dei r con
ſilioꝝ: graui⁹ r facili⁹ cadunt: r graui⁹
in talib⁹. Unde Hiero. dicit. Fornis impe
git in forte r ambo parit⁹ corruerūt. Hiero.
re. lviij. Ubi cor monaſteria viroz et con
uentuū: niſi p̄pter nimīā familiaritatē euz
ſecularib⁹: diſſipata ſunt. p̄. cy. Et com
mixti ſunt inter gentes r didicerūt opera
eoz r factū eſt illis in ſcandalū. Hora con
tra mīeres q̄ vadunt ad viſtandū mon
aſes onare r parare p̄. xvij. Lum ſancto
ſctūs eris. Hora etiā exemplū in vitis pa
rrum de b̄o Arſenio q̄ fugiebat om̄es p̄e
ſerim mīeres, ſemel autē cū quedā hone
ſta mulier ab vrbe roma veniſſet ad eū vi
ſtandū, nō ramen p̄ctū viſitatiois et ro
gaſſet eū vel haberet memoriā ei⁹ in orā
tionib⁹ ſuis. Reſpondit. Rogo deū vr me
morā tua penit⁹ tollat de corde meo rē.
De hiſtoria. Ideo Hiero. Hoſpitiolum
tūi aut raro aut nunq̄ mulierū pedes re
rant: quia non poteſt toto corde habitare
cū deo qui feminariū a ceſſib⁹ copulatur.
Femina quā b̄i videris cōuerſantē men
te vilige nō corporali frequētia. Hoc hab
et in decretis. lxxij. diſtin. Hoſpitiolum
¶ Et etiā cauſa eſt delictioſa ſuerſatio: qz
quādo homo delictioſe viuit: licet ſit bon⁹
tamen cito cader inmerſus luto delictaruz:
puta bene comedēdo: bene bibēdo: doz
miendo rē. Et em̄. Hoc nō eſt pecc̄m mor
tale ſicut faciunt rēligioſi: q̄ nō curant ſer
uare certimonias religioſis: inportādo lē
num in carne: in tenēdo ſilentū in ſeiunā
do: in comēſtione carniū r ceteris certimo
nialib⁹. Tales nō poſſunt ſtare diu in ḡra
dei. Oportet em̄ q̄ cadant: qz late et am
ple volunt vinere r incipiūt reſpicere a de
uotione. p̄. c. J. Auit eoz meū: qz oblitus
ſum comedere panē meū. l. p̄nie. p̄. lxxij.
Libabis nos pane lachrymar: poſtea ſo
ſtracſtus cōſcientia: incipit relinquere
d̄m fac. ſuuz r ceſſit a deo ſalutari ſuo.
tandē cadit in niſtra pecc̄a mortalia: qz ſicut
vinea nō poteſt diu durare ſine maceria.
alioq̄n intrant r diripiunt eam oēs tranſ

euntes vlam: r etiā beſtie agri. Sic r rell
gioſi nō poſſunt diu durare: etiā in ſubſtā
tialib⁹ ſine maceria certimonialū. Jō dicit
tur Treñ. lviij. Lubricauerūt veſtigia n̄ra
in itinere plateaz n̄raz r appropinquit ſi
nis noſter. Hora plateaz. Eſt differentia
inter plateas r vicos: platee ſunt volūta
tes carnis r mūdi p̄ quas late ptz oibus
via: qz lata eſt via: q̄ ducit ad p̄ditionem.
Dat. vij. Uici q̄ ſunt ſtricti ſignificāt a
ſperitatem r arctitudinē penitētie: p̄ quaz
pauci vadūt: qz arcta eſt via q̄ ducit ad vi
tā r pauci intrāt p̄ eā. vbi ſup̄ dicit G. Lu
bica ve. no. in ſit. pla. t. delictiaz noſtrariū
rē. Et appropinquit ſinis noſter. l. deſtru
ctio n̄ra. Sicut em̄ q̄ vadit p̄ viā lutoſam
ſepi⁹ cadit in lutū: ſecus ſi p̄ viā ſiccā. Sic
q̄ gradit in luto voluptatiz cadit, ſecus de
illo q̄ vadit p̄ viam ſiccā abſtinentie r pen
tentie, iō remediū eſt qd̄ dat apl⁹s dicē.
Larnis curā ne feceris in deſiderijs. Ro.
xij. Hora in deſiderijs: qz in neceſſarijs
hō debet habere curā carnis. Puta quan
do infirmat p̄ſona deuota: q̄ altas nō con
ſuevit comedere carnes nec dormire in lo
co rē. In infirmitate nō debet iſta ſerua
re: qz ſicut aſin⁹ onerat⁹ cadens in terram
nō p̄t cōmode eleuari niſi onus deponat⁹
q̄ eleuato iterū onus imponit ſibi, ita in p
poſito nō poteſt hō infirmus cōmode cu
rari niſi deponat parum onus penitētie:
ſatis bona penitētia eſt habere patientiaz
in infirmitate: qua remota onus peniten
tie reſumat. Ideo dicit apl⁹s. Nemo vnq̄
carnes ſuā odio habuit: ſed nutrit r fouet
eā. l. in neceſſarijs. Ephe. v. Quarta occa
ſio eſt negligentialis operatio. Sicut em̄
videmus in rebus temporalibus q̄ muri
ciuitatis faciunt fortem ciuitatem: ita qz
non poteſt capti ab inimicis. Ita opera pe
nitentiaſia puta orationes: vigile: et alie
virtutes ſunt muri ciuitatis anime. De q̄
bus muris dicit Dauid. Benigne fac in
bona vo. tua ſy. vt edi. mu. hieruſalem. p̄.
l. Si autem aliquis deſtruit illos muros
paret ciuitatis introitus hoſtib⁹. ſic qui
per negligentiam dimittit orationes r vi
gilias: di. Quid oportet ſurgere ad ma
tutinas: ſeiunare vel orare genibus fle
ris rē. Talis cito cadet: r hoſtes occupā
bunt eum: quia muri ciuitatis deſtruunt

De peccato

cur. Quot sunt q̄ bene incipunt cū ser- nos adiuuando ⁊ confortando nos. De ista uore ⁊ postmodū p̄ negligentia corruunt famen materia. s. de causis peccati mortalis: q̄i redeunt retro sum. de talib; p̄o veri- uide lati⁹ vt scriptū sup̄ arti. j. sermone. iij. vbi agit de causalitate peccati.

De effectib; peccati mortalis.
Sermo xliij.
Quasi a facie
Scolubri ⁊c. Sequit̄ p̄dicare de quarta consuetudine tertij articuli: vtz de effectib; peccati mortalis q̄d habet inferre multa mala hoi ⁊ vltra ea que dicta sunt sup̄ ar. j. ser. iij. de effectu peccati supra eodē arti. iij. sermo. j. vbi dicit̄ est de q̄druplici morte illata homini p̄ peccatum peccati mortalis. Nūc p̄dicabo de q̄dam alio effectu vtz: q̄ mortificat opa bona q̄ fiunt in statu peccati mortalis: ⁊ facta fuerat ante. Saluret̄ virgo ⁊c. Pro intellectu hui⁹ materie debet̄ scire q̄ in sacra theologia distinguit̄ omnia opa nra q̄drupliciter. Sūt em̄ opa nra in q̄druplici differentia. Quedā em̄ opera sunt viuā. Quedā mortificata. Quedā viuificata.

Et p̄ declaratiōe hui⁹ pone exemplū de aliq̄ mēbro corpis: pura manu q̄ q̄q̄ est viuā. s. q̄n̄ habet p̄ncipiū vite: ⁊ opatiōe vite. Principiū vite corpis est anima. Sen. ij. Formauit̄ iḡr de⁹ hoiem de limbo terre: ⁊ ipsi. in. fa. ei⁹ ipsi. vite. Opatio autē vite consistit in sensu ⁊ motu: q̄n̄ ḡ man⁹ est vnita corpi ⁊ sentit̄ etiaz mouent̄ b; viuā: q̄bz p̄ncipiū ⁊ opatiōe vite. Q̄nc̄q̄ autē est mortua: pura q̄n̄ neutriū illoꝝ hz: pura q̄ est p̄cisa a corpe v̄l est vnita corpi mortuo. Q̄nc̄q̄ ⁊ tertio est mortificata. s. q̄n̄ hz p̄ncipiū q̄dē vite. i. aiā q̄ est vnita corpi: p̄o: viuo: sed nō habet opatiōe vite. p̄o: aliq̄d impedimētū alicui⁹ infirmitatē: p̄o: ta p̄pter paralytim. Q̄nc̄q̄ et. iij. est viuā: s. quādo illud impedimētū tollit̄ ⁊ man⁹ restituit̄ in pristinū statū sanitatē ⁊ hz p̄ncipiū ⁊ opatiōe vite. Sic ḡ in p̄o: posteo. Opera nra dicunt̄ viuā q̄n̄ habet vite sp̄ualis est ḡa dei p̄ quā aia viuat̄ in p̄o: ta ḡe. Gal. v. Fratres sp̄ū viuū? i. ḡa

spū sancti data nobis p meritū chri. Ps. Nos q̄ vivimus benedicim⁹ dño. Opera tō aūt vite spūalis dicif meritū vite eterne. Opa ergo bona dicuntur vna qñ procedit ex pncipio vite: qd est grā. q̄a sunt facta in grā cū debitis circūstātijs/et habēt opationē vite. i. meritū vite eterne. Quādoq; et sedo dicuntur opa mortua: qñ. i. calrent vitrog; z pncipio vite: qd est grā. z etiā opatiōe vite. i. efficacia merendi. De quib; opib; loquit apłs dī. Sanguis chri emūcabit cōscientias nras ab opib; mortuis ad scrutandū deo vivētī. Heb. ix. Ete opa mortua sunt in q̄drupliē dīstīa. Quā em sunt opa mortua ex defectu pncipij vite grē. pura quādo sunt opa de genere bonoz ab eo q̄ nō habet grā seu charitatē: talia nō habēt pncipiū vite/et cōsequēter nec opationē vite: qz nō merētur. Quā z de talib; opib; nunq; remunerabit dō. iō quo ad vitā eternā/etiā si postea cōvertat ad pniām z reducat ad statū grē. Et hoc pbat rōne z auctoritate. Ratio ē duplex. Prima quidē est illa. q̄a cū de bonoz nroz nō indigeat nunq; acceptat opa bonū tāq; remuneratiōe digna nec tāq; satisfactoria: nisi acceptet opantē. Unī Ben. iij. z de pe. vi. v. c. j. in fine. Resperit deus ad Abel z ad munera ei⁹. dicit q̄ do min⁹ resperit ad munera: p̄milit q̄ de⁹ resperit ad Abel zc. Sed de⁹ non acceptat boiem existentē in peccō mortali: q̄a in illo statu est inimic⁹ dei. Ps. v. Dilist oēs q̄ opant iniquitatē zc. Jre Sap. xij. Silit ter odio sunt deo impius z impietas ei⁹: q̄ multo min⁹ acceptat opa eius. Secūda ratio est. qz sicut ramus p̄cūsus ab arbore nō p̄ facere fructū. q̄a ongo fructū oim est radix arboris siue ipa arbor. Sic in p̄posito. radix siue arbor fructuū. i. opē rū meritoroz est chris seu grā chri. p̄cidit aliquis aut a chro p mortale peccm. j. Co. xv. Si q̄s nō amat dñm nrm Iesum chris/ sius sit anathema. ergo nō p̄t facere op⁹ meritozū. Et hoc est qd ait dñs Joā. xv. Sicut palmes non p̄t fructū facere nisi manserit in vite: sic nec vos nisi in me manseritis. Ego sum vit⁹: z vos palmitēs: qui manet in me et ego in eo/ hic fert fructum multū. quia sine me nihil potestis facere/ qz meritozū. Auctoritas autē clara habet

tur p aplm dicentē. j. ad Cor. xij. Si dñs struero oīes facultates meas in cibos pauperū/ z si tradidero corp⁹ meū ita ut ardeam: charitatē autē nō habuero/ nihil mihi p̄dest. i. quantū ad regnū celoz obtinendū. vt ponit Aug. in lib. de penitētia. z habet in decretis. de peni. dist. iij. c. vlti. Ad idem facit qd dicit dñs Mat. v. Si offers mun⁹ tuū ad altare/ z ibi recordat⁹ fueris/ q̄ fractu⁹ hz aliqd aduerfium te: relinque ibi munus tuū ante altare/ z vade prius recōciliari fratri tuo: z tunc venies offeres mun⁹ tuū. Ex quo p̄batur q̄ opes ratio bona nō valet/ nisi operās p̄sona sit in grā. Et iō dicit Glo. Bernār. in c. j. de collusionē. q̄ dicit quidā sapiens noīe Joannes fantasma: q̄ deus nō est remunera tor nominū/ sed aduerfioz: hoc est dicere nō remunerat de⁹ bonū qd fit/ s; qd bñ fit. Dec glo. Ibi bene autē nō p̄t fieri a p̄sona bonū si sine charitate sit. Unī si inuitam penitētiā quis pagat in mortali: nō p̄dest sibi quo ad remissionēz pene debite in foro dei/ licet p̄t sibi quantū ad satisfactiōē precepti a sacerdote sibi iniuncti/ cui obedir tenet: p̄dest sibi etiā q̄ ad alia. vt i fra dicā. Nam ad satisfactiōē preceptoz dei/ sufficit obedire etiā sine charitate. vt no. Tho. j. ij. q. c. ar. j. z. r. Et h; qd hic dicitur/ etiā ponit de peni. dist. iij. si quis autē circa finē illius distinctiōis. Dec autē p̄dicta cōclusio est vera nisi in tribus casib; in quib; opera de genere bonoz facta ab eo qui nō est in grā. postea aduentente grāa vivificātur. Primus est nisi sint opa que habēt efficacia ex opere operato/ sicut baptismus: quia tunc recedēte fictiōne opatur. Idem p̄t esse in omnib; sacramentis/ cōferentib; characterē: sicut est cōfirmatio/ z ordo p̄ter baptismus. Ratio autē hui⁹ est: quia sicut dicit Tho. in. iij. di. q. iij. ar. iij. qz baptismus nō habet efficacia soluz ex opere operāte sed magis ex opere operato: qd est opus dei z nō hoīs. z ideo nō potest esse mortuū fm Tho. ibi. Sed hec ratio videtur dubia: qz fm hanc idem esset in alijs sacramētis. Secūsdus casus est: nisi sint opera ex quibus nō cōsequitur meritū immediate/ sed ex alio opere sub cōditione illius operis: sicut est in indulgētijs. vt infra dicitur cum de in

De Peccato

Dulgerijs dicitur. Tertius est: nisi sint illa opera in meritu alterius existentis in gratia: non autem operantur per modum nudis ministris existentis in mortali: sicut nota, Tho. in. iij. sententia. dist. xlv. q. v. ar. 1. q. iij. et dicitur infra ar. iij. cum de suffragijs ageretur. Paret ergo quod opera dicuntur mortua ex defectu principij vite spiritualis: quod est gratia. Secundo autem modo dicitur opera mortua ex defectu finis: quia sunt quidem facta ab eo qui est in gratia: sed non sunt ordinata ad finem debitum. puta quoniam sit elemosina propter vanam gloriam: non tamen tantum quod sit peccatum mortale: quia tunc opus esset mortuum primaratione. id est propter defectum principij. vel sit aliquod bonum opus propter aliquem respectum reprobale: puta amore vel timore alicuius persone: vel huiusmodi. Tunc enim opus est mortuum non quidem ex defectu principij: quod sit ab eo qui est in gratia: sed ex defectu finis intenti. qui cum det formam in actibus moralibus si sit malus: etiam opus faciet malum formaliter licet sit bonum materialiter. Finis enim operis et operantis debet esse charitatis: quia ut dicit apostolus. 1. Timotheo. 1. finis precepti est charitas. Tertio dicuntur opera mortua: non quidem ex defectu principij: quia sunt ab eo qui habent gratiam. nec ex defectu finis: quod intenditur debitus finis. sed ex defectu materie: ut mendacium officiosum dicitur ab eo qui est in charitate: vel aliquid aliud ventale: tunc opus dicitur mortuum. Et hec opera mortua secundo et tertio modo assumpta: nulla remuneratio sunt digna. sed assumpta primo modo aliud merentur ex congruo. ut infra dicitur. Quarto dicitur opera mortua ex defectu modi agendi: puta quod opus est bonum et operans in charitate et finis bonus: tamen deficit modus. puta si dicat quis missam sine lumine vel cum calice vitreo vel sine stola et de quo in c. si. de cele. missa. In quolibet enim opere ad hoc ut sit meritum: requiruntur ex parte operantis tria. scilicet species/modus et ordo. Quandoque et tertio dicitur opera mortificata: puta quando non caret principio vite: quod sunt de genere bonorum facta in gratia: sed postmodum sequitur peccatum mortale per quod dicuntur mortificari opera bona facta in gratia et meritoria. Mortificantur autem quo ad operationem. id est meritum:

quod si moritur quis in illo mortali de peccatis bonis operibus: nullum meritum habebit. Quod etiam dicitur. Ezechiel. xvij. Si aucterit se iustus a iusticia sua et fecerit iniquitates sicut omnes abominaciones quas operantur: sed let impius: nunquid vivet: oes iusticie eius quas fecerat non recordabuntur. Unde nec Iude nec Sauli aliquid profuerunt bona que fecerunt quo ad meritum de quo loquimur. Quaedam et quarto opera sunt vivificantia: illa scilicet que semel fuerunt vitia et postea per peccatum mortale mortificata. tandem peccato sublato reuiuiscunt: quod recuperant meritum vite: quod fuerat mortificatum. De practice: si fecisset homo infra opera bona et cetera. Unde Augustinus in libro de penitentia et tristitia sumptiu de penitentia dist. iij. Primum est credere et nostra fides hoc expostulat: mala peccata gratia christi in homine destruxerit mala peccata remuneret bona. et cum destruit quod suum non inuenit: amat et diligit bonum quod in peccato perierat. Paret ergo ex patetibus quod si homo vult mereri et operibus bonis debet illa facere in gratia existens: alio modo sunt meritoria. Ideo Iohannes. Operari oportet donec dies est: veniet enim quando neque potest operari. Nota donec dies est: donec gratia signata per diem est in homine. Per dies enim significat gratiam: iuxta illud per uerbum. iij. Iustorum semita quasi lux splendet: peccatorum autem quasi tenebre. quando neque potest operari. Inuenio tamen in sententia theologorum canonistarum opera bona sine gratia facta: vel facta in gratia: sed postmodum per peccatum mortale mortificata habent effectus bonorum: quos aliquos ponunt theologii aliter non inesse. sicut notat in c. q. quidam de penitentia et remissione. Glo. in decretis. de penitentia. dist. i. si quis autem circa finem distinctio. Et dicitur isti effectus continentur in his versibus qui sequuntur. Que cum mortali bona fuerint dant bona terre. Et faciunt humilitatem: nuunt tormenta gehenne. Inclinant autem reprobos: penamque retardant. Primo valent ad bonorum reprobationem: quod faciunt humilem. cor faciunt humilem. Secundo ad vere penitentiam impetrandam. Tertio ad pene eterne diminutionem.

minuūt tormenta gebenne.

Quarto ad bonozum operum affuefa-
tionem. Inclinant.

Quinto ad diabolice potestatis repres-
sionem. reprimunt hostem.

Sexto ad pene temporalis retardatio-
nem. penamq; retardant.

¶ Primo ergo valent rē. Nota q̄ de est
ita iustus et bonus: q̄ sicut nullū malū dif-
mitit impunitū/ita nullum bonū irremu-
neratū. Unde Hiero. de peni. dist. ij. Si
quādo videris inf̄ multa opera pctōz̄ fas-
cere quēq; aliqua q̄ iusta sunt: nō est ita
iniustus deus: vt ppter multa mala obli-
uiscatur paucorū bonoz. Hec ille. Exem-
plum in nouo testamēto de diuitis epulo/
nem: cui dixit Abraā. fili recepisti bona in
vita tua. Luc. xvi. qd non fuit ppter aliud
vt dicit Greg. in dome. de diuitis epulone.
et habet de peni. dist. ij. c. cauendū est. nisi
q; aliqua bona fecerat in hac vita: de qui-
bus in p̄senti seculo remuneratōne acce-
pit. Ideo dicit Chyff. e. dist. c. quid ergo.
Non debes turbari nec emulari quādo vi-
des in hoc mdo impios. p̄sperare: quia illud
est remuneratio bonozū/ q̄ hic faciūt
sine spe future remuneratōis. Ps. Noli
emulari in malignātibz. Sicut econtra
quādo vider bonos in hoc mudo aduersū
tantibus fatigari: quia illud pringit ppter
culpas quasdam siue veniales siue morta-
les p̄teritas vel remissas. quidē p penitē-
tiā/ sed nondū bene purgatas p satisfactio-
nem. Exemplū etiā habem⁹ de obstetrici-
bus iudeoz. de quibz Exod. j. in fine. vbi
dicit quia timuerūt obstetrices deū. Edi-
ficauit illis domos. Sup quo textu dicit
Greg. et habet in decretis. xxi. q. ij. si quell-
bet tibi. nam benignitatis earū merces q̄
eis in terra poruit vita retribui pmissa cul-
pa mendaci in terrena est recōpensatione
declinata. ¶ Secdo valēt ad vere cōtricio-
nis seu penitētie impetrationē. Pōt poni
exemplū de Cornelio Centurione. Item
de latrone: de quo frater Jacobus de vo-
ragine ponit in sermone suo de innocen-
tibus. Q. fugiente virgine cū Joseph in
Egyptū: cum latrones irruissent q̄ eos ex-
poliare volebāt: vnus eoz puez respiciēs
ait. Tere dico vobis/ q̄ si possibile essz de-
um incarnari: dicerē puerū istū d̄m esse.

et sic socios induxit vt eos abire illesos p̄-
mitterent. H̄ste d̄i fuisse ille latro cui post
modū ch̄us dixit. Amen dico tibi/ hodie
mecū eris in paradiso. Luc. xxij. Hec ille.
Ad idē facit qd legit in ecclesiastica histoꝝ.
li. vj. c. v. vbi dicit. Q. cū quedā sanctiss̄
sima ch̄iana noie Poramiana ad marty-
riū duceret: post multa supplicia multi im-
pudici et impij hoies ipsam verbis et inu-
rijs conabant illudere. Quidā fo spicula
p̄ paganus q̄ ipsam ducebat noie Bas-
lides cepit abigere eos impudēt⁹ irruen-
tes hūanitatē et miseratiōis obtentu. At
illa videns religiosum illū/ viri votū erga
se/ ait. Cert⁹ esto Baslides/ q̄ cū abiero
ad deū meū: sine moza boni huius tibi re-
muneratōne parabo. Et sic postea contū-
git. Nā ille nō post multos dies cōuersus
ad fidē p eā martyriū sumpsit. et interrogā-
tibus eū fidelibz de causa tā subite mutat-
tionis/ dixit q̄ Poramiana post diē tertiu
martyriū sui noctu assistens coronā capite
suo iposuit dicens deprecata se p ipō d̄m cō-
ioperasse s̄m qd sepiū est: q̄ q̄ recipit mar-
tyrē: mercedē martyris p̄sēq. Exēplū in
Gitispatrū de illo p̄ncipe latronū q̄ ser-
uauit quandā virgine ne a socijs corūpe-
retur. ppter qd cōuersus ad d̄m effectus
est sc̄tus: sicut revelauit deus abbati Paf-
nutio. H̄e hic latro alio tpe inuenit quā-
dā mulierē errantē in eremo: q̄ interrogā-
ta ab eo/ dixit q̄ maritus su⁹ ppter debitū
detinebat in carcere et sepe cruciabat̄ et
tormentabat̄. tres etiā filij sui. p codez de-
bito disquirendi erāt: ipsa q̄q; ad similes
penas inquirebat. Tūc ille latro misericō-
diā dicit ei trecetos solidos/ p quibus
vir et filij detinebant obnoxij. Propt̄ quā
el̄ynā fuit ruelatū Pafnutio/ q̄ idē p̄mū
habitu⁹ esset in glia. At ille fistulas q̄s
manu gerebat abiciens: qz de latrocinio ar-
tē symphoniaci exercebat. sequit⁹ est Paf-
nutiū ad eremū: et cōtinue p triennū san-
cissimā vitā agēs: tandē cū excellētī glia
vitā eternā adept⁹ est. Hiero. in vitispa.
Propter qd cōcludit ibi/ q̄ nullus in h̄ se-
culo debz despici/ etiā si latro sit aut nego-
ciator/ aut maxm⁹ pctōr: q̄ in oi ordine
hūane vite sūt aie deo placētēs/ h̄ntes all-
q̄s act⁹ occultos quibz delectat deus. H̄o
male dicūt aliq̄ dicētes. Postq̄ sū in mo-
1 j

peccatū illa facit in ania que febris facit in corpe. Hæc febris habet septē mala efficiere circa corpus/que peccatū per septē capitalia vitia efficit circa animā/ipsam nequiter alterando. Istos autē effectus febris ordina sūm nomē Salugia.

- Primo est pulsus concitatio/supbia
- Secundo sicut accensio/avaritia
- Tertio est sanguis calefactio/luxuria
- Quarto est quietis remotio/ira
- Quinto est fetida anhelatio/gula
- Sexto est lucis oditio/inuidia
- Septimo est appetit⁹ turbatio/aciditia.

¶ Primo em febris pulsū concitat eleuando ⁊ depmendo: in quo ptingit cū supbia. nā supbia facit creaturā eleuare ⁊ postea depmit vltra modū. *Eccl. xiiij. Supra celum ascendā: sup astra celi exaltabo solū meū. Et sequit. Gerūtāmē ad infernū detrahētis in pfundum lacū. Job. xxx. Eleuasti me: ⁊ quasi p ventū ponēs elisū: sicut me valde scio q mortū trades me. Itē Luc. ij. Dispexit supbos mēte cordis sui. Deposuit potētes de sede ⁊ exaltauit humiles.* ¶ Secūdo facit lucem odire. Aug. Oculis egris odiosa est lux/que puris est amabilis in quo cōringit cū inuidia. q lucem primi ⁊ bonū eius videre non patif: imo in ipsa multū effendit plus q febricitans de luce. *In Horat. in eplis. Inuidus alteri marcescit reb⁹ optimis. Sap. i. Status est nobis ad videndū. Sic frēs Joseph nō poterant ipm respicere/ nec et quicq pacifice loqui. vt patz Gen. xxxvij.* Nota exemplū de duobus/ quoz vn⁹ erat inuidus ⁊ alter auarus: quib⁹ rex pposuit vt vnus peteret aliquid a rege ⁊ rex pmissit q alteri duplū datur⁹ esset eius qd pmissus esset acceptur⁹. Auar⁹ nolebat peterē pmo/ vt postmodū duplū ei⁹ qd dandū erat inuidō psequeret. Postq̄ lōga cōtentio facta est inf eos qd pmo peteret: volēte vtroqz q alter pmo peteret. Inuid⁹ pmo ne alter psequeret duplū si bonū aliqd peteret: petijt vt effoderet sibi vnus oculus. ¶ Tertio quietē tollit: q febricitās qui celere nō pot: in quo ptingit cū ira. Inuidus em nō p cordat cū aliquo/ nec pot cū aliquo cōuersari. *Prover. xxvij. Ira nō habet misericordiaz nec erūpens furor et impetū pccatū spūs ferre qd poterit: quiescite ab*

hoie cui⁹ spūs in nari⁹ eius. ¶ Quarto appetitū turbat: q febricitātī nihil pficiūt sapit: sed fructus ⁊ aqua ⁊ nociua desiderat ⁊ dulcia ei vident amara: in quo cōringit cū acidia. Acidiosus ei nihil spūale sapit: id in omnib⁹ spūalib⁹ atcediat ⁊ nau scatur vana/ vt trufas ⁊ noua libēter loqur. *Hum. xj. nota de filijs israel: quib⁹ fastiebat māna ⁊ desiderabāt allia ⁊ cepas. Et d dicebāt. Ania nostra nau scatur super cibo isto leuissimo: in mentē nobis veniūt cucumeres ⁊ pepones ⁊ porriqz ⁊ cepe ⁊ allia. ania nostra arida est: nihil aliud respicit cū oculi nostri nū manna. Sic acidiosus desiderat cucumeres et pepones. i. noua ⁊ trufas mādi: et cepas ⁊ allia. i. bona mādi que faciunt gemere ⁊ plorare: sicut cepe ⁊ allia. Nota cōtra illos qui delectātur de historijs Tristiani ⁊ Lanceloti. Itē de illis qui delectant de poētis ⁊ ph. s. pagānis ⁊ historiographis: ⁊ libros sctos ⁊ verba sancta fastidiūt. Hieronym⁹ ppter huiusmodi fuit flagellat⁹ ab angelis. Sic histonā ⁊ c. *Eccl. v. Ne q dicitis malū bonū ⁊ bonū malum: ponētes tenebras lucē ⁊ lucē tenebras: ponētes amarū dulce ⁊ dulce amarū.* ¶ Quinto febris rotū corpi⁹ calescit: in quo cōringit cum luxuria. quā ignis est rotū corpus adurens ⁊ aiām consumens: in cuius signū quādo luxuriosus est in actu luxurie rubescit. De hoc igne loquit *Job. xxxj. Ignis est vsqz ad psumptionē deuorās: et oia eradicans genimū nā. i. gratie virtutū theologicaz moralium ⁊ donoz spiritus sancti. Nota deuorās: qz deuorat animā/ corp⁹/ virtutes ⁊ merita. quā si aliquis acquisiuerit merita Joānis baptiste: per vnū actum luxurie omnia perdit. In hoc igne filius pdigus cōsumpsit oia bona sua viuendo luxuriose. *Luc. ce. xv. Nota cōtra illos qui tenent cōcubinas cū vxore: ⁊ dic vt expedit. ¶ Sexto febris anhelitū fetidum facit: in quo cōringit cū peccato gula. Bulosus em et nimo potu ⁊ cibo habet os fetidum valde. *Ps. Sepulchru patens est guttur eozuz. Nota quomodo plures interfecit gula q gladi⁹: et quomodo abstinentia auget vitā anime ⁊ corporis: ⁊ quomodo oēs peccati uimus in Adāz peccāte: ⁊ hui⁹ causa peccati fuit gula. q fuit causa oim maloz q in mū****

De Peccato

do vñ fuerunt & fient. **Uñ** poeta. **D**um
la mali malo: mala pculit oia mundo. **S**
malū miser: o miserabile malū. **S**epri
mo valde sitire facit: in quo cōtingit cum
auaritia, quia auarus sitit & nō satiat: &
tanto plus sitit quanto plus habet. **I**uue.
sary. viij. **L**escit amor nūmū quantū ipsa
pecunia crescit. **E**ccl. v. **A**uarus nō imple
bitur pecunia: & q̄ amat diuitias / fructus
nō capiet ex eis. **H**iero. **A**varo tam deest
q̄d habet q̄ q̄d nō habet. **H**ora. in eplis.
Semp auarus eget. **C**irca tertium nō
tandū q̄ ois peccator: est seruus peccati: tu
tra illud **I**o. viij. **Q**ui facit peccatū seruus
est peccati, & hoc iustissimū est. **P**ro cuius
rōne est aduertendū q̄ aliquis potest fie
ri seruus alterius triplici causa.

Primo p̄ cōmissam iniquitatem.

Secō p̄ aduersam calamitatē.

Tertio p̄ p̄iam voluntatem.

Omnib; ergo istis tribus modis & ra
tionibus peccator efficit seruus. **P**rimo ḡ
modo lē per cōmissam iniquitatē fit ser
uus aliquis. **E**xēplū in s̄is **L**ham: qui
p̄pter iniquitatē patris fuerunt maledicti
a **H**oe. **M**aledictioe pene. i. seruitutis. di
cente. **M**aledictus **L**hanaā puer: seruus
seruorū erit fratribus suis. **D**ixitq; benedi
ctus dñs deus **S**em. **S**ic **L**hanaā seruus
eius. **G**en. ix. **E**t hoc fuit prima seruitus? vt
dicit **A**mb. tly. dist. sexto dñe. **Q**uare aut
noluit **H**oe maledicere **L**ham / s̄ filio ei?
Lhanaā: **D**icit magr in historijs q̄ iō. q̄
deus benedixerat ei. et cōcordat **G**lo. j. q̄
s̄ij. itez peccato. hec ergo fuit prima causa
seruitutis. i. peccatū. **N**ō em̄ deus fecit ho
minē vt dominaret hominē: sed soluz irra
tionabilib; animalib;. **U**nde **A**ug. xij. de
cijs. de. c. xvij. in pun. ita deus hominem
cōdidit. **N**am dominet (inquit) piscem
maris & volatiliū cele: & omnīū reptilium
que reptant sup̄ terram / rationale fructuz
ad imaginē suaz noluit nisi irrationabilib;
dominari. nō hominē hominē. sed hominē
peccatū. inde primi iusti pastores pecorum
magis q̄ reges hominū cōstituti sunt: vt
etiā sic insinuaret de? quid postulet ordo
creaturarū. quid exigat meritū pecorū. cō
ditio q̄ppe fuit vt iure intelligit imposta
pecorū. p̄inde nūq̄ i scriptura legim? seruū
autēq; hoc vocabulo **H**oe iust? filij pctm̄

vindicaret. **H**omē itaq; illō culpa meruit
nō natura. origo autē vocabuli seruū rē.
Hic de reidūū huius auctoritatis infra in
ij. efficit quis seruus: vbi dicit. & cōcordat
Aug. **P**at̄ ergo q̄ p̄pter iniquitatē fit ali
quis de iure diuio seruus? **S**ic etiā in iure
canonico interdū p̄pter iniquitatē alicui?
iudicij ei seruus: sicut p̄z in illo qui de
fert arma vel lignamīa galeaz sarracenis:
vel in eoz nauib; & galeis pyratias exer
cent regimē. **T**alis em̄ si est cōtinuus / est
excoicatus: et vltra alias penas efficit ser
uus capientū. vt p̄bat̄ extra. de iudeis. c.
ita quozūdā. & c. ad liberandā. **H**oc ḡ mō
& rōne iuste peccator fit seruus pcti p̄pter
ei? demeritū in penā ei? iniquitatis. **I**uste
em̄ fit vt qui noluit seruire deo bene viuē
do cui suire regnare est: quo nihil maius
in hac vita excogitari pōt: seruitur peccato
quo nihil peius est. **H**ier. ij. **Q**uā vltis sa
cta es iterās vias tuas. & iō trahit ab inū
quitate quasi a quodā dño cui resistere nō
pōt. **P**rouer. v. **I**niquitates s̄ue capim? vt
p̄tū: & funib; pctoz suoz vnusquisq; vt
stringit. **P**s. cxvij. **F**unes peccatorū
plexi sunt me. **H**ora exemplū de **D**io gene
p̄ho: q̄ dixit regi **A**lexandro q̄ erat seruus ser
uoz suoz. i. cupiscētariū et passionū rē.

Secō efficit quis seruus p̄pter aduersā
sam calamitatē: sicut cū quis in bello pub
blico vincit & capit fit seruus capientis / ser
uata sibi vita. **U**ñ seruus dicit a seruādo:
nō autē a seruādo. sicut dicitur legis. & etiā
cōcordat **A**ug. xij. de ciui. de. c. xv. vbi sic
dicit. **O**rgo autē vocabuli seruoz in latī
na lingua inde creditur ducta: q̄ bi qui iure
belli cū possent occidit auctozibus cōserua
bant. serui fiebāt a seruādo appellari. q̄ &
ipm̄ sine pcti merito nō est. **N**ā & cū iustū
geritur bellū / p̄ pctō ecōtrario vincatur.
& ois victoria cū etiā malis puenit: diuio
iudicio victos humilitās vel emendās pec
cata vel puniēs. **T**estis est hō dei **D**aniel
cuz in captiuitate positus pctā sua & pctā
p̄tū sui p̄stetur deo & hāc esse cām illius
captiuitatis pio dolore testatur rē. **H**oc
etiā rōne pctō efficit seruus pcti: nāz vin
cif a pctō in bello publico / iudicio a diuina
sapientia inter nos & pctā. **I**stā rōnem pōt
nit beātus **P**etrus ap̄ls in canonica sua dñe.
A q̄ em̄ quis supatus est: hui? & seru? est.

h. Pe. ij. Et bellū est publicū: de quo Job vij. Diligētia ē vita hoīs sup terrā. Ter-
 no efficit quis seru? p. p. p. voluntate: q. q.
 s. quis ē vendit alicui ad precū p. p. p. pan-
 dū et paupitate: p. p. p. quā etiā filiū posset
 viderē. L. de pat. ubi? q. filios distraxerūt.
 p. totū. Et hac etiā rōne pctō: fit seru? pec-
 carti: q. sponte vendit se peccato pctō mo-
 dice delectationis. Valus mercator: est
 cū ania sit infimire est marois adeo q. nec
 aurū nec argentū/ nec aliq. lapis precio-
 sus/ nec aliqd. corpe fuit dignū precū aie
 humane/ nisi p. p. p. sanguis christi
 Jo. Pet. ij. Pe. ij. Nō corruptibilibz au-
 ro z argēto redempti estis: sed pctō san-
 guine agni immaculati Jesu ch. Nō auro
 z argēto. Rō. q. nō fuisset equalens pctūz
 vnius tm anic. Mat. xvij. Quid em̄ profi-
 cit hoī si vni. mū. lu. anie. vero. s. detri. pa-
 aur quā da. ho. z. p. a. sua: q. si dicat/ nullā.
 Homo tū vultissimus z insipicissimus? taz
 p. p. p. creaturā vedit/ p. delectatōe modi-
 ca luxu. re. v. alteri? pcti. Dic prae tice pa-
 bola de mliere q. vedit pctō vni? laetūz
 ee lapidē pctōz magni valoris/ quā sibi
 recōmēdauerat maritus ei? vt diligētissi-
 me custodiret. Sic in p. p. p. rō. Hic ra-
 tionē assignat ap. s. dices An nescitis cui
 exhibetis vos seruos ad obediendū: serui
 estis ei? cui obeditis/ siue pcti ad mortē
 siue obediētis ad iustitiaz. Ro. vij. P. z. g.
 q. multiplicatōne peccato: meret hac pe-
 naz vt efficiat seruus pcti: qua seuitute do-
 minus nos liberare dignetur.

Quomodo vn? punitur pro pctō alteri? Sermo. xvij.

Qualifacie

colubri zc. Proieqndo ad huc
 ii. ar. z. iij. eius cōsideratōez:
 restaret videre de quodā alio effectu pcti
 q. est q. vnus punit q. p. pctō alterius.
 De q. ponit Tho. in. j. q. lxxvij. ar. vij.
 z in. xij. q. c. vij. ar. vlt. Et p. declaratione
 huius materie q. est mixta. s. theologica/ et
 canonica/ et ciuili. Vnde p. primo q. null?
 debet puniri p. pctō alteri? q. hoc esset
 ius diuini/ naturale/ canonicum z ciuile.
 Primo ius diuini: qd. habet L. ze. xvij.
 q. q. peccauit. sp. a. moiet. s. nō pot. in.

p. p. zc. Jre Deut. xxij. Nō occidēt pa-
 tres pro filiis. Secōdo videt esse ius natu-
 rale: nā rō naturalis dicit q. null? debet
 pati penā/ si nō delinqt. pena em̄ respōdet
 culpe. In huius. Auctores p. p. p. sua cri-
 mina iure tenebunt. Nullus plectet nisi q.
 pctō: habet. Tertio ius canonicū: q. ca-
 uet q. pctū iuos tenere debeat auctores:
 nec pena est vlteri? p. p. p. q. delictū
 fuerit in excedente repertū. extra de his q.
 fi. a. maio. p. ca. q. s. uir. p. ordar regula iur.
 di. nō debet aliq. alteri? odio p. p. p. li.
 vj. Quarto ius ciuile: q. cauet q. pctā sit
 os teneant auctores: nec vlteri? p. p. p. ad
 metus q. reperiat delictū. L. de penis. l.
 sanamus. Nota mer? glo. pena. In cō-
 trariū facit auctoritas L. ro. xx. Ego sum
 de? zelotes zc. Jre Mat. xxij. Ut veniat
 sup vos ois sanguis iustus zc. Jre Jo. ix.
 Rabi q. peccauit hic aut parietes ei? Vt
 de. j. p. ij. p. p. sine. Jre de p. l. j. c. in san-
 cta. d. q. iust? sepiss. me perit p. p. p. Pro
 solutiōe q. hui? materie est notandū q. de
 pena possum? loq. tripl. seu pena p. p. p. de
 derari tripl. Uno mō inq. tū est satisfacti-
 etoria q. voluntarie assumit: et sic q. h. q. vn?
 p. pctō alteri? punit: q. voluntarie illā assu-
 mit. sic assumptū estis Esa. liij. Jpe autē
 vulnerat? est p. p. iniquitates nras: attritus
 est p. p. p. scelerā nra. et ifra. Et oīs posuit
 in eo iniquitates oim nrm. Ps. lxxvij. Que
 nō rapui tūc exoluebā. Sic et mlti sancti
 assumebāt p. p. p. orādo/ teimnādo/ elemo-
 synas faciēdo. In de Carolo magno au-
 dita ē vox egidij. Vento Caroli pctā di-
 mitto. z in hō s. fert iustitia diuina ab hūa-
 na: s. in quā nullus etiā volēs p. p. p. dēnari v?
 pena corpali p. culpa vel pctō alterius: q.
 sancti? est ipunitū relinq. facim? nocēt? q.
 innocētē p. p. p. vt d. ter. in. l. ablenz.
 ff. de penis. l. pecuniarū debitū possit vn?
 soluere. p. alio. Et rō d. iustie est inf. for. def.
 z forū mādū: q. in pmo foro pualet charē-
 tas z mia: in scdo iustitia. Secōdo mō inq.
 tū p. eā h. rōne pene: de cui? rōne est q. sic
 i. voluntate patēris/ z sit solū vnusquisq.
 Tertio pōt pena cōsiderari inq. tū habet
 rōnem medicīne. Et sic p. p. q. vnus p.
 pctō alterius punit? sicut filij p. patribz:
 subditi p. p. p. inq. tū sunt res eoz: q. habet
 bet quidē rōnem pene q. tū ad euz. p. quo
 l. iij

De Peccato

punit. sed habet rationem medicine quantum ad eum qui punit. Hec ponit Thom. 1. 2. q. 100. ar. 1. 2. Tho. in 2. sent. di. 22. q. 1. ar. 1. Et hoc quantum ad questionem illam qua querit utrum unus puniat pro peccato alterius. Si hoc querat qua pena quis punit pro peccato alteri? Dic quod quedam pene sunt que possunt habere rationem medicine puta. sordidant ad salutem anime: et istis penis potest quis pro alio puniri aliter non. Pro cuius maiori declaratione distinguenda sunt quatuor genera penarum.

Primo pena eternalis.

Secundo pena spiritualis.

Tercio pena corporalis.

Quarto pena temporalis.

Circa primam penam nota quod nullus debet pena eterna puniri pro culpa alteri. Et ratio est: quia hec pena nullo modo potest habere rationem medicine: quia non potest ordinari ad salutem anime. et hec est conclusio indubitata: probata per iura superius allegata. et facit. 1. q. 11. crimen. et c. 1. a. yrracq. Unde non licet optare hanc penam pro salute alterius: imo nec pro salute totius mundi: quia prima ordinata charitas incipit a seipso. l. ples. l. de fuit. et aqua. c. petrio. de iureiur. ca. 1. ordinavit in me charitatem. Hec obstat quod dicit Moyses Exod. 22. Aut dimitte populo hanc noxam aut dele me de libro vite. quia si non dixi in fine i. post festum trinitatis pre. 1. et sepsi etiam super illo textu Exod. 22. Non obstat. Rom. 1. 2. Optata enim ego ipse esse anathema a christo pro fratribus meis. quia illud exponit sic. optata. i. optare si fieri possit: anathema esse a christo. i. separatus a christo ad horam vel in hac vita vel post mortem: salua tamen charitate et salute eterna: pro fratribus meis. i. iudeis salvandis. Unde Phil. 1. de. Desiderium habens dissolui et esse cum christo: permanere autem in carne necessarium est propter vos. Potest etiam aliter intelligi: videlicet referendo hoc verbum ad ipsam in qua Paulus plequebatur christum in mediis suis. i. et hoc ex zelo iudaice legis sic optabat esse separatus a christo: sicut Nico. de lyri. Sic ergo hac pena nullus pro alio puniatur: quis peccatum alteri sepe sit occasio quod aliter dicitur: non quidem ex peccato illi: sed suo: quia imitatur peccatum illius. puta si usurari relinquit usuras filius. dantur filii. non quidem ex iura patris sed ex suo peccato. quia noluit restituere. Nota exemplum illius usurari qui reliquit duos filios: quorum unus est in gressu religionis et cetera. Secunda pena est spiritualis: et hec est multiplex. Prima est puniatio gratie gratum faciens: et talem penam nunquam unus pro peccato alteri. Eze. 18. Filius non portabit iniquitatem patris etc. Anima que peccaverit ipsa morietur. Hec obstat si opponas de peccato originali quod traducit in posterum. Rn. quia in illo quilibet natus est princeps culpe. Ro. 5. Omnes in Adam peccaverunt. sicut dicit Tho. 1. 2. q. 1. ar. 1. Alia pena spiritualis est de iure positiva quod dicitur excoicatio qua pena nulla maior est in ecclesia dei. xxii. q. 1. corripiant. et hac pena nullus punitur pro peccato alteri. xxii. q. 1. si habes. Ratio quod non debet ferri nisi pro culpa mortis peccati. q. 1. nemo episcopus. unde neque pater pro filio neque vxor pro viro: neque excoicatio excoicari debet: sicut facit quod legitur et notat in c. romana. §. si de sen. excoi. l. vi. r. c. j. de vsu. eode. lib. Alia est pena interdicti: et illa pena punitur pro peccato alterius. vt pbat. de spofal. c. non est nobis. Pro delicto regis anglie multo et civitates interdicti iubent. de sen. excoi. c. si snia. §. ceter. l. vi. Alia est pena suspensionsis et irregularitatis: et hec inferuntur pro peccato alterius. Unde pro delicto vxoris vir: et remouet promotione. xxii. di. si cuius. Item pro delicto patris familia tota demus et ab oblationibus prohibet. xxv. q. 1. minor. licet enim regulariter aliquis non debeat sine culpa suo iure privari: tamen quando causa suggerente quis suo iure privatur. de priuileg. c. antiqua. de viuo. c. quanto. 2. c. sic pro fornicatores vxoris privant viri iure exigendi debitum nisi sit correpta: vt ibidem dicit. quia patronus turpitudinis est qui crimen vxoris celat. xxii. q. 1. sicut crudelis. sic propter incontinentiam patris filius fit illegitimus quod non promouet. lvi. dist. p. totum. et de filijs presb. p. totum. Que autem sit ratio differentie inter excoicatos et alias penas spirituales: vide quod norant canoniste in c. romana. §. si de sen. excoi. lib. vi. in. c. j. de vsu. eode. lib. vbi ponitur a doctoibus multe rationes que videntur insufficientes. Postea ergo ratio differentie esse illa: quia excoicatio est maior pena spiritualis que fit in ecclesia dei: vt dictum est. que separat a sacramentorum comunione et participatione fidelium. et ideo noluit ecclesia punire aliquem hac pena

De Peccato

pla metunt: a successione omni primorum habentur alicui. Et confirmat etiam hoc per textum in c. de muliere. xv. q. vii. statuitur quod nati ex matris monio tracto a clerico in sacris constituto sine serui ecclesie. Ad idem facit quod dicitur in c. de hoc. j. q. lxxvij. ar. viij. Tertia pena est corporalis: circa quam nota quod huiusmodi pene corporales sunt triplex differentia. Prima est ieiunij abstinentia que solui quibus infligitur incarcerationis pene corporales. dicitur per intelligi illud. vi. re. Si quis corrumpat. r. xliij. q. j. Si homo esset. Secunda est pberationis. xliij. q. v. Circumcisiones. Tertia est fuitus. Quarta est exilij. lviij. di. in synodo. in fi. Hoc autem exilium potest esse triplex. Unum in loco certo: ut cum quis detur in monasterio. vr. c. Omnis. in fi. de penit. r. remis. Aliud a loco certo: quoniam si quis ab alio loco prohibetur. ij. q. j. in primis Tertio ab omni loco: ut cum interdicitur quibusdam penitentibus ne morentur in alio loco: vel unum vel duos dies. d. penit. di. vi. sacerdos. Quinta pena corporalis est mors que dicitur vel timore supplicij. Item mutilatio membri. Est autem notandum: quod omnis pena corporalis reputatur grauior omni pena pecuniaria apud legistas. ff. de penis. l. In seruorum. Circa quatuor penas corporales est duplex conclusio. Prima conclusio est quod de iure diuino puniuntur corporales: et Circa quarta pena est temporalis. i. circa temporalia bona: pecunia: possessiones etc. Circa quam est duplex conclusio. Prima conclusio est quod de iure etiam humanum quibus puniuntur pena pecuniaria: r. p. pcto alteri. s. filij. p. pcto patris: r. h. est in duobus casibus. Primo i. crimine lese maiestatis de iure ciuili. l. Quibus quis. l. ad le. iul. mate. canonizata. vj. q. j. ca. quibus. fac. xv. q. iij. Sane. r. c. nemini. Secundo in crimine heretico. r. de iure canonico: vt in. ca. vergentis. extra. de heretico. r. c. de heretico. aut. manicheros. Nota tamen quod sic dicit Ray. In sum. de here. Item quod si habere. Hoc videtur intelligendum cum patet publice predicat contra fidem catholicam vel publice phitetur: vel defendit errorem: vel contra placitum suo conuictus est: vel infestus: vel in malitiam demerit de heretico. extra d. p. bo. significat. Super quibusdam. Potest addi tertius casus in interfectione clerici facta a patrono vel feudario: quod priuatus f. l. ij. omni beneficio ecclesiastico. nec succedunt ad predicta iura: sed patronus natus r. feud. vsq. ad quartam generationem. vt i

ca. In quibusdam. de penis. Adde r. quartus casus. s. in peccatoribus cardinalium. de penis felicis. l. vj. Item de peccatoribus capientibus episcopos. in cle. j. de penis. Alij casus ponuntur in. c. l. secundum. de heretico. l. vj. Facit quod nota. in. c. Anno. de iustitiam. eodem. li. Relata. tamen contra est: quod reglarit bona dationum deuoluunt ad heredes. i. ad adiacentes r. descedentes vsq. ad tertium gradum: tamen. vt in autentica. bona dationum. l. d. bo. dam. Secunda conclusio est quod declaratio corporalis dicitur sicut rone. p. quibus sciendum quod sic de hoc. j. q. lxxvij. ar. viij. d. pena infligenda possumus loqui dupliciter. Uno modo pur pena huius ratione pene. r. sic solus vnusquisque pro suo peccato puniuntur: quod actus peccati aliquid personale est. Secundo modo possumus loqui de pena pur habere rationem medicinale: sic ptingit quod vnus puniuntur pro peccato alteri. Detrimeta enim corporalia reuera sunt ipsius corporis sunt quod penales medicinale ordinata ad salutem anime: iuxta dictum apostoli. cum infirmos tunc fortior sum. n. l. cor. xij. Unum nihil prohibet talibus penis aliquem puniri pro peccato alteri: vel a deo vel ab homine: vt pote filios pro patribus: r. subditos pro dominis. In quibus sunt quod res corporis: tamen quod si filij vel subditus est princeps culpe: huiusmodi penales defecit: huius rationem pene quantum ad vtriusque: huius ad eum qui puniuntur r. euz. pro quo puniuntur. Si vero non sit princeps culpe huiusmodi penales defecit: huius rationem pene quantum ad euz: p. quod puniuntur. Quantum vero ad eum qui puniuntur habet rationem medicinale tantum: nisi p. accidens in quantum peccato alteri. Item ordinat enim ei ad bonum anime si pariter sustineat. Da exemplum: vt si rex dilaceraret cutidam tunicam de burello vel albuso: vt daret illi tunicam multo maioris valoris: puta regalē. vel dederet magale vel pagherum vt daret sibi castum. Pene pro spuales non sunt medicinales tantum: quod bonum anime non ordinat ad aliquid melius bonum. Unum in bonis anime nullus patitur detrimentum sine culpa propria. Hoc tamen intelligo d. detrimento spirituali: quod est culpa vel peccatum gratia: vel signum sequens ad peccationem gratia. Sicut excoicatio. Alia pro detrimento spirituali canonice: puta suspensio r. interdictum: potest quod pati pro culpa alteri: quibus: vt notauimus super eodem sermo. ar. ij. Unum nullus patitur detrimentum in bonis anime sine culpa propria. Et propter hoc etiam talibus penis: vt

Hierony. dicit in epla ad Autum. vnus
 no punit. p. alio. q: quantu ad ai am fil: us
 no est res patris. Un z bndi causaz dñs
 assignas de Ezech. xvii. Omnes anie mee
 sūt. Qd g dñs Eto. xx. Ego sum dñs
 zelotes vilitas inq: rāte patrū in filios vī
 q: ad tertiā z quartā gñationē. Et Dat.
 xxi. vt veniat sup vos zc. Vide sup par/
 te tertiā. Referenduz est ad penas ipales
 vel corporales: inq: rāte patrū in filios quedā
 parentū: z successores pdecessoz: z tūc re
 spectu filioz habet rōnem medicine: vt dī
 ctū est sup: vel si referat ad penas spūales
 hoc dicit ppter imitationē culpe. Qnd in
 Eto. addit his q: oderūt me. z in Dat.
 dicit. Et vos implere mēsurā patrū vroz.
 Dicunt aut puniti petā parentū in filijs:
 q: filij in petis parentū nutriti pmozozes
 sūt ad peccandū: tū ppter p̄suerudinē: tuz
 etiā ppter exemplū patrūz q: auctoritate
 eoz sequētes sūt etiā maiorū pena digni:
 si pena patrū vidētes correcti nō sūt: ideo
 aut addit in tertiā z quartā gñationē:
 q: tū p̄suerūt hoies viuere: vt in tertiā
 vel quartā gñationē videat filios. Et sic
 mutuo videre pnt: z filij petā parentū ad
 imitandū: z p̄ces penas filioz ad addēdū
 fm Tbo. Sed cur nō ipi patres delinq: n
 res punitūtur in p̄ma gñatione. Rñdeo h
 est ppter clementiā diuinā. Un Aug. j. q.
 iij. dñs ad Hoysen in tertiā z q̄ta ge
 nerationē/petā patrū se dñs cōminat in le
 ge filijs redditurū: nō in eq̄litate iudicij:
 vt alij peccent: z alij punitūtur. sed magni
 tudine clemētie dñs temp̄ expectat ad pe
 nitentiā: z q: in p̄ma gñatione delinquit
 nō prius corripit z emendat: nisi tertiā et
 quarta gñatio euenerit Aug. j. q. iij. Per
 h p̄z rñio z declaratio auctoritatū in cō
 trariū allegatay. z sic p̄z ista materia.

**De sepre stultitijz peti mor/
 talis.**
Sermo xvij.
De vasa facie
Quolubz zc. Sequit̄ pdicare de
 quodā alio effectu peti morza
 lis: q: facit hoiem fatuū z insipientē zc.
 De q: vide in smonibz post festū trinitatē
 dñca. xx. smone. iij. q: incipit. Nō q̄i insi/
 pientes in labijs meis zc. Pro eugētia ḡ

nota: q: in scriptura sacra q: est os dei. pō.
 et vij. Pronūciauit omnia iudicia oris tui.
 Pctōres dicit stulti siue fatuū z h in mul
 tis locz p̄z: h p̄ nūc sufficiat allegare vnā
 auctoritatē Eccl̄s. j. Stultoz infinitus est
 numer⁹. Et p hoc facit satis rō per filitū
 dinē d ambulātibz p viā: q: puentū ad qd
 dā biuū/in q: vna via est arcta z spinosa/
 sed secura: altera q: est ad sinistra q: est lab
 ta pulchra z delitiosa: cum arboribz circū
 quag z eū aquaz decursibz: z eū tabernis
 zc. Sed in ea est passus qdā piculosus in
 q: p̄tine sunt latrones: derobātes siue de
 p̄edātes viatores zc. Et in h biuio est q:
 dam turris alta: in q: manēt custodes: qui
 qñ vident itinerātes clamāt dicētes. Acci
 pite viā dextrā: q: est secura nō sinistra zc.
 Si aliquis illoz itinerantiū diceret: nam
 isti clamātes volūt nos decipere: eamus
 p viā sinistra viderē q: nō est pulchra zc.
 Tandē incidūt in latrones zc. Alij vero
 credentes clamātibz sumūt viam dextraz
 z vadunt securi zc. Rogo vos q: istoz dicit
 debet sapiētes vel fatuū nōne illi q: incipi
 unt dextrā viam debet dicit sapiētes: z alij
 fatuū q: sinistra: vtiqz. Si cōposito. Des
 sum⁹ viatores in via hac vite nre: z curri/
 mus semp̄ velocissime: siue dormiam⁹: si
 ue vigiam⁹: sicut existētes in nauī zc. Et
 finis noster debet esse vita eterna. Ro. vi.
 Habetis fructū vīm in sc̄tificationē: si nē
 vero vitā eternā. Et oēs nos in biuio: q:
 via dextera est via virtutū z penitētie: q:
 est arcta z spinosa: tamē secura. Duruz est
 p̄tinere/asperum est ieiunare: vigilare: of
 fensas libentē parcere zc. Sed hec via du
 cit ad vitā eternā. Ideo ch̄s in. j. smone
 suo ait Dat. iij. penitentiā agite appo/
 pinquabit em̄ regnū celoz. Et Dat. vij.
 Arcta est viā que ducit ad vitay: et pauci
 sunt q: inueniūt eam. Ita vero a sinistra
 est deliciosa z carnalis: scz comedere: bibe
 re/dormire: et luxuriari: vindicare se zc.
 Sed in hac est passus periculosus in quo
 omnes derobantur et occidunt: et h̄c pa/
 sus est mors. Q: dices tu. Et iā in alia via
 est passus periculosus mortē: verū est: sed
 non depredantur: quia secum portant the
 saurum meritorum: et honorum operum.
 Ideo dicitur Dat. vij. Thesaurizare
 vobis thesauros in celo: vbi neq: erugo:

De peccato

neq; tinea demolit / r vbi fures no effodi-
unt nec furant. Sunt aut quida viri sapi-
entissimi q sunt in turri r clamant viatoribus
r c. Et isti snt patriarche r pphete: apli:
doctores: q nouerunt optime via veram et
bona: q stantes in turri gfe dei vel pdica-
tionis: clamant nobis dicentes. Nolite am-
bulare p viam sinistra vitioy r c. Sed per
destra virtutu r c. Inter quos Salomo
sapiens dixit clamans: vias q a dextris sunt
nouit dñs: scz scientia pbarionis. Perue-
se vero sunt q a sinistris sunt. Prouer. iij.
Et David pater eius. ps. j. Quonia nouit
dñs via iustoy r iter impioy peribit.
Nam in primo passu mortis depredatur
homo peccator omnib bonis q habet. Pri-
mo quida bonis fortune: et bonis spalib
depredat ab vproze r psanguineis. Hora
de psuetudine que est neapoli: q quecuq;
habet super psona suam mulieri in tepoze
mortis mariti sunt sua r c. Quod cingit se-
zonis argenteis r c. Secdo bonis nature r
pulebritudinis r fortitudinis corporalis: de-
f datur a vermib. Tertio bonis gfe. For-
tuerat depdatus a demomb / sed tunc. s.
tempore mortis ania ei? damnat a demo-
nibus. Hora hic etia q quedam mulieres fa-
ciunt testamentu ad comoditate viri sui:
putates sanari d infirmitate sua. r de anti-
ma nihil curat r c. Videtur q vobis velle
ire p viam sinistra vitioy qua scitis / q du-
est ad infernu: certe magna stultitia: si h
no credis hereticus es: si credis es fatuus
si non emendas. Quasiut qe sunt species
stultitie: r inueni quot snt septē. qd dicit
peccator: stultus. Et sunt iste vici.

- Prima est frenesia.
- Secda est epilentia.
- Tertia est demonia.
- Quarta est rabia.
- Quinta est insensia.
- Sexta est furia.
- Septima est ebria.

Et iste septē adaptant septem peccat
mortalib: vt infra patebit. Prima est er-
go frenesia: ita vocat a phisicis qñ febris
ascendit in caput r prurbar imaginatione
loquitur stultitias. Talis dicit freneticus.
Ecce hoc peti supbie qd nihil aliud est
nisi febris: q ascendit in caput quando ho
psumit r superbit de bonis spalib. dicen-

do. Ego sum talis: sive magni sanguinis
sive magne scientie: r isti tales scientia in-
famatur. j. Lopez. vij. Ecce fatuitas: qd
cinis r puluis facit de terra. Qñ dicitur
ho ab humo. i. terra. nutrit et ad terra red-
ueret. Paret ergo quod supbus est freneti-
cus ppter febre supbie ascendente ad caput
Sapiens ho qñcunq; sit in alto positus
sempe seipm humiliat cogitans: qe ad ter-
ram reuertetur est. ps. cij. Recordatus est
qm puluis sumus ho sicut fenuz r c. Et q
iudicand? est ante tribunal dei fm opera
sua. Vultis videre ronem vt mel? intelli-
gat. Da similitudine de duob; sententiis
ad furcas: r dum ducunt ad furcas. vnu
eoz flens petit venia ad omib; vi. Parca-
tis mihi r oretis p me: alter po ridens vi-
cebat. Qñrum bonuz mihi est quod vado
associat? vado edrando r c. Sic in propol-
stro omes nos sum? criminosi r laqueos:
declinauerunt simul inutiles facti sunt non
est qui faciat bonu / no est vlsq; ad vnu. q
nouerit q peccatus vtra nos est fact? ps.
xxxvij. Impfectu meu viderit oculi tui.
r in li. r. o. scri. r snia mortis iam est data.
Deb. ij. Statutu est hoibus semel mori
r post hoc iudicatu: r iam nunc sit executio:
q omes ducimur ad mortē cum equo rō-
poris seu solis: r cu quattuor rotz. i. quat-
tuor tepozib; anni. s. vere estare aut tunc:
r byeme. j. Reg. iij. Dies morimur r qñ
aque dilabimur in terra que no reuertit.
Illi q qui in h mundo humiliant. sicut ro-
gant deuz vt parcat eis r c. Sic rogant vt
o: ent p ipse: sunt sapientes. Et cora qñ
dent r gloriant r superbiunt: snt fatui. qñ
dicit Eccl. vij. Lo sapientiu vbi tristi-
tia: r cor stultoy vbi letitia. Tales erant
illi philosophi de qbus dicit aplos Ro.
Qui cu deuz cognouissent no sicut vni-
glificauerunt aut gra. ego. sed ena. in co. s.
r eb. est in h. co. co. r. Dicentes em se esse sa-
pientes: stulti facti snt. r Ahis etia sunt Pa-
buchodonosor: q ppter superbia conuersus
est in bestia r c. Daniel. iij. Debem? ergo
in hac valle miserie: et in hoc mundo pos-
tius vacare tristitie q letitie. Exemplus
habet us in ebriis: Qui propter exca-
lentiam infinitam: quam habebat: pot-
isset gloriari plusq; alijs r c. Tamen vlt

clur q nūq̄ vīsus est ridere sed flere. Sic
 ego maria excellentissima sup oēm crea-
 turam: erat tamē replera omī humilitate
 zc. Sic z nos debem⁹ facere. Ideo dicit.
 Eccl. ij. Quanto magnus es humilia te
 in omībus z corā deo inuenies gratiam.
 Secūda species stultitie est epileptia: scz
 moribz caducus: qz in cella cerebri genera-
 tur vna gutta ex bullitione stomachi z ca-
 lore cordis. z quādo illa gutta est frigida:
 cadit sup telam cordis/et cadunt in terrā:
 et pdunt intellectu. Ecce hoc peccatū aua-
 ritie q̄ ascendit ad cerebriū: quādo cogitat
 peccato: ego volo ditari deinde cadit super
 cor z sensum dicendo. Si ego volo viue-
 re plane de meis redditibz z possessionibz
 vel laboribz in capite anni nihil remane-
 bit. Ideo qd dimitit filijs zc. Et ppter h
 lucrabor iuste vel iniuste zc. Et sic faciūt
 fraudes/vitias/malos tractus: z mille
 extorsiones. z sic cadunt in terrā p pecca-
 tū mortale. Et ecce epileptia: et tandē de
 terra cadit in infernū. j. Tim. vj. Qui vo-
 lunt ditares fieri/incidunt in tentationē z
 in laqueū diaboli z desideria yana et in-
 utilia q̄ mergunt hoies in interitiū et pdi-
 tionē. hoc est ratio qre in omni genere ho-
 minū fiunt extorsiones: scz vt viuāt pom-
 pose zc. ppter hoc em fit symonia a plaris
 extorsiones a dñis tgalibz a iudicibz/ nota-
 rijs/mercatoribz z h mōt. Nota ptra abusi-
 onem q̄ est in qbusdā partibz/q̄ patietes
 naufragiū derobant/quādo frangunt in
 terrā zc. Qd est ptra ius naturale: qz non
 debet dari afflictio afflictis: et pprea nō
 equū est aliquē locupletari cum aliena ia-
 ctura. l. Nam hoc natura. ff. de cōdi. inde.
 Item cōtra ius diuinū: non furtū facies.
 Etod. xx. Item ptra ius ciuile. L. de fur-
 tis. autem. nauigia. vbi expresse hoc pro-
 hibet: z reprobat ptraria z suerudo: z sub-
 ditur ibi: nisi talia sint nauigia: q̄ ptraicā
 operā prauitate/aut sine nobis aut chri-
 stiano noi inimica. Item ptra ius canonū
 cū. c. excoicatio. de raproibz. Hinc etiā p-
 cedunt ludi aleariū z taxilloz. Nota q̄ se-
 ptem genera psonaz damnantur ex ludo.
 Primo lufores. Secūdo participātes in lu-
 cro. Tertio assistentes q̄ dant fauorē zc.
 Quarto prestātes domū. Quinto pstan-
 tes taxillos vel tabulū. Sexto prestā-

tes pecuniā ad ludendū. Septimo recro-
 res q̄ sustinet tales: q̄ sciūt lucrari p extor-
 sione. reputant sapientes in mūdo: qz dicit
 tur de eis. Q̄ iste est sapiens faciet bonaz
 domū. sed tamē stulti sunt. vñ apls. Non
 ne stultā facit dñs sapientiā buli mundi.
 j. Eoz. j. ps. ix. Quonia laudat peccator
 in desiderijs aie sue zc. Tercia species
 fatuitatē est demonia: quādo. s. demon in-
 trat in corp⁹ hois: perdit hō pro tūc vsū
 sup intellectus: et demon loquit z operat
 p eum. Ecce hoc pctm luxurie: qz luxurio-
 sus semp habz demōnē secū qui vocat A-
 modeus: qui ita possidet luxuriosuz vt fa-
 ciat esse sine intellectu. Sicut equ⁹ z mu-
 lus quibz nō est intellectu. imo tm pualet
 diabolus: q̄ nō solū possidet. illos q̄ forni-
 cant/verū etiā illos q̄ sunt in cōiugio ple-
 rūqz. Lungz etiā facit aliq̄s ptrahere ma-
 trimoniū/qd tamē nō est verū mrimoniū
 ppter aliquod impedimentuz. Sicut vbi
 gra. Et audis qd in hac ciuitate sūt ptes:
 qz vtr habet aliqū vxorē in a qua separa-
 tus p curiā archiepiscopale: ducit postea
 aliam vxorē. cum tamē etiā papa nō pos-
 set separare mrimoniū pferim cōsumatū
 Quia quos deus cōiungit homo nō sepa-
 ret. Mar. xix. Et de cōuer. cōiu. c. Et pub-
 blico. z. c. placet. Plus dico q̄ etiam mō-
 tua prima vxore: nō potest esse secūda am-
 plius vxor ei: ppter impedimentū crimi-
 nis/sicut legit extra. de eo q̄ ducit in mri-
 quā polu. p adul. pferim in c. si. aliq̄e fo-
 mlieres post quā viri eoz absentauerūt se-
 z manserūt p septem annos: nec de eis ha-
 bent nouū/ducit alios viros/q̄ est cōtra
 ius diuinū z canonicū: z licet de iure ciuili
 li. videat hoc pmitti. tamē illud ius nō te-
 net: qz in spūalibz z maxie in sacramē-
 tis: nullā potestātē habet ius ciuile. vt le-
 git et notat in. c. ecclesia sancte marie. ex-
 tra de cōdi. z in reglā. possessor. de reg. iu.
 li. vj. Permittit em de iure ciuili. q̄ si vir
 captus est ab hostibz/et incertū sit an vi-
 uat vel morit⁹ sit: tūc post quinquenniū a
 captiuitate: mlier pōt cū alio ptrahere. z
 idē ecōuerso de viro/ vt est casus in. l. vxor
 res. ff. de diuoz. Sed de iure canonū. qd in
 spūalibz pualet furi ciuili: statutū est q̄ in
 tūcunqz annoz numero mlieres careat p-
 sentia viroz viuētibz viris suis nō possit

De Peccato

ad alios consortium conuolare: donec certum
nuncium recipiant de morte viroz: vt de
rex. in. c. in presentia. de spofali. Et videt
hodie idē esse de iure ciuili: vt in autē. ho
die. l. d. repudijs. q̄ autē. est sup. l. yxor.
eo. ritu. Ecce quāru p̄ualer diabolus: et in
fatuar hoies: ideo Tob. vj. Dicit raphael
angelus Tobie. Audi me et ostendā tibi q̄
sunt q̄bus p̄ualere potest demonū in eis
q̄ p̄iugā ita suscipiūt: vt deū a se et a mēte
sua excludāt. et sine libidini ita vacēt sicut
equus et mulus: in his habet potestātē de
monū. Hora parabolā de vxore/ cui vir
pegre p̄ficiēs cōmissit custodiendā lapidē
dem p̄ciosum maritimi valoris. At illa cu
p̄ies lactucā vendidit illū. p̄ lactuca seu p̄
mutauit et. Sic christus cōmittit cui liber
aiam dī. Custodi temetipm et animā tuā
sollicite. Deut. iij. Vel grām q̄ est infini
tus thesaurus sicut dicit Sap. vij. At luxu
riosus vedit aiām et grām p̄ lactuca. i. mo
dica delectatione luxurie: magna stulticia
est. Ecce quō diabolus infatuar hoies: ta
ceo de sodomitis et de pctō bestiali. i. cum
bestijs cōmissio. et d̄ vxore fratris. Jo dicit
.j. Cor. ij. Animalis em̄ est illi. Hora animalis
.i. bestialis et occidit tales q̄q̄ a bestijs.
Hora de illo sodomita cui p̄reputiū fuit
mosus a scorpionibz et inflatū mirabilis
et. Jte de illo q̄ tenebat p̄cubinā et vxorē
q̄ facit rabiosus ex mosu canis rabiosi
ex quo mortuus est q̄ in fine habuit dicere.
Rogo deū vt talē mortē faciat quicūq̄ te
net concubinā cum vxore sicut et ego et.
Quarta species stulticie ē rabia. Sūt
aliqui stulti q̄ nulli nocent nisi sibi ipis: et
hoc mō sunt stulti illi q̄ sunt infecti rabie
inuidie: q̄ sibi solis nocet: q̄ Inuidus inui
dia comburit intus et extra. Quatuor in
eplis. Inuidus alteri marcescit rebz opi
mis. Magnū tormentū est inuidia videre
bona alioz. Hora historā de boue Eneo
vacuo intus in q̄ ponebat homo et subitus
incendebat ignis et. Magnū tormentū
erat: sed matus est inuidia. Jo dicit Quatuor
in eplis. Inuidia sicuti nō inuenere tyrā
ni Datus tormentū. Et in tantū illd̄ pec
catū facit hoiem stultum: q̄ non p̄siderat
qd̄ facit. Exemplū de phariseis: qui p̄pter
inuidiā occiderūt christum Bar. xxvij. Scie
bat em̄: scz Pilatus q̄ p̄pter iudiciā tradidit
eum: cui tamen cognoscere et christum esse
verū messiam p̄missum in lege et in p̄pheti
is: iuxta illd̄. Bar. xxj. Sic est heres ve
nitē occidamus eum et. Laue q̄ ab hac
stulticia. Quinta species est inuisia: p̄
quā dicit homo inuisia: vt plurimū cō
tingit in senibz p̄pter antiquitatē et in pue
ris. Pueri em̄ recipiūt quicqd̄ eis datur.
nec sciunt distinguere inter bonū et malū:
q̄ infantis etal quicquid videt ignorat. Et
de falsa. mo. l. Unica. Hora exemplū de
Moysē puero. qui recepit p̄uinā et statim
misit in os suū et. Hac stulticia inficitur
hoies ex pctō gula: qui nō recipiunt etas
cū regula temperantie: sed p̄ excessum et.
Ideo sunt sibi venenose. Ecce quō tales
sunt inuisati. Hora hic p̄tra illos q̄ nō lei
tunant et volunt redimere ieiunū q̄d̄ me
lior est elemosyna q̄ ieiunū et. Sed qui
ita sapiunt dissipant: q̄ lites melior sit ele
mosyna fm̄ se: q̄ ieiunū et. Tamen mel
lior est obediētia q̄ elemosyna et. Quidā
vero dicūt et qd̄ pctm̄ est comedere bis in
die. Quia nō qd̄ intrat in os contuminat
animā: vt dicit dñs Bar. xv. Sed verus
est q̄ cibus vel potus nō contuminat aiām:
q̄ nō intrat in eaz: sed in corp̄: sed in obedi
etiā et rebellio ad diuina mādāta contū
quinat hoiem. Quidā p̄o dicunt. Et num
qd̄ p̄ vno pisce deus vult p̄dere animā ho
minis: sed nō p̄siderant q̄ deo p̄ vno fru
ctu comesto ab Adam dā nauit totū gen̄
humanū. Quia in Adā omnes peccauerūt
Rom. v. Ecce quō tales sūt inuisati. Quō
tot infirmitates pueniūt hodie: cū oculis
ifirmis: gulosi: pedagrosi: tremulosi: cata
rosi: nisi p̄pter gulā et. Efficitur tales ita
inuisati q̄ sūt peiores bestijs: q̄ bestie sui
munt cibū et potū ad sufficientiā et nō vl
tra: sicut leones vrsi et. Sed hō gulosus
excedit et. Jo dicit scriptura p̄pter crapulā
multi obierūt: q̄ autē abstinentes est adq̄ciē
vitā Eccl. xxxvij. Sexta est furia. Fur
iosus nō respicit qd̄ facit: et nulli facit re
uerentiā: et q̄q̄ verberabit v̄l occidet sicut
ipm̄: sicut iracūdius habens odio p̄ximū.
Primum occidit seipm̄: q̄ qui odit fratrem
suum homicida est. i. sui ipsi. i. Joā. j. Nec
facit reuerentiā alicui: q̄ qm̄ irascit v̄l iug

De peccato

Lazarū: vt in tin. ex. di. sui in aq̄ vt refri-
lit. meā: qz crucior in hac flāma. Ad quid
em̄ pecebat refrigerū aque: nisi vt refrigerē
taret ardor qui sentiebat: et h̄ videt tene-
re. Pe. de taran. in. iij. sen. di. ij. Idem vt
def sentire Greg. i. iij. dialogoz. c. xxx. di.
Teneri autē p̄ ignē spūm dicitur: vt in toz
mento ignis: sic videndo atqz sentiendo.
Ignē nāqz eo ip̄o patit quo videt: qz eum
cremari se aspicit cōcremat: z infra. q̄uis
colligere dicitis euāgelicis possum: qz in
cendū ania nō solum videndo: sed etiā ex-
periendo patiat: veritatē etenim voce d̄
ues mortuū in inferno dicit sepultū zc. Sed
dic q̄ ille ardet z illa flāma intelligit spi-
ritualit: sicut Aug. li. xxi. de ciui. dei. c. x.
vbi sic d̄r. dicerē q̄dem sic arduos sine vly
lo suo corpore spūs: sicut ardebat ap̄d in-
feros ille diues: quando dicebat Crucior
in hac flāma: q̄ū cōuenient responderi cer-
nerē. talem fuisse illā flāma: quales oc̄i
q̄s leuauit z Lazary vidit: q̄lis lingua cui
humore ep̄igūū deliderauit infundit: qua
lis digit⁹ Lazary de q̄ id sibi fieri postula-
uit. Vñ erant sine corpore anie. sic q̄ in
corpore illa flāma q̄ extarēt. z illa guru-
la quā poposet: q̄lia sūt etiā vīsa dormi-
tium siue in extrāli existentū/res in corpa-
les: habētes tamen sicutū dīne corpoz. Est
tamē notandū: qz licet in inferno vnus sit
ignis: tamē diuersimode anie cruciat fm̄
diuersitatē culpaz. Vñ Greg. in. iij. dia-
logoz. c. xlv. vn⁹ qdē est gehēne ignis: sed
nō vno mō omēs cruciat p̄tōres. vnusq̄
qz em̄ q̄tum exigit culpa: t̄m illic sentitur
pena. Nam sicut in hoc mūdo sub vno so-
le multī p̄sistunt: nec tamē eiusdē solis ar-
dorem equalit sentiūt: qz alius plus estu-
at: atqz alius min⁹: ita illic i vno igne nō
vnus est mod⁹ incendiū: qz qd̄ hic diuersi-
tas corpoz: hoc illic agit diuersitas p̄tō-
rū: vt z ignē nō dissimilē habeāt. z tamen
eisdē singulos dissimilē exurat. Hec ille
Potest etiā poni exemplū de duobz scar-
cerat⁹: quoz vn⁹ qui est melācolicus na-
turalit mag⁹ affligit et doler q̄ alter qui
est sanguine⁹. Alio mō dicit pati omē qd̄
quocūqz mō impedit a suo p̄rio impetu
vel inclinatione sicut si dicam⁹: lapidē de-
scendentē pati cū impedit ne deorsūz pue-
nīat: z sic dicimus boiem pati cū detinet

vel ligatur: qz non vadat quo vult: z ita p̄
modū ligationis cuiusdā ania patit ab igne
ne corporeo. vt Aug. li. xxi. de ciui. dei. c.
x. Non em̄ hoc est p̄tra naturā spūs inco-
poratē alligari: cū videamus animā tanq̄
formā naturalit alligari corpoz ad vīuū
candū ip̄m/demonē etiā p̄ nigromantiā
p̄tate superioz dmonū alligant/aliquibz
imaginibz vel aliquibz alijs rebus. Unde
multo magis possunt spūs alligari diuina
p̄tate igni corporeo. nō vt dent vitā: s̄ vt
accipiāt penā. Sicut Aug. dicit. Sed qd̄
qd̄ est minoris p̄tatis nō potest sua virtu-
te ligare id quod est maioris p̄tatis. Et p̄
pter hoc dicit qz ignis corporeus agit in
aiam separatā nō virtute p̄tā: sed in quā
tū est instrumentū diuine iustitie iudican-
tis. Vñ nota. qz multipl̄ spūs dicit alligari
a corpore. Vno mō tanq̄ forma ma-
terie sicut ania humana corpoz. Alio mō
tanq̄ moroz rei: sicut angel⁹ corpoz celestis.
Alio mō tanq̄ locat⁹ loco sicut ania
in inferno. Vñ dicit qz ania sepulz z mul-
tis modis in corpore existēs patit siue cor-
pus patiat: vt cū infirmat: vel verberat:
siue corpus nō patiat: vt cū anima trīstis
de aliqua re: puta de aliq̄ nouo sibi d̄sp̄sio-
cente. Pura de morte silij vel alieni d̄le-
cti: vel etiā in somno sepulz corpe gehēne
te ania patit. sic qz z ania separata potest
pati. z est multo magis acciba pena anie
separate qz contūctē. tum qz ipsa ania est
fons z origo passionis t̄m: qz imediate pa-
titur. Sed p̄tra illud qz dicit Tho. qz ania
patiat ab igne: ex hoc qz alligatur. sic cop-
ponit. Illud em̄ qd̄ est alligatū alienū nō
potest ab illo separari: sed spūs d̄nari se
parat aliquādo ab igne corporeo inferna-
li. Nam demones dicunt esse in h̄ aerea
lignoso: anie etiā damnatoz interdū ali-
quibz apparuerūt. Ergo videt qz ania nō
patiat ab igne corporeo: vt alligata. Sed
respondeo. Anima affligitur ab igne cor-
poreo in q̄ntum apprehendit eū: sibi vt nei-
cium p̄ modū alligatiōis z detentionis.
Hec autē apprehensio affligit: e potest etiā
cum nō est actu alligata: ex hoc solū qz ap-
prehendit se allegatiōni deputata. Et p̄
pter hoc dicunt demones secum ferre gehē-
nā quocūqz vadūt. Hoc ponit Tho.
in quadā q̄stione: viz in. j. p̄te. q. lxxij. an.

lij. ad tertiu. Utrū autē demones secum
 portant ignē: vide in festo angeloz Petri
 Hieremie ser. liij. pre vlti. **S**eda dubi-
 ratio de corporibz damnatoz post resurre-
 ctionē: quō possunt pati z nō consumi: q̄a
 erūt incorruptibilia, qz cessante motu ce-
 li q̄ est causa generationis z corruptiois:
 nō erit corruptio neqz generatio. Eū ergo
 sint incorruptibilia/quō poterūt pati: Re-
 spondeo qz hoc cōtingit duplici rōne.

Prima sumit ex pte dei facientis.

Seda ex pte corporis patientis.

Ex pte quidē det: qz ipse deus cui ois
 creatura obedit ad nutum/instituit illuz
 ignē ad affligendū nō ad corrupendū zc.
 Omnis em creatura sicut habet esse a deo
 sic z opari zc. Exēplū de pueris in camis
 nō ignis ardetis zc. Dan. iij. Jre de san-
 cto Polycarpo. Jrez de sanctis Agnete/
 Lucia/Leclita: z sic etiā de l. rherozibus
 brē Lutarine: Quos quidē ignis extingit/
 sed nō cōsumit. Vide hanc rōnem clari⁹ z
 latius sicut scripsi infra in sermonibz quas
 dragestimabz de pnia in sermone de infer-
 no. pre. v. **E**x pte vero corpis patientis su-
 mitur ratio: qz corpa tunc erūt incorrupti-
 bilia z immortalia: z ratio ē duplex. l. natu-
 ralis z theologicālis. Naturalis ratio est
 qz cessabit mor⁹ celi: vt dixi supra. **T**heo-
 logicālis est: qz corpus est in hac vita mor-
 tale p culpa; ppter cuius reatu⁹ debitor est
 homo mortis. **D**ortus corpe simul solu-
 ta est pena. Itaqz post resurrectionē non
 est debitor: homo ampli⁹ mort⁹ corpalis:
 quia nō iudicabit deus bis in idipm. Jrez
 bona fides nō patit vt bis idēz erigatur.
 z ideo tūc erit corpus immortale. Si dicis:
 quō ergo est passibile: **R**atio: qz hoc vult
 diuina iustitia. Jre nō valet argumentū:
 est immortale q̄ est impassibile: q̄a anima pōt
 pati sed mori nō pōt. Sic aurum in igne
 purgat sed nō cōsumit. **V**ide infra in ser-
 mone vbi supra. pre. v. **H**oc ergo p̄supposi-
 to/notandū q̄ q̄a infra dicā qz tot⁹ homo
 patiet in inferno: qz corpus et anima: id octo
 pene erūt in inferno: q̄ appropriatur q̄ncz
 sensibz corpis: et tribus potētis aie: quas
 adapta vt notauit in sermone vbi s. p. vij.

De eternitate pene infernalis
 Sermo. xix.

Quasi a facie

Colubū zc. Prosequēdo adhuc
 quartā cōsiderationē tertij ar-
 vicz de effectibz peccati mortal: remanet
 vltimo p̄dicare de eternitate pene inferna-
 lis. **S**alutē virgo zc. **P**ro introductionē
 materie notandum qz est cōclusio vera in
 theologia p fidez catholicā approbata: qz
 pena inferni est eterna. **A**uctoritas. **J**re ma-
 ledicti in ignē eternū: qui paratus est dia-
 bolo z angelis et. **E**t infra. **I**biunt bī in
 supplicij eternū. **D**ar. xxv. **J**re **D**ar. liij.
Qui aut blasphemauerit in sp̄m̄ctū: nō
 habet remissionē in eternū. **J**tem ps. **I**n-
 troibit vsqz in p̄genies patrū suoz/z vsqz
 in eternū nō videbit lumē: **I**ntroibit. l. p̄tor
 p̄m suoz. l. dmonū. **J**o. vij. **V**os ex pte
 diabolo estis. **J**re **E**sa. vlti. **T**ermis coz
 nō moriet. **J**rez **G**reg. in. iij. dial. c. xlvij.
Anima q̄ in inferno posita est. beate eterni-
 tatis viuere p̄didit: sed esse z viuere misē-
 re nō amittit: eo qz cogatur vt z morte sū-
 ne morte/z defectū sine defectu/z sinez se-
 ne sine in p̄petuū patratuz: vt sit ei mor-
 tialis/defect⁹/ indeficibilis/z finis sim-
 pliciter infinit⁹. **S**ed hic est questio quaz
 sepe multi faciūt: et est magna questio in
 theologia. l. qz videt qz pena inferni nō de-
 bet esse eterna. **N**ō p̄bat primo de iure di-
 uino. **S**eda de iure humano. **E**t p̄mo de
 iure diuino: qz pena debet z iudicari cul-
 pe in q̄ntitate. **I**uxta illud **D**eut. xxv. **P**ro-
 mensura peti erit z plagarū modus. **J**rez
Apoē. xvij. **Q**uantū glificauit se z in de-
 litis fuerit: tantuz da. il. tor. z luc. **S**eda
 p̄bat de iure humano: nā canoniste dicūt
 qz pena nō est vltorius p̄trahenda q̄ deli-
 ctū fuerit in excedēte repertū. extra d̄ his
 q̄ si. a malo. pre cap. c. q̄stuit. z c. de penis.
 l. sancimus. **C**um ergo culpa fuerit hic s̄-
 nita: puta luxurie/blasphemie/homicidij
 vsure zc. quare pena est infinita: **N**on vi-
 detur hoc esse cōueniēs diuine iustitie: et
 multo minus misericordie: ad quā p̄inet
 mitigare penas potius q̄ augere: cū etiā
 de iure humano pene interpretatiōe bent
 gna moliente sunt potius q̄ exasperāde.
 ff. de penis. l. interpretatiōe. et in regula.
Qda restrigi fauores cōtingit ampliari.

De Peccato

lib. vi. Notare hic potes errorem Diligentis qui vt referunt glo. et. liij. q. ij. in fi. dicitur. Omne hominem esse saluandum p illud. Nihil odisti eorum q fecisti. Sap. xj. Ite ps. lxxvij. Nunquid obliuiscet misereri deus/ aut continebit in ira sua misericordias suas. Per h etiam adducebat Diligenes illud Esa. xxij. vbi loquens de danatis subdit dicens. Post multos dies iustificabuntur et erubescet luna/ et confundet sol. ppter claritatem eius etc. Sed die q visitatio illa intelligit in malum: qz resumptis corporibus cruciabunt eternali: et ita dum volebat asserere deum misericordem/ dixit non iustum. Ite dicebat christum passurum iterum in aere p diabolis saluandis. qd est contra auctoritatem scripture Bar. xvj. vt supra dicit. id fuit Diligenes tanqz hereticus ab ecclesia condemnatus post mortem: vt refert Gratianus vbi s. et Aug. etiam. xxj. de ciui. dei. c. xij. et in ca. xvj. refert quosdam dixisse q in die iudicii sancti orabunt pro danatis: et sic saluabuntur danati. Neqz enim credendum est vt dicunt q tunc sancti amissuri sint misericordiam quam erunt perfecti sancti: et id cum nunc in vita presentis sancti orant p inimicis et participant persecutores: multo magis orabunt tunc p illos quos habebunt supplentes. Cum etiam deus nunc exaudiat sanctos orantes/ quam sine peccato non sunt: multo magis quam tunc sine peccato erunt. Et allegat ps. Nunquid obliuiscet etc. vbi s. Sed quia hoc est hereticum: id nota rationes adhuc ex quibus potest colligi responsio.

Prima ratio sumit ex pene proportionem.

Secunda ex culpe duratione.

Tertia ex peccati aggravatione.

Quarta ex peccantis intentione.

Quinta ex fori mutatione.

Prima ratio est: qz non est necesse q pena commensuret culpe quantum ad durationem. Nam vt ait Aug. xxj. de ciui. dei. in illo iudicio requiritur vt pena adequet culpe quantum ad durationem. nam adulterium/ homicidium/ et homicidium: in momento committuntur/ tamen non momentanea pena puniuntur: sed quicquid de perpetuo carcere vel exilio. et quandoque etiam morte in qua non considerat occisionis mora: sed potius q in perpetuum auferatur a societate viuentium. Et hoc vult Tho. s. ij. q. lxxvij. art. ij. ad primum. Ergo dicit q p mensura peccati erit et plagarum modus: debet intelligi de mensura proportionis/ non

autem de mensura durationis. Quare enim est culpa gravior: ratio pena debet esse acerbio. Secunda ratio etc. qz etiam positum quantum ad durationem pena debet commensurari culpe: tamen ad hoc pena inferni debet esse infinita quantum ad durationem. Probatur ratione/ auctoritate/ et exemplo/ et similitudine. Et primo probatur ratione. Pro cuius declaratione est notandum q quodammodo anima est composita ex mortalitate corpori/ recipit conditiones corporis. s. mutabilitatem et variabilitatem/ et immutabilitatem et letitiam etc. Huius auctoritas. Locus primus qd corripitur inhabitatio sensum multa cogitantem. Sap. ij. Nota: aggravatur tamen hinc ad suas conditiones. In nemo dum viuere debet desperare propter peccatum quia potest penitere. Et e converso nemo quantumcumque bonus debet securus esse: qz potest cadere. Locus. Qui se existimat stare/ videatur nec cadat. Sicut enim peccatum non tollit libertatem arbitrii: sic nec gratia etc. sed postquam est separata stat in sua natura/ q est vt mutabilis non potest nec sit veritabilis ad oppositum siue sit in gloria constituta siue in pena. Quia ligatis manibus/ et pedibus/ pignetur in renebras exterioribus. Bar. xx. In non potest anima danata veram penam agere: vt de peccato doleat/ pnt est offensa dei/ habet Sap. v. Auctoritas. Si ceciderit lignus ad austrum/ ibi erit. Eccles. xj. Nam vt dicit Tho. in. ij. q. xij. ar. iij. Danati quibus doleat de peccatis que commiserunt: non tamen quia dolent ipsa odiat/ sed qz p eis puniuntur. Et ibidem dicit in responsione ad secundum articulum. q mala in danatis non sunt demeritoria: sed pertinent ad danationis penam. Et hoc probatur. Quare si alius demeretur ex blasphemis/ semper pena augetur: et sic esset infinita pena intensius. qd est inconueniens. Est et alia ratio quare non demerent: qz non sunt in statu viuendi. In dicit Tho. ibidem: q mereri et demereri pertinet ad statum vite. In bona vel mala viuatorum sunt meritoria et demeritoria: sed bona post mortem facta non sunt meritoria/ sed pertinent ad eorum beatitudinis preparationem/ sed peccata post mortem non sunt demeritoria/ sed pertinent ad danationis penam. Tho. Et ad predicta autem rationem de immutabilitate anime separare possent fieri in illa

de corpore resumpro post resurrectionem: quia tunc videtur quod tollatur immutabilitas illius ex quo corpus resumit. Sed dicitur quod cum corpus est mortale: desiderat animam ad proprias operationes naturales: ut existens in ipso corpore anima proficiat: quasi ad perfectionem nata. et sic anima disponit et mutat secundum corporis qualitatem et dispositionem: sed post resurrectionem corpus disponit secundum exigentiam anime: et ideo anime non mutabuntur per corpora. Hec secundum Theobaldum in libro contra gentes. c. lxxv. Et de quod non tamen in sermonibus de penitentia sermo. ij. pre. j. Anima ergo data in inferno penitere non potest de culpa: quoniam semper exaggerat culpam blasphemando deum et bonitatem et iustitiam eius. Apo. xvij. Et manducaverunt linguas pro dolore: et blasphemaverunt deum celi pro doloribus et vulneribus suis: et non egerunt penitentiam ex operibus suis. Unde anima que migrat de corpore: cum peccato mortali formationis: semper in eadem voluntate permanet et desiderio: sic et si transferat in peccato odium: et humilimodum. Sic et demonibus: qui postquam ceciderunt de celo: sunt obstinati quod non penitent de culpa. Si enim peniteret de peccato peccato eis pereret: ut ait beatus Martinus: qui etiam diabolo spondit dicens. Si tu miser penitere velles: ego de dei bonitate confidens: tibi misericordiam pollicerer. Unde Sathanas in eodem desiderio habendi equalitatem dei est natus: et in eternum erit sicut a principio sui casus. Unde cum culpa non tollatur nisi per penitentiam: anima aures in inferno esse non potest: sequitur quod culpa ibi semper duret: et consequenter etiam pena. Culpa ergo cum sit eterna: erit eterna etiam pena. Iohannes dicit. Esa. lxxvij. In mensura contra mensuram: cum abiecta fuerit iudicabo eam. Nota in mensura. s. pena: contra mensuram. s. culpe. cum abiecta fuerit. s. anima a corpore: iudicabo eam. i. eternaliter condenabo: cum culpa sit eterna. Et hoc non solum de culpa mortali: sed etiam de peccato et culpa veniali per eandem rationem. Unde anima in inferno etiam per veniales eternaliter punietur. Quis enim veniali non debeatur pena eterna pro se: tamen per accidens est eterna pena ibi per veniales: eo quod nulla culpa ibi sit remissibilis: ex qua inferat quod etiam pena durabit in eternum. Et hoc vult Theobaldus in libro contra gentes. c. lxxvij. q. ij. ar. j. ad secundam. etiam in libro contra gentes. c. lxxvij. q. j. ar. ij. ad vij. Et hec est vna ratio que in inferno non remittit culpa. s. q.

anima data non habet penitentiam de culpa: quoniam imo vellet de novo offendere deum si possit: quod patet quia semper blasphematur deum. Est etiam alia ratio: quia nulla culpa remittitur sine gratia dei gratia faciente: sed ibi nulla gratia dei est: ergo etc. Sic ergo cum causa. i. culpa sit eterna oportet quod effectus. i. pena etiam sit eterna. Da similitudinem de eo quod percussus est gladio in latere. licet ictus gladii momento transierit: tamen multo tempore dolebit. et si plaga ex ictu causata esset eterna: consequenter etiam dolor ex ipso causatus esset eternus: sicut ignis causat dolorem quod esset eternus: sic ignis est eternus. et sic desperantia humorum ex qua causatur febris est eterna: febris etiam est eterna. Et hoc est quod ait Gregorius. xxv. di. Qualis hinc quisque egreditur: talis in iudicio presentatur. Tertia ratio etc. quod etiam posito quod culpa quantum ad durationem non sit infinita: tamen pena debet esse infinita quantum ad durationem. Nam culpa mortalis licet non esset infinita extensivum: quia extensio considerat ex parte actus peccati: sive reversionis ad creaturam que est finita extensivum: tamen est infinita intensivum: quia intensio considerat ex parte aversionis a deo quod dicitur esse peccato formaliter: cum autem culpa grauetur secundum conditionem illius in quem peccatur. ut non. Theobaldus. j. q. lxxvij. ar. ix. Et de sit infinita et immensurabilis et infirmabilis excellenter et dignitatem: sequitur quod etiam culpa deest infinita. Et qui in seipso quod etiam pena deest infinita intensivum. Non potest autem pena esse infinita intensivum. s. quod ad acerbitatem: quia sic annihilaret creaturam quod non est infinite capacitas: sed finite. oportet ergo quod sit finita extensivum. s. quantum ad durationem. In extensivum autem pena est maior vel minor: secundum quod fuit maior vel minor delectatio in reversione ad commutabile bonum: quod est creatura. iuxta illud Apo. xvij. Quatuor glorificavit se et in delictis suis: tamen dicitur da. il. cor. et luc. Quarta ratio etc. peccatis interioribus: quia in peccato attenditur voluntas et interior peccati: et non actus exterior peccati. Locoz. legitur de. q. voluntas et propositum distinguunt maleficia. s. de fur. l. q. iniurie. et. c. cum voluntate. de sen. exco. l. 3. ante actus exterior peccati fuerit finitum: tamen voluntas peccati fuit infinita. Voluisset enim peccator sine fine vivere ut sine fine peccaret. Unde dicitur idem Gregorius. xxij. mor. Iniqui voluissent sine fine vivere: ut sine fine potuissent in iniquitate permanere. Iustum est ergo hoc Gregorius. q. qui in

De Peccato

fuio eterno peccauit contra deū: in eterno dei puniatur. Dicit autē aliquis in suo eter- no peccasse: nō solū sūm cōtinuationē actus in tota hoīs vita durantis: sed qz ex hoc qz homo finem in peccato constituit: voluntatem habet in eternū peccandi. sūm qd dicit Tho. in. j. ij. q. lxxvij. ar. ij. ad p̄mū. Et hoc pbatur sic. Quia q̄ p̄pter aliqd tēpora- le bonū auersus est ab vltimo fine qui in eternū possidetur: p̄posuit fructiōnē tem- poralem illius boni tēporalis eterne fructiōni vltimi finis. Vñ patet qz multo ma- gis voluisset in eternū illo bono tēpora- li frui. Ergo sūm diuinū iudiciū ita puniri debet ac si eternalit̄ peccasset. Hec Tho. in. ij. cōtra gent̄. c. xli. Et ideo Greg. in. iij. dial. ait. Ostendit em̄ qz in peccato semp̄ viuere cupiunt: q̄ nunq̄ desinūt pec- care dum viuūt. Iustus est ergo vt nunq̄ careant supplicijs: qui nunq̄ voluerūt ca- rere peccatis. Nec obstat si dicat qz sūm le- ges humanas nō debet puniri affectus nisi sequat̄ effectus. s̄. de penis. l. cogitatiois penā nemo meret. z est canonizata in de- cre. de peni. di. j. cogitatiois. quia ad hanc respōdet dupliciter. ¶ P̄mo qz illud ve- rum est nisi in atrocioribz in quibz puni- tus affectus licet non sequat̄ effectus: dūmo- do affectus ostensus fuerit p̄ aliquē exte- riorē actum. vt pbatur in. l. si quis. nō di- cam rapere. L. de ep̄s. z cle. z. l. vnica. L. de raptu virginū. Si autē nullo modo p- gredere affectus in actum exteriorē: tūc ille affectus nō est punibilis apud huma- nū iudiciū: vt infra dicef. quia occultorū solus cognitor z vider est deus. xxxij. di. z. erubescant. z de simo. c. tua nos. cū sim i- libus. ¶ Secōdo respōdet qz quantū ad ho- mines delictū nō dicit̄ perfectū realiter: nisi quādo ventur ad actus exteriorē: per- fectum v̄l proximū perfectiorē. Ratio. qz nō pertinet ad hominē de occultis iudica- rare. de simo. c. sicut. z. c. tua. Et tō non pu- nitur affectus nisi sequat̄ effectus: vt dictū est. De his em̄ solūmō p̄t leḡslator penā inferre: de q̄bz pōt iudicare: z nō de alijs. Itē qz ius ciuile ad hoc principalit̄ est in- stitutum: vt hō sit iustus z iuste se habeat er- ga proximū: ad quē iustitia ciuilis ordina- tur: nō autē vt sit iustus erga deū principa- liter. Vñ iustitiam p̄tempore: religio solū deū habet vltorē iustitiam. L. de iureiur. Peccatū autē qd solū in affectu seu volun- tate consistit: nō est nocuū p̄mo: et tō nō puniit regulariter a iure humano: sed quā- tū ad deū qui cordiū humanorū solus serua- tor est. iuxta illud Diere. xxvij. Prauus est cor hoīs z scrutabile: z quis cognoscer- illud: Ego dñs scrutās corda z pbans rei- nes. Delictū dicit̄ perfectū sola voluntate deliberata: etiā si nō pueniat ad actum ex- teriorē: tō voluntas sola puniit apud deū. Cum ergo voluntas hoīs in infinitū pretendat ad peccandū si in infinitū viue- ret: z bene etiā libet̄ peccato: vellet p̄- cisci cū deo vt nunq̄ mori deberet: vt pōt- ter semp̄ in petō delectari: nec curat de vi- ta eterna. Ps. Pro nihilo habuerūt terrā desiderabile. Quia ergo hoc p̄positū tam- cōcipit petō: licet actus exterior peccati nō daret in infinitū: tamē iuste puniit in infini- tū z eternaliter. Et cōfirmat̄ ratio: nāqz etiā de iure canonico puniit in interdū volun- tas: dūmodo aliquo signo exteriori mani- festetur: licet delictum nō fuerit p̄fectus: sicut p̄t in heretico in cle. ij. de hereticis. Ad idē fac qd legit̄ z. n. in. c. j. de homi- li. vj. vbi solū mandatū puniit: licet nō les- quat̄ effectus. Et bene facit ad p̄dicta qd notat Jo. an. in. ij. in penis. lib. vj. in meri- cur. ¶ Quinta rō zc. est rōne diuersitat̄ fori. Nā non est incōueniēs qz in vno foro imponat̄ certa pena vni delictorē: in alio foro minor vel maior eidē delictorē: sic etiā videm⁹ mutari penas sūm diuersitatē ciui- tati. Nā p̄ furto in vna ciuitate fur flagel- labit: in alia p̄cidet sibi auris: in alia vero erit suspēsus. Et sic etiā mutant̄ leges et statuta sūm diuersitatē tēporū et locorū. vt pbat in. c. nō debz. extra de cōi. an. z affi. z. xxi. di. sciendū. Hāc rōne sentit Tho. qz- uis loquat̄ de purgatorio in. iij. sen. di. x. art. j. q. ij. ad scōm. Sile dicim⁹ de pena purgatorij. q̄ licet minima sit in purgatorio: est tñ maior q̄libet pena hui⁹ mundi. Penā autē venialia q̄bic leuit̄ z breui p̄tia purga- rent̄ in purgatorio grauissime puniūt: re- spectu penarū hui⁹ mōdi. Et h̄ cōtingit p̄t diuersitatē fori. In iferno autē penā venia- lia puniūt̄ et nāl̄: si q̄s decedat cū mortali z veniali: s̄ s̄ se p̄ctm̄ v̄tiale nō meret̄ penā etnā. z h̄ p̄tingit p̄t diuersitatē fori

vt dicit. Vide Tho. i. l. iij. sen. d. r. ar. j. q. dicitur: pbatu est p auctoritates. Sed pbe/ qur hoc etiã rone. Conclusio est in theolo/ qur hoc etiã rone. Conclusio est in theolo/ gia q null? pot create nisi solus de? et h/ ideo: qz create cu sit de nihilo aliqd facere requirit in create pãcem infinitã: q nõ est cõsueabilis creature/ q est capacitas finite zc. Et hoc nec pncipalit/ nec instrumetad lit: vt dicit Tho. pre. j. q. xlv. ar. v. Unde Aug. in d trini. dicit: qd nec boni nec mali angeli possunt esse creatores alicui? rei: multo ergo minus alie creature: et hoc non procedit ex defectu diuine potestatis sed defectu potẽtie passive creature/ q nõ est capax hui? potestatis: cu sit finita. Da ex emplu si tu haberes lagenã aque vacuã z ego fonte aque magnũ: nõ posses tota aq fontis poni in lagenã ex defectu illi? lagenã. Un hec pãas nõ cõpõrtit etiaz chõo fm qd hõ. Nec obstat ad hoc qd obici posses de sacerdotẽ/ qui absoluit a pctis in sacro dicendo. Ego te absoluo a pctis: qz illud exponit a qbusdãz. i. absolutu õido. Vel dic meli? q sacerdos absoluit p modũ ministerij: de? vero p modũ auctoritatis: chõi stus vero fm qd hõ p potestare excellẽtie vt nota. j. pãima pre. Null? q pot create: nisi solus de?. In qliber aut pcti mortalis remissione: cõcurrunt qndẽctm creature de nouo create. Prima est gra gratũ facies q est nobilissima creatura: adeo q sine ipsa ania q est in pctõ mortali est turpissima: cu ipsa est pulcherrima: adeo q de? pbi/ locap? de ipa accipit eã in sponsaz. Osee. ij. Sponsabo te mihi in sempiternũ. z spõ sabo te mihi in iustitia z iudicio z misericordia z miseratõnibz: z sponsabo te mihi in fide: z scies qz ego dñs. Et dr ter sponsabo. ppter tres effect? grẽ. Prim? e remotio culpe. Scõs est remotio pene toti? vel pris. Tertius est meritũ vite eterne. Nec exi gratia talis de potẽtia materie: sed de nouo creatur. Scõa creatura est fides vera viua: qz est formata charitate: qz fides q habet ab homie in pctõ mortali. est mortua. Et dicit fides equoqe. sicut hõ mortuus dicit homo. Jac. ij. Fides sine operibus mortua e. Tertia creat spes: qz spes que habet a pctõre: dicit port? i sumptio. Quarta causã charitas que est flãma ignis diuini in corde hominis posita. Ro. v. Charitas dei diffusa est in cordibz: s

De septem causis que cõcurrunt in remissione peccatorum.
Sermo. xx.

Quali a facie

Quolubri. zc. Sequit mõ predicti care de qnta z vltima pãidera tione tertij arti. viz de remedijs pcti mortalis: vbi est duplex iterũ pãideratio faciẽda. Primo de causa remedioz. Scõo de modo. Circa primũ nota: qm remissione pctõz concurrunt septem cause. Prima est causa pncipalis effectiua. Scõa est merital collatiua iuductiua. Tertia est causa instrumetalis. Quarta est causa material receptiua. Quinta est causa spũalis dispositiua. Sexta est causa formalis pfectiua. Septima est causa finalis cõplectiua. De hac materia vide q scripsi in fimo nio qdragesimalibz de articlis fidei: fimo ne. xij. Prima q causa est pncipalis effectiua: z illa est de? glosus: q solus remittit pncipaliter pctã lauãdo animã z iustificando eã. Ido dicit Dar. ix. et Dar. ij. z Luc. v. Quis pot remittere pctã: nisi solus de? Ite Esa. xlvj. Ego sum qui de leo iniquitates tuas ppter me: z pctõz tuõrũ nõ recordabor. Item Osee. xij. Perditio tua iust ex te: tantũmodo ex me auxiliũ tuũ. Sic g nullus pncipalit pot remittere pctã p modũ auctoritatis nisi sol? de? vt

De Peccato

per sp̄i. san. q̄ da. est nobis. Et Luce. xij. de
domin. Ignē veni mittere in terram: et
qd volo: nisi vt ardeat. Quinto creat pru
dencia infusa: que dirigit hoīem circa di
uina nō circa mūdāna: qz prudentia erga
mūdāna et prudentia erga diuina differūt
in gñe: et etiā effectu. In Ro. vij. Pru
dencia carnis mors est: prudentia autē spūs
vita: et par. Sexto creat iustitia p̄ quā hō
subijctur deo: et reddit ipsi honore et satisf
facit ei de peccis cōmissis et etiā proximis.
Rom. xij. Reddite om̄ibz debita: cui tri
butum: tributū rē. Septimo creatur tem
perātia: vt corpus maceret ne recalcitret
p̄ra animā. Octauo fortitudo: nō corpo
ris: qz hanc habet leo et bestie. ps̄. Non in
forti. equi vo. ha. neqz in t̄. vi. be. erit ei.
sed fortitudo animi ad resistendū diaboli
eis tentatiōibus et ab aduersariis: et sic
sunt octo creature. Item sunt septē dona
sp̄itus sancti: scz sapientia/intellectus/ con
silium/ et fortitudo/ scientia/ pietas/ et timor
dñi. De quibz habet Esa. li. Differt autē
fortitudo pur est donuz ab ea que est vir
tus: qz fortitudo prout est virtus hominē
fortificat: put mouet a regula rōnis natu
ralis: sed fortitudo pur est donū fortificat
hominē pur mouet a sup̄iori principio. i.
instinctu spūs sancti. fm Tho. i. ij. q. lxxvij
Pater q̄. xv. creature de nouo creant in
aia qñ remittit peccatū. Ideo Dauid in. ps̄.
cū. Emitte sp̄m tuū et creabunt. et reno
uabis faciē terre. Nota. Creabunt. i. gra
tie frutes et dona: et renouabis faciē terre
Nam sicut terra renouat in vere p̄ flores
et in estate p̄ fructus: et sic aīa p̄ spiritum
sanctū renouat: vt p̄ducatur fructus bonoz ver
borum/ et fructus bonoz operuz. Fiat ergo
ratio. Solus deus pot̄ creare. In remissi
one autē peccati: requirit̄ noua creatio. Et sol
deus pot̄ principalit̄ et effectiue peccatū re
mittere. Et confirmat ratio: qz dicit Aug.
sup̄ illud verbū Ioan. xij. Quia hō
faciet rē. Propt̄us maius hoc eē dixerim
vt ex impio iustus fiat: q̄ creare celū et ter
rā. qd̄ intellige q̄tum ad opus qd̄ fit: nō
aut̄ modū agendi: fm Tho. i. ij. q. cū. ar.
ix. Pater rō. Ideo ps̄. Beat⁹ vir cui non
imputauit dñs peccatū. Moralit̄ nota quō
peccatō: peccando mortalit̄ occidit p̄d̄ et cas.
xv. creaturas: q̄ sunt excellentiores q̄ sol:
luna: om̄es stelle et c. Item occidit animā
quā que inexcitabilis est peccatū et valoris
Bar. xvj. Quid em̄ pficit hōi si vniuer
sum mōm lucret: anie vero sue detrimen
tū patiat. Aut. q. d. hō. cōmu. p̄o. a. sua. q.
d. nullā. ¶ Secūda causa est meritalis col
latiua: et h̄ est passio ch̄ri. q̄ merito: et op̄e
rat remissione peccatō. iuxta illud Ro. iij.
Tradit⁹ est p̄pter delicta nostra: et resurre
xit p̄pter iustificationē n̄ram. Itē Ro. iij.
Iustificati grat̄ p̄ gratiā ipsi: et p̄ redem
ptionē q̄ est in ch̄o Iesu: que p̄posuit de
p̄pitiatorē per fidem in sanguine ipsius. et
j. Pe. ij. Peccata n̄ra ipse p̄tulit in corpore
suo sup̄ lignū: vt peccis mortui iusticie vi
uam/ cui⁹ liuore sanati sum⁹. ¶ Nota
dū autē p̄ intellectu hui⁹: qz triplex potes
tas instituta est a deo/ circa peccatō remi
sionē. Prima est potestas auctoritatis: et
hec soli d̄i: vt dixi supra prima pte. Doc
vult Tho. in. iij. q. q. lxxij. ar. iij. et iij. Et
hec etiā potestas cōpetit ch̄o fm q̄ deus.
et talis potestas nulli creature pot̄ cōcari
sicut nec diuina essentia cōcatur: vt pot̄.
Alia vero prās est ministerij ecclie: qd̄
petit sacerdotibz q̄ sunt ministri ecclie: de
q̄ dicit in. iij. pte. sermonis. Tertia est po
testas excellentie et hoc cōpetit soli ch̄o
fm q̄ hō. Licet em̄ de⁹ illā prātem alijs
cōcicare possit: tamē soli ch̄o cōcavit: qz
q̄ homo: et hec p̄stitit in q̄tuor. Primo qz
meritū et virtus passionis ei⁹ op̄eret in sa
cramētis: vt dictū est. Secūdo qz virtus pas
sionis ch̄i copulat nobis p̄ fidē. fm illud
Ro. iij. Quē p̄posuit deus p̄pitiatorē per
fidē in sanguine eius. Quā fidē p̄ inuoca
tionē nois ch̄i p̄stant: ideo ad hanc po
testatē excellentie p̄tinet/ qz in ei⁹ nomine
sacramēta sanctificā. Tertio qz sacramē
ta ex institutiōe virtutē obtinet. Unde est
qz ad potestatē excellentie p̄tinet/ qz ipse d̄
dedit virtutē sacramētis potuit instituire
sacra et instituit. Dic qñ instituit. vt dicit
y. libel. c. lxxij. §. j. Quarto qz causa non
dependet ab effectu: sed pot̄ e contra. Ideo
ad prātem excellentie p̄tinet/ qz ipse ch̄us
fm qd̄ homo potuit effectu sacramēto
sine exteriori sacro p̄ferre: vt p̄t in Do
ria magdalena: cui dixit Remittunt tibi
peccatū tua. Lu. viij. Et in paralytico Bar.
ij. cui dixit. Et fide illi: remittunt tibi pec

tata tua. Idē habet Bar. ix. Un nec pa
 pa nec alt. possit alicui remittere pctm si
 ne sacro penitēte sumpro actu vl' possit
 Nota corā illos q' dicunt q' indulgentia
 est cōcessa de pena z culpa: z nota q' con
 currit etiāz meritū ecclie/extra quā nō est
 salus sicut extra arcam Hoc nulli homini
 salus fuit. Irē ex merito orationū z bono
 rū q' fiunt in ecclia: multi pctōres conuer
 tuntur ad deū z resurgunt de morte pec
 cati ad vitāz gfe. Figura habet de vidua
 cui filii mortui suscitauit chris: cum irer
 in ciuitate Haym 2 u. vij. Tertia cau
 sa/est causa instrumētalis que causa ali
 qd operat. Da exemplū de scriptore q' est
 causa pncipalis in scribēdo: sed calam' est
 causa instrumētalis. Sic in iurore acus zc.
 Sic in remissione pctōz causa instrumē
 talis est cōfessor: in quo rñ requirunt quar
 tuor ad hoc: vt possit instrumētalis absol
 uere. Primo requirit potestas ordinis sa
 cerdotalis in q' sunt omnes sacerdotes eq'
 les. vñ in hac prāte papa nulli sacerdoti
 pponit: et in hac prāte maior est sacerdos
 Joā, baptista: imo maior angelis: qā an
 geli bñōi prātem nō habet qntimo z ma
 ior hōine maria. Nam sicut dicit rex. in. c.
 Noua. de peni. z remis. licz briffima pgo
 maria dignior et excellentior fuerit aplis
 vniuersis: nō tñ illi sed istis dñs clauēs re
 qui celoz cōmisiit. Et ideo null' nisi sacer
 dos pōt pcurrere tanq' causa instrumēta
 lis in bñōi absolutōe: pōt tamē pcurrere
 tanq' causa meritoria ex cōgruo. s. orando
 vel alta bona faciendo nō autē absoluēdo.
 Exēplū habet Bar. ix. de paralytico que
 offerebat chro: vbi dicit rex. Vidēs autē
 fide illoz Jeius dixit palytico. Confide
 fili remittunt tibi pctā tua. Un etiā si in
 casu necessitat. s. i articlo mortis aliq' pfi
 rebat nō sacerdoti qd est pñliū/ille cōfesi
 sor nō debz nec pōt absoluere: qz caret cla
 uibus: vt notat theologi in. itij. sen. di. xvj.
 h. Et glo. Jo. an. in. ca. Si eps. de pen. z
 remis. li. vj. licet glo. Benar. teneat ptra
 rñ z male. in. c. Pastoralis. de offi. ordi.
 in fine glo. sic. Sēdo requirit in absol
 uēte prās iurisdicōis ordinaria vel dele
 gara. Hoc em duplici mō qrit sacerdos p
 pti q' ad pfectionē audiendā z absoluēdū
 vt in. c. Omis vtriusq' sex. de pe. z remis.
 sed ad cōmissionē in auditiōe pfectionū sa

cerdos prius dicit ille sol' q' est ordinari'
 Potestas q' iurisdicōis q' requirit in absol
 uēte pualer in materiā. i. subditū: qz sicut
 ignis hz prātem actiū vendit: sed vj ap
 plicari materiē: alias nō vizeret. Sic i ppo
 sito. quilibet sacerdos hz quandā prātem
 actiū absoluēdi. i. prātez ordinis: sed illa
 prās nō pōt deduct i actū: nisi in subditū
 cui possit absolutio applicari. Et iō requir
 tur hec prās iurisdicōis q' dat subditum.
 et h' ex ecclie ordinatiōe. Et iō prima pot
 estas est de iure diuio: sed scda est de iure
 positiuo/ō q' habet de pe. di. vj. Placuit.
 Et de peni. z re. c. Omis vtriusq' sexus.
 Tercio requirit in absoluēte exercitiū
 hui' prātis: qz pccati ab ecclia nō possunt
 absoluere. Un sancti' est non pfiteri/etiā
 in necessitat' articlo q' pfiteri exercōcaro:
 vel als pctō ab ecclia: nisi forsitā hodie p
 stitutiōne Hartini. Et idē dicendū est
 de cōione. xxxij. di. veni. Et. xxiij. q. j. Si
 q's dederit. et. c. si. Sec' i baptismo q' i ne
 cessitate recipi possit a q'cuq' etiā heret
 co: vt ibidē notat. z in. c. nō est. de sponsa.
 p glo. z doc. Quarto requirit scientia
 iustitias in absoluēte. de pe. di. vj. c. j. vbi
 Aug. sic dr. Qui vult pfiteri pctā vt inue
 niat grām: qrat sacerdotē sciētē ligare et
 soluere: ne cum negligens circa se extiterit
 negligat ab eo: q' cū misericordit moner z
 pccitine ambo i foueā cadant zc. Dic hic
 vt expedit. Sed notandū p reprehensione q'
 runda/ q' nlla ars mechanica q' tūcūq' vt
 lis exercet sine magro zc. Sola ars regis
 minis amiaz de q' dr Greg. q' est Ars ar
 rtiū regimē aiariū: sine doctore exercet a sa
 cerdotibz. Et qz cec' ceco ducatiū pstat am
 bo in foueā cadū: qz efficit ante magister
 erroris q' fiat discipul' veritat'. Diceret
 aliq's: si ego nescio q' ille sit ignorās: z cō
 fiteor ei. quero vtrum excuser. Rūdeo. vt
 cūq' excusat' es: s' si ē famos' idiota ddes
 iq' rere pitiorē vt dr Aug. de pe. di. j. Quē
 penitiz. sic p sanitate corpis q' n' melior me
 die'. q' nimo ēt p iumēto tuo. pasino p eq'
 infirmo quer' meliorē maniscalcū. Quid
 ergo pro anima fier: Sed heu dolor: quia
 multi maiorem diligentia habent de ius
 pbaris: qui in sabbato extrahēbant all
 nū cadērem in puteum: sed de primo toto
 sanando sibi z chriso conscientiam facie

De Peccato

bant. Luce. xiiij. Dic vt expedit. Et his q̄
q̄ dicunt in hac p̄dica tertia pre: Nota q̄
sacerdos in absolutiōe pctōis nō solū ab-
soluit a pena/ sed etiā a culpa: q̄ cōcurrit
in hac absolutiōe tanq̄ instrumentū anti-
matū dei. Qd̄ est p̄tra illos q̄ asserūt con-
trarium: dicētes q̄ sacerdos nō absoluit a
culpa: sed absolutiōe ostendit et ecclie reco-
ciliat. P̄o quo videt̄ faceret. Sic. xxvj
moral. et habet in deere. xj. q. iij. tunc vera.
vbi sic ait. Tunc vera est absolutiō p̄sidē/
tis/ cū interni sequit̄ arbitriū iudicij. Qd̄
bene quadriduanum mortuū resuscitatio
illa figurat: que vicz demonstrat q̄ prius
dñs mortuū resuscitauit et viuificauit dicēs
Lazare veni foras. et postmodū is qui vi-
uus fuerat egressus/ a discipulis est solut⁹:
sicut scriptū est. Hec ille. Et quo p̄tz q̄ sa-
cerdos nō absoluit pctōez nisi p̄us fuerit
a deo solut⁹. et p̄sequē sequit̄ q̄ sacerdos
nō eū soluit: q̄ iam solut⁹ erat/ sed absolu-
tiō ostēdit. sed cōtrariū est verū. Alioquin
sequē q̄ sac̄m penitētie nō esset causa gr̄e
inuisibilis sed solū signū: qd̄ est p̄tra diffi-
nitiōe sacramēti. de q̄ habet in. iij. sent.
vi. j. Hic distinguit: q̄ aut cōfiteus venit
ad cōfitendū vere cōtrite: et tunc sacerdos
nō tam absoluit q̄ absolutū ostēdit. vt di-
cit opinio cōtraria. Aut venit nō p̄tritus
sed attrit⁹: et tūc illa attritio vi sacramēti
fit p̄tricio. Et isto casu sacerdos absoluit
a culpa instralit⁹/ et a pena eterna: et aliqd̄ d̄
pena tēporali relaxat et ecclie reconciliat.
Hoc tñ intelligo de sufficiēti attritōe et c̄.
Vnde qd̄ scriptū post festū trinitatis dñi/
ca. xxiij. sermone q̄ incipit. Ecce p̄nceps.
pre. ij. Quarta causa est sp̄ualis seu p̄tra/
lis dispositiua. Sicut ad scribendū requirit̄
nō solū scribens et calamus/ sed etiā subie-
ctū. i. charra bene disposita: et q̄ pergame-
nū sit rasum. Hic seruiat nobis ancilla. i.
p̄bia/ q̄ dicit. Actus actiuoz sunt in parte
re disposito. Verbi gr̄a. Si lignū viride
ponit̄ in igne: nō vrit neq̄ accipit formā
ignis/ nisi prius disponat̄ p̄ siccitatē. Na-
dit nūc ancilla ad coquinā et veniam? ad
dñam. i. theologiā/ p̄m quā dico: q̄ etiam
in pctōe requirunt dispositiōes/ sine quib⁹
nō potest habere remissionē. Et sunt tres
principales dispositiōes. ¶ Prima est vo-
lunt̄ de pctis/ in quantum sunt offensa dei: als

etiā damnati volent. vt probat Sap. v. et
Eliu de q̄ dicit apls/ q̄ nō inuenit penitē-
tie locū q̄tūcumq̄ cum lacrymis inquit
sisset eā. Heb. xij. Sic et antioch⁹. de q̄ ij.
Iach. ij. Secda est q̄ habeat spem venie
alias et c̄. sicut iudas q̄ voluit de pctō: sed
nō habuit sp̄e venie: ideo suspēsus crepuit
medi⁹. Act. j. Sic et Cain q̄ dicit. Da-
ior est iniquitas mea: q̄ vt veniā merear.
Gen. ij. ¶ Tertia est p̄positū cauendi de
futuro et satisfaciēdi. Vñ Ambro. Peni-
tentia est p̄terita mala plangere et plangē-
da iterū nō cōmittere. Sic in p̄posito. Vñ
Eia. j. Quiescite agere puerse. Et sequit̄.
Si fuerint pctā vestra/ vt cocctū: quali-
nit dealbabunt. Item p̄positū p̄fiteēdi
p̄s. Dixi confitebor adduersum me. in
iustū. me. do. et tu remi. im. pe. mei. ¶ Por-
est addi alia dispositio siue circūstantia:
q̄ peccato: voleat volūtariē. Qui aut̄ nō
vult de pctō dolere/ vel doler nō volunta-
riē nō est dispositus ad p̄sequendū formā
gratie et c̄. Et illd̄ dicit p̄tm in spiritūali-
tatem. De quo Bar. xij. Qui dicit̄ con-
tra spiritū sanctū non remittet̄ ei/ neq̄ in h̄
seculo/ neq̄ in futuro. Qd̄ Aug. intelligit
de finali impenitentia. Nota exemplū de
illo q̄ habens cubinā: cum in infirmitate
de qua mortu⁹ est/ p̄fiteret̄ cuidam fratri
nostro: et ille sibi diceret q̄ dimitteret̄ illi:
tridit q̄ nolebat. Qui cū frat̄ diceret. Tu
ibis ad infernū. respondit ego volo ire ad
infernū et c̄. Et sic mortuus est. Hic p̄p̄t
dicit̄ finalis impenitentia. quā Aug. dicit̄
esse p̄tm in spiritū sanctū. ¶ Quinta cau-
sa est materialis siue subiectualis recepti-
ua. Vbi videndū que creatura sit recepti-
ua penitētie/ vbi nota tria. Primo q̄ solū
homo est penitētie receptiuus nō angel⁹:
q̄ angeli boni nō peccant. mali autem nō
sunt receptiuī venie: eo q̄ deficit in eis q̄
ta causa supra posita. s. dispositio: q̄ volū-
tas eoz p̄firmata est in malū. Vñ Dama-
scenus dicit/ q̄ illud qd̄ est boibus motus
hoc est angelis casus. Item nec alie crea-
ture tam sensibiles q̄ insensibiles peccant:
q̄ nulla creaturaz illaz transgredit̄ man-
datū dei: etiā quantū ad vnū punctū: vt
patent̄ exēpla in celestib⁹. Nam sol et luna
et stelle semp̄ tenuerūt et tenent et tenebūt
vsq̄ ad diē iudicij illū ordinē quem sibi

ab initio p[er]it diuina sapientia girando
 mutando ipa zc. vt pr[et]er Gen. i. z Eccl[esi]as. j.
 Sic elem[en]ta sic bestie vt leones zc. Aues
 volantes zc. Arbores plāte zc. Sic mon
 tes zc. cāpi zc. Ps. Ascendit montes zc. de
 scēdit cāpi in locū quē fundasti eis: termi
 nū posuisti quē nō transgredient/ neq[ue] cō
 uertent ope. terrā. Itē alibi. Preceptum
 posuisti z non p[er]teribit. Sunt iam p[er]terita
 multa annoz curricula. i. sex milia annoz
 z nunq[ua]m transgressē sunt mādara dei: sed in
 die iudicij dicit domin[us] soli/ lune/ et stel
 lis. Quiescatis amodo zc. z quiescent nec
 mouebunt. Itē dicit Ier[emias]. xij. Dñe deus
 ops: in vitioe tua cācta sunt posita/ z nō ē
 q[ui] possit resistere tue voluntati. Tu fecisti
 celū z terrā/ z quicqd[am] celi ambitu p[er]tinet:
 dñs vniuersoz tu es. Omnes q[ue] creature
 obedunt diuie volūtati ad nutu: solus mi
 serabilis hō sibi resistit. Nā de[us] p[er]cipit hu
 militate/ z hō est sup[er]bus. De[us] p[er]cipit casti
 tate/ z hō est luxuriosus. et sic de singulis.
 Ecce grates de mūere dato. Itē solus hō
 est receptiu[us] remissionis: q[ui] p[er]t[er]it. Scdo re
 quirit q[ui] hō viuat in hac vita: q[ui] post mor
 te nō est p[er]nīe receptiuus. Nā in illa dispo
 sitione in q[ua] trāsit/ ip[s]e in eternuz durat. Vñ
 Ego. xvj. di. Qualis hinc q[ui] egredit:
 talis in iudicio p[er]sentat. Itē Eccl[esi]as. xj. Si
 ceciderit lignū ad austrū aut ad aquilonē:
 in quocūq[ue] loco ceciderit/ ibi erit. Expone
 zc. Ex privilegio aut fuit cōcessum Traia
 no imp[er]atoris qd nō est trahendum in cōse
 quentiā. Illud em̄ contigit p[er] meritū Gre
 gory z p[er] iustitiam ip[s]i[us]. Traiani. Ra
 tio autē q[ui]e ania nō p[er]t[er]t p[er]niam agere post
 trāsitū/ sed tm̄ duz est in corpe mortali: et
 q[ui] dū viuat in corpe sequit[ur] cōditiones cor
 poris. Immutabilitate zc. s[ed] postea stat tm̄
 mobilis: ita q[ui] nec velle nec opari bonum
 p[er]t[er]t. Dar. xxj. Ligatis ma. et pe. mittite
 eū in te. ex. Itē Prover. xj. Wortuo boie
 impio/ nulla est vltra spes. In hac q[ui] vita
 solū est locus p[er]nīe. Ps. Itē cōuertet ip[s]e
 me bic. Tertio requirit q[ui] hō sit p[er]t[er]it: q[ui]
 iusti nō indiget remissione. Lu. xvj. Itē di
 citur. ij. Parat. vi. Tu autē dñe s[er]m[en] bonita
 te tua p[er]misisti p[er]niam remissionis p[er]t[er]oz:
 z tu dñe iustoz non posuisti p[er]niam iustis
 bis q[ui] ribi nō peccauerūt zc. Et sic parer
 q[ui]nta cā. Sexta cā est cā formalis p[er]t[er]e/

ctua: que est dilectio/ deuotio/ z charitas
 dei: q[ui] remittit formalē p[er]t[er]ā/ eo q[ui] est p[er]t[er]a
 ria p[er]t[er]o. Vñ vñ p[er]t[er]iū tollit aliud: sic
 tenebra z nix tollit calore sol. Vñ de Ha
 ria magd. di. Lu. vj. Dimissa sunt ei p[er]t[er]a
 multa/ q[ui]m dilexit multū. Cui autē minus
 dimittit/ min[us] diligit. Hoc autē intellige
 de p[er]t[er]o mortali: q[ui] veniale nō remittitur
 nec tollit p[er] charitate. Rō est: q[ui] nō cōtra
 riā charitati. P[er]t[er] em̄ in eodem subiecto
 Charitas z p[er]t[er]m veniale p[er]sistere: sic p[er]t[er] in
 scris/ q[ui] vñ dicit. Si dixerimus q[ui] p[er]t[er]m
 nō habem[us]: ip[s]i nos se. z ve. in no. nō est j.
 Jo. j. Remittit tñ veniale p[er] feruore char
 ritat[is] sibi p[er]t[er]iū: vt q[ui] de illo p[er]t[er]o quis
 conerit sp[er]at[ur] vel gñat[ur]. Horandū tñ est
 q[ui] in adultis charitas requirit ad remissio
 ne p[er]t[er]i/ etiā q[ui] ad actuz. Itē dicit. Dimissa
 sunt ei p[er]t[er]a multa/ q[ui]m dilexit multū. ecce
 act[us] charitatis multū. In pueris autē nō
 habet[ur] v[er]um rōnis/ sufficit habit[us] chari
 tatis ad remissionē culpe originalis: vt ha
 bet in. c. matotes. de baptismo. Vide ibi.
 Septima cā p[er]t[er]es est finalis cōple
 tiva: z h[ab]et solus anie z vita et na. Dar.
 tii. P[er]niam agite/ appropinquit em̄ regnū
 celoz. Itē Ro. vj. Nunc liberati a p[er]t[er]o/
 serui aut facti deo: habetis fructū vestrū
 in sanctificatione: sine p[er]o vitā eternā. Ista
 aut sal[us] habet h[ab]et in spe. Ro. vij. Spe em̄
 salui facti sum[us]. et in futura vita habet in
 re: vbi videbim[us] deū sicuti est: in cui[us] v[er]o
 sione essentialr cōsistit vita etna. Ad quā
 nos p[er]ducit iesus ch[ri]s[ti]s filius dei. Amē
 De decē modis q[ui]s obseruat
 de[us] i remissionē p[er]t[er]oz. Ser. xxi
Quali a facie
 scolubri zc. Continuado q[ui]nta
 p[er]sideratiōez tertij articuli. s. de
 remedijs p[er]t[er]i mortalis: est vidēdū de mod
 is quib[us] diuina clemētia remittit p[er]t[er]ā bo
 minū. Salutes virgo maria zc. Pro in
 troductiōe z euidētia materie est notādū
 q[ui] est cōclusio vera in theologia/ q[ui] licz hō
 possit de se in p[er]t[er]m cadere: nō tñ p[er]t[er] de se
 a p[er]t[er]o resurgere/ nisi diuina grā et clemētia
 ip[s]m educat. Da exēplū de boie q[ui] cadit in
 puteū volūtariē: tñ nō p[er]t[er] de eo eleuari z
 resurget nisi adiuuet zc. Calus q[ui] est i sua

De Peccato

voluntate sed non liberando. Sic in proposito
2c. Et hoc probat auctoritate noui et veteris
testamenti. Gerens quidem sicut habet
Dicitur. Perdido tua iura et te: tunc non
ex me auxilium tuum. Declara. Item Elate
11ij. Ego sum qui deleo iniquitates tuas pro
pter me: et peccatorum tuorum non recordabor.
Nouum vero testamentum in multis locis: sed
pauca sufficiat aliquas auctoritates alle
gare. Item Ro. 11ij. Iustificari gratis per gra
tiam ipsius. Item Ro. 11ij. Non est volentis
nec currentis sed miserantis dei. Item
Bar. 11ij. Quis potest dimittere peccata nisi
solus deus? Præ ergo conclusio. Posset hic
quæstio parari etiam ratione. De qua vide Tho.
1. 1. q. 111. art. 1. et 2. latius. q. 111. ar. 1. 1. 1. Et
hanc veritatem considerans David postquam pec
cauit et curatus fuit a peccato: non regratiatur
alteri nisi deo a quo principaliter remissionem
peccatorum consequitur est. B. Hinc aia m. dno
et oia q. in. me sunt no. scio est. B. Hinc aia
do. et non ob. oes re. est. q. ppl. o. im. tu. q. la. o.
infr. tu. 1c. ps. 111. Item anq. curat. est pe
tebar a deo. Miserere mei dñe qm. in fr.
sum: sana me dñe qm. cõtur. sunt oia ossa
mea: et anima mea turbata est valde. Hoc
ergo supposito notandum quod diuina elemē
tia quod nihil omittit ad salutem nostram: obser
uat decem modos ad curationem peccatorum actu
alium ad similitudinem medicorum qui curant in
firmos corpe. quod etiam tenent decem modos.

Primus est per sudorem. i. contritionem.

Secundus est per vomitum. i. confessionem.

Tertius est per dietam. i. abstinentiam.

Quartus est per vincturam. i. orationem.

Quintus est per minutionem. i. elemosinam.

Sextus est per cauturam. i. tribulationem.

Septimus est per cister. i. per iuriam remissionem.

Octauus est per somnum. i. preplationem. (one.)

Nonus est per exercitium. i. penam.

Decimus est per portionem. i. eucharistiam.

Quod istos decem modos tenet Christus in
curatione animarum a peccatis. Primum modus est
sudor: quoniam dicitur: medicus. Cooperat et su
dar: et sic mali humores excutit per poros et
corpus purificat. Ita Christus curat multas
animas infirmas ex peccatis per sudorem lachrymo
se contritionis. Quando homo recordatur de pec
catis: cum dolore dicit. Miser ego feci hoc et hoc
et hoc: et lachrymas fudit ex corde: ille lachry
me sunt sudores anime. Iste sudor est tante

virtutis: quod vna gutta curat animam ab omni
infirmitate omnium peccatorum mortalium: quod peccata
mortalia sunt conexa ex parte remissionis.
Sola enim contritio remittit peccata. Et ante
confessionem dicit. Confitebor. me in iustis.
meam deo. et tu remis. im. pec. mei. Veritas
me tenet postea confiteri et satisficere: alio
quin peccata mortalium. Quibus peccata remissa
non redeant. quod actio semel extracta non re
utitur. l. qui res. s. area. ff. de solutio. lib.
Sectis quoque generantur ibi sudores: illo
modo quo Christus sudauit in nocte passionis. de
quo Lu. 22ij. Factus in agonia plenus sudor
bar: et factus est sudor: et sicut gutta sangui
nis decurreris in terram. Nota agonia quod
ce. i. batalia. Non credatis quod in Christo fuit
ritale bellum quale est in nobis. sed contradi
ctionis inter sensualitatem et spiritum vel rationem:
quod in Christo ita optime concordabant. sed bellum
Christi erat sensualitas ob meritum passio
nis: quod sciebat et videbat coram se quod debebat
caput ligari flagellari et. et tandem mori.
Ratio homo et sensualitas videntes quod debe
bat ista sustinere: vnde restrinxerunt se: et ideo
emisit sudorem sanguinis. Iste modus debent
generari in nobis lachryme contritionis. Qui
liber enim debet videre coram se penas eterne
damnationis ex peccatis sibi debitam: cogitando.
Miser quid dicit in iudicio: quo euadit
de manibus demonum: et tunc venter sudor
lachrymarum qui deberet esse sanguineus.
Tanta est illa pena perferendam cogitando eter
nitatem pene. Nota exemplum horologii sui
pientie. Exemplum etiam de Seebia regis. 111.
Reg. 11. Hoc modus fuit tactus Petrus quod
egressus foras fleuit amare. Lu. 22ij. Sic
etiam David de se dicit. Excursus aquarum de
du. oca. mei: quia non cust. le. tu. Et subda
cam quare oculi sui deduxerunt istas lach
rymas dicit. Iustus es dñe et rec. iudi. tu.
Item alibi. Lauabo per sin. noctes lec. meus
la. me. stra. me. rigabo. Nota hic exemplum
illius monachi: qui raptus ad iudicium vidit
matrem suam redarguentem de negligencia et
et confusus maxime egit penam. Ps. Con
fite timore tuo car. me. a. tu. em. tu. timul.
Et consideratione ergo iudicij diuini homo se
pius lachrymat. Secundus modus est per
vomitum. Iam scitis quod aliquis comedit
tanta: nec potest digerere: nec potest quietere: nec

pot quere dormire ppter imbastu/et si re
 cipiat porciones remediū est euomere anq̄
 veniat ad cor venenū porciōis rē. Istō mō
 chis ordinat p vomitū sanare animam
 Confessio em̄ nihil aliud est q̄ vomitus ei
 boiū. i. pctōz digestibiliū: que sunt in sto
 macho cōciētie. Quor potiones hō b̄
 bit infra annū. Remediū ḡ est ad pedes
 p̄fessoris euomere. Confessor tenet caput
 infirmī qm̄ absoluit/et postea sentit se totū
 alleviatū hō. Et sic vomitus fit cū labore
 maxio qm̄ hō h̄z pectus stricū: ita p̄fessio
 fit cū labore p̄p̄ verecūdiā p̄fessōis rē dif
 famatōis sup̄p̄l̄/ado q̄ plerūq̄ p̄fiteres
 sudat. Auctas. Si coact⁹ fueris in eden/
 co mltū: surge e medio r̄ vomere r̄ refrige/
 rē: r̄ te r̄ nō adduces corpori tuo infirmi
 tatē. Ecclī. xxxj. Nota si coact⁹ fueris. Ab
 solute nullus cogit edere nisi rogando vel
 dīcēdo. Et cōcedat. r̄ sic cogit comedere
 vxor a viro/ r̄ ecouerit. r̄ amīc⁹ ab amīco.
 Gra est de pctis: q̄a quādoq̄ quasi coacte
 hō peccat: nō quide coactiōe absoluta/ q̄a
 nō esset pctm̄ nisi esset voluntariū. xv. q. j.
 §. vsq̄ adeo. r̄ xxxij. q. iij. Nabuchodolos.
 sed coactiōe p̄ditionata: q̄ nō excusat a to
 to/ h̄ a rāto. Extra. qd̄ me. cā. e. sacris. qm̄
 dicit aliq̄s amīcus amīco. Golo me vindī
 care de rali iniuria/ venias mecum: r̄ alter
 respōdet. Non veniā: q̄ rē. Erte venies
 rē. r̄ sic vadit. ecce sforza r̄ coactio. Poti⁹
 em̄ hō debet oia mala pati/ q̄ pctō cōsen
 tire. xxxij. q. v. ita ne. Item qm̄ aliq̄s dicit
 mulieri. Faciam⁹ mō pctm̄: q̄ null⁹ sciet.
 sforzaminī rē. Item qm̄ mediator dicit dī
 uitī. Luitas indiget pecunijs: si vult lu
 crari rē. Dicit diues/ vsura est. Nota:
 q̄ dicit notario q̄ tantū est rē. vel dīc. D
 p̄licatores decipiūt nos. Vel dicunt v̄ re
 linquat eis rē. Sic miser homo ducit ad
 pctm̄ quasi ouis ad macellū: r̄ tandē ou
 at ad infernū. Ps. Sicut oues in inferno
 positi sunt/ mors depascet eos. Itē qm̄ tu/
 uenis dicit alteri. Gadamus ad lupanar
 vel ad hortos ad furandū fruct⁹ rē. Item
 quādo ciuis dīc. alteri. Ludam⁹ ad raril
 los. Rūdit nō q̄ est pctm̄ rē. Jo ludem⁹
 r̄ faciam⁹ honore festo: r̄ ludis/ malus ho
 nor est rē. Ecce quō homines cogitur ad
 peccata. sed ad illa que dei sunt nullus co
 git: nec dicit vadam⁹ ad missam: ad simo
 nē: ad p̄fitendū: ad cōmunicandū rē. Res
 mediū est ergo surgere e medio recedēdo
 a mala societate: r̄ vomere p̄fiteōdo. D be
 nedictū vomitū. Primo em̄ dolorosa p̄ri
 tionē r̄ lachrymas/ sequit̄ verecunda con
 fessio r̄ absolutio. Nō em̄ debet sacerdos
 absoluere/ nisi que credit esse contritū/ et
 p̄sequer a deo absolutū. Vñ Greg. ij. q.
 ij. Tūc vera rē. Vide sup̄ p̄mone primo.
 pre. ij. Tertius modus p̄ dīcā. i. abstī
 nentia. Dicit medic⁹ feblicitanti. Auferē
 vos: nō comedatis carnes/ fructus/ nec bi
 batis vinum: sed comedat⁹ hoc r̄ hoc rē.
 Greg. Dignitas p̄ditionis humane p̄ im
 moderantiā. i. excessus sauciata: med cina
 lis parsimonia. i. dīcē studio reformetur.
 Itē Greg. A paradisi gaudijs p̄ cibū ceci
 dim⁹: ad h̄ p̄ abstinentiā resurgam⁹. Istō
 mō etiā chīs sanat animā/ quādo aliq̄ vo
 luit abstinerē a vitijs carnalib⁹: r̄ ab elu car
 niū certis dieb⁹ r̄ a voluptatib⁹ mōi amo
 re chī: q̄ licet illa sint minima tamē repu
 tat magnatunc ania curat. Si etiā p̄ sanī
 tate corpis homo tantā dīcā facit: licet sit
 delictat⁹: q̄nto magis p̄sanitate anie r̄ rē.
 Dīc practice: quādo venit medic⁹ ad vīstū
 tan dū infirmū corpē/ r̄ iniungit sibi abstī
 nentiā tot dieb⁹: q̄ modo infirm⁹ libenter
 acceptat. sed p̄ ania qm̄ p̄fessor inūgit ietu
 nia quō se excusat: sic de elemosyna: r̄ rā
 men p̄ femina habēda expendit sine respē
 ctu: vel p̄ cōiutuo: vel p̄ vestib⁹ r̄ pompis
 r̄ fastu rē. Magn⁹ defect⁹ est. Qui ḡ ab
 stinet amore chī curatur rē. Aucto ritas.
 Charissimi obsecro vos tanq̄ aduenas r̄
 pegrinos abstinerē vos a carnalib⁹ deside
 rijs: q̄ militat̄ aduer⁹ aiām/ p̄uersariōes
 vestrā inter gētes habētes bonam. j. Pe.
 ij. Nota. Tanq̄ aduenas r̄ pegrinos q̄ so
 lū in vīa recepūt necessitatē: nō curāt des
 licamētis nec voluptatib⁹. sic nos q̄ sum⁹
 viatores: q̄ nō habem⁹ hic ciuitatē manē
 tem: sed futurā inq̄rim⁹. Heb. xij. Dom⁹
 aut̄ nostra est in celo. In domo pat̄r̄ mei
 man. multe sunt. Jo. xij. Debemus rē.
 Quartus mod⁹ est p̄ vnctionē. Quan
 do virtus est cōstipata: vel caro tumescit
 in vulnerib⁹. medici vngunt rē. Istō mō
 chīs curat aias. Unguentū est oīo. Ber.
 Dio vngit. Quando ḡ aliq̄s orat p̄ pecc
 n ij

De Peccato

catoy remissionē cogitās q̄ videt christū
fratū cōtra se: tūc curat. Exemplū de illo
pctōre supbo: de q̄ Dar. xvij. Dic histo
rīā, qui dixit orando p̄strat⁹ corā dño. Pa
tentiā habe in me ⁊ oīa reddā tibi. P̄ns
aut̄ dedit plus q̄ petijt: q̄ totū debitu di
misit. Et nota q̄ nō soluz oratio sua sed
etiā oratio ⁊ meritū alioy est efficac ad re
missionē pctōy. Luc. v. Quoy fidē vt vi
dit aut̄ palytico. Hō remittitur tibi pctā
tua. Dic histo. Gñ de Carolo magno
audita est vox. Egidij merito Caroli pec
cata dimitto. Sic orōne bñ Andree de
peperit cuidā seni Nicolao zc. Sic orā
tione Gregorij ania Traiani impatoris sal
uata est. Sic de illo scō patre q̄ p socio
q̄ fornicatus est fecit p̄niamz orōnez de
p̄nitatus est socio eius p̄ter eū. Irē nota
exēplū de illo scō patre: q̄ tenar⁹ de luru
ria recessit a cella vt irer ad seculū. deinde
in via cōuertus redijt ad cellā: ⁊ rādiu oīa
uit quousq̄ pctm̄ fuit sibi remissuz, q̄ co
gnouit ex accēione lumis in lucerna quā
posuit in cacabo sine olla: vt in vitis patrū
legit. S; oratio vīa nihil valer: q̄ quādo
induitis vos tūc oratis zc. Eū reuerētia
Foretis ⁊ tūc dimittent vobis pctā. Aus
crouitas. Unguētari⁹ faciet pigmēra sua/
uia ⁊ ynciones cōficiet sanitatis. Eccl̄s
xxvij. ¶ Quin⁹ modus p̄ minutionē:
q̄ qui hnt sanguinē corruptū vl̄ abundat
sanguine zc. Istō mō chīs curat animas.
Minutio est el̄yna q̄ in duobz casibus est
necessaria. Primo si abundat: q̄a de super
fluo indigent est el̄yna fienda. Secdo ei q̄
est in extrema necessitate: alit̄ dare el̄yna
est in cōsilio. Sed si habetis sanguinē cor
ruptū. ⁊ de male ablatis. q̄ si sunt certe p̄
sone quibz debent/ debet̄ resituere illis.
alioqn̄ si sunt incerte/ debetis pauperib⁹
erogare. Extra de vsu. c. c. uij. tu. de iudeis.
c. cū sit. alioqn̄ si hoc nō facit: corrupent
diuitie ⁊ cōsequēter corrupunt anias ves
tras. Dicit diues. Et qd̄ est mibi expēde
re q̄nquaginta florenos vt habeā istā puel
lam/ vel viduā zc. Vel vt vindicā me de
inimico zc. Iō ossa guardādo pauperib⁹
in redēptionē captiuoy vl̄ maritagij zc.
Siat ergo ista minutio de vena cordis: q̄a
vbi est thesaur⁹ tu⁹/ vbi est cor tuū. Dar.
vi. De ista minutione dicit chīs. Qd̄ sup

est date elemosynā: et ecce oīa mīda sunt
vobis. Luc. xi. Nota qd̄ sup̄est: nō dicit q̄
Expolletis vos/ nec vroz/ nec filios: quia
nō esset bonū totū sanguinē per minutio
nē effundere: sed tm̄ illū qui sup̄fluit est.
S; quidā de sup̄fluo pascunt canes/ sal
cones: ⁊ in vanitatibz expēdāt zc. sed p̄
chīs ⁊ p̄ ania sua nihil zc. Dic vt expedit
Iō Dan. iij. Peccata tua elemosynis red
dime/ ⁊ iniquitates tuas misericordiz pau
perum. ¶ Sextus modus p̄ cauterium.
Quādo em̄ aliquis habet plagā infistula
tam ⁊ corruptā: oportet per cauteriū eus
ferro ignito de ossibus extrahere fistulas:
medicina est valde dolorosa. Istō modo
christus sanat illos qui sunt infistulati. i.
corrupti ⁊ inueterati in peccat⁹. S; dicit
eis. Et quare zc. Respondent ei ira. Ma
datis ⁊ faciat⁹ sacra vestra: q̄ ita bene sal
uabor sicut ⁊ vos zc. ¶ Dicit chīs. Iste in
diger cauterio. i. tribulatione. Frangit sibi
tibiaz vel brachiū vel mittit infirmitatē
zc. ⁊ tunc cōuertit ⁊ confitetur. Idē de mul
lieribz que nec p̄ predicatores/ nec cōfesso
res volunt dimittere vanitates. sed chīs
cauterio cancri vel leprosi/ sanat vl̄ mittit
in oculū eius vnā de margarit⁹ quas pos
tabat in pectore vel manica. Bona est mi
bulatio corporis q̄ sanat animam. Et nota q̄
quādo peccator ad h̄mōi tribulatione nō
sanatur: non expectat aliud nisi iram dei.
Exemplū de Pharaone/ qui nō est corat⁹
p̄tus ad flagella dei. Et tō postea submer
sus fuit in mari rubro cū toto suo exercitu
q̄uis nō oēs dānari fuerūt: vt de Hiero.
xxij. q. v. qd̄ ergo. Iō dicit. Bñs inquit
homo qui corripit a dño. Inreparationes
ergo domini ne reprobes: quia ipse vulne
rat ⁊ medetur/ percutit ⁊ man⁹ etus sana
bunt. Job. v. Item Tob. iij. Cum iratus
fueris/ misericordiā facis. ¶ Septimus
modus est p̄ cristere. Medicina est vere
cunda: sed dicunt medici q̄ est valde posi
cua. Ecce hic remissio inturiariū. Quādo
mali humores nō possunt exire de corpe:
datur cristere. Ita q̄ habet odiū vel ranco
rē in corde. ¶ Mala materia est ⁊ venena
ta. Remediū est recipere cristere. Scitis
q̄ cristere cōponit de mult⁹ materiebz. ¶
dicit hō: quō possim remittere inturiā vel
mortē p̄ris mei vl̄ fratris zc. Receptio

eristere. i. remediū cōpositū ex multis ma-
 teriis. Prīmū est passiois ch̄i. q̄ cū vide-
 ret patrē paratū recipere vindictā de cru-
 cifixionib/ dicit. Pat̄ ignosce illis zc. Sc̄-
 cundū est de virgine Maria: q̄ qñ ibat p̄
 hierl'm dicebat. O illa est maf illi? zc. et
 nihilomin⁹ ipsa salutarat eos d'. Dñs sic
 vobiscū: cum tñ diabolus esset cū eis. Et
 nō femina dicit. Pro certo/ nō loquerer
 eis zc. Tertū est exemplū de sanctis mar-
 tyribus: de quib/ dicit. Cedūtur gladijs
 more bidentū: nō murmur resonat nō q̄
 sed cor. ra. mens bene cō. cōser. patien. spe-
 cialiter de brō Stephano: qui orauit p̄ la-
 pidatoribus. Quartū est exemplū p̄ haz
 sicut Daud/ Samuel/ z Moyses: q̄ in
 micis suis bene fecerūt. Quintū est reco-
 gitare. q̄ sicut tu vis tibi remitti a deo in-
 iurias quas sibi fecisti/ sic et tu remittas
 alijs. Ecce crister. Ponatur ḡ in manica
 memorie et transeat p̄ cānam timo: is de
 eterna vānatiōe: medicina est bona/ sed ve-
 recūda q̄ntū ad modū: qz qñ quis vult re-
 mittere iniuriā sibi illatā/ dicunt aliq̄ mū-
 dani. Tu es vilis animū: cum tñ sit opposi-
 tū. iō dicit. Relinque proximo tuo nocētū
 re: tunc deprecanti tibi pctā soluent. Hō
 homini seruat irā/ z a deo querit medelā.
 Eccl. xvij. Irē Dat. v. Dimitte z di-
 mite vobis. ¶ Octau⁹ modus est per-
 somnū. Ratō qñ hō vlgular: oēs sensus. i.
 vilis zc. z potētie anie laborant. non hñt
 occasiōē curandi: sed qñ hō dormit/ natu-
 ra q̄scit/ recreat z sanat. Auctoritas. Si
 dormit salu⁹ est. Jo. xj. Dic historiaz quō
 ch̄is loquebat de morte Lazari zc. Qñd
 in amphosimo Hypocratis dicit. In q̄
 morbo somn⁹ laborē p̄stat mortale. si ve-
 ro inuenit/ nō mortale. Istō mō ch̄ist⁹ sa-
 nat aiām. Somn⁹ anie est cessare a labo-
 re negotioz/ t̄paliū z t̄emplari de rebus
 diuinis: puta de gl̄ia angeloz/ de pulchri-
 tudine celoz. Ecce quō refrigerat ania.
 Ps. In pace in idipm dor. z requit. Item
 cogitare de morte/ de penis iferni/ de pur-
 gatorio/ s̄ vita sanctorz: sic accendit ignis
 deuotiōis zc. Ps. In meditatiōe mea ex-
 ardebat ignis. z sic sanat anima. Auctoz
 tas. Hec dr̄ dñs de sctis isrl'. si fuerint
 nī z q̄scat/ salut erit: i. silētiō z i. spe erit
 fortitudo via. Esa. xij. Hora si reuertimī

ifra hebdomadā vos sc̄lares: si p̄gīt/ vos
 vn⁹ ad forū/ aliud ad apothecā/ ali⁹ ad cu-
 riā/ aliud ad campū zc. Salte in dñicis z
 alijs festis p̄cipuis reuertimī z q̄scat/
 z salui erit. ¶ Nonus est p̄ exercitiū: qñ
 dicit medic⁹ zc. Istō mō deus curat aiā
 p̄ exercitiū p̄nie: i. i. nādo/ portando/ cili-
 cū/ dormiendo sup terrā. Exerce te ipsum
 ad pietatē. nā corp⁹ exercitatio ad modū
 cū vtilis ē: pietas at ad oia vtilis ē/ p̄mū
 siones hñs vite q̄ nūc est z future. i. Tim.
 xij. Pietas z misericōia differunt: qz miseri-
 cordia est laborare circa vilitates/ p̄mū
 sed pietas est laborare in operib/ spūalib/
 ad vilitatē z saluatiōē sui corp⁹. Exer-
 citatio. i. circa negotia hu⁹ mundi ad mo-
 dicū vtilis est: qz totū remanet hic qñ hō
 morit. Dic p̄tra detractores hoies z insi-
 piētes: qui qñ vident aliquē orantē dicūt.
 Ecce ociosus est. Sed qñ laborat in reb/
 mūdānis dñi. Ille est sollicitus zc. Sz
 in sero mortis apparebit qui est ociosus.
 iō subdit. Pietas aut ad oia vtilis est zc.
 ¶ Decim⁹ modus est p̄ potione. i. medis-
 cine/ q̄ purificat totū corp⁹: dat cooper-
 tū initiario: vel si sit comestibilis sicut p̄-
 lule/ dat cooperta nebulis. Istō etiaz mō
 sanat ch̄is aiā. ¶ Ultima em medicina
 z alijs melior. est medicina spūalis. i. sc̄ā
 cōmuniō in hostia etiā cōsecrata purgat:
 seu medicina. i. caro ch̄i vera: q̄ datur cor-
 opera nebulis. i. acciditib/ panis: q̄a als
 esset abominatio comedere carnes huma-
 nas/ p̄sertim crudas. imo si p̄ miraculū vi-
 dereb/ tibi aliqd/ nō esset illa hostia sumen-
 da. Ista purgat aiām. In ecclia. Culpac
 caro/ purgat caro/ regit de⁹ di charo. Culp
 pat caro. i. n̄a peccādo. purgat caro. i. ch̄i
 stī. Hora exemplū Luce. xij. de Sacho q̄
 recepit ch̄m in domo sua: dixit ch̄ist⁹.
 Hodie salus huic domui facta est. Iō cō-
 municate salte semel in anno. Si q̄s man-
 ducauerit ex hoc pane/ viuet in eternum.
 Joā. vj. Item Eccl. xxxvij. Altissimus
 de terra creauit medicinā: et vir prudens
 non abhorrebit eam. Hora de terra/ id est
 de vtero virginali. Ps. Veritas de terra
 orta est zc.

De peccato veniali.
 Sermo xxiij.

De Peccato

Quasi a facie
solubili zc. Sequitur nunc p̄dica
re de quarto articulo / vitz de
peccō veniali. Vbi est triplex cōsideratio.

Primo de ipso peccō veniali s̄m se. Secō
de effectu ipsi. Tertio de remedijs eius.
Salutef̄ s̄go zc. Circa p̄mū s̄ est triplex
cōsideratio / isto mane de ipso peccō veniali.

Primo qd̄ sit peccm̄ veniale s̄m q̄ditatē
Secō: nūquid veniale possit fieri mor-
tale s̄m veritatem.

Tertio: nūquid veniale sit confitendū
s̄m necessitatem.

Circa p̄mū ergo est notandū p̄ euidē
tia / q̄ sumēdo peccm̄ veniale largo modo:

pōt dici peccm̄ veniale quadrupl̄. ¶ Pri-
mo qd̄c̄ ex euentu: z hoc mō dicit veniale

omne illud peccm̄ qd̄ z veniā cōsequit̄ etiā
si fuerit mortale. Dicit̄ ergo veniale a veni-

entia recepta: q̄ omne peccm̄ p̄ p̄niam sit ve-
niale. Vñ dicit̄ Amb. de penit. vi. j. serps.

Venialis est culpa quā sequit̄ p̄fessio de
licetoz. Et hoc mō peccm̄ David dicitur ve-

niale. sic z peccm̄ Sathet: q̄ fuit auar⁹ z
vitiarius. sic etiā peccm̄ Pauli / q̄ fuit sup-

bus. sic z peccm̄ Marie magd. q̄ fuit luxu-
riosa: dicunt venialia / q̄ veniā consecura

sunt. Sic peccā oim̄ penitentū: q̄ntecumq̄
grauitatis exiterint / venialia dici p̄nt. et

io nō in inferno puniūtur. sed in purgato-
rio purgant̄ pena spali p̄ talib⁹ remissis /

vel in hoc mūdo. Vñ in sermone sequē.
p̄t. iij. ¶ Secō mō dicunt venialia pec-

cata ex causa: z hoc est q̄n̄ peccm̄ habz in se
aliqd̄ vñ veniā cōsequat̄: etiā si illud de se

sit peccm̄ mortale. sicut peccm̄ cōmissum ex
infirmitate seu fragilitate: sicut peccauit

Petrus negās ch̄m ex fragilitate / vic⁹ ex
impulsu passionis / timoris mortis: q̄ fragi-

litas dimiuit culpā: est nō in toto / tñ
in pre: z cōsequēter habebat aliquā cām

venie habende. q̄ tandem habita est: q̄ re-
spiciente ip̄m dño recordatus est verbi qd̄

dixerat ei dñs / q̄ anteq̄ gallus canter zc.
Et egressus foras fleuit amare. Lu. xxiij.

Eodē mō dicit̄ pōt veniale peccm̄ cōmissū
ex ignorantia: sicut peccm̄ Pauli / q̄ de seip̄o

loquēs dicit̄. Prius fuit blasphemus z pse-
cutor: z cōtumeliosus. sed misericōdiam conse-
cutus sum. quia ignorās feci in increduli-

rate. j. Timo. j. Et s̄m hoc peccata infide-

litum sunt min⁹ graua q̄ peccata fidelit̄z

z ceteris parib⁹: p̄ter sacramēta gratie. s̄m

zta illud Heb. x. Quanto magis puritas

deteriora mereri supplicia: qui sanguine re-

stamēti: quo est sanctificatus pollutū du-

xerit. Hoc notat Tho. j. ij. q. lxxxiij. art. v.

Notandū autē q̄ accipēdo peccatū venia-

le hoc secūdo modo: nō in purgatorio. sed

in inferno puniūt / si peccator decedat ante

penitentia. Peccatus igitur cōmissum ex

ignorantia dicit̄ veniale modo predicto: et

hoc intellige nō de ignorantia inuincibilis

quia ista totaliter excusat a peccato. sicut

paret in infantibus z furiosis in cle. vna.

de homi. xv. q. j. illa. z. ca. sane. de homici-

dio. nec de ignorantia affectata: quia illa

nullo modo excusat / sed aggravat peccm̄.

p̄s. Poluit intelligere vt bene ageret. S̄m

cur sunt illi qui nolunt studere: vt non in-

telligant ea que sunt ad salutē necessaria.

Nota de episcopo Baiete / qui dicit̄ mihi

Hanc gratiā fecit mihi domin⁹ q̄ nō stū-

dul: z sic non habeo conscientia scrupulo-

sam zc. Sic z quidam dicit̄. Magna gra-

tiam cōtulit mihi deus q̄ nunq̄ cōmuni-

caui. Sic z dicendū est de illis qui nolunt

venire ad p̄dicationē ex industria vt igno-

rent. Contra quod dicitur. j. Corin. xiiij.

Qui ignorat ignorabit. ¶ Ergo dicitur

q̄ peccatū ignorantia cōmissum habet cau-

sam venie: nō est intelligēdū de ignorantia

ex negligētia studij puenire. Et intellige

quādo ignorantia est causa actus: q̄a vitz

si sciret non faceret: alis nō excusat peccōz

nec a toto nec a tāto. Vñ. xxxviij. di. Igi-

norantia cūctor̄ est mater errorū. Secus

autē est de peccō ex malicia cōmissio: q̄ illib

nullā cām venie habz. z sic vt plurimū cō-

tingit̄ q̄ nō cōsequit̄ veniā. Sicut patet

de Iuda qui peccauit ex malicia praua:

q̄ tandē laqueo se suspēdit. Item de Cain

q̄ ex malicia praua fratres iuū Abel occi-

dit in agro. Gen. iij. ¶ Tertio mō dicit̄

peccm̄ veniale ex mō: sicut sunt morus sen-

sualitatis ad aliqd̄ qd̄ ex genere est morta-

le sine p̄sensu: sicut p̄z in motu luxurie /

nō cōsentit̄ est veniale. sic z in motu vindic-

te z inuidie z ire: z h̄mōz: q̄ etiāz q̄nq̄ in

sanctis vitz cōtingūt. sic dicit̄ ap̄s. Con-

delector em̄ le. dei h̄z in te. ho. Vñ deo autē

altā le. in mē. me. repu. le. mē. m. z captiua

te me in lege peti q̄ est in mebz meis. In felix ego hō q̄s me liberabit d̄ corpe mortis huius. Ro. viij. Et hoc est qd̄ dicit q̄ p̄mi motus sunt p̄ca venialia. Qd̄ intelligitur de p̄miis motibus sensualitatis nō aut de p̄miis motibus naturalibz p̄tibz venibz ad aiam vegetatiuaz: sicut esurire et sitire etc. Quia tales motus non sunt alio quo mō p̄ca: q̄ nō subiacēt impio rōnis sicut nec actus aliarū potentiaz vegetabilis aie. vt nor. Tho. in. iij. q̄dli. q. j. et sc̄pti quinto libello. Glide etiā qd̄ norat Tho. s. ij. q. lxxvij. art. v. Et si diceret: imo videtur q̄ nō sunt p̄ca venialia h̄mōi p̄miis motus: eo q̄ nō sunt in p̄ate nostra. Tñ sequit illud verbū Ro. vij. Nō regnet peccatū in n̄ro mortali corpe. dicit Glo. Non p̄hibet cōcupiscētia q̄ vitari nō p̄t. Et quo videt q̄ cōcupiscētia que est p̄miis motus nō est p̄ca: q̄ vitari nō p̄t. Sed respōdo fm̄ Tho. in. iij. q̄dli. vbi supra. q̄ cōcupiscētia nō p̄t vitari: sic q̄ nullus cōcupiscētie motus insurgat: q̄ dū resistit vni/insurgit alius: possunt tñ vitari linguā. Da exemplū de multis lapidibz quozū quilibet ponderaret. r. rotulos: quēlibet em̄ ip̄oz possent portare: s; nō oēs sil. Sic et decē hostibz q̄ quēlibz possent debellare s; nō oēs sil. Et ex h̄ quibz mor? bz rōnē p̄ca: licet nō habeat rōnem p̄fecti peti: qd̄ est p̄ca mortale fm̄ Tho. et hoc verū est vt dicit q̄ nō est cōsentius. Si autē huiusmodi p̄miis motibz ad illō qd̄ est de genere suo mortale/psensus volūtatē accederet: iam non esset veniale hoc mō/ sed mortale. Da exemplū de vidēte muliere: si est p̄miis mor? et nō ultra p̄gredit ad psensuz est veniale. Si autē p̄gredit ad psensuz mortale. Ratio est: q̄ taz nō est amplius p̄miis mor? sed p̄fectū est p̄ca. Jac. j. P̄ca cū consumatū fuerit/ generat mortē. Tñ dicit dñs Mat. v. Qui vident mille rē ad cōcupiscētiā eā: tam me. est eā in cor. suo. Quarto mō dicit veniale ex genere/ et hoc p̄prie dicit veniale: et hoc mō dicitur veniale q̄ fit aliquid qd̄ ex suo genere nō est mortale. De quo multa exempla ponit Aug. xrv. di. s. criminis appellatio. Sed p̄pendiosius et ornati? dicit q̄ illa peccata venialia tripliciter cōmittunt. Primo modo faciēdo. Secūdo loquēdo. Tertio

mittendo. Istō triplici modo peccōz venialia p̄t adaptari auctōritas apli. j. Cor. iij. Siquis sup̄ hoc fundamentū edificauerit lignū: fenū: et stipulā/ dirimētū patiet: ip̄e aut saluus erit. sic tamē q̄ p̄ igne: ita vt p̄ lignū intelligant p̄ca venialia in faciēdo/ p̄ fenū in loquēdo: p̄ stipulā p̄ca in omittēdo. Pōest et addi. Quare? mod? sc̄ cogitando. Tñ p̄t dici qd̄ dupliciter cōmitti posse p̄ca veniale. sc̄ cogitādo: locutione: ope: et omissione. Vel dic q̄ oia illa venialia q̄tercūq; cōmittant sunt in triplici differētia: q̄ quedā sunt maxima signēficata p̄ lignū. quedā sunt minima signēficata p̄ fenū. quedā sunt minima signēficata p̄ stipulā. Ligna em̄ sunt diutius in igne expōnt Glo. xrv. di. v. Crimins appellatio. in verbo/ ligna. Primo q̄ cōmittit p̄ca veniale in faciēdo: puta quādo excedit in cibo aut potu: vt dicit Aug. vbi sup̄: qd̄ intelligit s; glo. ibi q̄ nō ex p̄miis p̄u fit/ et nō ad ingurgitationē fit: als cēt mortale. xliij. di. Si rector. Item si nimis dormit. Plus vigila semp̄ nec somno deus ditus esto. Sic si aliquis comedit vel bibit quādo nō oportet: puta in meridie vel alia hora incōpetēti vbi sit ieiunū ecclē: q̄ tunc comedere vltra semel esset mortale. Si paup̄ibz esurientibz nimū delictio/ sa vel sumptuosa p̄parauit conuitiū. Sic si imoderate risit: vt dicit Greg. xrv. di. qualis. Sic et h̄mōi similia. Sic etiā si aliquis inebriat nō ex industria: sed ex igno/ rat potentia vini/ sicut p̄ d̄ Lotb et Noe. Si autē studiose q̄s inebriat: est mortale. xrv. di. Ante oia. et norat in. s. criminis aut. xrv. di. Talis est peccōz q̄ bestia q̄ nō bibit vltra necessitatē. Itē bestia scit ire p̄ viā stricā: sed ebri? etiā in viā lara vadit idoreza. i. appogta. Secūdo cōmittit p̄ca veniale loquēdo: puta ociosus fimo. Ociosus aut d̄ fm̄ Greg. q̄n necessitate vlt̄ vtilitate caret: sicut si dicat mendaciū: qd̄ intelligit de mēdacio iocoso vlt̄ officioso sine iuramēto: als esset p̄iuriz: et p̄cānt esset mortale. Itē intelligo nisi dicat mēdaciū in iudicio a teste vlt̄ p̄te interrogata a iudice: vt dicat veritatē/ Si dixerit mēdaciū: peccat mortale. si iudex iuridice procedit. Sic et mēdaciū in p̄dicatōe ē mortale: vt

De Peccato

tenet De. de pal. In quatuor ergo casibus mendacium est mortale. Primum quoniam est peccatum in se. Secundo quoniam addit in amentum: quod est per se. Tertio quoniam dicitur in iudicio. Quarto quoniam dicitur in predicacione sciēter et aduertēter. In reliquis hinc casibus est veniale. Mendacium autem peccatum est mortale si sit notabile nocuum et contra charitatem dei vel proximi. ut dicitur Thoma. ii. q. ii. q. c. puta si dicatur mendacium contra res divinas: vel in detrimentum divitiarum fame aut propter proximum. ut dicitur Augustinus. xxii. q. ii. primum et c. Si quis plus debito aut proximum aut proximum suum aut servum exasperaverit quod oportet. Item si quis adulari fuerit alicui maiori persone secundum Augustinum. ubi supra. xxv. di. s. crimis. Super per quod verbo dicitur Balaam. quod tribus modis quis adulat. Vel attribuendo alicui bonum quod non habet: vel nimium extollendo bonum quod habet. utriusque istorum est veniale: nisi adulatio fiat ad fines peccati mortalis: quia tunc est mortale. ut infra dicitur in. ii. q. p. Vel approbando malum quod habet illud est mortale. xxii. q. ii. primum. xi. q. ii. nemo peritor. et. xlvj. di. clericus. s. Balaam. ubi supra. Tertio committit veniale peccatum omittendo: pura quoniam tacer plus quam expedit. Si somno deditus tardus ad ecclesiam surgit. excepto eo quod nonat in. c. volentes. de cele. mis. Quoties in carcere positos tardus requisierit in infernum mos tardus? visitaverit: si discordes ad concordiam revocare neglexerit secundum Augustinum. duobus modis non habeat curam tanquam prelarus de subditis. Sic potest dici de his qui tarde in quadragesima confitentur. et sic de alijs similibus. Quarto committit veniale cogitatione: sicut si non attendit officio: vel in oratione: nisi ex proposito evagetur. Declara. Et sic potest dici quid est peccatum veniale. Et sic possumus dicere et quasi diffiniendo quod peccatum veniale est dictum factum vel commissum: non contra legem sed propter legem dei. Et sic potest dici primum. Circa secundum: utrum peccatum veniale possit fieri mortale. Ultra ea quod dicitur Thoma. j. q. lxxvii. ar. iij. est notandum quod assumendo veniale. iij. q. iij. modo supra prima parte positus: veniale non potest effici mortale: si accipit idem actus numero: ita scilicet quod prius fuit veniale postea efficiat mortale. Aut ei voluntas non mutatur: et tunc ipse est veniale: nec potest esse mortale: quia nulla res potest mutare speciem suam. peccatum autem mortale et veniale sunt diverse species peccati. Peccatum ponit in compendio theologie. Non obstat quod dicit Augustinus. Nullum est actus veniale: quod non possit fieri mortale ubi placet. Hoc enim relatiuum quod facit relationem simplicem: scilicet eiusdem in specie et non personale: scilicet eiusdem in numero secundum Petrum. de raran. in. iij. et notat in sum. 2. fess. li. iij. ti. xxv. de peni. et remi. q. xv. Utrum peccatum veniale et. Aut voluntas mutatur: et tunc est alius actus moralis. Quis actus scilicet natura sit peccata. Si autem accipiat quod actus quod est sine suo est venialis: vel ex inspectione ipsius actus veniale peccatum possit fieri mortale: tunc obiectum est quod sit: et hoc potest contingere. v. modis. Primo quidem ex conscientia: quia etiam si sit erronea obligat. Unde quicquid fit contra conscientiam etiam erroneam edificat ad gehennam. Ita exemplum de eo quod dicitur mendacium offusciosus quod putat esse mortale. Sic si vir cognoscat uxorem in. xl. veniale: et ut nota. xx. q. iiij. Non oportet: et sic in seculis vel festis diebus. Si autem putetur mortale: et tunc peccatum sit veniale vel mortale et facit illud peccatum mortaliter. ex quo ponit in peccato peccandi mortaliter secundum conscientiam suam. Sic de muliere pingente se seu ornante se et c. Ratio autem quare peccatum veniale potest fieri mortale propter conscientiam erroneam est: quia cum in peccato mortali duo sint. scilicetaversio etaversio: penes primum iudicatur peccatum: quoniamaversio a deo est quasi formalis in peccato. Cōversio autem ad creaturam est quasi materiale. Quibus vis ergo sit actus indifferens: pura lenitate calamum de terra: vel sit actus de se venialis: puta loqui verbum octosus et c. si tamen sit contra conscientiam et creditur ab agente esse mortale: est peccatum mortale: quia spectatur bonum incommutabile: et ita fitaversio a creatore. Unde dicitur apud Romanos. xliij. Omne quod non est ex fide. et conscientia peccatum est. et habetur extra de preceptis. ca. lvi. Secundo contingit ex complacencia: puta quod homo in peccato veniali constituitur sine: quod sit inclinatus ad peccatum illud: pura mendacium vel verbum octosus: vel nimiam commestione quod si etiam precipere sibi contrarium ab eo cui obediare tenetur non desisteret a peccato. tunc enim est mortale ratione finis: quia inbetur et

z fructur creatura. Fructu em̄ nō est aliud nisi adherere creature ppter se: sicut dicit Aug. in. j. de doctrina christiana. Et h̄ est v̄ dicit Aug. xvi. di. §. Crimini aut̄. q̄ nullū peccatū est a deo veniale/qd̄ nō fiat criminale dum placet. Qd̄ intellige dū placet: scz placetia fructuōis. Et hoc vult Tho. in. iiij. di. xxi. q. j. in corp̄ q̄stionis. Vt̄ dicit glo. ibi. dum placet. i. dum in p̄emptū fit: qz om̄is act̄ q̄ fm̄ se est veniale vel in differēs/efficac̄ mortale si fiat p̄ p̄emptū. Sic etiā dicit de ceremonialiū fractione a religioso zc. Vñ in p̄stitutionibz nostris dicit. q̄ cōstitutiones n̄re nō obligant nos ad culpā nisi ppter p̄emptū vel p̄ceptum. Et iste pōt esse alius modus p̄ que de veniali efficac̄ mortale/ultra alios modos. Tertio p̄tingit q̄ veniale efficac̄ mortale ex intentione: puta qñ veniale refert̄ ad mortale peccatū: sicut ad finem. Sicut si alius diceret verbū otiosum ad finē fornicandi: vel diceret mendaciū ad finē furandi: vel aliq̄ mō iniuste lucrandi. Sic z si mulier p̄orat caudā ad finē corrupēdi am̄ mos hominū: vel alias se ornet ad hunc finem: sicut de illis q̄ parant se ad representaciones ad finē apparendi m̄lioribz zc. Dicit̄ et̄ dicit. Ratio autē huius: qz in actibus moralibz illud qd̄ dat formā actui est finis q̄ habet se in opabilibz sicut p̄ncipiū in speculabilibz: vt̄ not. Tho. j. ii. q. j. ar. iiij. z hoc etiā vult Tho. j. ii. q. lxxvii. ar. ii. z. iiij. Quarto p̄tingit ex dispositione: z b̄ patz triplici rōne. Primo quidē ppter remissionē feruoris charitatis: cui feruor̄ opponit veniale. Per veniale etiā remittit̄ feruor̄ charitatis: nō tamen q̄libet: sed ille tantū cui opponit veniale. feruor̄ autē dat fortitudinē anie ad resistendū tentationibz. Remisso q̄ feruore: z supueniente repiditate/ remanet ania debilis in bello spūali: ideo facilius deicit̄ ad mortale ex impulsu diaboli vel passionis. sicut p̄z exemplū in David q̄ peccauit: vt̄ puro ventale ambulando p̄ solariū dom̄ regie. z tō ex impulsu tentatiōis decidit̄ in mortale: vt̄ habet̄ h̄. Reg. i. Sic etiā pōt dici de Petro Jacobo z Joāne qui ex negligentia z somno lethargia nō adorabāt iuxta p̄siliū dñi dicens. Vigilate z orate ne intreat̄ in tentationē: z ideo decidit̄ in peccatū mortale in

fidelitatis et negationis ch̄i. Secūda autē ratio est: qz peccatū veniale disponit ad mortale p̄ quādā p̄sentia. Nam vt̄ dicit Tho. j. ii. q. lxxvii. ar. iiij. augmētata dispositiōe vel habituata p̄ act̄ peccatū venialiū int̄m pōt libido peccandi crescere/ qz ille q̄ peccat finē suū p̄stituet in peccatū veniale. Nam vñs cuiq̄ habet̄ habitū inquantū h̄mōi finis est opatio fm̄ habitū. z sic multoties peccando venialit̄ disponit̄ mortale ad peccatū fm̄ Tho. vbi supra. Tertia ratio est ppter remotionē phibentis. Qui em̄ peccat venialit̄ ex gñe p̄mittit̄ aliq̄ oīdinē: z ex hoc q̄ consuecit voluntate suā in m̄iō nobz/ non subicere debito ordini vlt̄mi finis. eligēdo illud quod est peccatū veniale ex genere. facilius cadit in mortale. Prop̄ qd̄ dicit̄ Eccl̄. x. viij. Qui spernit minima paulatim defluit: z Tho. vbi. s. Qui v̄to p̄tingit. q̄ veniale fiat mortale ex delib̄ berandē: qz qñ p̄surgit p̄m̄? peccatū mortalis puta luxurie vel ire. si nō phibet̄ potest. p̄gredi v̄s ad mortale/ non quidē qz ipsum veniale in specie fiat mortale: vt̄ dictuz est supra: sed qz ex ipso occasionalit̄ fieret. p̄grediendo mortale si p̄sensit̄ accedit. Vñ Jaco. j. Peccatū cum p̄summatū fuerit: generat̄ mortez. sicut de modica scintilla qñq̄ surgit maximus ignis. Idō dicit̄ poeta. P̄ncipiū obsta: sero medicina parat̄. Lū mala p̄ longas cōualere moras. Item ps. Beat̄ qui tene. z al. par. s. ad petrā. Et sic patet quōd de veniali fit mortale. Non autē est v̄z illud qd̄ quidā dicit̄. q̄ multa venialia p̄stituat̄ vñū mortale integralit̄. Hoc em̄ videt̄ dicere Aug. gu. d. pe. di. j. Tres sunt actiones: vbi dicit̄. loquēs de peccatū venialibz: que. s. venialia si collecta p̄tra nos fuerint. tra nos aggra uabunt z opprimēt sicut vñū aliq̄d granū de peccatū zc. Non em̄ omnia peccatū venialia de mūdo possunt habere tantuz de reatu: q̄rum vñū peccatū mortale. Qd̄ patz ex p̄durationis: qz peccatū mortale habet reatū pene eterne. peccatū autē veniale habz reatū pene spūalis. Patet etiā hoc ex p̄e pene dānt: qz peccatū mortale meret̄ carentiā v̄sionis diuine/ cui nulla alia p̄na cōparari pōt: vt̄ L. b. i. s. d. Patet etiā ex p̄e culpē qz veniale nō auertit̄ a deo sic mortale. Auct̄is autē a deo est infinite gr̄uitatis: cui

De Peccato

nō pōt eq̄ri qd̄cūq̄ finitū. Et si intelligēs
dum / q̄ ex multis pctis venialibz p̄stituat
vñū mortale dīp̄sitiue: fm̄ qd̄ dicitur est
up̄ra. Et hoc nor. Tho. j. ij. q. lxxvij. ar.
iij. Conco. De. de tara. in. iij. di. xij. Et
dicitis parz si dñi attendant / q̄ sunt septem
modi qbz pctm̄ veniale pōt fieri mortale.

Primo em̄ rōne p̄cientie errantis.

Secdo rōne dubij p̄uentientis.

Tertio rōne finis.

Quarto rōne cōtemp̄t̄ despicientis.

Quinto rōne intentionis p̄uentientis.

Sexto rōne dispositionis inclinātis.

Septimo rōne consensus deliberantis
sive perfurentis.

Circa tertiu est dicendū fm̄ De. de tal
ran. in. iij. sen. di. xvij. ar. iij. q̄ p̄ venialia
nō sit separatio a regno ecclie triūphantis
nec militantis. Cum ergo p̄ ipsa regnū nō
claudat: nō indigent de necessitate officio
clauū p̄ qd̄ regnū aperit: nō ergo necesse
est p̄fiteri venialia p̄ loquēdo. p̄ accidēs
tamen pōt esse necessariū: vel rōne dubij
quādo credunt esse mortalia: vel rōne sta
tuti: qñ homo q̄ tenet p̄fiteri semel in an
no nō bz nisi venialia: vel rōne piculi quā
do venialis delectatio ad h̄ p̄ducta est qd̄
nisi q̄ se auertat traheret i mortale. Nec
ille. Nō obstat q̄ dicit Ja. v. Cōfitemini
alterutru pctā vīa: q̄ q̄trum ad pctā mor
talia est p̄ceptū: sed q̄ntū ad venialia ē cō
siliū fm̄ Tho. in. iij. sen. di. xvij. q. ij. ar. ij.
q. iij. ad p̄mū. Nota hic q̄ accipiedo venia
le p̄mo mō. s. ex euetu nō requirit p̄fessio
si semel de illo q̄s p̄fessus est. Si aut̄ non
est p̄fessus q̄s / sed solū p̄ritus: tunc sp̄ ca
dit sub necitate p̄fessionis: q̄ illud pctm̄
mortale est. Sic etiā accipiedo sc̄do mō. s.
ex causa: q̄ si cadit sub necitate p̄fessionis
q̄ illd̄ etiā est mortale. Articulus. Iste ter
tius intelligi de venialibz. iij. q. iij. mō ac
ceptis. Nota q̄ in q̄tuor casibz est neces
saria p̄fessio de venialibz. Primo rōne sta
tuti. Secdo rōne erronee p̄cientie: qñ. sc̄z
venit sibi post actū. Nā si ante actū habet
qd̄ p̄cientiā erroneā credēs esse mortale:
q̄ est veniale: peccat mortalit̄: vt dicitur est
sup̄ pre. prima. Tertio rōne dubij. Quar
to rōne piculi.

De effectu pcti venialis et de
purgatorio. Sermo. xxij.

Quasi a facie

Colubri. zc. Sequit hoc mane

p̄dicare de sc̄da consideratione
nialis. Vbi notandū q̄ multos effectus p̄
ducit pctm̄ veniale: z in h̄ mūdo z in alto.
Nā in hoc mūdo. Primo obligat ad penā
tpalem. etiā morte q̄ q̄nq̄s est illata a deo
p̄pter demeritū pcti venialis: vt ptz in p̄
phia. de quo legit. iij. Reg. xij. z declarat
Breg. i. iij. dial. c. xxv. Secdo disponit ad
mortale. Tertio minuit feruorē. Quarto
potētiā anie in bonis lassat: sicut qñ p̄
nif onus sup̄ equū / min⁹ est p̄mp⁹ ad am
bulandū. ¶ Pro latioꝝ materia nota q̄
q̄nq̄s sunt q̄ debēt hoies timere circa pctā
venialia. De quibz vide in sum. vñoz in
ylria pre: vbi agit de pctō lingue. In alto
ho mūdo pctm̄ veniale / infert aliu effectū
sive defectū: q̄ retardat a glia: q̄ aia purg
gat in purgatorio antequā intret in vitā
eternā. Et de h̄ vltimo effectu: sc̄z de pur
gatorio erit p̄mo noster. Alios aut̄ effectus
grā breuitat̄ omittō: p̄fitemi cū aliq̄s res
tigerim sup̄ fm̄ one p̄mo pre. ij. Salute
tur h̄go maria zc. Pro euidētia z itredū
ctiōe materie est notandū q̄ vera p̄fessio
ē in theologia z p̄ fidē catholicā approbat̄
ta / q̄ necessariū ē fm̄ iustitiā diuina pone
re purgatoriu. Et p̄ maiori declaratiōe p̄
bat p̄mo aliquibz argumētis / q̄ nō sit pur
gatoriu. ¶ Primo sic. Aut̄ ania transit a
corpe sine mortali z veniali: aut̄ cū morta
li tm̄ / aut̄ cū veniali tm̄. P̄io casu euolat
ad celū. Secdo detrudit ad infernū. Tertio
etiā videt̄ q̄ ad infernū vadat. Ratio q̄
aia post transitū penitēre nō pōt de culpa
eo q̄ sit de nasa sua imutabilis. Ergo culpa
pa nūq̄ remittit̄ post hāc vitā: eo q̄ nulla
culpa sine p̄niā remittat̄. Ergo nec pena
vñq̄ remittit̄: z sic pena ē eterna. ¶ Sec
cūdo p̄firmat̄ rō p̄ autoritatē Breg. dicit̄
Qualis binc d̄sq̄ egredit̄ talis in iudicio
p̄nitabit̄ zc. xxv. di. qualis. P̄fecta z r̄eno
post mortē nō est lo⁹ remissionis culpe: q̄
nō sūt anie in statu merēdi nec demerēdi:
z sic idem qd̄ prius. Si dicat̄ q̄ anie lega
te quātū ad remissionē venialis sunt: ad
huc in statu merēdi sicut viatoꝝ. Tunc

De Peccato

est purgatoriu. Respondet q est duplex lo
cus. Un^o fm lege cocm. 2 iste credit esse
in inferno circa centru terre: supior tñ in
ferno dñator. Nota q tuos domos in i
ferno Supior e limbo pñm: 2 iste e vacu
nuc. Deide seqt fm qsdā purgatoriu. Ter
tia e ex pre inferior limbo pueroy. Quarta
est infern^o dñator. Et de pmo supior 2
ultimo inferiori oēs doctores cocordant:
2 sic est maria distātia inter eos fm scū:
Iuxta illd Luc. xvj. Vidit Abraaz a lōge.
Et. i. L haos magnū inter nos 2 vos fit
marū est 2c. Sed de duobz medijs e dubi
tatio: qz L ho. in. iij. supponit limbū pue
roy ppter eternitatē: 2 ne loc^o euacuet ex
tremis repletis. Sed Pe. de taran. 5. p q
facit: qz nō videt q pueri i limbo sint sub
purgādīs. qz tūc vel ignis purgatorij non
conumerat igni inferni. Et sic nō esset vn^o
nūero: vel essent in igne anie pueroy: qd
nō videt: sed nō affligeret: sicut nec pueri
in camino. Dan. iij. Un^o videt pbabilius
q supior sit limbū parū: in qb simplr mi
nus erat d culpa: 2 de pena: post quē lim
bus pueroy: in qb etiā min^o est d vtroqz
faltē intēsiue. Et hec duo receptacula sunt
sine igne: als frustra ibi est ignis. Tertio
e purgatoriu. Quarto infern^o. Et h etiā
vult. Per. de palu. in. iij. sen. vi. rly. q. v.
ar. ij. clusioe. ij. Al^o ho est loc^o purgato
rij fm spēalem dispesationē: 2 hic nō e de
terminat^o: qz vel vbi peccauerūt: vel abbi
vbi apparēt in assumptz corpibz. Qd expe
dit vl vnijs ad edificationē: vel ipse mor
tuis ad suffragioz petitionez: sicut refert
Breg. de mltis in. iij. dialo. vl ad minorē
penā. Nota exēplū de aia Pascaij aplice
sedis diacono. q purgabāt in caloribz ther
marū seu balneo. vbi German^o eps ca
puan^o cuzinuent: 2 p ipso dñm exorauit
2c. Nota etiā exēplū de qdā abbate: q ve
nies ad mortē: carnali amore duct^o p sulu
it^o q nepos su^o substituere sibi: q facit ab
bas dū semel sol^o iret ad fontē quendā q
erat in horto audiuit ex eo: qñ vocē auun
culi eularis. q adiurat^o ab eo. dixit se ibi
dē inestimabilē vti: qz eū carnalit pua
ferat a requirētibz eligi in abbatē. Et cuz
nepos diceret eū nō posse multū in fonte
turpato affligi: rogauit vt candelabū cu
pau^o in fonte pūceret: q statim liqfacto il
le abbatē renūcians. ipm amplius nō vlt
dit. Sic 2 qñqz anie in glacie purgant sic
legit in legēda de mortuis. Ibi vide d ma
teria ista. Sedo est consideranda penā
acerbitas. Nam vt de Aug. in qdā sermō.
xv. di. qui in aliud. Ille ignis durior: erit
qcd in h sclo aut sentire: aut videre: aut
cogitare quicqz pōt. Et vñ dura fuit pena
Bartho. Laurēij. Vincētij. 2 alioz mar
tyrū: sed tñ nō sūt egles minime pene pur
gatorij. Rōnem aut hui^o assignat doctō
res: qz in purgatorio est duplex pena: scy
dāni 2 sensus. Pena aut dāni est carenā
visionis vsuie ad temp^o: 2 hec pena est af
fectiua ppter carentiā boni desiderati. Et
em aliquis careret aliqua re nō desiderat
ta: nō esset pena. Un^o dicit Prouerb. pñ.
Spes q differit affligit animā. Et hoc e
quif q qnto bonū magis desiderat. tanto
maior est afflictio ppter ill^o boni carentiā
ardent: sicut aia separata a charitate ex
stans/ardēter desiderat deū videre. Et
magis affligit in carētia visionis dñi: q
sertim eū ppter pñm peccatū ab hac vici
one recedet. Un^o potest argue illud dicit
re. Vos oīes q trāstis p viam: attendite
te 2 videte. si est dolor illis sicut dolo me
us Treñ. j. Qd licz intelligat de obio: nō
allegorice intelligat de aia q est in purga
torio: cui^o est tanta pena. q vna hora vici
tur sibi mille anni. Nota exēplū de illis
infirmit/ qui potius elegit esse p duos mē
es in purgatorio: qz p duos annos hie in
firmari 2c. Non sic fecit Breg. qui feliqz
toro tempe vite sue in firmari. quā duobz
dieb^o in purgatorio esse vt dicit in legēda
sua. Alia vero est pena sensus. 2 hec etiam
est grauior omni pena sensus. quā in vita
hō pati potest. Nam si ppter animā corp^o
affligit. 2 dolet: multo maior est dolor
le: qui ad nudatā. mā pōt puenire. ppter
Aristo. in. j. postea. q ppter quod vnijs
2 illud magis: sed corpus patit in h mō
do ppter animā inqñum cuz eo cōmū
est: ergo aia magis passibilis est 2c. Nota
ta exēplū qd legit in vitz fatz. de illis
apparuit aduocare cuidā locio suo 2c. q
terrogat^o dixit se esse in purgatorio. qz
de pena respondit: q si mūdus 2 omnia vici
bilia in eo arderent: nō possent equiparari

Hardi rē. Et tandē dicit q̄ advocat⁹ in malo statu erat rē. Sic exempluz torum. In Aug. xxv. di. Qui in aliud itē dicitur licitū conversionis: plus purgabit in igne purgatoris. Hic ignis rē nō sit eremus: miro tñ nō grauis ē: super em oēm penā quā vnq̄ hō aliq̄s passus est in hac vita el pati potest. Et dicitur doc. q̄ ignis purgatorij est idē ignis cū igni inferni. Et licz illa pena purgatorij sit maior pōdere nō tñ valor: q̄ min⁹ h̄z de volūtarlo fm Pe. de tarā. sup. j. Lo. ij. Qd̄ aut̄ illa pena sit grauior: p̄tingit duplici rōne. Tum p̄r dispositionē subiecti: qd̄ ē mag⁹ affligibile in purgatorio q̄ in h̄ mōdo. Sicut ille q̄ est melior: cōpletionis mag⁹ punitur eis de plagis impositis q̄ alij. vt no. Tho. in. iij. di. xij. q. j. ar. j. q. iij. in corpe q̄stiois. r̄ in r̄atione ad scōm articulu. Tum p̄r diuersitatē fori: sic in diuersis terris diuersi se pene imponunt p̄ eisdē culpis. vt notat Tho. in. iij. di. xx. ar. j. q. iij. ad scōm. Quāvis aut̄ sit maior illa pena om̄i pena hui⁹: mūdi: tñ nō excedit q̄ntitatē culpe: p̄portio nabitur: nec est maior pena hui⁹: mōdi: grauitate p̄portiois: sed q̄ntitate seu q̄ntitate absoluta tantuz. Est tñ notandū qd̄ pene purgatorij non sunt eql̄es in aniabus: sed ania q̄ peccauerit graui⁹: vel pluries int̄: sius ardebit. Que aut̄ adhebit firmi⁹: p̄tō dicitur purgabit. Et si dixeris quō potest esse: qd̄ vna ania mag⁹ punitur q̄ alia: cuz sit idem ignis r̄ eadem pena damni: Rñ. q̄ hoc cōtingit p̄r diuersitatē culparū. Unde Greg. in. iij. dialo. c. xly. Sic ait. Quis quidē est gebenne ignis: sed nō eodem modo cruciat p̄tōres. Quisculusq̄ em̄ q̄ntū erigit culpa: tñ illic sentit pena. Nā sicut in hoc mūdo sub vno sole multū p̄sistit: nec tñ eius: de solis ardore eql̄it sentit: q̄ alius plus estuar atq̄ alius min⁹: ita illic in vno igne: nō vn⁹ est mod⁹ incēdij: qd̄ hic diuersitas corporū: hoc illic agit diuersitas p̄tōrū: vt r̄ ignē non distimile habeat: r̄ tñ eisdē singlos distimilit erurat. Hec ille. Notandū etiā q̄ nō affligunt anie a sp̄ritib⁹ bonis: q̄ nō tam cruci delit suos cōtines affligeret: licz eos vilitent r̄ p̄forent: sicut aliq̄s amic⁹: incarceratū vel infirmū. Nec etiā demones torquet eos: q̄ q̄ hostē vicit finalit̄ nō debet

dari in potestate ei⁹. Et qd̄ dicit. illos habebit torozes in pena q̄s habuerūt incētozes in culpa: intelligit de damnat⁹: fm Pe. de pa. in. iij. di. xij. q. j. ar. j. cōclu. vj. Dicit tamē Tho. ibide qd̄ possibile est qd̄ angeli boni anias ad loca penaz deducāt r̄ etiā ipsi demones q̄ de penis hoim letād tur eas comitant: r̄ assistunt purgādia: vt tum de eaz penis factent: tum r̄ vt in eaz r̄u exitu a corpe suū aliq̄d ibi reperiant: licz cur et chio fecit diabol⁹. Tertio p̄sideranda est punitoz diuersitas. Vbi notandū primo: q̄ ibi nulla culpa mortalis purgaf ps. c. Nō habitabit in medio dom⁹ mee q̄ facit superbiā. q̄ qd̄ est angelis casus: hoc est hoib⁹ mors. Nā sicut p̄t̄m angeli fuit irremissibile. sic p̄t̄m homis post mortez: r̄ h̄ est p̄t̄m ad mortē: p̄ quo phibet Jo. ozare di. Qui scit fratē suū peccare p̄t̄m nō ad mortē: perat r̄ dabit ei vita peccati nō ad mortē. Est p̄t̄m ad mortē: non pro illo dico vt roget q̄s. j. Jo. v. Purgant q̄ ibi tres differētie p̄tōrū. Primo nāq̄ purgant q̄ in hoc seclō peccauerūt mortali: de quib⁹ tñ p̄t̄is mortali⁹ p̄ritionē habuē erūt p̄ quā remisse sunt culpes: sed nō solue rūt penā t̄palem plene: ad quā tenebant. Si in h̄ statu dēdat purgant in purgatorio vbi soluit pena p̄dicta: r̄ ē h̄ verū: nisi habuissent tantā p̄ritionē: q̄ om̄is culpa r̄ etiam pena remitteret: sicut fuit latro r̄ Maria magdalena. Nā Hiero. Apud dñm nō tam valet mēsurā r̄p̄is q̄ doloris: nec abstinētia ciboz q̄ mortificatio vitiorū. de pe. di. j. Hensuraz. Diceret aliq̄s. Nonam⁹ q̄ ego fui p̄fessus r̄ peregi penā: r̄ etiā mihi a sacerdotē iniunctā: nūqd̄ suscipit: vt debes vltari⁹ in purgatorio puniti: Rñ. q̄ p̄nia iniuncta a sacerdotē: aut est maior q̄ illa q̄ debet p̄ p̄tō cōmissio aut ē eql̄is: aut minor. Si maior tūc id qd̄ plus fecisti: cedit tibi in augmentū gl̄ie. Si eql̄is: tunc sufficit tibi ad solutionē toti⁹: p̄ q̄ ne: quia. Nō iudicabit deus bis in idēpm nec p̄surget duplex tribulatio. Nā ij. Et bonā fides non patit: vt bis idem exiāat: fm iuristas. Si vero minor: tunc residuū soluat in purgatorio: ex frute diuie iustitie. Deus em̄ q̄ modos r̄ mēsuras p̄tōrū: r̄ penarū nouit addit penā sufficientē: ne aliquod p̄t̄m impunitū remaneat. Et h̄

De Peccato

verū: nisi fuerit magna pēnitentia: vt tota pe-
na relaxet: vt dicit supra: & hec est p̄ma dif-
ferentia illoꝝ q̄ ibi puniunt. Circa penas
sensus q̄ est in purgatorio. dicit sup̄ p̄te. ij.
q̄d ē pena ignis. Sed p̄t q̄t si sit alia pe-
na sensus ibi: q̄ pena ignis: & v̄sso demo-
nū: Rñ. Si loq̄mur d̄ purgatorio ordina-
to a diuina iustitia: fm̄ legem cōmūc̄m
scriptura sacra nō memini me legisse aliā
penā q̄ p̄dictas penas. Tho. etiā in. iij.
sen. di. xij. q. j. ar. j. q. ij. ad sc̄dm̄ d̄c̄. q. qz
pena purgatorij nō est principalit̄ ad affli-
gendū/ sed ad purgandū: ideo p̄ solū ignez
fieri debet: q̄ habet maximā vim purgati-
uā: sed d̄natorū pena nō ordinat̄ ad pur-
gandū. & ideo v̄tra ignē sunt etiā in infer-
no alie pene sensus. iuxta illd̄. ps. Ignis
sul. & sp̄i. pro. part. calicis eoz. & c. Job. xij.
tij. Ab aquis n̄lū: trāsbunt ad calores
nimij. Si autē loquamur de purgatorio
fm̄ speciale dispensationē: tunc & in legen-
da de mortuis: et in q̄rto dialogoꝝ beati
Greg. legunt̄ alique anie purgare in glas-
cie & in balneis. ¶ Sec̄da differentia est eo-
rū q̄ peccant venialit̄: & eoz solis venialibz
migrant nō remissis/ etiā quātū ad culpā.
& tales in purgatorio purgant̄ etiā q̄ ad
culpā. Et hoc p̄batur p̄ auctoritates alle-
gatas. supra in introitu huius p̄monis. Et
de ibi nec obstat q̄d dicit Grego. xxy. dist.
Qualis hinc quicqz egredit̄ talis in iudici-
cio p̄sentat̄. Et Eccl. xj. Si ceciderit lig-
num ad austrū/ aut ad lonem in h̄cunqz lo-
co ceciderit ibi erit: qz venialia nō mutant
statū hominis: neqz tollunt/ neqz d̄minuūt
echaritatē. Et ideo p̄ hoc/ q̄ venialia d̄mit-
tunt vel cōmittunt/ talis manet aia quas
lis prius: fm̄ Tho. in. iij. di. xij. q. j. ar. ij.
q. j. ad tertiū. ¶ Tercia differentia est eoz
q̄ de peccis venialibz habuerūt h̄c remissio-
nē quantū ad culpā: sed nō quo ad penā.
¶ Uno talis pena in purgatorio soluet̄: ibi
soluitur in charitate: & solutione eoz quod
debet: om̄is obligatio tollitur. Infit. qui
bus modis tollit obligatio. in principio.
Sed querūt doc. ponat̄ qn̄ aliquis dece-
dit cū mortali & veniali sit. nūq̄d p̄ veni-
ali puniet̄ in inferno eternalit̄: Rñ. hec q̄
stio p̄t duplicit̄ intelligi. ¶ Uno mō quan-
do veniale nō est dimissum in hac vita q̄
ad culpam: & hoc casu eternalit̄ puniet̄ in

inferno p̄ venialit̄: qz ibi nō potest remitti
aliq̄ culpa: q̄nimo nec h̄c p̄t veniale d̄-
mitti sine mortali. Nec obstat q̄ venialit̄
nō debet pena eterna: qz est verū secundū
se: sed p̄ accidēs sic: eo q̄ nihil est ibi q̄ pos-
sit delere veniale culpā. Sec̄do modo p̄t
intelligi/ q̄d quādo veniale est dimissū h̄
q̄ ad culpā: manet reatu: & sic h̄c mortaf
cum mortali & reatu venialis. ¶ Tertū p̄t
lo veniali puniat̄ eternalit̄: Tho. i. iij. sen.
di. xij. q. j. ar. ij. q. ij. dicit q̄ sic: rōne sub-
iecti q̄d nō est capax remissionis. Idē d̄
in. iij. di. xij. q. j. ar. j. ad quintū. vbi dicit
q̄ aliqui dicūt/ q̄ pena cur̄ est aliq̄s debet
toꝝ post culpā remissas in inferno puniet̄ t̄
poralit̄/ nec p̄t hoc sequi/ q̄ sit in infer-
no redemptio: qz pena que non soluit/ nec
est incōueniens/ q̄d quantū ad aliud acci-
dētale pena minuat̄ v̄s q̄ ad v̄m iudicij:
sicut etiā auget̄: fm̄ Tho. Prima t̄n op̄i
nio placet. Pec. de pal. in. iij. di. xij. q. j. ar.
ij. & clu. ij. & scripti in. v. libello. ¶ Item
querō q̄d si aliq̄s mortaf cum originali et
veniali sine mortali. Talis videtur q̄ ad
nullū locum ire poterit. Non quidē ad pa-
radisū p̄t defectū gratie: nō ad limbū
patrum: qz ille locus est vacuus/ & p̄terea
ibi n̄lla culpa puniet̄ infectiua p̄sonē. Ter-
tio nō ad limbū pueroz: qz ibi non puniet̄
actuale pecc̄m. Quarto nō ad purgatorij
quia nō habet gratiā. Quinto non ad infer-
nū: qz non habet mortales: Rñ hoc nō
p̄t p̄tingere: vt nō. Tho. j. ij. q. lxxij. ar.
vj. posito tamē q̄d sit possibile: talis puniet̄
et in inferno p̄t culpā actualem quā
habet/ q̄ licet venialis: & p̄sequer̄ nō me-
reatur penā eternā: tamen p̄ accidēs p̄t
eternalit̄ puniri: vt dictum est h̄c supra p̄
tima q̄stione: & hoc sentit Tho. in. iij. di.
xij. q. j. ar. ij. vide ibi. & q̄d scripti in sermo-
nibz de diuersis locis aniarū. ar. ij. Et sic
patet p̄dicta triplex differentia peccato-
rum seu penaz que ibi purgantur: cui pos-
test aptari auctoritas Apostoli de ligno
feno. et stipula: que habentur. j. Cor. ij.
¶ Quarto considerandū est op̄az paup̄-
tas: qz nō possunt facere opera meritoria
¶ Uno possunt dicere Pater noster & Ave
maria: sed nō cū merito. Ratio est qz v̄s
diuinit̄ tempoz. s. temp̄ lucrandi & temp̄
quiescendi. Tempus lucrandi est in p̄sentē

ti vita sed post morte tunc no. Ideo dicit
 chris. De oportet operari opera eius qui
 misit me donec dies e. Venit nox quando
 nemo potest operari: scz meritoze Joan.
 it. Licet em ibi anie laboret multuz in pe
 nis: tñ labores illi sunt sine merito. Ideo
 dicit Apoc. xiiij. Audiu. vo. di. mibi. be.
 mox. qui in domi. moriunt. Amodo iam
 dicit spiritus. vt requi. a la. suis zc. Que
 auctoritas intelligit de labore opationis
 ad meredum/ no. de labore pene ad purga
 duz: fm qd et ponit Tho. in. iiij. di. xij. q.
 j. ar. j. q. j. ad primu. Et ideo multu indi
 gent suffragijs nris: z dicit illud qd habe
 tur Job. xij. Miseremini mei miseremi
 ni mei salte vos amici mei: qz man? dñi
 tetigit me. Itē dicit scriptura. Quodcu
 qz pot facere man? tua instāter opare: qz
 nec op? nec rō: nec sapia: nec scia erūt apd
 inferos: q tu pperas Eccl. ix. Quinto
 consideranda est grē stabilitas. Licet em aie
 purgatorij habeat liberū arbitriū: tñ pec
 care nō possunt: qz posse peccare diminu
 it de libero arbitrio: sicut qui nō pōt capi
 ab hostibus/ est magis liber. qz qui pōt zc
 Ratio aut quare ania separata: in purga
 torio z in vita eterna peccare non pōt: est
 qz ē imutabilis: adheret em ita vni qz mu
 tari nō potest. Quādiu aut est coniuncta
 cozponi: decipit qd rōdes cozpis: z est mu
 tabilis sicut cozpus. Ideo dicit Sap. ix.
 Cozpus qd corumpit aggrauat aiam z
 deprimi terrena inhabitatio sensum mul
 ta cogitantē. Sed deposito cozpe p mor
 tē: remanet ania imutabilis zc. Eccl. ij.
 Si ceciderit lignū ad austruz zc. Decla
 ra hāc regulā put habet in fimo. q. dñice
 xi. post festū trinitat: z habet sup. ar. ij.
 ¶ Secro consideranda est glie securitas.
 hec pcedit ex primo supiori. Declara put
 habet in pdicto fimo. parte. ij.

lute? ego maria zc. Pro introductione et
 complemento marerie est notandū: qz clu
 sio est in sacra theologia: qz diuisa miscdia
 adhibuit remedia ptra pctā venialia et h
 z in futuro seculo. Non sic de mortali: qā
 in inferno nulla est redemptio. Prouer. xj.
 Fortuo hoie ipio: nulla erit yltra spes.
 Sed pctis venialibz adhibita sunt multa
 remedia hic et in futuro seculo: vt dicit. Et
 in hoc quidē seculo sunt sex pncipalia reme
 dia qz ponunt voc. canoniste/ psertim Do
 stienstis sup. c. Omis vtriusqz sexus. de pe.
 z re. q infra scripto sū pntent. fm Pe. de
 pal. in. iiij. di. xvj. q. j. ar. ij. Orans. tunc?
 edens. pfectus. dans. bñdicens. In futu
 ro vero seculo sunt duo remedia yltra solu
 tionē q fit in purgatorio: viz suffragia et
 indulgetie. De primis sex dicem? hodie.
 Prīmū q remediū ptra veniale in hac vi
 ta est oratio. cū dicit Orans. Vbi nota q
 oratio dñica. f. Pater noster habet delere
 venialia: sicut dicit Chrysost. al. Aug. d
 pe. di. ij. c. De qtdianis: vbi dicit. De q
 tidianis dieubz leuibzqz pctis sine qbus
 hec vita nō ducit: quotidiana fidelū ozo
 satisfact. Eoz em ē dicere. Pater noster
 qui es in celis. q tam spūaliter regenerati
 sunt ex aq z spūsancto zc. Et ratio huius
 est: qz chris qui est aduocatus noster/ hanc
 orationē instituit ad remissionē pctōz ob
 tinēdā. Lū q ipse aduocat? noster sit fact?
 iuder noster. nō pōt respuere oionē ab ipō
 institutā: nec venire ptra factuz suū. Ar
 gumentū in. c. diuersis fallacijs. Extra de
 cleri. cōiugatis. Adde hic de teore piscis.
 Tobie: cur? sum? fugauit demone Asmo
 deū. Tob. v. ij. Itē de incenso q ecclia vtit
 ps. Dirigat oratio mea: sicut incensuz in
 aspectu tuo. Sub hoc primo mō pōt etiā
 pnteri: vt dicit Aug. rōnsto pctōris: que
 ad orationē pnter: p quā consionē etiā ve
 nialia remittunt. vt dicit Aug. de pe. di. j.
 Tres sunt actiōes. z hoc habuit ortū: vt
 pura ex eo q fecit ille publican? q pcutie
 bat pectus suū. di. Deus pntus esto mi
 hi pctōis. Et subdit. Amē dico vobis. de
 scendit hie iustificat? in domū suā ab illo.
 Luc. xvij. Siltter etiā dicit Pe. de pal.
 in. iiij. di. xv. q. v. ar. ij. cōclu. vj. de orōne
 facta in ecclia psecrata. vt habet. ij. Reg.
 vij. Si qs cognouerit plagā cordis sui: z

De remedijs pcti venialis.
 Sermo. xliij.
Quasi a facie
 colubri. zc. Sequit hoc mane
 pdicare de tertia consideratione
 quart ar. viz de remedijs peccati venia
 lis: vbi habet sim? materā deuotā zc. Sa

De Peccato

expāderit man⁹ suas in domo hac: tu ex
audies i celo & reprobitaber⁹ &c. ¶ **S**e
cundū remediū est asperitio aq̄ bñdicte: qđ
notat cū dicit tinct⁹. ¶ **I**n de h̄ est text⁹ in
c. Aquā. de cōse. di. iiij. vbi sic dicit. Aquā
sale cōspersam populis bñdicimus: vt ea
cūcti asperit sanctificet & purificet: qđ &
oibus sacerdotib⁹ faciendū esse mādā⁹.
¶ **N**ā si cinis vitule asperit⁹ p̄lm̄ sanctifica
bat atq; mūdabat: mltro magis aqua sale
asperita diuinis p̄cibus sacra⁹ p̄lm̄ san
ctificat atq; mūdāt. Et si sale aspio p̄ **H**e
liscū p̄pham sterilitas aque sanata ē: quā
to magis diuinis p̄cibus sacra⁹ sal sterili
tate rerū aufert hūana⁹: & cōinquinato sc̄i
ficat & purgat & cetera bona mltiplicat: &
insidias diaboli auertit & a fantasmaries
p̄tūq; boies defendit &c. ¶ **H**eb. iiij. San
guis bircō⁹ & taurō⁹ & cinis vitule asper
tus inq̄natos sanctificat ad emūdatiōnez
carnis. ¶ **T**ertū remediū est eucharistie
cōmūio: q̄ nota cū dicit edes: nā si hō cū
debita p̄paratiōe & reuerētia accedit ad
cōiōne⁹: p̄sequit remissionē venialū & etiā
mortalū oblitō⁹. ¶ **I**n Amb. de p̄se. di. ij.
Si q̄ritūq; effundit sanguis c̄bit: in re
missionē peccō⁹ effundit: debeo semp acci
pere medicina⁹: & cōdat. in. c. Eū om̄e
crimē eade. di. Peccā em̄ venialia nō impe
diūt cōiōnez. ¶ **I**n Hilari⁹ eade. di. Si nō
sunt tanta peccā vt excōicet q̄s: nō se debz
a medicina corp̄is dñi separare. Conco⁹
dat. in. c. Et si nō frequē⁹. eade. distin
ctōe. Si autē sit mortale sc̄itū & nō p̄fessus
repellit a cōiōne: & nō est tali sumēti medi
cīna: sed culpa mortis. ¶ **I**sidio. de p̄se. di. ij.
Qui scelerate viuunt in ecclia: & cōicere
nō desinūt putantes se tali cōiōne mūdari
vscant ad emūdatiōne nihil p̄ficere sibi:
dicente p̄pha. Quid est qđ dilect⁹ me⁹ fa
cit in domo mea scelera mltā: nunqđ car
nes sc̄e auferent a te malitias tuas: Et
ap̄ls. Prober inq̄ seipm̄ hō: et sic de pane
illo edat & de cali. bibat. Hec ille. Et in h̄
peccm̄ grauissimū plures incidūt sacerdotē
res mali p̄fertim illi q̄ habet curā animā.
¶ **P**aret q̄ cōiōne eucharistie remittit⁹ ve
nialia. Addit Petr⁹ de pal. v. qđ idēz etiā
operat⁹ ois digna sacri susceptio: non solū
extrema vnctio: vt p̄bat in. c. vnico. extra
de sacra vnctione. ¶ **S**ecundo q̄cunq; sacramēta

lis vnctio: vt ep̄oz & regū. ¶ **U**bi. j. Ro. xij.
Cum Samuel vnctus David. Spirit⁹
dñi venit in eū. ¶ **U**bi dicit text⁹. Tūc
Samuel comu olei & vncti eū: sc̄z David
in medio fratru eius: et directus est sp̄s
dñi a die illa in David & direnceps. ¶ **I**de
de vnctione q̄ vnctus q̄ vnctus est sp̄s
sacerdotū. ¶ **S**ec⁹ de vnctioe q̄ vnctus pu
giles q̄ oino carnalis est. fm̄ Per. de pal.
in. iiij. di. xvi. q. j. ar. ij. ¶ **Q**uartū reme
diū est p̄fessio nō solū specialis: sed etiā ge
neralis: vbi notandū q̄ duplex est p̄fessio
generalis: q̄ quedā est sacramentalis: quā
do sc̄z aliq̄s in secreto cōfitef sacerdotē qđ
dam quoz meminit & alia venialia in gel
nerali. & tunc illa gñalis p̄fessio ex p̄tuo
habz: q̄ valeat ad remissionē venialū q̄
tū ad culpā & etiā quantū ad penā: vel in
toro vel in pre. ¶ **P**rimo quidē ex p̄tione
p̄fentis. ¶ **S**ecdo ex humilitate p̄fessiois.
¶ **T**ertio ex oratione sacerdot⁹ inq̄ntū est qđ
dam p̄sona. ¶ **Q**uarto ex vi clauū & p̄ hanc
etiā p̄fessioe generalē remittit⁹ etiā peccā
mortalia: de q̄b memoria nō habet. ¶ **A**lia
est p̄fessio generalis: nō sacramentalis. que
fit publice coram multis: & cū multis in ec
clesia: vt in p̄ma et cōpletorio & ante multo
sam: & hec habet efficacitā ad remissionē
venialū: ex trib⁹ p̄missis & nō ex quarto.
¶ **E**x vi clauū. Et p̄ter hoc etiā nō subūgi
tur in p̄ma & cōpletorio absolutio: nec sa
tisfactionis intūctio: sed solū miserat. vt
vult Tho. in. iiij. sen. di. xxi. & cōdat. cō
bis. Petr⁹ de taran. ibidē. ¶ **Q**uintū re
mediū est elemosynā largitio: q̄ notat⁹
d̄z Hans. ¶ **I**n Ambro. de pe. di. j. Peccā
c̄na miscdie tollit peccā magna. Habem⁹
plura subsidia quib⁹ peccā nra redimim⁹.
¶ **P**ecuniā habes: redime peccm̄ tuū. nō ven
nalis est dñs: sed tu ipse venalis es. peccā
tuis redime te pecunia tua. vltis peccā
sed peccōsa est miscdia. ¶ **E**lemosyna iquit a
peccō liberat: ante q̄ elemosynis redimim⁹
& cōz. rex. Hieron⁹. in eade. di. c. Quam
obrem. vbi Hiero. inducit illud Dan. iiij.
¶ **Q**uāobrem rex p̄silium meū tibi placet
peccā tua elemosynis redime: et inq̄natas
tuas miscdijs paup̄ez. ¶ **P**redicta autē sunt
vera nō solū de elynis corp̄alib⁹: s̄ etiā de
sp̄ualib⁹ &c. ¶ **D**ic elynas corp̄ales q̄ s̄nt

Quasi a facie

prez z spuales zc. Vltimo/poto/cibo/redl mo/rege/colligo/2do. Edicule/castiga/re mitte/solare/fer/ora. Secru remediu est bndictio: qd notat in vbo Bndicens: qd intelligit de multiplici bndictioe. Pri mo de bndictioe epali. Num. vi. Inuoca re nome meū sup filios israel/z ego bndi/ ca eis. Facti. j. q. j. dicitur. z. c. bndictio. c. mult. in fi. Jde. Secdo de bndictioe abba rii: yr. pbat ibide. Tertio de bndictioe sa cerdotali in missa. et h tenent Ray. Gul. et Durā. p auctares supra positas. Tre re net De. de palu. in. liij. di. xvi. q. j. ar. ij. de bndictioe montaliū. qd intelligo de porē/ rā/nō de actu: siue de passiua/nō de acti ua. Jde etiā dr de pane bndictio: nō dico de pane cōmuni qd bndictioe sumit fm eū. Pr z q ser etiā modis in hac vita ve/ nialia remittunt. Sz yr bndictioe hoc est notandū q ista remedia nō dimittunt venialē sine cōrctioe. Nullū em petm pōr dimitti qdū volūtas manet in illo. ipm aut recedere volūrate ab eo qd qd pr vo lebat/ est displicere ei qd voluit. Talis at displicētia dolor cōrctiois dr/ qn est gra informata. Et id petm etiam veniale sine pmtioe nō dimittit. Qn si aliqis sit i mor tali constitut/ nō pōt pseq remissione ve nialis durare mortali/ qm aspergat aq bndicta: qz etiā tora aq maris nō laualet eū. Qd q dicit q p hmoi remedia tollunt venialia: est intelligendū qn cū deuotioe sumunt. Et si dixerit aliqis: h videt q ad nihil pnt pōtca remedia. nā etiā si pōt ca remedia nō accipiant: nā sola cōrctioe delent pctā oia venialia. Sz huc rñderur q licz verū sit q sine cōrctioe nullū petm deleat: nā illa remedia dicūt delere in qntū isti modi pōtcti pl/ incitāt hoies ad mortū liberi arbitrii delectātis pctā/ qz cetera bo na opa. Et id q: magis mouet ad pmtio nem qz cetera opa bona: dicunt remittere pctā. Secdo q: pl/ valēt ad remissione pet ne pp meritu z pces totū ecclie/ qz mul ta ex his opant. Tertio q: plus sufficit ge neralis cōrctio b qz alibi: ita tñ q hō yraf bis hac inctioe: yr dr De. de pa. in. liij. di. xvi. q. j. ar. ij. pstone. liij. z scptū i pbo: pcm.

colubri zc. Prosequendo ad huc certā plderationē qrti articli vitz de remedijs pcti venialis: sequit hoc mane pdicare de suffragijs/ q sūt remedia pcti venialis post hāc vitaz. z in h relucet nob z misericōdia z iustitia diuina. Disticta qdē in eo/ q diuina bonitas ordinauit cer/ os modos qbz aia etiā post mortē purga tur. Iustitia sō i acerbitate pene post hāc vitā. Jō David. Distictaz z iudicliū can tabo tibi dñe. ps. c. Est aut duplex pside ratio. Pna de suffragijs. Secda de indul gētijs. Salutes hgo zc. Pro ppletioe ma rerie d suffragijs sunt qnqz pucta vidēda p ordinē. De duobz pmtis dicem/ in pscnti. De tribz vltimis in pmtone sequēti. Primo qz quor suffragia pnt. Secūdo quibus pnt. Tertio p quos facta pnt. Quarto quantū pnt. Quinto quō quis ab eis liberet. Quantū ad pmtū notādū/ q fm theo logos z canonistas sunt qtuor dñtie suf fragioz. f. missa/oratio/elyna/et iesuniū. Un Gre. xij. q. ij. Die defunctor qtuor modis soluntur: aut oblatioibz sacerdotū: aut pctibz seroz: aut charoz elyris: aut ieiunio cognatoz. Sz etiā pōt addi qnt modus. f. indulgētia. Et p istoz qnqz suffi cētia norandū q p suffragia nō acquirūt nec angel meritū vite eterne aiabz defun ctroz: sed solū remittit vel soluit pena. Et h vel ad penaz mitigationē/ vl ad celerio rē liberationē. Et rō quare nō acqrit nec angel meritū vite eterne: qz nō sunt in sta tu merendi. Un Apo. xij. Amodo iā dr spūs yr regēcat in laboribz suis zc. Duobz autē modis pōt qz p alios a pena de bita liberari. Pafilitudinē de aliq qui eēt debitor alicui/ pene psonalis vel pecunia rre. Posset em liberari ab h debito duplr. Uno mō p viā grē. Alio mō p viam iusti tē. Per viā quidē grē duobz modis. Pri mo p intercessioe filij regis orātis z infā cedētis p debitoze. Alio mō p intercessio nē amicoz regis. f. comitū/ baronū/ militū: vel alioz curialū. Per viā etiā iustitie pōt qz liberari triplr. Uno mō p viam re

De suffragijs mortuorum. Sermo xxx.

De suffragiis mortuorum

deprecatio pene: qz aliqz soluit centū vn-
cias: vt alī liberet a pena. Secūdo mō per
viā solutionis in p̄na p̄sona. Tertio mō
p̄ solutionē factā de thesauro publico: qz
reipublica soluit p̄ ciue suo debitūz pene.
Etic sunt qnqz modi rē. Sic in p̄posito
p̄t liberari aia defuncti a penis purgato-
rii debitūz p̄t p̄ctā venialia vel mortalia
hic remissa. Primo em̄ modo p̄ viam gr̄e
dupl̄r liberat aia. Vno mō p̄ intercessionē
filij regis iesu ch̄i filij dei qui est caput ec-
clesie: r̄ hoc mō liberat aia p̄ oblatōez sa-
cramenti misse: in q̄ ipse filius dei oblatus
sub specie panis r̄ vini intercedit p̄ nobz:
p̄ quā intercessionē gratiose liberat aia
merito passionis ch̄i. qd̄ quidē meritum
quod sit infinitū: in applicat aia purga-
toriū finitū fm̄ q̄ntitate charitat̄: ipse aie
p̄ quo offert r̄ etiā offerētis. Nota hic ex-
emplū qd̄ legit̄ in vitis fratru: de illo n̄ro
fratre defuncto q̄ apparuit c̄nidā fratri vi-
ro sc̄to: r̄ postulauit ab eo missam r̄c. quo
deuote celebratēz apparet sequēti nocte: ei
dicit se liberatūz esse: r̄ ei gr̄as agit. Ideo
Ro. viij. Quis accusabit aduers⁹ electos
dei: Et infra. Iesus ch̄is q̄ mortu⁹ est: im-
mō q̄ resurrexit, q̄ est ad dexterā dei: qui
etiāz interpellat p̄ nobis. Nota q̄ mortu⁹
est: qz mediāte morte ipse facit̄ est interces-
sor: n̄r q̄ mors figurat p̄ sacrificium misse.
In Lu. xxiij. Hoc facte in meā cōmemo-
rationē. Figura habet de sanguine agni p̄
quē liberati sunt filij isrl̄ ab exterminatore
r̄ de carcere egyptij. Exo. xij. Alio p̄o mō
p̄ viā gr̄e liberat aia p̄ intercessionē amī-
corū dei: et hoc mō liberat aia p̄ orōnem
sanctorū: nō solū cōp̄tēbentōz: sed etiā viā
torū: q̄ fuerūt r̄ sunt amici dei. Joā. xiiij.
Vos amici mei estis si feceritis q̄ ego p̄-
cipio vob. Et hoc est sc̄da d̄ctia suffragio-
riū. Tertio mō liberat aia p̄ viā iustitie, i.
p̄ modū redēptiois. Ecce elynaz largitio
p̄ quā redimūt aia a debito pene: quā pa-
ti deberet. Quarto p̄ viā solutionis pene fa-
cte a se vel ab alio. A se quidē: si hic dū vi-
ueret ieiunauit: vel alias afflictioēs corpo-
rales fecerit. Vel ab alio: qm̄ alius ieiunat p̄
ania q̄ est in purgatorio vel alias afflictio-
nes patit̄: qz tūc in corpore suo sustinet r̄ sol-
uit penā. Exemplū de b̄cō Dn̄i co: q̄ om̄i
nocte cū catina ferrea tres disciplinas acci-
p̄tebat: quarū vna erat p̄ aiab purgato-
riū: alia p̄ petōibz mūdi: tertia p̄ peccatis
suis. Sicut etiā ingressus religiosus cuius-
dam q̄ volebat crucez assumere p̄ exp̄do
voto patris defuncti: liberauit aia p̄tis
a purgatorio. Dic̄ exemplū sicut legit̄ in vi-
tis fratru. Quinto mō qm̄ soluit pena de
thesauro publico. i. de meritis c̄bit̄: beate
p̄ginis: r̄ aliorū sc̄toz. Et hoc mō liberat
ania p̄ indulgētias: vt infra lat̄: patebit
cū de indulgētis agez. Pater q̄ differētia
istoz modoz suffragio: r̄. Inter hos autē
qnqz modos p̄cipui sunt missa: orō eccl̄e:
r̄ elynaz: quōs q̄cūqz alia bona si ex chari-
tate fiat p̄ defunctis: eis valeat. fm̄ Do.
in. iij. di. xlv. q. ij. ar. i. Prop̄ta q̄ ista suff-
ragia cōferenda: bonū est r̄ vr̄le aiab op̄-
eoz: corpa in eccl̄ia sepeliāt. qd̄ intelligit̄
p̄ aiab q̄ sunt in purgatorio: secus autē de
dānat̄is. Vide Eze. in. iij. di. ar. i. Quā-
tū ad sc̄dm. i. quibz p̄t̄ suffragia: notan-
da sunt octo. Primo notandū est q̄ suff-
ragia h̄mōi nō p̄t̄ aiab q̄ sunt in vita
eterna p̄ modū indigētie: nec q̄ ad p̄-
mū essentialē. In se de cele. miss. cū mar-
the. dicit̄ mutata secreta Leo is pape: quā
dicebat. Annue nobis dñe: vt anie famul-
li tui Leonis bec p̄t̄ oblatio. r̄ postea fu-
it mutata hoc mō. Annue dñe: quoniam in
tercessioē b̄ri Leonis bec nobis p̄t̄ oblatio.
Et iō subdit̄ ibi. Q̄ iniuria facit̄ mar-
tyri q̄ orat p̄ martyre. Et hoc verū si ē cer-
tū aliq̄ esse in celo: qz tūc videt̄ infidelitas
orare p̄ eo. Si autē nō est certū: licet
est orare p̄ eo. r̄ tunc si nō indiget: pura qz
est in vita eterna: meritū orōnis redidat
ad orantē. iuxta illd̄ ps̄. Orō mea in ianu-
meo p̄uertet. Et licet nō p̄t̄ sibi q̄ ad gaudū
essentiale: qd̄ nūq̄ auget̄ nec minuit̄:
p̄dest̄ t̄ sibi quo ad gaudū accidentiale: nō
qd̄ vt sit mar⁹: sed vt de pluribz gaudat.
Et si quis a me: quō p̄t̄ esse certum qz ali-
qs sit in celo: R̄ideo multis modis: fm̄
De. de pal. in. iij. di. xlv. q. i. ar. ij. Primo
quidē p̄ bibliā: vt de quibusdā scriptū est
sicut de apl̄s: p̄ter filij p̄ditionis. J̄c̄ de
latrone Luc. xxiij. Hodie mecum eris in pa-
radiso. J̄c̄ de oibz quos enumerat apl̄s
Deb. xij. J̄c̄ de aia Lazari paup̄is Lu.
xvi. J̄c̄ de patribz veteris testamēt. J̄c̄
male dixit q̄ dicebat q̄ volebat esse vbi est

De suffragiis mortuorum

cū tñ adoraret p martyr. Irē d illo q extis mortu? in feretro dixit. Iusto dei iudicio p dēnatus sum: p qd̄ introduc? est ordo carnis hūi. Un̄ q̄uls pctm̄ sit manifestū z non pnia: pōt orari p eo in secreto / z debeat reddi suffragia: siue se occiderit siue in bello iniusto / siue in duello vel torneas mēto / vel cū meretrice mortu? sit. Unde Aug? Pro oibus regeneratis debet fieri oratio: sed nō publice p̄ scandalū. Et sic intelligēda est Glo. in. c. p obeuntibz. xij. q. ij. vbi dicit. Q. p illis q̄ p̄star in mortali decessisse. nō est orandū. Intellige publice / sed secrete pōt orari: vt dictū est. z claris scriptis in libellis nr̄is in vbo: Suffragia. Exēplū habet de monacho p̄petario. Et de Reg. xij. q. ij. c. vl. z. c. p obeuntibz. c. monachz. z. c. cum ad monasteriū. de statu mona. Et sicut orari pōt p suspensis z iuste dānatis: qz etiā latro in morte penituit. s; si inueniat mortu? subito q̄ prius fuit bone vite: in publico oblatio p eo fieri debz. qz Iustus si morte p̄occupat? fuerit / erit in refrigerio: s; in Perz. vbi s. ¶ Quinto notandū q̄ p̄sunt suffragia oibz z solis q̄ sunt in purgatorio: qz p̄nt p alios satisfaccere: qui nō p̄nt p seip̄os. sicut p̄z p mtra exēpla in. iij. dial. s; in Petri vbi s. Unde Aug. z habet in. c. cū marthe. de cele. mis. Defunctorz alij sunt valde boni: alij valde mali: alij mediocrit? boni: alij mediocrit? ter mali. Un̄ suffragia q̄ fiunt a fidelibus in ecclia p valde bonis: actōes sunt gr̄az. p valde malis: cōsolationes viuoz. expiatio nes p̄o. p mediocriter bonis: z p̄pitiatio nes p̄ mediocriter malis. Dec ille. ¶ Sexto notandū q̄ etiā viuus p̄fuisse mltis exemplis ostēdit: sicut legit in legēda de mortuis. Et Sic. ponit in. iij. dial. in fi. Dic illud exēplū p̄sertim illius p̄ q̄ in captiuitate posito / vroz diebz certis sacrificiū offerri faciebatur: z in illis diebz eius vincula in carcere soluebant: vt ipse postea rediēs reuelauit. Irē dicit exēplū de Agathone archiepo panormitano z c. de q̄ ibi Sic. subdit z c. Dic exēplū. put expediat. ¶ Septimo notandū vt suffragia p̄sunt facientia ip̄a suffragia p alio: Respōdeo s; in mentē Petri de pal. vbi s. Aut querit an p̄sint suffragia facientia q̄ntū ad merendū: Dic q̄ sic / si facies est in charitate: z nihil minus p̄sunt sibi q̄ si p se fierēt. s; in illud Oratio mea in sinu meo p̄ueret. Et q̄is p̄ me ref celebrādo p alio q̄ p se: qz maioris uoce charitatis accētus videt q̄ scintillas emittit ad alios / et maxime ad inimicos. Un̄ z oīs cōuersus est ad p̄niam Job: cū oraret p amicitis suis. Job. vl. Pro h̄ facit exēplū qd̄ legit in vitis parz. de illis uobus eremitis euntibz ad ciuitates / quoz vn? peccauit fornicando / z aliter nō sed p̄ p̄niam ipsi? oīs remisit pctm̄ alteri. Aut querit: nunqd̄ p̄sint suffragia facientia q̄ntū ad satisfaciendū: z tūc dicendū q̄ dicitur quidē nō: qz p alio quidē intendit. Valde aut suffragioz q̄ntū ad satisfaciendū atq̄ dicit s; in intentione facientis. S; indirecte p̄dest facientia suffragioz q̄ntū ad satisfaciendū dupl̄. Vno mō q̄n̄ ille p quo fit aut non indiget: vt qz saluat? aut capax nō est: vt qz dānar?. q̄n̄ facies est talis intentione in habitu / qz p se faceret si crederet qz nō p̄sint eret illi p quo intendit. Un̄ Dar. x. Et si quidē fuit tibi fili? pacis / residet sup euz par v̄ia: sinait? ad vos reuertet. Alio mō q̄n̄ p illū cui suffragia p̄stant? q̄ tenet orare p faciente suffragioz: als esset ingratus nō reddens antidota. Et sic est melius orare p mortuis q̄ p viuis: q̄a mortui quando erūt in padiso / scit̄ illos q̄ p eis orauerūt. z p eis orabunt / etiā si suffragātes p̄pter pctā sua illis nō p̄fuerunt: qz amicitia respicit affectū plus q̄ effectū. z sunt in charitate p̄fecta / p quā oīo eoz expressa exp̄ditur. Alio aut p quo suffragia facio scire ignorat: z sic nō orabit p me. Irēz s; vt est pctōr: z sic parz valebit mibi oīo sua: vt si est iustus: nō rñ in via semp ad vortū exp̄ auditur. ¶ Octauo est notandū: vtū ob sit defūcto si omittant suffragia ab eo mī data: Rñdeo s; in eundē De. de pal. vbi s. Primo quidē q̄ntū ad meritū nihil obest bona voluntas p facto reputat. Secūdo nec q̄ ad pene intentionē obest: qz pena illa cū amia egredit: sic sibi taxat / qz nec auget nec diminuit. Tertio nec q̄ ad p̄p̄tationē debet. Si em̄ aliquis sit in carcere p debito qd̄ alij soluendū cōmisit: alio non soluit p̄petuo ibi tenebit / nisi p se soluat. sed si p se manēdo in carcere soluerit: solutio p̄petua acta liberat / etiā p̄curatore nō soluentē.

Quarto nocet qd potuit solui in vita vltimo post morte mandauit solui tardius. In meli facit qd in vita soluunt testamtu sua vel ante bona ad heredes perueniat. qd modicu in vita suffragij pl valet qd multa post morte: quanto citius tanto meli. Quinto nocet sola negligetia pcuratoris siue executoris ad hoc vt diuitius tibi moret: qd nec ex ope operato qd no est nec ex ope operante executor liberat: fm Petri vbi s. Concordat in pdictis z Tho. in. vj. qdli. q. iij. Est tñ notandũ qd exccutori imputat ad pccm mortale: z cõsequenter ad dinatione si no exequit voluntate defuncti. Vñ etiã legif in legēda de mortuis in fi. Viles quidam in bello Caroli magni cū mauris pugnaturus rogauit cognatu suũ vt si in bello moreretur equũ suũ un venderet z pccũ pauperibz daret. quo mortuo cū equo nimis sibi placeret eũ sibi retinuit: z post modicu tps defunctus tanq sol fulges apparuit dices. Cognate bene p octo dies me fecisti pati penas in purgatorio ppter equũ eũ: precij vt dicitur terã paupẽ: vñ no dedisti: sed impune no feres. Hodie em ferent aiam tuã in infernũ diaboli: ego purgã vado ad regnũ dei. Ad qd ille nos pducit qui viuit z regnat in secula seculoz. Amen.

De eadem materia: scz de suffragijs.

Sermo xxvi. **Q**uia a facie

colubri zc. Dico de duobus punctis materie de suffragijs: sequit mo videre de alijs tribus supra sermone primo notatis. Et primo p qd suffragia facta plint. Circa hã tertiu punctũ viz de psonis facientibz suffragia querit p quas psonas suffragia facta plint: Circa qd notandũ fm P. de. pal. in. iij. sen. dist. lvi. q. i. ar. i. q. in hac materia sũt qncz cõclusiones. Prima cõclusio est: qd per viuũ facta plint alteri viuo ppter charitatis vnionẽ, etiã sic pdest bonũ factum aliq bono: fm illud. Sanctoz ymunionẽ. Et ps. Particeps ego sum oim timentũ te. Pa creplũ naturale de corpe naturalĩ in q ois comestio pdest oibz mēbris: quia vna est oim fidelũ vltis ecclesia charitate

siuncta: qd est societas z amicitia spūalis. Vñ sicut qd cõtracta est societas oim bonoz inter alijs: quicqd vnũ lucrat oibz est cõ: sic z hic spūaliter. no autẽ pccõ: qd no est de corpe cõ: sed mēbz d'aboli: qd no est cõmuniõ cõ: ad behial. Vñ existẽs in pccõ mortali etiã no excõdicatus: no est princeps alicui boni: qd sit in ecclesia p vnionẽ cū sit mēbz pccõsum a corpe qd no recepit influentia ab ania. Secdo mo p modũ intentionis plunt suffragia oibz etiã malis p quibz ecclesia intẽdit ozare: nisi sint excõdicati: p quibz ecclesia no intẽdit ozare pud blice sed puare. Vñ sicut seruũ cõis plus acgrit illi dño cui nominatim stipulat: qd alijs: qd obligatio illi querit in solidũ. Si militũ iussu dñi vni: vel ex re ipsa? seruũ cõis acgrat illi spūaliter acquirat. Sic est in pposito. Nõ solũ em papa sed qlibet ex se reputare seruũ suoz dei. sic scribit Rabban? in. ij. plo. machabeoz. Vñ illi spūaliter pdest cui intẽdit etiã pccõ: cui ita potest intẽdere sicut iusto: s; no p modũ meritũ. fm illud. Ne forte non sufficiat nobz z vobis. qd nullus pot alteri mereri primã graz nisi cõis. vt piz in puulis baptizatz. Vñ Eze. xliij. Si fuerint coram me Hœ Daniel z Job: aias filiozũ no liberabũr. Sicut alteri stipulari nemo pot nisi q ei iuri subiect? est. sicut pat filio: aut ecõuer so. l. stipulario. ista. s. alteri. ff. de ver. obli. Vñ cõis meret nobis sicut filijs: et vnus bon? alijs sicut seru? dñis. sed malis sicut extraneis: nisi merito cõgrui forte. vel per modũ impetratiõis sic. Qd nisi Strepbanus p Paulo orasset Paulus salu? no fuisset: vt dicit Aug. Et de Carolo magno audita est vox. Egidij merito Caroli peccata dimitto. Et sic pdest recipi ad beneficiã in spūali alicui? hois vel multitudis. siue sic recept? sit pccõ: qd tũc receptus sit princeps p intẽtionẽ qd no erat p vnionẽ. siue sit iust? qd pl? sit iust? qd impi? Cõcludã cõclusio est: quod suffragiũ viuũ prodest mortuo: Rñdeo qd pdest. Primo qdẽ ppter charitatis vnionẽ: qd charitas nuq̃ excidit. j. Cor. xij. licet amicitia politica pereat fm pñm. Et sic oia bona bonoz p sunt mortuis: etiã si fiãt p viuũ: sic missa. de cele. mis. c. ij. vbi dicit. De eadẽ die missas audiat p salute viuozũ z etiã defunctorũ.

De suffragiis mortuorum

Secundo pro intentione: quod vivit in memoria
viva: et sic omnes misse eis possunt in quibus
vni memoro pro mortuis. non sic autem alia bo-
na in quibus non fert intentio ad defunctos.
Nec obstat. Hic mortui qui in domino moriun-
tur. Apoc. xiiij. quod illi in quibus princeps mis-
si habet: tunc erit non habet quicquam nec pes-
na nec culpa. sicut beatus Martinus: statim
sunt beati in re: nec egent suffragiis. Qui
vero sic in domino moriuntur quod superdificaverunt
lignum: sicut et stipulam: saluabunt. sic tamen
quali per ignem. j. Cor. ij. et beatus non in re: sed
in spe. sicut etiam omni tunc peccata in conspe-
ctu domini mors setorum est: etiam ante apertorem
celi in spe et non in re. **Tertia conclusio:** an
suffragia pro malos facta possunt: Rudeo re-
gulariter quod non: quod videtur Gregorius. Et is qui
duplitem ad intercedendum mittit: irati ani-
mus ad deteriora provocat. Sed possunt Pri-
mo ex opere operato: ut missa mali tantum va-
let quantum boni: sicut et baptismus. Et sic ut
bilis potest nisi factum noue legis: vel altitudi-
nate sacramentali: ut aqua benedicta ex exorcismo:
non autem oratio: sicut et elemosina. Et hoc
quidem dicit de missa mali sacerdotis. In-
telligit quod non sit peccatus ab ecclesia: alioquin
potest nocere: tunc illi qui celebrat: quod illi pro quo
celebrat: si scilicet intenter infigit illi ut celebret.
Vnde de hinc. c. vna. de coha. ele. et mulie.
z. xxxij. di. verbum. Vel dicit quod non est vniuersa
inter peccatum et non peccatum. Si enim aliquis com-
mittit sibi celebrare et sic in mortali peccat:
committens si scit illud in mortali: siue sit peccatus
sive non. Si autem non committit sibi et ille
mortui pro celebrat: pro illo: valet sibi ex ope-
re operato: non ex opere operato: siue sit peccatus
siue non. Secundo ex opere operato vltis ecclesie:
cur minister est peccator non peccatus: alius non
est minister qui dicit vigiliis pro mortuis. nec
solum vigiliis curati possunt parochianis suis
quorum est publica persona: sed etiam extraneis/
respectu quorum est priuata persona: quod est mi-
nister non solum habet particularis ecclesie: sed
etiam vltis ecclesie: cui omnes boni sunt membra.
Tertio ex opere operante eius qui rogat vel ma-
dat: pro se fieri: sicut boni dominus pro malo seruum
faciendo clypeus: meret et satisfactus: quod qui per
alium facit: pro seipsum facere videtur. Sicut
chris pro malos ministros benedicit: et bap-
tizat. Vnde dicit rex in. c. vna. de coha. ele. et
mulie. Non potest aliquis quantumcumque polluitur
vltima pollueret sacra: qui purgatoria efficit
qua corruptionem existunt: qualitercumque enim facer-
dos sit: qui scilicet sunt coinquinari non possunt. Hec
autem intelligit: quod is qui rogat ignorat mitem
stru quem rogat esse malum. et sic suffragia a
defunctis mandata vel peccata pro malos erbi-
bita eis possunt: Nec obstat quod malus non po-
test sacrificare: pro alio: quod verum est principaliter/
sed instrumentaliter sic. Quarto ex opere opan-
te alteri: mandatis: ut pura excommunicatione. vel
alterius pro eandem rationem. sicut papa ma-
davit fieri solenes vigiliis pro defuncto sum-
mo pontifice. de elec. vbi malus. l. vj. pro
etiam quis subito pro se et pro alius orationes inten-
dere: et etiam confessio: penitentia et pro se orat.
Quinto ex opere operante ministro: quia ipse
operatur aliquid modo. Vnde si placuit malus inten-
gat bono subdito dicere psalterium pro aliquo
vivo vel mortuo: intendens pro illo dicere in
spe aliquid pro sibi iniunctum est: vel pro quo in-
tendens intendit: potest illi: et si non ex intentione
ne mandatur: tamen mandatur. Si autem subdito
diceret: non intendens pro alio nisi pro seipso: ad
explorationem obedientie: tunc non potest errare
nec illi pro quo intendens intendebat: nec ex-
mebat: nec ex intentione mandantis qui in di-
gnus est: nec mandatur: hoc non intendit
sed solum pro charitatis vniuersorum: qui est in ex-
equente: alius autem generaliter non valet suffragia
pro malos. ut dicitur est in principio sermonis
habetur. quod cuius qui duplitem ad intercedendum
mittit. vbi supra. Vnde verum est pro modum vni-
uersis: quod vniuersus non est. nec pro modum meriti:
quod non meret. sed quod pro modum imperatio-
nis possunt: quod oratio peccatoris quod est impera-
tione pro se et alius. ut patet in miraculis qui quod
fuit pro ipsos ad conversionem infidelium. sicut
Iudas qui cum alius apostolus sanabat infirmos.
Sed pro valet suffragium boni bono: quod oratio
modum post modum plus boni malo: quod per
modum frequenter imperatio: quod voluntaria
et timentum se faciet etiam pro indignis. Ter-
tio mali pro bono. Quarto mali pro malos
non tantum nec tam frequenter: quod deus peccator
non exaudit. Joan. ix. sic. sicut iustus.
Quarta conclusio: an suffragia possunt
facere et quidem ad merendum: Si sit in cha-
ritate: non minus possunt quam si pro se fieret. sicut
illud. Oratio mea in sinu meo conuertet. et
quod plus meret habet celebrando pro alio quam

p se q: maior seruire charitatis accesus in vita vel cito post morte mandauit sol
 videt qui scintillas emittit ad alios: r m ut tardius. Un melius facit qui in vita
 time ad inimicos. Dns em conuersus est soluut testamentu suu: vel anteq bona p
 ad pnam Job: cu oraret pro amicis suis. ueniat ad heredes: qz modicu in vita suu
 Sedo pdest ad satisfaciendum directe: qn fragy plus valet q multa post mortez: et
 ille p quo fit: aut non indiget: vt qz salua qnto citius tato meli. Quinto nocet so
 tus. aut capat no est: vt qz danatus. An la negligetia pcuratoris: ad hoc vt dicit
 facies est talis interionis in habitu q. p se ibi moret: qz nec ex opere opato qd no est
 faceret si crederet non pficere illi p quo in nec ex ope operante executor liberat. ipe
 tendit. Un Dar. r. Et siquid fuerit ibi tñ executor danat aiam suaz it no exequif
 fili? pac: refidebit sup illu parua. sinaut. r. c. Nota exepu vltimu qd habet in le
 ad vos couertef. Tertio indirete p illuz genda de mortuis in fine. Sicut dñs pot
 cui suffragiu pstat: q tenet ozare p facien excocari iuste qn citatus misit pcuratorē
 re suffragiu. als esset ingratus no reddes qui no coparuit: cu sit pumacia vera vel
 antdora. Et sic est meli ozare p mortuis psumpta: ex q citatus nec p se nec p aliuz
 qz p viuis: qz mortui qn erunt in padilo coparuit. Sed qn pcurator die accipit: et
 sciunt illos q p eis ozauerunt. r etia p eis ipse citatus est r no dñs: licz noie dñi. p
 ozabit: si suffragates ppter ptem suu illis cur? cotumacia dñs excocari no debz: cu
 no p fuerit: qz amictia pderat affectum no sit cotumar ipse q citatus no est: licet
 p? p effectū. r sunt in charitate pfecta p fuerit negligēs eligendo talem: qz p negli
 qua oio coz epissa exaudif. Tū aut. p q gentia siue cotumacia no debet qz excoc
 suffragiu facio: forte ignorat: r sic no ozari. Sz iste mortu? est obligatus p se. vñ
 bit p me. It forte est pctoz: r sic parū va li no soluar p se vl aliū: detinebit quousqz
 lebit mibi oio sua. aut si est iustus: no trī soluerit p seipm. Circa quartū punctū
 in via semp ad voruz exaudif. Quarto vices qntū suffragia pñt: sunt qncz coclu
 non pdest ad satisfaciendum directe: vt si est clusiones. Prima q no tantū pñt illū
 mibi intunctū vñ pfallerū: r tibi aliud: li p quo no iur qntū illi p quo specialiter
 dicendo p te vñ: adhuc sum obligatus p fiunt: r ex intreione. Et q em fm illū mo
 me ad vñ: sicut si debem? ego r tu quili dū pñt suffragia defunctis scdm que vñ
 bet. Tmo decem solucdo p te: adhuc ma us. qz plus valet viuo p q fit derermiate
 neo obligatus p me. Quinta cocludio q alijs: sic r mortuo: no obfate exemplo
 est: an obit defuncto si omittant suffragia posito de luce r doctrina: qz talia no ope
 ab eo madata: Et quide nec quo ad meri rant fm intreioez: sed ex necessitate natu
 tu totū. in hac vita coparat respectu cuius re. Secda cocludio est: q suffragiu factū
 bona volūtas p facto reputat. Sedo nec p multis: tantū valet qntū ad gaudiū cui
 quo ad pene intreioez: qz pena illa cu aia libz: qntū si p qlibz fieret: qz charitas de q
 egredif. sic sibi taxat: q nec auget nec dī seprū e: q no qrit q sua sit coia pñs: r no
 minuit. Tertio nec q ad ppetuatoez. Si pñia coibz anponit. Un sic religiosus bñ
 em alijs sit in carcere p debito qd aliq sol dīposi? plus gaudet de legato facto cot
 uendū cōmisi: alio no soluere ppetuo tbi tati qz d legato simplicif sibi facto: sic tbi.
 tenebit. nisi p se soluat. Sed si p se manen Sed q ad liberatoez no p se: sicut etia de
 do i carcere solueret: solutioe pacta: etia p bitū solutiū p mltis: oim debitū attenuat
 curatore no soluere ea fetā: libaret. r sic ē sed nullū ex toto liberat: cuz tñ possit pro
 h. Sz si qz madata solui fore facta r no sol vno solutiū ipm ex toto liberare: vt si tātū
 uant: si fuerit in mora soluendi in vita et soluant p oibz qñū qlibet p se: sed p accis
 no penituit: dānat: retinēdo op? mercēna pōt tantū valere: vt dicit in seqnti ar. Est
 tñ vñqz mane. Si autē no fuit in mora vel autē hic dubitū: qz dicunt doctores: q ille q
 penituit: tūc no dānabit: sed stabit in pur est in maior charitate plus gaudet de suf
 gatione min? p h q solui madatait: qz si p fragio facto p alio qz gaudet ille p q fit.
 obliuione veniale no soluit: nec solui mā Hoc em vno mō est verū: alio mō est falsū
 gasset. Quarto nocet si qd potuit soluere sum. Suffragiu em est bonū facientis in
 o ity

De suffragiis mortuorum

Quantū est actus eius bonus/reddens ipm cōmendabile et acceptū coram deo: et est hoc magis et p quo fit inquantū pro eo satisfact. Quantū ad primā bonitatem plus gaudet de suffragio ille q est in maiori charitate/ q̄ ille p quo fit, qz cū illo mō suffragiū nō sit magis bonū ynius defuncti q̄ alterius: sed sit bonū solius facientis/de eo tā q̄ de equali bono: plus gaudet ille q plus habet de charitate. Sed quantū ad valorez scdm: cū ille valor sit bonū illi solius pro q̄ fit/ et ynicuiqz magis est amabile p̄uiz bonū q̄ alienū: idē quantū ad istam cōsiderationem plus gaudet de suffragio ille pro q̄ fit/ existēs in maiori charitate/ q̄ ille p quo nō fit: dato q̄ ille sit in maiori charitate. ¶ Tercia conclusio est: q̄ hñs speciale suffragium et cōe/citius liberat q̄ hñs tñ cōe: licet gaudū sit cōe mō quo dicitur est. In die autē aiāz nō debet principalit̄ dici missa nec p patre nec p matre: sed p oibz fidelibz defunctis: sicut qd vandum est pauperibz nō vandum est amicis carnalibz magis q̄ alijs. Pōt tñ quis secularis specialit̄ intendere in os charos/ et p eis specialit̄ facere oblationē: sed debet fieri missa et officii principalit̄ p oibz. Sed q̄a diuites plures elemosinas faciunt: inde est q̄ elyua quo ad suffragia plus pdest diuiti q̄ pauperi p accedens: qz plus tenent orare beneficia et p factoribz suis q̄ p alijs: alis essent in gratia. ¶ Quarta conclusio est: q̄ qñ sunt specialia et multa suffragia p illo q non indiget: yputa qz iam est in glia/ vel qz minus indiget: qñ suspēdit diuidit̄ indigentibz: vt nō petentibz pres petentibz accēskāt, sicut Aug. dicit in regula. Luz quis suis filijs aliqua cōtulerit vestē: sit in p̄ate p̄e/ polit/ vt in rem eōdem redactū euit necesse fuerit pbeatur. Sic de nō indigēti datū dat alij indigēti. qd verum est in missa de Requie: in qua debet esse talis intētio dicentis/ vt ceteris p̄sit si illi p quo fit nō p̄ sit. Sed in missa de yuius: vt si celebratur de beata yrgine p patre meo: magis celebratur p me q̄ pro quocunqz alio yiuo vel mortuo. si scit̄ et non pdesse: oīo mea in sinu meo cōuertēt/ nō alioz purgandorū. sim illud Bar. r. sinaurē/ ad vos reuertetur. ¶ Quinta conclusio est: yrrū valeat tantū suffragia succēssive p̄tinuata/ quantū simul multiplicata: yputa yñū tricesima continuatū/ quantū xxx. missē yno die a. xxx. sacerdotibz dicitur. et sit annuale/ q̄ trecente sexaginta sex missē yna ebdomada a diuersis sacerdotibz dicitur sic de alijs. Dicendū q̄ tantū et plus valet q̄ruz ad meritū instituitis: qz magis est ad bonorē dei p̄tinuando talū annuē sartio: et hoc cōsiderās ecclia/ ea rōne statuit sic. Sed ad celeriorē liberationē a purgatorio et citius videndū deū/ plus valet accēlerata multiplicatio: qz sacrariū in p̄posito habitū/ nunqz valet tantū ad p̄ene remissionē et opere opato/ quantū actu exercitum. Sicut p̄z in baptismo flammis q̄ non remittit totā penā sicut baptismus fluminis. Sic etiā missa nōdum celebrata et opere operato/ nō potest habere tantā efficaciaz quantā habet tam celebrata. Et forte nō tādiu est ille māsurus in purgatorio q̄ vltima missa annuē sartū p̄p̄e cui cōuertit et eū liberet. Neutrū est ergo cōdēmandū: qz yrrūqz bona intētiōne fieri pōt. et amū uerariū/ vt de claris videatur p opus sibi honozificū. et multitudine missarū a diuersis simul dicendarū: vt deus citius videat. Et non solū p amore suis/ sed etiā ne diutius maneat vel torqueat. ¶ Quarta ad quantū de liberationē a suffragiis/ sunt qnqz cōclusiones. ¶ Prima conclusio: soluens p aliū liberat sicut solues p seipsum/ etiā si p̄sone in dūstria sit electa: quia nō refert quid exequi p quibz fiat/ nec p quom fiat: vñ tñ eque bñ. Est autē p̄sumptuosus q̄ tenet ad suffragia/ si puraret oīones suā meliorē oibus alioz: sicut phariseus. Vñ si missam quā debeo/ p̄curo dici per aliū: liberat sum/ sic si p me ipm dicitur/ et sic de alijs. ¶ Secūda conclusio est: q̄ liberatur q̄s/ soluendo suffragia cū alio/ sicut solus: mō solū soluēdo dupl̄. Vt si vicem yñū psalterii recū/ et tu aliud mēcū/ cū q̄ liber teneat ad yñū. qz hoc dubitātes nō habet cū hoc nihil min⁹ soluat a duobz/ si mul quasi si solueret a quolibet p seimo si soluat etiā a duobz simul simplū. Vt si sint duo quoz q̄libet debet p mortuo psalteriū: dicat simul p illo yñū psalteriū. Et apparet p̄simile de horis canonicis: ad q̄ quilibet in solidū et per se tenetur: et tantū simul oēs dicētes liberantur. Sicut etiā

omnes sit audientes missam liberant ab obligatione q̄ singl̄ tenent vna missam au-
 dire. ¶ Tercia conclusio vtrū solus suffra-
 gia in pctō mortali liberet: an teneat itez
 solvere. Et videt q̄ sic: qz ille q̄ fecit peni-
 tentiā p̄ se in pctō mortali: p̄ tanto non te-
 net iterare: qz p̄t in alio seclō satisficere,
 alioqn̄ qd̄ in alio seclō fieri nō potest: in il-
 lo fieri necesse est: suffragia aut̄ p̄ alio hic
 quidē nō in purgatorio solui possunt.
 Nā ibi p̄ se nō p̄ alio q̄ soluit: q̄ in hac
 vita tenet suffragari sibi. Solutio nō est
 vtrū: p̄mo quidē: qz aut̄ est obligat⁹ ad suf-
 fragia ex statuto sup̄ioris: et tūc nō tenet
 iterare, tūz qz sup̄ior nō potuit eū obliga-
 re ad h̄ faceret ex charitate: sed solū ad
 substantiā facti. tūz qz debet supponere: qz
 sup̄ior status vlt̄mū gens sit in charitate
 et ita suffragiū valet ex merito mādantis:
 et nō ex re q̄ sibi cōfēt⁹ est de mortali.
 ¶ Aut ex p̄missione p̄p̄ia: et tūc nō est ex
 p̄missione q̄ se obligauerit ad dicendū in cha-
 ritate: sed solū ad dicendū vel faciendū ab-
 solute: aut solū rōne bñficij accepti: et tūc
 vel nō est obligat⁹ de necessitate: sed de con-
 gruitate tñ. vel si ē obligat⁹ de necessitate:
 nō tamē de terminata ad h̄ suffragiū vel ad
 aliud. Nā illd̄ nō tenet iterare: sic nec illd̄
 dicere tenet: imo nec tenet illud facere
 si fuerit missa: cui⁹ p̄ncipalis efficacitā est
 ex ope opato: etiā si sit mal⁹ minister: imo
 nec si sit aliud iterare tenetur: qz valet ex
 charitate postulātis suffragiū interpretari:
 neq̄ beneficij collationē. Sed h̄ videt esse
 p̄tra illud qd̄ alijs dicitū est: qz nullus p̄t
 satisficere p̄ aliu nisi ille alius sit in chari-
 tate. Cui⁹ em̄ opus in se mortuū est p̄ nul-
 lo p̄t esse factōriū. Ad hoc possēt dī-
 ci: qz si ex mādato vlt̄ rogatu alter⁹ in cha-
 ritate existens viui vel mortui: alit̄ pctōz
 alias nō factū: q̄t ex p̄sona illius factat
 suffragiū p̄dest illi. Si aut̄ q̄t noie suo fa-
 ctions vellet tñ illi applicare: tūc non possz
 peccator p̄ alio satisficere. Und̄ pctōz vtrū
 p̄ urator non p̄t p̄ alio satisficere: sed vtrū
 nūc vs. Per. de pal. vel dic clar⁹ qz hic est
 duplex q̄stio. Una ē vtrū pctōz solues alie-
 na suffragia liberet: et ista ē q̄stio p̄ncipal-
 lis de q̄ h̄c q̄nt. Alia est q̄stio vtrū satisfi-
 ciat: et q̄ntū ad h̄c sc̄daz. p̄mo r̄ideo qz nō
 satisficere nūc illis modis q̄bz dicitū est sup̄

eodē smone pte. i. conclusio. iij. sed q̄ntū ad
 p̄mā q̄stione. Vtrū liberet videtur qz sic.
 Non em̄ plus obligat hō homini qz deo:
 sed deo licz q̄libet sit obligat⁹: seruare p̄ce-
 pra: tñ non tenet illa p̄cepta fuare ex cha-
 ritate: de q̄ tamē dicit p̄ Tho. j. ij. q. c. ar. r.
 Nec obstat qz in r̄ctio inuigenti suffragia
 fuit: vtrū p̄mittens satisficere: qz illa in r̄ctio
 dei obligat hoīem: q̄ est vtrū ad finē charita-
 tis seruet mādata: qz substantiā mādati ob-
 ligat subditū: non aut̄ finis mādati. Vlt̄
 det tamē qz p̄mittens alij facere suffragia
 p̄ eo si p̄ctus est se esse in mortali: et p̄seq̄
 ter. p̄ eo satisficere nō posse: qz videt illz
 decipere et p̄seq̄nt teneat ei satisficere: qd̄
 aliter vtrū videt fieri non p̄t: nisi iterū sol-
 uat. sicut qz decipit aliū tenet ad inter esse
 actione de dolo. l. Et elegans. in p̄n. ff. de
 dolo. Et. l. Si sterilis. §. c. iij. p̄ v̄ditōrē. ff.
 de actio. empti. ¶ Quarta conclusio vtrū
 solues p̄ multis tot suffragia q̄t debet oibz
 singulatim liberet. Vtrū si soluo. r. r. missas
 p̄ recōmendatis mihi in. c. r. nō h̄c p̄ hoc
 vel p̄ illo r̄. Dico qz non p̄fecte: qz min⁹
 soluit cui⁹libet: et p̄ p̄ns non liberat. Nam
 p̄ncipalis solutio m̄lta habet in cōmoda:
 vtrū si debeā tibi. r. Titio. r. Seto. r. et soluo
 hodie. r. tribz et cras. r. tribz. et post cras. r.
 tribz. non tantū p̄dest q̄t si statim vni sol-
 uissem. r. qz ille potuisset statim de illis. r.
 facere voluntatē suā. Et sic est hic: vtrū si sine
 res in carcere tres debeā. r. p̄ q̄libet. p̄ oī-
 bus: et si p̄mo die soluo. r. nullus euadet
 carcerē licz debitū omnīū minuaf. si sc̄da
 die. r. adhuc nlls liberat: si tertia: tūc oēs
 sūt liberant: sed soluēdo p̄ singlis p̄m⁹ p̄t
 mo die. ij. sc̄da. iij. tertia fuisset liberat⁹: et
 sic duoz feci p̄ditionē de r̄ctōrē. Si q̄t ali-
 qui in purgatorio existeres sic sūt dispositi
 qz vtrū vna missa et nō minorū suffragio li-
 berand⁹ sit: et sint m̄lcti tales vna missa p̄
 oibz istis dicta nullū eripit: sed dicta p̄ q̄t
 ber ipoz vna statim eū eripit: et sic dicitū
 singl̄ tenet r̄. ¶ Quinta conclusio ē vtrū
 solues p̄ multis qz debz p̄ vno illoz: et nō
 plus liberet. Dicendū qz sic: dum tñ p̄ncipal-
 itat fiat pro illo p̄ quo debet. et p̄ alijs ses-
 cūdario. Et qz in suffragio habēte opoz ope-
 ratū efficac: sicut in missa h̄ liceat parz in
 canone: vbi semp̄ sit memoria fazz p̄ viuis

De indulgentiis

Pro defectis. Sed qd si alijs pmisit in
glarim diversis vna missam: vtru liberat
celebrando vna p omibz eqliter intenden
do de. de pal. dr q non regularit a toto:
sed tanto: qz soluit min? qua debet sicut p
mittens. Tertio vna marchā: z Scio vna z
no corali liberat offerendo duobz vna. sic
z missa celebrata p missis no tm valet sin
gulis. Pr aut excusari qnqz modis. Pri
mo ppter impossibilitate celebradi p qm
bet spaliter: puta si collegiu saluo officio
ad qd est institutu no potest soluere pluri
bz tres aut duas aut vna missam. Aut si
religioso postqz pmisit alicui a superiore im
ponatur alie missa: qz difficultas pstatos
nis z si no liberat tm non excusat. Da ex
emplu de debito hereditario: qn bona dei
functi no sufficiunt. Secdo ppter consuetudi
ne: maxie apud eum q ser vel scire tenet:
qz scienti vol? no infer: sicut de parrochi
anis q petunt missas a curaz zc. Tertio
ppter conventionē si expresse h dicat pmis
rens: qz tractus ex conventionē lege accl
ptunt. Si conventionē ff. de positi: qd etia
am sufficit dicere executori: qz cui comi
sit restato: distributionē pecunie / pmissa
videt etiaz comisisse ordinationē de missa
pcuranda. Quarto ppter recōpensationē:
quia no refert qd ex equipollentibz fiat:
vt si in alijs missis vel suffragijs recōpen
set: sicut apud nos missa dicēda a vuentu
imponit octo fratribz. Quinto ppter supple
tionez dei zc. Sed qz in h est difficultas:
ideo pot illa in pdicando dimittere. Et p
dicta ff. de pa. in. iij. di. xlv. q. j. z. ij.

De indulgentiis. Ser. xxvij.

Quasi a facie

colubri. zc. Prosequendo adhuc
tertia p̄siderationē q̄ ti articli
vitz de remedijs p̄tra veniale pctm rema
nēt vltimo loquit̄ d̄ indulgentijs p̄ quas rel
mittunt̄ pctā etia in purgatorio. vt infra
dicet. No em̄ sunt institute indulgentie ad
remissionē culpe: sed pene debite morali
zc. Pro cōplēmento hui? materie debem?
notare tres articulos.

Primus est de indulgentie valore.
Secundus de earundē susceptore.

Tertius de earundē collatore.

Primus ergo articulus est de valore in
dulgētiar. Vbi sunt tria videnda. Pri
mū de causa valoris: q̄ est thesaur? ecclie
p quo soluit̄ pena debita p pctis venialibz
z etiaz mortalibz hic remissis / appertente
illo q̄ habz claves ecclie. soli aut̄ Petro et
successoribz ei? dare sunt claves. xxiij. q. j.
ca. Ad cūqz. Et de trāsa. pla. Quanto.
Da illud de eo: q̄ habz claves thesau
ri materiales reipublice: d̄ q̄ soluendū est
debitū alteri? zc. Sic in pposito zc. Da
ter em̄ ecclia p̄sideras q̄ p̄libet peccato
mortalī debet̄ septennis pnia. xxiij. q. ij. h
ipm. Et notat. xxiij. q. j. Predicandū. L
p̄sideras etia q̄ mltā pctā cōmittunt ad q̄
rū satisfactionē no sufficerit vita hois ad
pniam pagendā: sed remanet ania purgā
da in purgatorio: p̄sideras etia pena purg
gatorij esse accerbissimā: nota peccate ma
terna: instituit̄ indulgentias p̄ q̄s solunt̄
debita penaz d̄ thesauro publico zc. The
saurus em̄ iste cōsistit in duobz. Primo q̄
dē in merito cōstitit: qui dotant̄ eccliaz suaz
notabili thesauro de q̄ ista sumunt. l. mo
rito z satisfactioe sua / quā fecit tenūdo:
orando: laborādo: itinērado: pdicando: il
stinendo: z tandē mortē patiedo. cur? vna
gutta sanguinis suffecisset: z hic thesaur?
est infinitus: adeo q̄ semper restat ad murtū
dū gratis pctōibz vni satisfaciunt. Gode
Sap. vij. dicit q̄ lapia. l. chis: qui est lapia
entia parit̄ infinitus thesaur? est hoibz: quo
q̄ vni sunt: p̄cipēs facti sunt amicitie dei.
Secdo hic thesaur? cōsistit in meritis
ictōz z penalitatibz passioibz eoz: q̄ mult
ta inperogauerūt q̄ meruerit pctā eoz. et
sic illud superflūū reponit̄ in thesauro ec
clie: qz sc̄i hac intēdo fecerūt opa facti
factionis: vt no solū sibi: sed etia corpō
cōstitit: qd est tota ecclia facta p̄desent̄: sicut
Paul? dr. Omnia sustinco ppter electos vt
z ipi salutē p̄sequat̄ q̄ est in cōto. Ioh. ij.
Tim. ij. Et Col. j. Impleo ea q̄ velunt
passioē cōstitit in carne mea: p̄ corpē eoz q̄
est ecclia cui? fact? sum minister fm dōg
sationē dei. Nota Christi. l. corpis cōstitit
mystici: qz nre passiones q̄ sum? membra
cōstitit / ipius cōstitit: qz est vniū caput cum
vno corpē. Qui s̄ membraz cōstitit est dēqz
parit̄ ab eis: q̄ no sunt in membris cōstitit: dō

erat passionibus christi. Sed arte de qua non debet terminare p. illo qui remissione indiget: scilicet boni opera fecerit, alioquin ab omnibus indulgentiis remissionem consequetur: sed contra p. tota ecclesia: sic apostolus dicit in auctoritate hic super allegata: et ideo dicitur merita sunt eorum totius ecclesie. Et autem quod sunt eorum multitudinis aliquid est distributum: singulis de multitudine secundum arbitrium eius: quod multitudini preest. Unde sicut aliquis consequetur remissionem pene si aliquis pro eo satisfecerit: ita si est satisfactio alteri: et pro eum potest distribui. secundum Theobaldum in istis. dist. xx. q. ii. ar. ii. Pater ergo quod intelligit thesaurum iste ecclesie: quod est causa valoris indulgentiarum: quia a christo et factis: ab eo quod habet claves ecclesie. i. papa dicit de illo thesauro: tunc gratia sufficit singulis fidelibus: ad solvendum pene debite pro peccatis totius: vel pro parte: sicut dicitur in scripturis: et sic thesaurus iste est in dispensatione eius: qui preest ecclesie generali. Unde petrus claves regni celorum commisit christo. Mat. xvij. Per quod ipse vel papa quod locum eius tenet. aperit tanquam thesaurum: et arca thesauri habet: quoniam virtutes vel necessitates exponit. Pater ergo quod thesaurus iste integratur. Sed remanet una dubitatio. Nam videtur quod de meritis christi et sanctorum nihil restat: quod de omni pena et labore christi et sanctorum fuerit: et sit plene et iustitia divina et misericordia remunerati vel remunerandi: resumptis cor poribus a deo: qui reddit unicuique secundum opera sua. Sed non videtur aliquid penalitatis: posse fieri satisfactorum ab eis pro alijs: quod sicut non in dicitur de his: id ipsum: et non surgit duplex tribulatio. Nam. i. sic nec remunerat his boni operis: quia bona fides non parit: vel his idem ergatur. Sed dicendum quod opus boni penale sanctorum potest dupliciter considerari: scilicet per se. dist. in. iiij. dist. xx. q. iiij. Uno modo in quantum est meritum: et sic non transgredit personam nisi solum meritum christi: qui sibi et alijs meruit: non quantum ad gloriam anime: quia illa statim habuit in instanti conceptionis corporis et creationis anime: sed quantum ad gloriam corporis: quam meruit merito passionis: iuxta illud Pauli. Humiliauit se ipse. fac. obe. vel. ad mortem: mortem autem crucis. propter quod de. ex. il. et do. il. no. quod est super omne nomen. Nec potuit: vel videtur: christo remunerari secundum mensuram meriti: quod meritum eius fuit infinitum: remuneratio autem finita: quod in quantum homo non potest in infinitum remu-

nerari intensius ceterorum: vero meritum sibi solum predest. Et ideo nec alius a christo plus meruit: quam accepit vel recepit: sicut in seipso. Secundo modo potest esse satisfactorum: sicut multi plus satisfecerunt quam debuerunt. Licet ei pena purgatorij sit maior: quam pena mundi: non tamen sequitur: tale peccatum meretur tale penam in purgatorio. Sed gravissima in mundo, alias nullus posset pati penam ultra culpam: cum a ventrali nullus sit in unum: cum tamen dicat Job. Utina appenderent peccata mea: quibus ira mea: et calamitas quam parior in scelerem: quam arena maris: hec Gulor appareret. Job. vij. In hoc ergo conveniunt sancti cum christo: in his qui fuerunt superogationis: quod aliquid ponunt in thesauro ecclesie sicut christus: sed in hoc discouveniunt: quod tota satisfactio christi cessat in thesauro ecclesie pro ceteris: et nihil pro se: quod peccatum non fecit: nec inuenit: est volutus in ore eius. j. Pet. ij. Unde nullus debitor fuit nec pene originalis: nec actualis: quia ab eo est thesaurus in finitum: alij autem sancti non. Bona autem pro medio modo se habuit: quod de suis penalitatibus illud solum pro eo satisfecerit: quod erat pena peccati originalis: sicut mors nature cuius ipsa debetur: fuit. reliqua autem penalitates sponte assumpsit: tunc nobis cedunt: non illi: quod nullus culpe actualis rea fuit. et ideo est de martyrio innotentium et aliorum: qui nec ventraliter peccauerunt. Hoc tamen quod dicitur de beata virgine non potest dici. Sic discoueniunt in merito: quia christus sibi et alijs meruit de condigno. alij autem sancti solum sibi de indigno: alijs non de proprio solum. Secundo notandum est de valore indulgentiarum in generali: vbi nota duo. Primo quod tantum valent indulgentie. Secundo vtrum tantum plene vni: qui minus dicit et minus laborat: et qui plus dicit et plus laborat. Circa primum multi multa dixerunt: vnde refert Blosius in. ca. qd. aut. de pe. et re. Et doctores theologi in. li. sen. di. xx. sed verior opinio est: sicut de pe. de taran. vbi super quod tantum valet indulgentie quantum sonant. Valent etiam quadraginta dies indulgentie cuiuslibet habentis: tantum quantum eidem. xl. dies penitentie. vel annus indulgentie: quod vnus annus penitentie facte: secundum determinationem vel taxationem factam: sive a sacerdote: sive a iure: sive a iustitia divina. et sic valent quo ad forum dei. Et hoc probatur. tum ex eo quod dicitur est Petro. Quicumque solueris super terram

De indulgentiis

erat solutus et in celis. propter quod probatur
quod remissio que fit quo ad foris ecclesie/valores
etiam quo ad foris dei: tum quia alias ecclesia
hominum indulgentias faceret magis vanitas
careret que adiuuaret: quia remitteret ad maiores
penas: sed purgatorij absolute a penitentis
reus intinctus: secundum Theodorem in libro de penitentis
reus vero predicti non sunt anni celi vel purgato-
rij sed mundi: quia in mundo est hominum distinctio
etio dierum: non autem in celo vel purgatorio
secundum De. Concord. Gof. in sum. de penitentis
reus et re. in fine. et Jo. an. in. c. Ob autem. eo.
tunc. in nouella: que sic dicit. Et licet quidam hic
diuersimode intelligat et interpretent indul-
gentias istas: ego tamen simpliciter intelligo sic
sonant: ut secundum quod continent et promittunt/re-
mittunt. Nam quatercumque scribitur ecclesie non
refertur: et absolute est que absolute ecclesia et
ligatur que ligatur. xxij. q. j. Quod dicitur. Vi-
de ut scriptum in libro indulgentiarum. Valerius in
indulgentia ad remissionem pene non autem cul-
pe: et ideo abusu locutio est dicentium quod
hec vel illa indulgentia remittit penam et cul-
pam. Vide in Le. Religios. de privilegiis.
Nulla enim culpa remittitur sine contritione: sed
indulgentia penam non remittit: quia remissio
pene est effectus sacri penitentiae: sed effectus sacri
non potest referri sine sacro: quia pertinet ad po-
testatem excellentie: que soli christo competit: secundum
quod homo deo vult: et c. Respondeo remissio
pene est effectus sacri penitentiae: per modum re-
missionis penitentiae: sed indulgentia remittit
penam per modum solutionis: et sic non obstat.
¶ Circa secundum vero: verum indulgentie omnibus
pluribus equaliter. Verbi gratia: quidam vadunt ad vi-
sitandum limina apostolorum Petri et Pauli ro-
mā a longinquo per mille miliaria. Alii sic ro-
mant non vadunt a longinquo nisi per unum sacrum
balneum: nunquam equaliter plene indulgentie omnibus.
¶ Vel pone quod datur indulgentia omnibus que con-
ferunt aliquid ad edificationem pontificis vel ec-
clesie: secundum suam facultatem quantitate: quid datur
dant centum ducatos: quidam vero decem. vel po-
ne in similibus. Utrum equaliter valeat omnibus
indulgentie: respondeo in indulgentiis est vel
potest considerari quadruplex valor. ¶ Primo
quidam valor meriti: et quantum ad hoc quod plus labo-
rat plus meretur. secundum Theodorem. ¶ Secundo consideratur
valor laboris: non per modum indulgentie: sed per
modum satisfactionis de peccatis commissis: et
quantum ad hoc qui plus laborat vel dat plus
satisfacit: ut sentit Petrus de tarant. in libro
vi. xx. Ratio quod iste valor proportionat qua-
ritari laboris illi: qui laborat: non autem the-
sauro ecclesie. Differentia enim satisfactoria
et indulgentie est ista: quia per satisfactionem pro-
prio labori soluitur: quis pena de proprio the-
sauro: sed per indulgentiam soluitur de thesauro
ne de alieno. id est de thesauro. ¶ Tertio
consideratur valor laboris quantum ad pene-
tionem de peccatis futuris. et quantum ad hunc
valor labor et elemosina magis preuenit a fu-
turis indulgentia enim supplet locum satisfactorie
et in quantum satisfactorie est punitionis
quia si pena quam alius sustinuit reputatur illi
tunc: sed non succedit in locum satisfactorie
in quantum est medicina: quia adhuc remanet
penitentia ad peccandum delectate ex parte po-
caro ad quas sanandas necessarii est labor
satisfactorie. Et ideo cruce signari est con-
sulendum dum vivit: ut non permittantur facti
satisfactorie opera: in quantum sunt penitentia
a peccatis futuris: licet reat: pene sit totalis so-
lutio: nec ad hoc requirit aliquis labor: quia
sufficit labor passionis christi. merito autem non
est necessaria penitentia hominum: sed solutio
beratio a reatu pene: et hec vult Theodorus
in libro. q. vlt. ad tertium articulum. Sed
notatur Theodorus in libro vi. xx. ubi dicit quod con-
sulendum est eis: quod indulgentia sequitur ne-
propter hoc ab operibus penitentiae in quantum ab illis
ant: ut ex his remediis consequantur. quia a
debito pene essent imunes: et precipue quia
quibus sunt plurium debitorum: et ex quibus
Theodorus. ¶ Quarto in indulgentiis consideratur
valor indulgentie. Et quantum ad hoc equaliter
valent omnibus. Ratio est secundum Theodorem. quia remissio
hec per indulgentias non proportionatur la-
bori: sed meritis que dispensant: ideo ratio in
indulgentia consequitur qui minus laborat con-
tra qui plus. ¶ Tertio notandum est de
valore indulgentiarum in specialibus. Ubi no-
ta tria. Primo si datur indulgentia con-
renti de substantia sua ad edificationem pon-
tificis: et alius non potest dare propter paupertatem
tamen habet intentionem vendicantem
creatur indulgentia: Respondeo secundum De. de penitentis
in libro vi. xx. Si est determinata quantitas
non datur tamen: quia non potest non lucrare
indulgentia: licet alias bona voluntas alicui

ficit ad mercedum: sed nō ad satisfaciendū. Si arguit ptra. Nā in regla. impurari. li. vi. dicitur. Imputari nō dicitur ei p que non stat si nō faciat qd p eū fuerat faciendū. Sz re spōde dicitur q licet nō ipure ad culpa vel ad penā: vt in regla dicitur: tñ nō debet lucrari: vt bic. Vide infra pte. ij. clu. ij. Si autē simpliciter dicat qd indulgētia habeat: q ta li pio loco subuenit: intelligit fm suā cōditionē. Scdo nota q si dat indulgētia ei untrō ad ecclia scti Petri. Vtrū in eade die rotiens lucrēt qriēs intrat. Jo. an. in. c. Lū et eo. de pe. z remis. allegat Vinc. di centē. q si eadem psona/ eo dem die septius cōuenit ad locū p q indulgēt remissio: vel sep̄ dat denariū: sep̄ habeat. xl. dies dū durat tps v̄l dies remissiois: qz nō est cōmissa remissio solum. ppter iter vel denariū: sed z ppter obligatiōē ecclie/ q sic res mittēdo se obligat oare p alio. Sit igit dicitur: z remissioē facies. Ide Bull. in speculo. eo. ti. ver. qd si eadē: vbi addit rō: nē: q in bñfichs dicit fieri larga interpretatio fm Jo. an. Sed pe. d. pal. in. iij. di. xx. re net p rariū di. In perētibz indulgētis si tū in ecclia scti Petri. xl. diebū qriēs ali qz vadit rotiens indulgētia psequitur. ve ri est q liber mēse. z q̄ dicit die: sed pluries in die nō videt sentisse pcedēs indulgētia/ qz possit cedere in derisionē: qz nō faceret bō nisi ponere pedē z exire: z redire. Uti dicitur etiā nō rōnabile si rotiens lucraret. Et supponendū est: q papa nō potuit vel noluit dare indulgētia p causa non iusta fm eundē Petri. Tercio notandū vtz indulgētie dicit post mortē pcedētis. Et dicendū fm pe. d. pal. vbi sup de indulgētia pape q sic. Si h̄ intēdebat: pura qz dicitur. q̄ liber tam nō simplr: qz ḡa pcessa nō expirat p mortē pcedētis: vt in. c. Si sup ḡa. d. offi. deleg. li. vi. Et in. c. Si cui nul la. de preb. eo. li. Si autē dicit vsq ad qn quē mō: vsq tunc valet z nō plus. si super uisat nec min⁹ n̄ ante mortē: qz vt dicitū est ḡa nō expirat p mortē pcedētis. Ide videt de indulgētis epoz qz pcedunt in dedicationibz eccliaz/ q ppetuo durant p qd verū est/ si cōcedēs pcedat simplr. Si autē pcedant ḡe vsq ad bñplacitū pape ex tingunt gratie mortuo papa. Si autē pcedant vsq ad bñplacitū sedis aplice. dura

būt ppetuo: qz sedes ipsa nō morit: nisi a successore fuerint reuocate/ vt habet cas⁹ in. c. Si gratiose. d. rescript. li. vi. Si autē pcederent psonē: puta vni cōuerso ad illi⁹ psonē vitā durat z nō plus: qz priuilegiū psonale psonā sequitur: z extinguit cū pso na: vt in regla. pūlegiū. li. vi. Sed locus est immortalis. Tñ indulgētie pcessē loco/ rādiū durant q̄diū loc⁹: ppter qd si ecclia sic destruat/ q oporteat eā dedicare iterū: p illā destructionē poterit indulgētie de struū: fm Petri de pal. Scds articulus de indulgētiarū susceptore. Tñ vidē dum est: qd indulgētie p̄sunt z quibz nō. Vbi nota. sex p̄clusiones fm pe. de pal. vbi sup. Prima cōclusio est: q nō p̄sunt indulgētie existētibz in mortali. Tñ dicit in eis vere penitētibz z p̄fessis: intel ligo de cōfessis in pposito: qz nō oportet de facto. Cōtra qd tamē est: qz in q̄buidā ex primis/ v̄l q̄ infra mēsem fuerint confessi. Tñ videt ex mente z pactione ecclie pce dentis/ q q̄ quādo implet p̄ditionē nō est in statu ḡe: postea pcedente fictione rece pit effectū. Scda p̄clusio est: q mō im p̄plenti p̄ditionē non p̄sunt: siue pauprate: siue impotētia impediāt: qm nō hoc p̄m̄ cept vult: qm qui iturus vltra mare mo rit/ nisi forma h̄ habeat nō psequit indul gētia. Antiq̄ em forma quā ponit Ho/ stien. de iudeis. c. Ad liberandā. q̄tū die im mutat z innouat. Nec obstat q voluntas p facto habet. qn quis nō pot. z cōcordat regula iuris: q dicit. Imputari nō dicitur ei q quā nō stat si nō facit/ q p eū fuerit faciē dū. d. reg. iur. c. Imputari. li. vi. Itē alia regula iuris q dicit. Cum nō stat p eū ad que p̄tinet/ q̄ min⁹ p̄ditio impleat/ habet debz p̄inde: ac si impleta fuisset. Quia re spondeo q illud verū est/ quātū ad meri tū seu premiū essentialē: nō aut q̄ntum ad accidentalē: puta remissiois pene v̄l h̄mōi cutusmodi est indulgētia: fm Tho. in. iij. di. xx. art. v. q. iij. ad primū. Conditiones h̄mōi sūt implēdi forma specificata. Sic cōtra dicim⁹ de irregularitate/ quā nō in currit qd si nō occidat. vel mutlet aliq̄e: q̄ntis eū fuerit p̄secut⁹. z p eo nō deficit: qz lex p̄mōtōis factū requirit. xv. q. j. c. v̄l. Sic nec ex cōicationē incurrit/ qd si p̄cedit clerici: nō tñ tangit: q̄ntis q̄nti ad meriti

De indulgentiis

culpe tantū demereat quātū peccādo: si
p eum nō sterit: qz apud deū pensus p fac
cto habet. **S**at. v. Qui videt m lere ad
p cu. ea rē. **S**i g dat indulgētia omibz cru
cē sumētibz eo ipso q eam sumeret/ r n pl
nō faceret eam lucraretur. **L**oncor. **L**bo.
in. ij. q. lber. q. vlt. **S**ed si dicat transfrētā
tibz non habet anteqz sint vltra mare. **S**i
aut dicat eūtibz psequit in via. r sic d alijs
modis. **S**i tamē vadit existens in morta
li: fructū nō pcepit quibz sit pentēs/ h tūc
sic. **N**ec obstat q opus mortuū nūqz reus
uisit. qz hoc verū est qntuz ad hoc: vt hō
aliquō ex illo ope mereat. **A**d hoc recedēte
fictione non mereat hō remissione pene ex
ope illo: sed ex thesauro ecclēie q ē causa re
missionis pene p modū solutiōnis: fm qd
dic. **L**bo. in. iij. dif. xx. ar. ij. q. ij. **S**i quis
aut sumēdo crucē nō intendat ire nisi do
min? su? vadat cū q ire intendit: illo mo
tuo vlt nō volente ire/ nō tenet ire. **R**atio
qz deficit p dicitio intentā. **S**ed tale possi
tuz q vult ire nō simpliciter: sed sub p dicitio
ne. si interim mortuū nō facit eum lucrari
indulgētia quā lucraret/ si sine p dicitio
ne decreuisset. **T**ertīa cōclusio q nō p
sunt nō subdito: nisi de licētia ppij episco
pi aut ppij iudicis. **E**xtra. eo. **Q**d aut. vñ
r videt sufficere ex licētia curati. **S**i em
curatus nō sacerdos pōt licētiare: vt nō
curat? sacerdos absoluat: qz ipe nō pos
set absoluerē: qz al? iure suo absoluit euz
sit sacerdos/ dum tñ habeat materiā: sic r
hic sibi subditū alteri tradidit/ r ille cū sit
ep̄s iure suo dat indulgētia: quā sse tra
dens nō possit dare: ppter qd curati absol
uētes debet eis in iugere oēs indulgētiā
qz poterūt obtinere. **N**ota g ex p dicitis q
si qz vadit ad ecclēias subditā alteri ep̄o p
indulgētia nō lucrāt indulgētia: nisi ha
beat licētia ab ep̄o suo/ vel curato. **S**ed
videt q si p suetudo est eundi r ep̄i sciunt
r tolerāt: vident tacite p sēntire. **A**rgumē
tū in regla. **Q**ui tacet. li. vj. **Q**uarta
cōclusio est q exemptis p sunt: nō solū de
licētia suoz supioz: sed de iure cōmuni.
q quo ad hoc nō vident exempti: qz h nō
luerūt impetrare qd est malū suū: nec ex
mens cōcedere: qz nō possent absolui
ab ep̄isco in foro p scientie: quia sibi etiā
opozret ligare: r non possunt ab eo ligari:

sed dans indulgētiā ad nihil ligat/ nec
p̄p̄ie soluit: sed solum thesaurū dispensat:
quia p̄o dispensatio sibi tradita est. p rora
sua diocesi: vt illis dispense thesaurū cōm
inde est q etaz exemptis pōt dispensari:
qz sunt de sua diocesi: licz nō subditi: quia
etiā subditi suffraganeoz nō sunt subditi
metropolitano: a quo tñ indulgētiā cōm
sequuntur. **S**ed nō potest ep̄s dare illis q
nō sunt de sua diocesi: qz p illis dispensa
tione nō suscepit. **Q**uinta cōclusio est:
q illi qui dedit indulgētiā valet. si im
plet p dicitio: qz sibi potest hō accipere de
bonis cōmuni/ sicut alij dispensare: qz
uis sibi nō possit homo dare: qz inter dan
tem r recipientē debet esse differētia p̄so
nalis: vt in. c. **D**ebitū. de baptismo. **H**oc
dicitū patitur dubitationē: sed etiā illi p̄o
quo sit: siue sit viuus/ siue sit mortu? dōz
tñ forma indulgētie h̄ habebat. **S**i
cōclusio est q indulgētia nō solum viuū
li qui implet p dicitio: pura qd dicatur.
Quicūqz hoc fecerit vel p quo cūqz h̄ fecerit
siue viuus/ siue mortuus habeat tamē
indulgētiā/ siue tñ de indulgētia. **S**ed
cū aut sit forma hoc non habeat: qz dōz
indulgētiā est dispensatio: r applicat
vult. nō autē ille q implet cōditionē. **E**t
qd dicit aliqui q indulgētia ex intentione
suscipiētis trāsfertur in illū qui est in pur
gatorio: nō videt verū nisi forma cōcēdi
tis hoc habeat: qz sicut nō extendit vltra
quāritatem nō expressam: sic nec p̄sonam
transgredit: sed sunt stricti iurz. **I**ntentio
dispensantis hoc facit: quia sicut bona vi
uozū eis cōmunicātur: sic r thesaur? mōz
tuoz. **I**nnocē. tñ extra. eo. ti. **Q**d aut dicit
q soli? pape indulgētia valet defunctis:
fm **P**et. de pal. **I**dem tenet **L**bo. qm
ad hanc sextā q̄stionē in. iij. di. xx. ar. v. q.
ij. ad scdm. **E**t dif. xlv. q. ij. ar. ij. q. ij. **S**i
Pet? de rarā. videt tenere p rariū in. iij.
sen. di. xx. pblemate. ij. ar. ij. ad scdam. q.
vbi sic dicit. **A**d scdam q̄stionē rideo. **A**l
ipendit alicui suffragiū: alit indulgētia
charitātē. **E**cclēia cū illis q sunt in purga
torio hz cōem charitātē: sed nō habet lig
illos aut toritātē: nō pōt eis cōicare suffra
gia r bona sua: nō tñ indulgētiā pōt
te dicitur: qz nec de foro suo sūt: nec illa p

quibus indulgentia datur possunt facere: sicut in
 directe. s. p. suffragium et ministerium viventi:
 q. ad huc sicut de foro ecclesie: sicut in Be. d. tara.
 Prima opinio verior est: sic ecclesia appro-
 bat: pcedendo indulgentias etiam defunctis.
 Ad illud autem q. opponit, q. p. r. as pape no-
 ereditur ad no subditos: cuiusmodi sunt
 defuncti: ad h. est triplex r. sio. Prima q.
 anie q. sicut in purgatorio sicut subditie p. rati
 ecclesie. Nec obstat qd dicitur: *Bar. xvj. Qd cu*
q. ligaveris sup terra / et qd cuq. solueris su
per terra etc. q. exponit: qd cuq. ligaveris
 sup terra. i. p. d. tu fueris sup terra. Sed q.
 ista responsio videt reprobata p. *ter. in. c.*
Legat. in fi. xxvij. q. ij. Ideo dicit p. r. sedo
 q. aut loquitur de ligatione culpe: et tunc tunc
 sup terra. i. v. i. nos p. r. papa ligare et solue-
 re. Aut de ligatione pene: et tunc defunctos
 etiam solvere p. r. Sed p. r. h. facit: q. h. in
 n. i. auctoitate invenit. q. nimo e. c. r. a. c.
 Legat. sup allegatu. Et p. r. e. a. ex h. sequit
 tur: q. cu possit papa absolvere aiam a pur-
 gatorij pena: q. videt q. possit illam ligare
 ad pena purgatorij: vt dicitur: vel accerbi-
 puniat. Eius est em ligare: cui est absol-
 vere et e. c. o. n. i. o. r. i. i. d. i. Inferior. Et de iu-
 d. i. c. s. c. l. u. i. no abboie. sed h. est falsus: q.
 no potest ligare papa aias in purgatorio
 exiitres q. r. e. p. o. r. t. e. r. t. i. o. d. i. c. i. q. v. e. z. est
 q. anie de purgatorio nullo mo subsunt po-
 restati pape p. illud. qd cuq. solueris et liga-
 veris sup terras etc. sed tunc bene p. r. eis in-
 dulgentia pcedere. s. q. ponit p. r. a. opinio
 q. ab ecclesia approbat. Non obstat si dicat
 q. ad indulgentiam requirit p. r. as ex parte
 pcedentis: vt in. c. *Qd aut. de pe. et re. Qd*
franco q. duplex est potestas. Una est po-
restas ad aperiendu: altera ad p. r. idendu.
 Prima p. r. as est necessaria ad indulgentia
 q. no potest q. pcedere indulgentia nisi ha-
 beat p. r. a. c. m. s. i. u. e. clauē aperiendi thesau-
 ros ecclesie. Q. n. p. u. a. r. h. o. q. n. e. c. u. q. s. s. a. n. c. t. i. s.
 tatis no p. r. indulgentia pcedere. etiam vir-
 go maria neq. angel: q. no h. z. clauēs: pa-
 pa aut. h. a. b. z. clauēs plenarias: q. r. e. Et sic
 intelligit q. dicitur est req. r. i. p. r. a. t. e. ad indul-
 gentias pcedendas. Altera est p. r. as p. r. i. d. e.
 da: et h. e. c. no req. r. i. t. in indulgentijs. Et h. p.
 bat duplici r. o. e. Prima q. indulgentia sol-
 uit a pena p. modū solutionis de thesauro
 publico: vt dicitur doc. non aut. p. modū ab-

solutionis q. est ex p. r. a. t. e. : et hoc dicit Albertus
 Aus in cōpendio theologic. Manifestū ē
 aut. q. thesaurari? potest etiam p. no subdito
 soluere debitū: dūmodo habeat clauē the-
 sauri: et sic est in p. r. o. s. i. t. o. q. r. e. Preterea et
 scdo dicitur doc. et notatū est sup. q. p. latus
 p. r. gaudere indulgentia indulta si implet
 conditionē: q. sequit q. non requirit p. r. as p.
 fidendi in cōcedente: alioq. n. non lucraret
 ipse pcedens indulgentia: q. nemo sibi sub-
 d. est. l. liber homo. ff. ad. l. acq. l. sicut ne-
 mo p. r. seipm absoluerit ab exco. catione vel
 ligare. Patet q. in indulgentijs pcedentia
 dis no requirit p. r. as p. r. idendi: sed sufficit
 p. r. as aperiendi. Nec obstat. c. *Qd aut. de*
pe. et re. qd dicit q. indulgentia no p. r. idet no
subditis: q. illud verū est in ep. s. et alijs p. r.
latis inferiorib: in q. b. etiam requirit p. r. as
p. r. idendi: no quide de essentia indulgentie
fm se: sed q. sic ordinavit ecclesia. ne indul-
gentie vilescat si passim oibus ab hoib: cō-
cedi possent: et sic illd incōueniens seque. q.
clauēs ecclesie p. r. tenerent: et sic p. r. i. a. l. i. s. s. a. t. i. s.
factio enervaret p. r. a. c. l. u. i. ex eo. de pe. et
re. no aut. loquit d. papa: q. in terra no h. z.
supiore. Et h. inuuit in illo textu. alijs q.
his q. remittentib: subsunt etc. Pape autē
subsunt oēs: q. no loquit in papa. Et hoc
vult Glo. Lancredi. q. d. r. sup illo p. r. o. sub-
sunt. Per h. p. r. q. no loquit de remissionib:
q. fiunt a papa. Conclusio q. est q. indulgē-
tie p. r. esse a papa extendit ad aias pur-
gatorij: si h. intendit. intendere aut. videt si
exprimit hoc in bulla. alias no: q. in p. r. u. l. l. e.
gys respiciendus est tenor p. r. o. p. : vt in. c. j.
Porro. d. p. u. i. l. e. g. i. s. Indulgentie aut. ep. o. p.
no p. r. i. u. n. t. no subditis: vt in. d. c. Qd aut. et
q. anie defunctor. no sunt subditie ipis: id
circo no p. r. i. u. n. t. eis. Et hoc vult Innocen-
tin. d. c. Qd aut. Dices q. soli? pape indul-
gentie valēt defunctis fm eū. Potest tamē
papa pcedere ep. s. q. possint p. r. e. r. e. indul-
gentias etiam defunctis p. r. o. n. e. m. tam. d. i. c. t. a. z.
Et sic p. r. eludo in hac materia: saluo iudicij
io saniori. Illud autē vltimo p. r. o. q. u. e. r. t.
Quid requirit q. viues expleat causas
indulgentie in charitate: ad hoc vt p. r. i. t. in
indulgentia defunctis: Dicendū q. no: cu p. r. e
beat nudū ministeriū: sicut et de satisfacti-
one dicitur est supra sermone p. r. o. t. i. m. o. p. r. e
 prima. cōclusionone tertia. Sic etiam notat

De indulgentiis

In simili, b. Tho. in. iiij. di. xlv. q. ij. art. iij. q. j. Tertius articulus erat de indulgentiarum datione. Ubi videndum est, quod possit indulgentias dare. Circa quod nota quatuor conclusiones. Prima est, quod papa in hoc habet plenitudinem potestatis, sicut penitentiarum, dat centum dies, legat, potest dare in sua provincia: indulgentias penes, de offi. deleg. c. vi. in glo. Et idem nota, Glo. in. c. penit. de pe. et re. Eps et superiores, xl. dies coeter. In de dicatione autem ecclesie unum annum: siue sit vniuersae plures: sicut per annuarius nisi, xl. dies, de pe. et remiss. c. Luz ex eo. Abbas autem non potest dare indulgentias, extra de excel. pre. c. Accedentibus, nec quicquam inferiores episcopis. Item archiepiscopus potest dare per totam suam provinciam indulgentias, de pe. et remiss. c. Hostro, et c. j. et vlt. li. vj. Quicquam autem esset ab ecclesia peccatus: non possit dare indulgentias: quia indulgentie non possunt nisi subditis. Extra de eo. Quod autem peccatus non habet subditos, saltem quo ad vnum iurisdictionis, xx. iiij. q. j. Audiamus. Et nota, Glo. xi. q. iiij. Julianus. Secunda conclusio est, quod quidam dicunt, quod nullus potest dare indulgentias, nisi sit sacerdos: quod nemo potest in remissione peccati in foro penitentiarum, nisi qui potest in remissione culpe: sed non sacerdos, nihil potest in remissione culpe: sed nec pene. Sed per indulgentiam remittitur pena, non pertinens ad forum contritionis, sed ad forum iustitiae, quod cruce signatur, licet sit absolutus ab omni pena, nihilominus suspensus, si prius meruerit vel etiam potest, nec quo ad forum ecclesiasticum. Unde penitentiae in iure in capitulo nono, non propter hoc relaxantur: et sic pertinent ad forum iustitiae, ergo et sic tenent Hostiensis, ut refert Jo. an. in. c. Accedentibus, de excel. pre. ubi tenet Hostiensis, quod electus in episcopum confirmatur, et non consecratur, si sacerdos non sit, non potest dare indulgentias: cum careat episcopali et sacerdotali ordine. Idem tenet Archidiaconus, in. c. Romana, de pe. et remiss. li. vj. Glo. Per ipsum tamen tenet contrarium in sum. eo. et quis possit, ubi tenet primam opinionem, nisi sic scriptum in libro de indulgentia. Sed videndum ad hanc rationem, quod proprie loquendo de dimissione peccati, quod est per remissionem liberalem, nullus habet potestatem, nisi qui etiam potest in remissione culpe: sed ad solutionem peccati, vel in dando unum soluat, potest quilibet, et ipse met penitentem, qui se acquiritur solvendo, et alius potest

uatus qui satisfacit pro eo. Illa remissio peccati non presupponit in remittente peccatum remissionis culpe, sicut per de pe. pal. Et conceditur de hoc, in. ij. q. lxxv. ad secundam articulum, ubi expresse dicitur, quod etiam non sacerdos potest indulgentiam facere: si sit ei commissum, quod indulgentia non est sacramentalis, vnde non sequitur ordinem, sed iurisdictionem, sicut Thomae, per hoc facit textus in dicto, c. Quid autem, de pe. et re. Et predictus potest inferri ad questionem, utrum capitulum sede vacante possit dare indulgentias, sicut Jo. an. in. c. Accedentibus, de excel. pre. la, videtur tenere, quod non, licet dicatur ipse, quod quidam seruerit contrarium: ut refert Archiepiscopus, de pe. et re. romana. li. vj. Et facit ad materiam quod non, c. j. d. here. in Glo. Nec littera, pro hoc facit, quod daretur indulgentiam, est dignitas episcopalis, ut dicitur in dicto, c. Accedentibus, de excel. pre. la, non primus ad capitulum. Ista tamen questio pendet ex illo fundamento, utrum indulgentia sequatur ordinem an iurisdictionem. Quia si dicimus, quod sequitur iurisdictionem, videtur tenere Thomae, et per de pal. tunc capitulum potest dare indulgentiam, quod si dicitur sunt iurisdictionis capitulum: ut videtur succedere loco episcopi, de malo, et obedi. c. Unica, li. v. Tertia conclusio est, quod tenet quodammodo papa iure ordinario eas daret: et si episcopus alibi bus cederat illis veniat non daret, quod videtur gar. non potest subdelegare. Sed per, quod summus pontifex daret auctoritate ordinaria centum dies de indulgentia, quod potest dici ordinari in specialibus. Sicut legatur, dicit ordinari in specialibus. Item delegatur a pontifice in his, qui sunt fidei, non potest subdelegare, quod committitur predicatores, dare indulgentias, est ordinari in his, et non delegatur, sicut per de Bar. notat in. l. Et quod, ff. de iur. om. in dictu. Lex daret ordinariam iurisdictionem, sicut iure est, quod episcopus daret, xl. dies, sicut auctoritate ordinaria hec facit, Et hunc tenet per, de pal. ubi supra. Pro hoc etiam facit extra, de excel. pre. la. c. Accedentibus, quod daretur indulgentiam, est dignitas episcopalis. Jo. non cooperit abbatibus. Ergo videtur, quod episcopus, habet a lege auctoritatem ordinariam indulgentias concedendi. Et sic idem quod prius.

¶ Finis sermonum, xxvij. quod drage similibus de peccato: frater de. Hieremite siculi. Sicut tur eiusdem finis quod drage similibus de peccato